

QUO VADIS

ROMAN V SLIKAH

IZDALO UREDNIŠTVO „SLOVENSKEGA DOMA“ (MIRKO JAVORNIK)
TISK IN KLIŠEJI: LJUDSKA TISKARNA (JOŽE KRAMARIČ) V LJUBLJANI

QUO VADIS

ROMAN V SLIKAH

RISAL JOŽE BERÁNEK
BESEDILO PO H. SIENKIEWICZU
PRIREDIL EDVARD TRAVEN

LJUBLJANA 1943-XXI

II 70053

II 70053

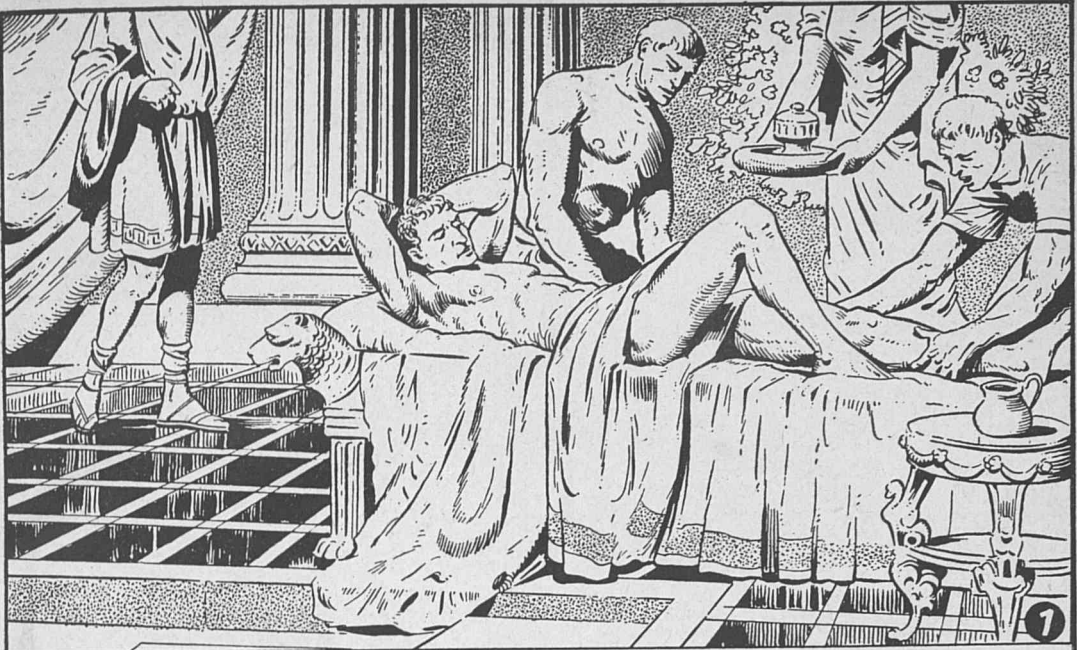
F20 9299/1957

U V O D N A O P O M B A

Pričujoča knjiga ni kaka ilustrirana izdaja slovitega Sienkiwiczevega romana o zatonu starega Rima ter o njegovem boju s heroičnim nastajanjem nove duhovne in moralne sile — krščanstva, temveč je roman v slikah. To se pravi, da je vsa zgodba romana prikazana v slikah, ki so bistven del te nove knjige. Besedila, zvesto posnetega po besedilu izvirnega dela, je samo toliko, kolikor je to za razumevanje podob in za zaporednost dogajanja neogibno potrebno. Celotno besedilo lahko bralec dobi v različnih običajnih izdajah »Quo vadisa«.

Povest v slikah je podajanje literarne snovi v podobah. To je nova vrst književnosti, ki so jo rodili najnovejši časi. Pri nas jo žal poznamo po večini iz slabih in najslabših tujih primerov, če odštejemo nekaj izvirnih slikanic za mladino. Zaradi tega nam velja ta vrst za neresno reč in za skrunjenje književnosti. Nekaj vzroka za tako sodbo je v našem tradicionalnem odporu proti sleherni novi in živi, življenjski obliki in v zagrizeni zaverovanosti v tako imenovano visoko umetnost, ki je prav zaradi neutemeljene ali namišljene visokosti tuja življenju in ljudstvu nedostopna.

»Quo vadis« je v izvirni obliki velika ter v svoji vrsti do zdaj še neprežena umetnina. Kot roman v slikah je zamisel slovenskega pisatelja in delo slovenskega slikarja ter je navzlic snovi, vzeti iz tujega romana, prvo tako naše izvirno delo. Z njim smo hoteli dokazati, da je tudi povest v slikah, ta nova vrst književnosti, lahko umetnina. Upamo, da se nam je spričo Beránekove darovitosti, njegove risarske popolnosti ter vestnosti v prikazovanju najmanjših podrobnosti to tudi posrečilo.

1.

Petronij, ljubljenec cesarja Nerona, lepoteč, razsodnik v modnih in umetnostnih rečeh, se je zmučen od dolge pojedine prebudil šele opoldne. Dal se je nesti v svojo slovito, prekrasno kopalnico. Dva velikanska kopalničarja sta ga položila na umetniško izdelano mizo in mu začela pregnetati mladostno telo. Tedaj je izza zavese pokukal suženj in povedal, da je prišel mladi Markus Vinicij, Petronijev nečak.

2.

»Pozdravljen, Petronij,« je dejal mladenič, ko je stopil v to plice. »Dobrodošel v Rimu in prijeten počitek po vojni,« mu je odvrnil Petronij ter mu podal roko. Vinicij je sedel in začela sta govoriti o vojni v Mali Aziji, odkoder se je bil Vinicij vprav vrnil. Nato je začel govoriti o tistem, zaradi česar je bil prišel k Petroniju. Povedal mu je, da ga je po srečni vrnitvi v Rim neusmiljeno zadela puščica Amorja, Boga ljubezni...

3

Petronij ga je odvedel v jedilnico, kjer je Vinicij postal pozoren na vrsto prelepih kipov ob steni; med njimi je bil čudovito upodobljen Petronij kot bog Hermes. Še večje začudenje pa mu je vzbudil roj prekrasnih suženj, ki so jima stregle in natakale. Najlepša med njimi je bila Eunika, Grkinja z otoka Kosa, ki je Petronija na skrivaj ljubila.

3

4

4.
Ko sta bila sama za mizo, je Vinicij povedal, da ga je nezgodna privedla v hišo Aula Plaucija, kjer je spoznal Ligijo, hčerko kralja barbarskih Ligijcev, ki so jo rimske vojske privedle v Rim. »Ko sem jo videl v žarkih jutranjega sonca pri vodometu, sem se zaljubil vanjo do blaznosti. Zdaj te prosim, da bi mi pomagal in spregovoril zame pri Plauciju.« Petronij mu je obljubil.

5.

Ko sta odšla iz jedilnice, je tam ostala samo lepa Eunika. Nekaj časa je poslušala oddaljujoče se glasove, potem je prišla z jantarjem in slonovino okrašen stol in ga postavila k Petronijevevemu kipu. Stopila je na stol, da je bila enako visoko kakor Petronijev obraz. V sončni luči, ki je odsevala iz pisanega marmorja, je vrgla svoje zlate lase na tilnik, privila svoje rožnato telo k belemu marmorju ter začela goreče poljubljati mrzle ustnice na kameniti glavi.

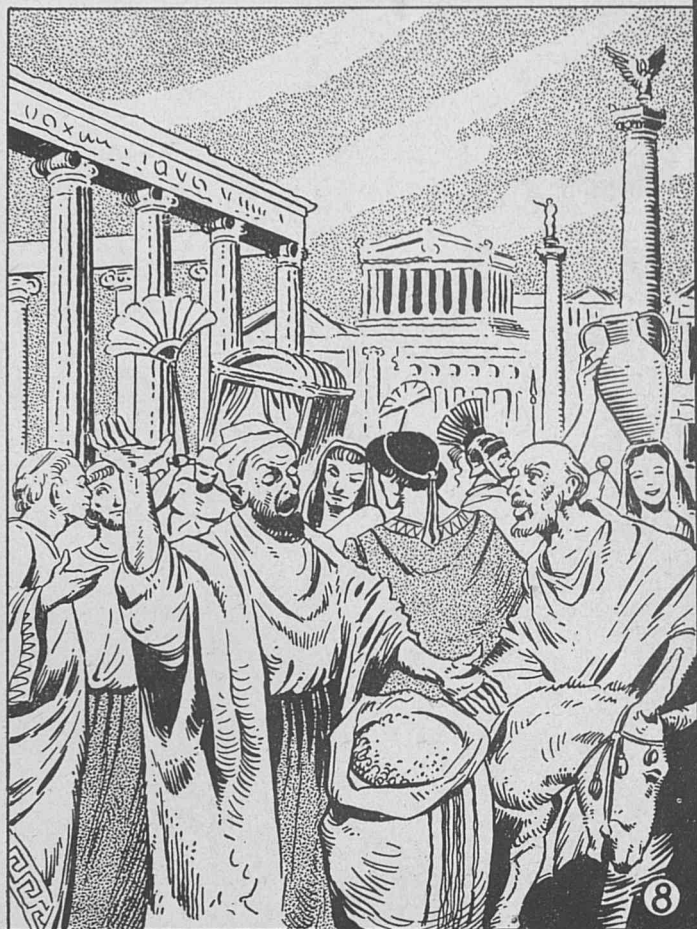
6.

Petronij in Vinicij sta po okrepčilu sedla pred hišo v nosilnico, ki so jo nesli štirje velškanski zavorci. Pred njo so šli sužnji spremljevalci. V nosilnici je Petronij svetoval Viniciju, naj spravi Ligijo v svojo hišo, da bo živela pri njem. Vinicij je zmajal z glavo, da bo to nemogoče. »Kaj jo sploh poznaš drugače ko na videz?« je vprašal Petronij. »Si govoril z njo? Ali si ji povedal o svoji ljubezni?« Sedaj je Vinicij začel pripovedovati.

7.
 »Srečal sem jo, ko je pri vodnjaku na vrtu škropila vodne rože. Dolgo nisem mogel z besedo na dan. Potem pa sem ji dejal, kako mi je hudo, da moram iz te gostoljubne hiše, saj mi je bolezen prinesla toliko sreče... Vsa zmedena je molčala, potem je s trsom narisala na pesek ribo, me vprašaje pogledala — pa zbežala kakor gorska vila...«

8.
 Preden sta mogla razmisliti, kaj naj bi pomenila riba, sta bila že na Forumu. Pol Foruma je bilo že v sencih, le stebri višjih svetišč in kipi bogov na njih so še žareli v soncu. Po Forumu so nastopali govorniki, rjuli prodajalci in vražarji, se oglašali godci. Povsod so se gnetle nosilnice odličnikov in lepih žensk, med njimi pa sužnji, duhovni vseh bogov, krotilci kač, ljudje iz vseh plemen in narodov rimskega cesarstva.

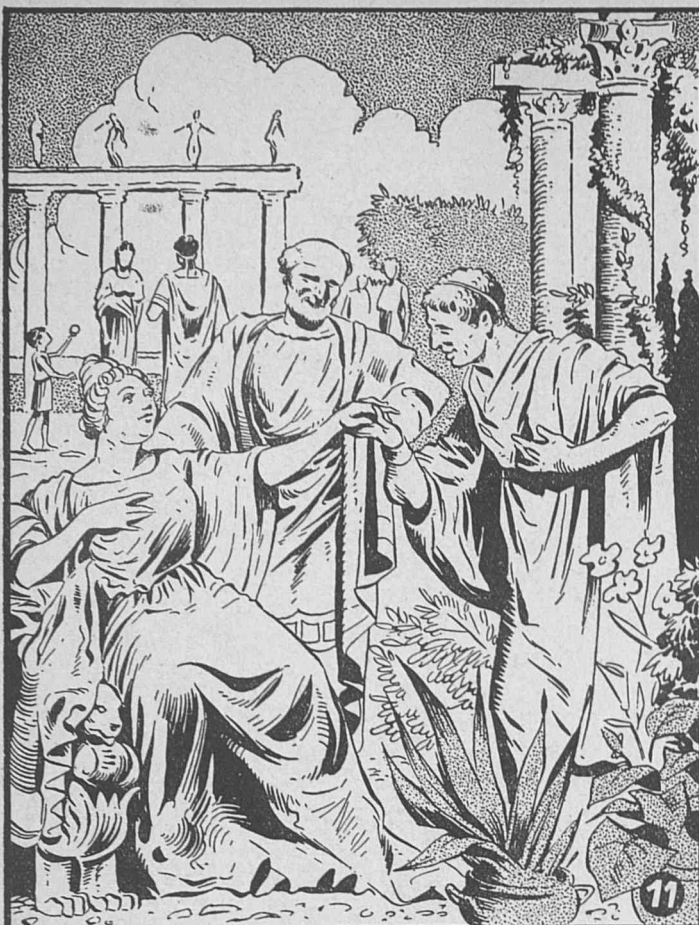
9.

Od Foruma je nosilnica krenila do Aulove hiše. Petronij in Vinicij sta izstopila, šla v hišo ter presenečena obstala v veži, kjer je iz prostorov brez stropa padal snop bele luči in se ob vodometu na sredi razbijal v tisoč isker. Okoli vode na sredi veže so rasle lilije, kovinasta košuta je sklanjala glavo k vodi. Ob stnah med vrati so stali kipi Aulovih prednikov.

10.

Ko sta gosta ogledovala lepi in okusno urejeni prostor, je iz drugih prostorov prišel v vežo Aulus Plaucij, starejši človek že osivelih las in kljukastega nosu. Petronij se mu je jel zahvaljevati za skrb, ki jo je bil v njegovi hiši deležen nečak Vinicij ob boleznih. Pohvalil je Plaucijev okus in lepi dom. Nato so vsi trije odšli na vrt, odkoder se je slišal vrišč in smeh.

11. Na vrtu sta se Aulov sin in Ligija igrala z žogami, ki so jih jima pobirali sužnji. Vinicij se je mimogrede priklonil lepemu dekletu, nato sta s Petronijem šla pozdravit Aulovo ženo, Pomponijo Grecino, ki je sedela v vrtni lopi. Petronija, razuzdanca in brezbrizneža, je prevzela dostojanstvenost te čednostne žene, ki je zaradi kreposti slovela po vsem Rimu. Tudi njej se je zahvalil zaradi Vinicija.

12. Zdaj je v lopo prišla tudi Ligija. V senci bršljana je bila tako lepa, da se je še Petroniju zdelo, da je podobna božanski bitju. Priklonil se ji je in jo pozdravil s stihom kakor Odisej kraljično Nauzikajo. Začudil se je, ko mu je dekle odgovorilo s stihom iz iste pesnitve in po grško. Potem je Ligija pobegnila spet k igri.

13.

Ligija, Vinicij in mali Aulus so šli na sprehod po vrtu. Ligija in Vinicij sta obstala pri ribniku in Vinicij je začel dekletu tiho praviti o svojem življenju. »Toda ni je sreče čez ljubezen,« je končal in prijel Ligijo za roko. »Ljubezen nas stori enake bogovom. Jaz je dozdej nisem poznal, zdaj pa moram hoditi za njo... Ali razumeš, Ligija, zakaj pripovedujem to tebi?«

»Ne,« je zašepetala, a ji ni verjel, temveč ji je še trdneje stisnil roko. Tedaj so Ligijo poklicali z vrta.

14.

Nebeški svod se je začel temniti, sonce je zahajalo. Bele obleke Pomponije, Petronija, Vinicija, Aula in Ligije so se na temnem zelenju blestele kakor zlato. Petronij se je čudil miru, ki je vladal na tem kraju in nad temi ljudmi, zato je dejal Pomponiji:

»Premišlujem, kako vse drugi je vaš svet od sveta, ki mu vlada naš Neron.«

»Svetu ne vlada Neron, vlada mu Bog, eden, pravičen in vsemoččen. Vanj verujem,« je rekla Pomponija.

15.

Ko sta se poslovila od Aula in njegovih, je Petronij začel govoriti Viniciju.

»Dobro si izbral. Ne čudim se ti, da jo ljubiš. Pomiri se in ne bodi silen. Pomagal ti bom. Ne bil bi Petronij, če ne bi našel poti za to... Zdi se mi, da bo nekaj najboljše. Zanesi se! Čez nekaj dni bo prelepa Ligija pri tebi — in tvoja!«

»Vsi bogovi naj te poplačajo za to.« se mu je zahvaljeval Vinicij.

16.

Petronij je obljubo držal. Tretji dan po tem obisku se je v Plaucijevi hiši prikazal stotnik z oddelkom pretorijancev. Po hiši je njegov prihod zbudil grozo. Sužnji in sužnje so begali in vreščali. Pomponija je Aula objela. Ligija mu je poljubovala roke, mali Aulus ga je v strahu grabil za oblačilo. Le stari vojskovodja je bil miren in je stopil cesarjevemu odposlancu naproti.

17.

»Pozdravljen, poveljnik,« je začel stotnik. »Prinašam ti od cesarja pozdrav in zapoved, da pošlji Ligijo, talko, v cesarjevo palačo, kamor prav za prav spada.«

Aulus je vedel, kaj ta zapoved pomeni. Brez besedi je šel v sobo, kjer so ga čakali Pomponija, Ligija in mali Aulus. »Ligija,« je dejal, »rasla si v najini hiši, a veš, da nisi najin otrok. Talka si za svoj rod in cesar te hoče imeti k sebi.«

Ligija se je v strahu stisnila k Pomponiji, Aulus pa jo je pobožal rekoč:

»Šel bom k cesarju in ga prosil, naj zapoved prekličje. Ne vem, če bom kaj dosegel. Zbogom, ti naše veselje in luč najinih dni.«

In je odšel, da ga ne bi zmagala ganjenost.

18.

Pomponija je Ligijo odpeljala v spalnico in jo začela tolažiti: »Zdaj greš v hišo zla in greha. Toda sramote in greha se je treba braniti tudi z lastnim življenjem. Je še moč nad svetom, silnejša od Neronu in ta ti bo vse povrnila.«

Stisnila je dekle k sebi, tedaj pa je stopil v sobo velikan Ursus, suženj, ki je bil prišel z Ligijo iz domovine v Rim.

Pokleknil je pred Pomponijo in prosil, naj ga puste z Ligijo, da jo bo varoval in branil. Dovolili so mu in Ligiji dali za spremstvo še štiri sužnje, same privrženke nove Kristusove vere.

Potem so jo med jokom in žalostjo odvedli.

19.

Pomponija in Aulus sta se potem zaprla v knjižnico. Pomponija je sedla in napisala prošnjo za Akto, nekdanjo Neronovo ljubljenco, ki je bila čisto drugačna kakor sicer ženske v cesarjevi palači. Aulus je sklenil, da pojde takoj k cesarju, ker je bil prepričan, da ga je nekdo naščuval, naj vzame Ligijo iz njegove hiše. Z ženo sta ugibala, kdo bi utegnil to biti in nazadnje sta dognala, da je bil to Petronij, nihče drugi. Ligijo hoče zase ali pa za Vinicija — to je pomenil njun obisk v Aulovi hiši.

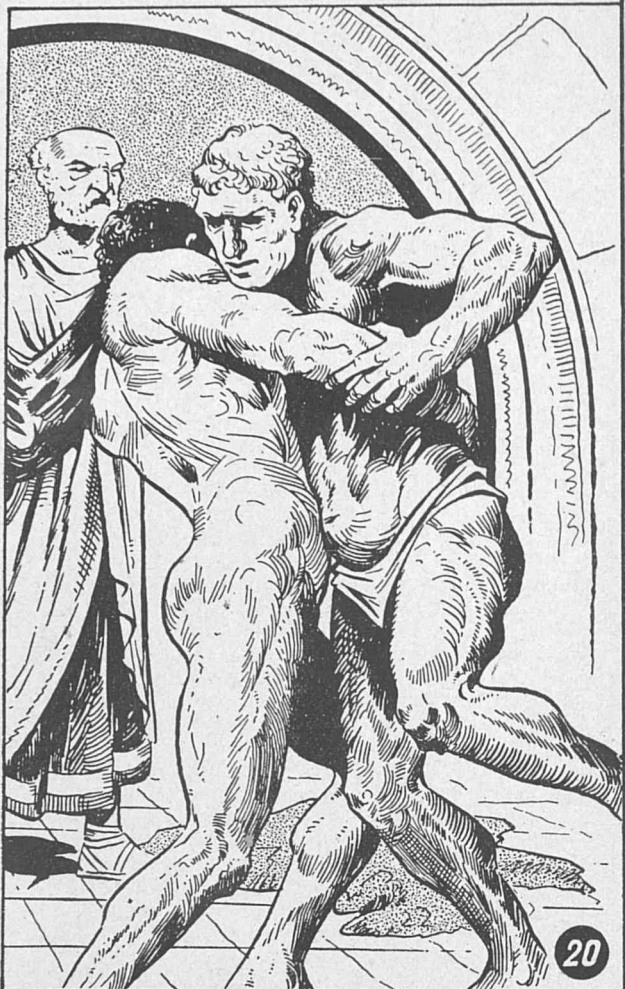

20.

Aulus pred cesarja sploh ni mogel. Govoril je samo s cesarjevim nekdanjim učiteljem, modrijanom Seneko, ki mu je pravil same bridke misli. Nato se je dal zanesti do Vinicija. Dobil ga je pri telesnih vajah z učiteljem borilstva. Pogled na Vinicija, ki se je zabaval mirno, ko da se ni zgodilo nič, je Aulus razburil. Začel je Viniciju očitati. Ko je ta zvedel, kaj se je zgodilo, je prebledel in dejal:

»Vrni se domov in me čakaj. Če se je res zgodilo kar praviš, bom prej ubil njo in sebe. Ne Petronij in ne cesar je ne bosta imela!«

Aulus je krenil domov in čakal. Pričakal je pa samo Vinicijevo pismo, ki mu je sporočalo, da je bilo dekle odpeljano po cesarjevi volji in da ni pomoči...

21

12.
Vinicij je razjarjen planil v sobo k Petroniju, ki je pisal. Potegnil mu je iz roke pisalo, ga zlomil in tresčil ob tla. Pograbil je Petronija za rame in začel vpiti:

»Kaj si storil z Ligijo? Kje je?«

Na videz šibki Petronij pa je prijel mladega vojaka za roke in ga stiskal kakor s kleščami, dokler ni Vinicij osramočen odnehal in se začel opravičevati. Petronij mu je povedal, da je Ligija pri cesarju, toda je varna, ker mu jo je on priskutil, češ da je za takega lepočutneža pregarda. Izročili so jo v roke Akti. »Jutri jo boš videl, potem pa jo boš imel pri sebi do smrti.«

Ves nor od veselja je Vinicij napisal Aulu pismo, ki je staremu vojaku vzelo vse upanje...

22.

Akte, pred katero so se tedaj, ko je bila še v milosti pri cesarju, priklanjali veljaki in poveljniki, je v svoji razkošni mazilnici Ligijo pripravljala za pojedino pri Neronu, kamor je bila povabljena. Oblekla jo je v zlato haljo brez rokavov, sužnje so ji obule z biseri posute opanke, ji obesile prelepo ovratnico, ji potresle kodre z zlatim prahom ter občudovala njeno mlado lepoto. Vmes ji je dajala navodila, naj nikar ne draži Nerona, ker jo lahko v hipni jezi stre. Povedala ji je tudi, da ji je Pomponija pisala, naj pazi nanjo. Dejala je, da bo na gostiji tudi Vinicij in ga bo lahko prosila, naj po Petroniju posreduje, da bi se lahko vrnila k Aulovim.

22

23.

Ko sta Akte in Ligija prišli v cesarsko palačo, sta se ustavili blizu vhoda ter gledali sijaj stebrov in kipov, med katerimi je valovila množica povabljenec. Akte je Ligiji pravila imena prihajajočih gostov in zraven pripovedovala o vsakomur reči, da je Ligijo bilo groza. Razodevala ji je krvave skrivnosti te palače: prostor, kjer so umorili cesarja Kaligulo in razbili glavo njegovemu otroku. Klet, kjer si je od gladu zgrizel roke Druzus. Ligija jo je poslušala, zraven pa nehote iskala — Vinicija

24.

Akte jo je odvedla v veliko jedilnico. Stotine luči po stenah, stebrih in mizah jo je slepilo, glušilo jo je vzlikanje gostov, ki so pozdravljali Nerona, ko je sedel za mizo. Tedaj pa jo je prebudil znan glas, ki ji je dejal:

»Pozdravljena, ti najlepša na svetu in med zvezdami na nebu.«

Bil je Vinicij, ki je imel prostor ob njej. Oblečen je bil v škrlatno haljo, na rokah je imel zlate zapestnice, na glavi pa venec iz vrtnic. Ligiji se je zdel tako lep, da mu je v zadregi komaj znala odgovoriti:

»Zdravstvuj, Markus.«

25.

»Vedel sem,« je govoril Mar-
kus, »da te bom dobil tu. Srečne
moje oči, ki te gledajo, in moja
ušesa, ki te poslušajo. Zvedel
sem od Aula, da so te odvedli.
Toda jaz sem pri tebi in bom
pri tebi ostal, ti duša moja. Ne
boš ostala v cesarski palači.«

Primaknil se je k njej in ji
šepetal ljubeče besede, omam-
ljive kakor vino. Obraz mu je
zaradi njene bližine obledel, pri-
jel jo je, vso zmedeno, za roko
in jo začel vleči k sebi.

»Ljubim te, boginja mojega
srca!«

Branila se ga je, a se ni dal
odrniti.

25

26.

»Cesar vaju gleda,« je zdajci
rekla Akte. Njene besede so Vi-
nicija zbudile, potem pa se je
prestrašil in pogledal proti Ne-
ronu.

Neron se je sklanjal na mizo;
na eno oko je mižal, z drugim
pa je gledal skozi brušen sma-
ragd ter opazoval zaljubljenca.

Ligija je preplašena prijela
Vinicija za roko, potem se je
ozrla v cesarja, v njegovo močno,
nakodrano glavo, v mogočne
obrvi in njegov močni, strastni
obraz.

26

27.
 Ko je Neron odložil smaragd, se je Petronij podvizal ustvariti v njem čim slabšo sodbo o Ligiji. Prepričal ga je, da je mršava, duhovito odgovarjal drugim, ki so jo hvalili, da je nazadnje tudi cesar obrnil palec navzdol v znamenje, da so vsi hvalilci propadli.

28.
 Zdaj je Petronij, za njim pa ves zbor gostov, začel prositi Nerona, naj jih osreči in jim zapoje svojo novo hvalnico Veneri, boginji ljubezni. Dal se je preprošiti. Počakal je najprej, da je prišla Popeja Sabina, njegova žena, lepa kakor sonce, ki so jo pa kristjani imeli za poseobljeno hudobo. Nato je prijel plunko in v smrtni tišini začel svoj spev na Venero. Po pesmi je izbruhnilo burno odobravanje, Petronij pa je začel ponavljati stihe iz pesmi ter jih hvaliti kot strokovnjak. Potem je Neron spremlil Popejo.

29.

Ligija ni vedela, ali bi se umikala Viniciju ali bi gledala nenavadne prizore, ki so se začeli, ko se je cesar spet vrnil. Nastopili so šaljevci, pevci, nazadnje pa plesalci, ki so s sirskimi sužnjami zaplesali divje strasten ples. Med plesom so na goste iz zlate mreže pod stropom padale sveže vrtnice.

Sužnji so prinašali vedno nove jedi in pijače. Gostje so bili bolj in bolj omamljeni. Godba je postajala vedno glasnejša. Lepi fantiči so močili gostom noge z dišavami.

30.

Ko je bila noč že pozna, je bil tudi Vinicij ves omamljen od hrušča, godbe, lepote, vonjav, vina in Ligijine bližine.

»Naj te poljubim,« je silil k njej. »Saj je vseeno! Danes ali jutri. Jutri boš tako pri meni, cesar mi je obljubil.«

Ligijo je bilo groza. On jo je objel, čutila je, da ji moči popuščajo. Tedaj mu je pa nezna, strašna sila odtrgala roke z nje in ga sunila proč kakor uvel list. Vinicij je nad sabo zagledal ogromno postavo Ursusa.

31.

Velikan je stal mirno in gledal Vinicija s svojimi sinjimi očmi tako čudno, da je temu kri zledenela. Nato je vzel svojo gospodarico na roke ter z neslišnimi, mirnimi koraki odšel iz jedilnice med gosti, ki so ležali vse križem. Vinicij pa je pograbil kozarec, ki mu ga je ponudila neznanca ženska, pil in omahnil na tla.

32.

Ursus je Ligijo napol mrtvo prinesel v vežo Aktinega bivališča in jo položil na kamnito klop ob vodometu. Ko se je zavedela, se ni mogla pomiriti. Prosila je njega in Akto, naj jo spravita spet k Aulu. Akte pa ji je prigovarjala, naj se vda v usodo in pač gre k Viniciju.

»Ne!« je razburjeno vzkliknila, vsa rdeča od sramu ob misli, da bi postala Viniciju prilježnica. Ursus je sopihal ter stiskal svoje velikanske pesti, ko je videl svojo gospo v žalosti.

33

33.

»Ali Vinicija sovražiš?«
jo je spraševala Akte.

»Ne,« je odgovorila
Ligija, »sovražiti ga ne
smem, ker sem kristjanka.«

Pri teh besedah je po-
kleknila, za njo pa še Ur-
sus in začela sta moliti ob
luči jutranje zarje v palači
cesarja Nerona.

Molitev je Ligiji pri-
nesla vedrosti in spozna-
nja. K Pomponiji in Aulu ne
sme zbežati, cesar bi se
strašno maščeval nad nji-
ma. Ursus naj jo reši! Ko
jo bodo jutri zvečer nesli
k Viniciji, naj s svojimi
znanci kristjani — borilci,
osvobodenci in sužnji —
napade nosilnico ter njo
odvede iz mesta.

Ursus ji je radosten
obljubil in šel takoj iskat
pomagačev

34.

Akte je Ligijo odvedla
v svojo razkošno spalnico,
ki ji jo je bil uredil Ne-
ron, ko je bila še v mi-
losti. Legli sta in deklica
je brž zaspala. Akte je
gledala njen nežni obraz
in se spraševala, zakaj be-
ži ta otrok od Vinicijeve
ljubezni in razkošja v po-
manjkanje. Ligija se ji je
v svoji čisti lepoti in ne-
dolžnosti vzdela kakor an-
gel, lepši od vsega cvetja
v cesarskih vrtovih. Spom-
nila se je nevarnosti, ki
temu lepemu bitju groze.
Sklonila se je k njenim la-
sem in jo začela poljub-
ljati

34

35.

Drugo dopoldne je Akte peljala Ligijo v prelepe cesarske vrtove, kjer so rasle ciprese, pinijske, oljke, med njimi pa polno kipov, ribnikov, vodometov, goščave vrtnic, čarobne votline, zasenčene z bršljanom in trto. Akte je spraševala dekleta, če ji je Vinicij ljub. Potrdila je, ali je le dejala, da rajši pobegne k Ligijcem, kakor da bi šla k njemu. In solze so ji zdrsnile po licih.

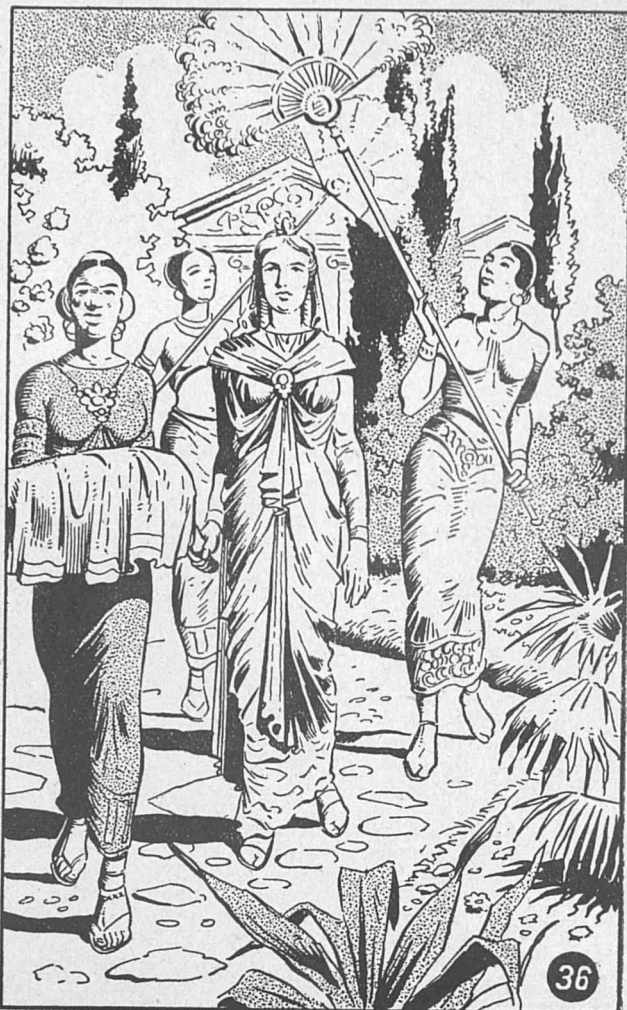

36.

Tedaj jima je ustavil pogovor šum prihajajočih ljudi. Bila je cesarica Popeja Sabina s sužnjami, ki so jo hladile s pahljačami. Pred njo je močna zamorka, dojilja, nosila njenega otroka, zavitega v škrlat in zlato. Popeja, se je ustavila pred njima in začela spraševati, kdo je Ligija in če je že govorila s cesarjem. Bila je ljubosumna na njeno lepoto. Ligija ji je povedala, da so jo od onod odvedli in da jo hoče cesar dati za sužnjo Viniciju. Prosil je cesarico, naj ji pomaga in jo reši.

»Obljubim ti,« je dejala Popeja, ko jo je pogledala in se ji hudobno nasmehnila, »da boš še danes Vinicijevo sužnja.«

In je odšla.

37

37.

V Vinicijevem domu je bilo ta večer živo vrvenje. Sužnji in sužnje so hodili sem in tja, prižigali svetiljke in pripravljali v trikliniju mizo za štiri ljudi. Poleg Vinicija in Ligije bi bila tam še Petronij ter njegova ljubimka Krizotemis. Petronij je dajal nasvete Viniciju, ki je bil nepotrpežljiv in je kar naprej prisluškoval, če sužnji z Ligijo že prihajajo.

»So že pri Karinah,« je dejal nenadno in planil pokoncu.

38

38.

Pred sprevedom, ki je bil Ligijo vso žalostno vzel od Akte, so bili svetilničarji. Ko pa so dospeli do Karin, so začeli iz vseh kotov prihajati neznani ljudje in delati gnečo. Tedaj se je vzdignil krik, svetilke so na mah ugasnile in začel se je tepež. Osvobojenec Atacinus, ki je bil odgovoren za Ligijo, je razumel takoj, da jo hoče nekdo ugrabiti. Ko je zaslišal, da Ligija kliče iz nosilnice, je planil tja, da bi jo pograbil in v gneči odnesel. Tedaj pa je udarilo nekaj nanj, da je treščil na tla kakor pobit vol.

39.

Vinicijevi sužnji so ležali povečini potolčeni po tleh. nosilnica je bila razbita, drugi so se razbežali.

»Ursus, Ursus,« je klicala Ligija. Velikan pa je bil že pri njej, pobral jo je in jo naglo odnesel proti predmestju Suburi. Njegovi pomočniki so se bili že razkropili. Straže ni bilo nikjer nobene, taki napadi so bili nekaj navadnega in včasih se jih je za šalo udeleževal celo cesar, preoblečen.

40.

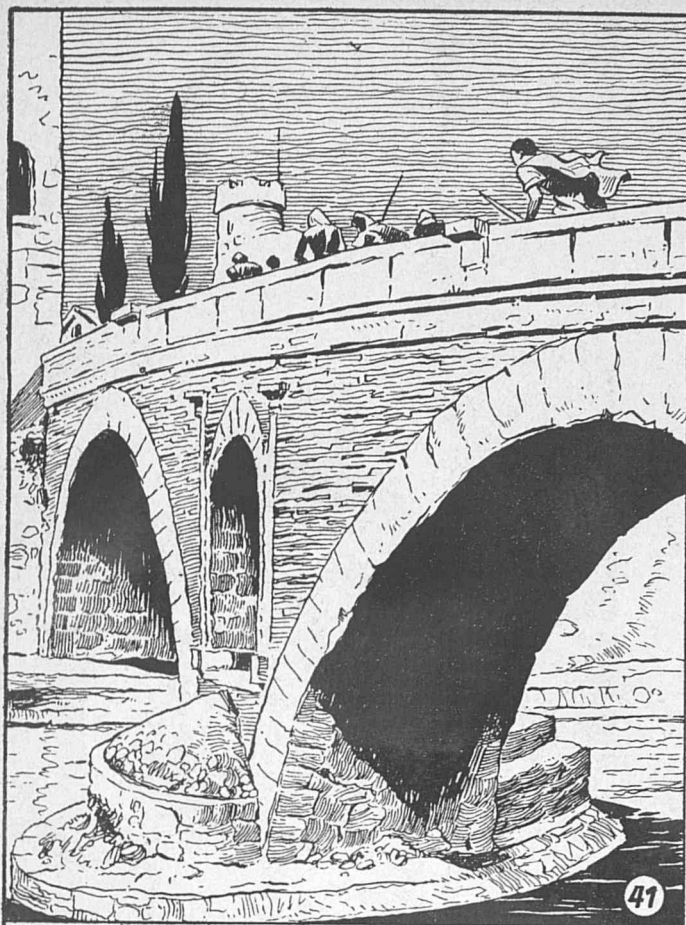
»Joj, meni nesrečniku,« je začel jokati suženj, ki so ga bili izbrali, naj pove Viniciju strašno novico. Za njim so se gnetli vsi drugi v trikliniju ter poklekli pred gospodarjem.

»Kje je Ligija,« je zarjovel Vinicij in planil k njim.

Preden je suženj utegnil povedati, je Vinicij razumel. Pograbil je svečnik in sužnjo razbil glavo. Sužnji so začeli prositi milosti, toda gospodarjev srd je bil neutешljiv. Vse je ukazal strahotno bičati.

Petronij in Krizotemis nista mogla gledati tega prizora in sta med jokom in prošnjami sužnjev odšla.

41.

To noč Vinicij ni šel počivat. Zbral je nekaj sužnjev ter šel z njimi preiskovat Eskvilin, Suburo in Vicus Sceleratus in mestno četrt za Tiberu, onstran Fabricijevega mosta. Iskali so do zore, a vse je bilo zastoj. Tudi Vinicij sam ni verjel v uspeh, šlo mu je le za to, da bi kako prebil to grozno noč.

42.

Zjutraj se je doma vrgel na ležišče v atriju ter pre-mišljeval, kako bi Ligijo poiskal ter se je spet polastil. Po ničemer na svetu ni koprnel tako kakor po njej. Ni si upal misliti, kako bo prebil brez nje. Klical jo je, si grizel roke, si stiskal glavo. Tisoč misli mu je rojilo po glavi. Nekaj časa je dolžil Aula, da mu je dekle dal odpeljati on. Potem se je domislil, da je Ligijo morda ugrabil sam cesar na enem izmed tistih svojih »lovov za biseri«, kakor je imenoval te pohode, kjer so po predmestjih lovili zanj lepe, mlade ženske iz preprostega ljudstva. Sklenil je, da pojde k Akti, saj ta bo zadržno vedela, če je imel res Neron prste vmes.

43.

»Aktel« je zavpil Vinicij, ko je stopil v atrij. Zgrabil je Akto za roko in jo privlekel na sredo prostora. »Kje je Ligija?«

»Hotela sem tebe vprašati po njej,« je odgovorila očitaje. Potem mu je povedala, da je Ligija sama hotela uiti, ker ni marala postati njegova priležnica. Razen tega ji pa grozi še druga nevarnost: cesarica jo dolži, da ji je včeraj urekla otroka. Dokler ta ne bo zdrav, naj Vinicij ne govori s cesarjem o Ligiji, da ne prikliče nanjo Nero-novega maščevanja.

»Ligija je pričakovala, da jo boš ti rešil iz cesarske palače. Ljubila te je. Zdaj pa, po tem, kar si storil, je prepozno.«

44.

Vinicij je ves obupan odšel od Akte. Dolžil je Petronija, da je on kriv vsega in popadla ga je huda jeza zoper njega. Ko je prišel v stebrišče pred palačo, je med senatorji in lizuni, ki so se gnetli, da bi povprašali po zdravju cesarjeve hčerke, zagledal kakor nalašč Petronija. Hotel se mu je ogniti, a Petronij ga je ustavil s silo ter mu dejal:

»Če hočeš zvedeti kaj o Ligiji, pojdi z menoj. Doma ti povem.«

45.

Pri Petroniju sta sedla v no-tranjo vežo. Zlatolasa Eunika in Iras sta jima prinesli bronaste podnožnike ter jima nalivali vino iz ozkrovratnih vrčev v kozarce.

Petronij je Viniciju, ko sta pila, povedal, da je po vsem mestu razposlal sužnje vohat za Ligijo. Prepričan je, da so Ligiji pomagali njeni sovorniki kristjani. Teh mora biti precej in prišli so Ligijo rešit.

Vinicij je bil tak, ko da bi ga kuhala vročnica. Še sužnjica-ma se je smilil. Petronij ga je skušal tolažiti.

46.

»Vem, kaj je ljubezen. Če težiš po eni ženski, ti je druga ne more nadomestiti. Toda vsaj za trenutek razvedrila pa lahko dobiš pri lepi sužnji. Tvoje ne-mara nimajo zate več čara, toda tale tu,« in položil je roko na ledja zlatolase Evnike, »tote vzemi, darujem ti jo.«

Evnika je pri tem prebledela, se začela tresti in v strahu čakala Vinicijevega odgovora. Vinicij se je Petroniju zahvalil, da je ne mara in je šel iskat Ligijo.

47.

Petronij je menil, da je ta odpor do žensk samo mimogrede, zato je dejal:

»Evnika, skoplji se in namazili, potem pojdeš k Viniciju!«

Evnika se je zgrudila pred njim na kolena ter ga s sklenjenimi rokami rotila, naj je ne da od hiše. Naj jo postavi za zadnjo izmed suženj, naj jo da tepsti, samo od sebe naj je ne pošlje.

To je bila velika predrznost od nje. Osuplo jo je poslušal, potem je poklical nadzornika in mu velel:

»Vzemi Evniko in daj ji pet in dvajset udarcev, a glej, da ji kože ne poškoduješ!«

48.

Drugi dan, ko je Vinicij bil spet pri Petroniju, je Evnika urejala svojemu gospodu gube na obleki. Petronij je opazoval njeno lepoto, njeno čudovito polt, njeno krasno postavo. Vprašal jo je:

»Ali si bila tepena?«

»Sem gospod — in sem srečna.«

»Srečna?«

»Srečna... ker sem ostala.«

»Ali imaš ljubega v hiši?«

»Imam, gospod,« je odgovorila sužnja in oči so ji zasijale tako, kakor morejo sijati samo od ljubezni. Petronij je vedel, pri čem je. Pobožal jo je po zlati glavi in čutil je, kako je zadržela. Tedaj so privedli Grka Hilonu Hilonida, zdravnika, modrijana in vedeževalca.

49

49.

Možak čudne postave, sključenega hrbta, vdrtega trebuha, velike glave in opičjega obraza — to je bil Hilon Hilonides. Priklonil se je Viniciju in Petroniju, ki si je na prvi pogled dejal, da bi to človeče res utegnilo najti Ligijo. Hilon, ki je že vedel, za kaj gre, je začel pripovedovati:

»Deklice niso odvedli Aulovi ljudje. Tudi v cesarski palači je ni. Beg ji je omogočil suženj, doma iz njene dežele. Pomagali so mu pa drugi suznji, njegovi sovorniki.«

Ko je Hilon slišal še, da je Ligija nekoč Viniciju narisala v pesek ribo, se mu je nekaj posvetilo in je odšel.

50.

Čez teden dni je Petronij stopil pred cesarja, ki je topo sedel na prestolu ter poslušal sožalje senatorjev in dvorjanov. Umril mu je bil edini otrok in cesar je pod Popejnim vplivom verjel, da je deklico urekla Ligija. Petronij se je zaradi tega bal zanjo, za Vinicija in za Aulove.

Ko ga je cesar zagledal, je planil in začel vpiti:

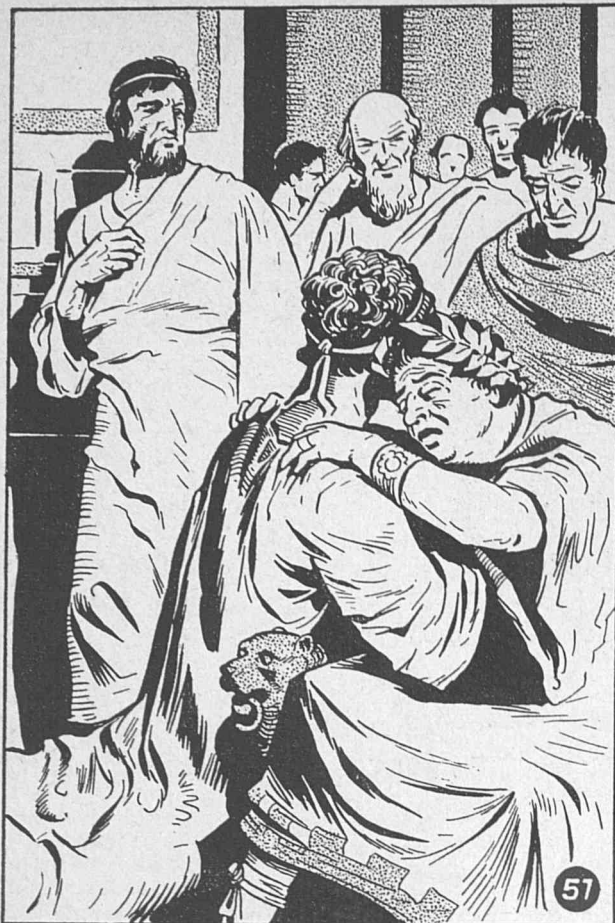
»Ti si tudi kriv njene smrti! Na tvoj svet je prišel pod to streho zli duh, ki jo je umoril z enim samim pogledom!«

Vsi so bili prepričani, da je Petronij zdaj zapisan smrti. On pa je postavil vse na eno kocko. Stopil je k cesarju ter mu s svilenim robcem zatisnil usta, rekoč:

»Gospod, ugonobi v svoji žalosti Rim in ves svet, a ohrani nam svoj glas!«

50

51.

Petronij je bil rešen!

»Ti edini, edini si mislil na to!« je dejal cesar in iz oči so mu pri-vrele solze. Položil je Petroniju glavo na ramo in se razjokal. Tigelin, Petronijev tekmeč pri cesarju, je zelenel od jeze, zlasti ko je videl, da so senatorji in dvorjani začeli takoj zapuščati njega ter se zbirati okoli Petronija, misleč, da je ta zdaj prvi v Neronovem srcu. Petronij je še pregovoril cesarja, naj odide iz Rima na morje, potem je krenil domov in Viniciju povedal, kako je rešil sebe, Ligijo in njega s tem, da je stavil vse na cesarjevo zaverovanost v lastni glas in nje-govo umetniško veljavo.

52.

Hilon je tiste dni pretaknil vse kote po Rimu, koder so se shajali sužnji, ter v pogovorih z njimi risal na tla ribo, pa ni zvedel ničesar. Nazadnje je na stopnicah pod ne-kim vodometom našel starega suž-nja, ki je sede jokal, ker mu je gospodar pobral denar, s katerim je mislil odkupiti sina iz sužnosti. Hilon je sedel k njemu ter z mokrim prstom začel risati ribo na kamen. Oni se je razveselil, misleč, da je tudi Hilon kristjan in suženj, ki je pobegnil iz Neaplja, kakor mu je pravil. Povabil je Hilona, naj pride zvečer v shajališče kristjanov, da ga bo seznanil z njimi in njihovimi starešinami.

52

53.

Hilon je Viniciju povedal, kaj je zvedel. Dejal je, da je sužnju obljubil denar za odkup sina. Denar mora zvečer nesti v tisto shajališče. Vinicij mu ni prav dosti zaupal, zato se je ogrnil z vojaškim plaščem ter krenil za njim in za dečkom, ki je nosil denar, proti reki. Skril se je za stebrom v pristanu ter čakal, kam bosta zavila in kaj bo videl.

54.

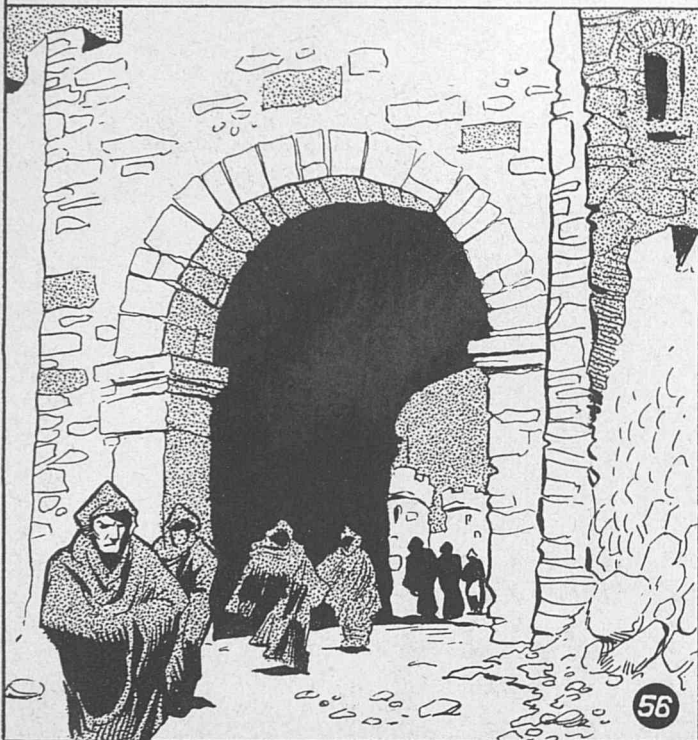
Spodaj ob vodi je množica ljudi nosila kamenje s splava in ga skladala na breg. Hilon se jim je približal ter začel govoriti z nekim starcem, ki se mu je potem zgrudil k nogam. Drugi so ju obkolili, ko so slišali sužnjevev krik in videli, kako je Hilon dal starčku mošnjo z denarjem. Potem so pokleknili vsi, Hilon pa je naredil nad njimi velik križ.

Vinicij je videl, da je Hilon govoril resnico. Vrnil se je domov. Hilon mu je povedal, da bo sčasoma zvedel prav vse in Ligija bo spet njegova. In Vinicij je spet začel kovati načrte za novo življenje z njo, ki mu je bila vse na svetu.

55.

»Oče, jutri ubijem Glauka,« je zaškrtal Ursus, stisnil pesti ter z divjim pogledom vstal z ograje ob reki, kjer se je pogovarjal s Hilonom. Ta ga je nagovarjal, naj ubije človeka s tem imenom. Glauk je bil zdravnik. Hilon ga je srečal med kristjani, a bila sta že stara znanca; pred leti ga je Hilon izdal razbojnikom in ga spravil ob imetje ter skoraj ob življenje. Zdaj se je bal, da bi ga Glauk ne spoznal in mu zločin poplačal. Zato ga je sklenil spraviti s poti po Ursusu, s katerim sta ga bila seznanila oni suženj in njegov sin. Njima in Ursusu je natvezel, da misli Glauk izdati kristjane in njihove poglavarje Neronu. Ursus je dejal, da se boji ubijati. Hilon pa mu je rekel, da je v Petronijevi hiši slišal, kako je Glauk cesarjevemu zaupniku Viniciju obljubil, da mu bo med kristjani poiskal dekle, po imenu Ligija. To je bilo Ursusu dovolj. Tako se je Hilon hotel iznebiti Glauka, ne ljube priče svoje preteklosti.

56.

Nazadnje je prišel Večer, ko je Hilon povedal, da se bodo kristjani sešli zaradi prihoda apostola Petra. Tam bo tudi Ligija. Vinicij naj gre po molitvi za njimi, nato pa napade s svojimi ljudmi hišo, kjer se dekle skriva. Vinicij je za to delo najel velikana Krotona, bivšega borilca.

Ogrnili so si dolge plašče z oglavnicami, vzeli s seboj kratke nože, Hilon si je nataknil še lasuljo, zakaj bil je bojzljivec, potem so krenili skozi Nomentanska vrata proti pokopališču v Ostrijanu.

57.

Dolgo so hodili po mesečini, dokler niso dospeli v globoko jamo, ob koncu katere je bil zid, obrasel z bršljanom. Dva kopača sta pobirala dogovorjena znamenja, potem sta spuščala na širen, od vseh strani ograjen prostor, kjer so stali tu pa tam nagrobniki; spodaj pa je bila podzemeljska grobnica. Na prostoru je bila zbrana množica ljudi, ki so bili vsi pokriti, da se je Vinicij bal, da Ligije ne bo spoznal. Potem so prižgali nekaj plamenic ter zapeli resno, pretresljivo pesem, ki je Viniciju segla v dno srca. Še nikoli ga ni noben verski obred tako prevzel. Ali je ta vera potemtakem res tako ničvredna in zločinska, kakor so govorili o kristjanih?

58.

Zdaj je ves prostor oblila rdeča svetloba in iz grobnice je prišel gologlav starček v dolgem plašču ter stopil na kamen pred ognjem.

»To je on, Peter. Prvi učenc Kristusov,« je zašepetal Hilon Viniciju, ki je ves prevzet strmel v ta novi prizor.

Peter je dvignil desnico ter naredil čez zbrane vernike znamenje križa. Potem je začel govoriti mirno, preprosto. Spominjal je svoje, naj bodo dobri, pošteni, čisti, mirni, naj mirno trpe krivico in preganjanje, naj odpuščajo sovražnikom in preganjalcem. Bil je čisto drugačen nauk, kakor pa ga je Vinicij poznal iz poganskih templjev. Ko je starec začel govoriti o Kristusu, o njegovem vstajenju in poveščanju, je Vinicija presunilo tako, da je pozabil na vse. Čudna, skrivnostna moč ga je čisto prevzela...

59

59.
»Gospod, tamle vidim sužnja Ursusa in ob njem neko dekle,« je zašepetal Hilon. Vinicij se je zdrznil, kakor da so ga predramili iz sanj. Čez čas pa mu je zavrela kri, ko je nekaj korakov od sebe, na vzvišenem osvetljenem prostoru zagledal Ligijo. Oglavnica ji je bila zdrknila z obraza, oči so ji sijale v svetem ognju, ko je v temnem plašču stala poleg orjaškega Ursusa. Viniciju se je zdelo, da bo skopnel, tako ga je v trenutku zajela ljubezen. Rim in ves svet bi bil dal za Ligijo. Noči in molitve pa ni in ni hotelo biti konec.

60.
Na Hilonov opomin je Vinicij s svojimi odšel z grobišča prej, kakor je bilo konec. Petelini so že peli in danilo se je. Ustavili so se v senci pri Nomentanskih vratih in čakali, dokler niso zagledali, da prihaja apostol s svojimi najzvestejšimi, med katerimi sta bila Ursus in Ligija. Ko je Peter šel skozi vrata, sta vojaka od straže na Vinicijevo veliko začudenje pokleknila predenj. Položil jima je roko na čelado ter ju blagoslovil. Potem so krenili naprej v mesto, Vinicij, Kroton in Hilon pa za njimi.

60

61

61.
 Hilon, Vinicij in Kroton so zdaj previdno lezli za Ligijo in njenimi, dokler niso prišli prav do Tibere. Tam sta Ligija in Ursus izginila v hišo, v kateri sta bili dve prodajalnici. Kroton in Vinicij sta se začela pripravljati, da vdereta za njima. Hilon je popadel strah, začel je rotiti Vinicija pri vseh bogovih, naj odneha Vinicij pa ga je samo divje pogledal, potem sta se s Krotonom pripravila in izginila v temno vežo. Hilon je skočil za bližnji vogal ter gledal, kaj bo

62

62
 Vinicij in borilec sta prekoračila dolgo vežo, prišla čez dvorišče na nov hodnik, nato pa na vrt, kjer je raslo nekaj cipres in mirt in kjer je stala majhna hiša. Vinicij je premišljal, kako bosta odnesla Ligijo odtod, tedaj pa je zagledal Ursusa, ki je zapazil neznanca tujca ter stopil k njima, rekoč

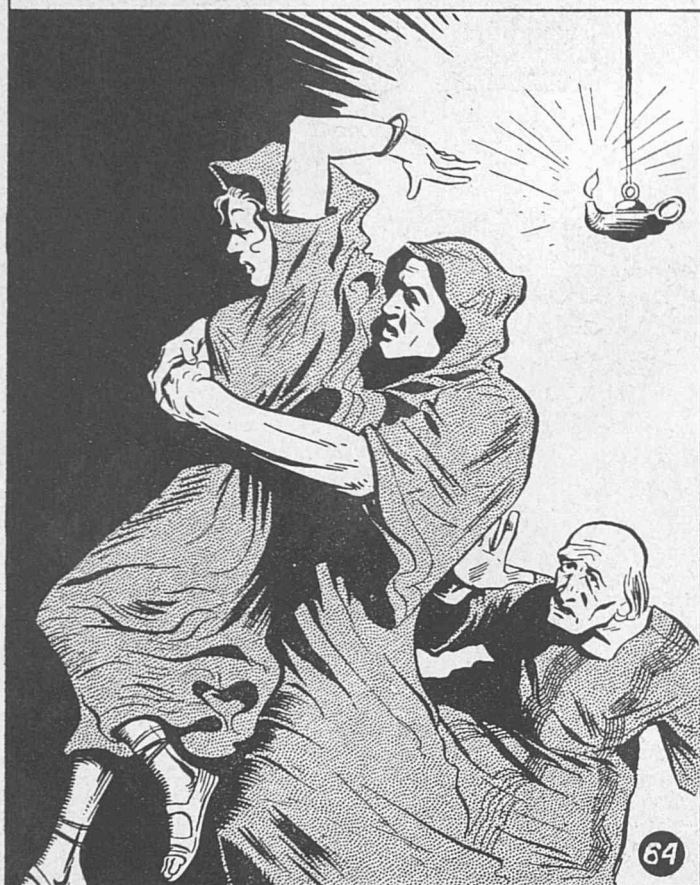
»Kaj iščeta tukaj?«

»Tebe,« je dejal Vinicij ter potihno, pa ostro zapovedal Krotonu: »Ubij ga!«

Kroton je planil nanj ko tiger, zavihnel bodalo ter ga pograbil s svojimi jeklenimi rokami

63.
Vinicij ni maral čakati konca tega nečloveškega boja. Odprl je vrata ter stopil v temen prostor, ki ga je razsvetljeval samo ogenj z ognjišča. Lesk ognja je padal naravnost na lice Ligiji. Poleg nje je sedel ob ognju še starec, ki je njo in Ursusa spremljal s pokopališča v mesto.

64.
Se preden se je Ligija zavedela, kaj je, je Vinicij planil k njej, jo pograbil čez pas, jo vzdignil v naročje ter stekel k vratom. Starec mu je hotel zastaviti pot, a ga je zlahka odrinil. Pri tem mu je oglavnica padla na rame in Ligija je spoznala njegov obraz. Kri ji je zledenela v žilah, skušala se je braniti, toda bržkone bi se bila že onesvestila, da ni zagledala strašnega prizora, ko je Vinicij stopil z njo na vrt.

65.

Tam je stal Ursus ter držal na rokah velikanskega človeka z zlomljenim tilnikom in navzdol visečo glavo, iz katere mu je tekla kri. Ko je zagledal Vinicija, je Krotona še enkrat udaril s pestjo po glavi, nato pa planil nad Vinicija.

66.

»Smrt!« je šinilo mlademu plemiču po glavi. Kakor v sanjah je še slišal Ligijin vzklik: »Ne ubijaj!«

Nato se mu je zazdelo, ko da mu je strela udarila v roke, s katerimi je objemal dekle, potem se mu je že zvrtilo v glavi in stemnilo pred očmi...

67

67.
Hilon je skrit za voglom dolgo čakal. Prepričan je bil, da se mora stvar zanj dobro izteči. Toda čas se je vlekel in začelo ga je skrbeti. Nenadno pa se je iz veže počasi pokazala Ursusova glava, se previdno ozrla naokoli, potem pa je stopil čez prag Ursus, noseč na rokah Krotonovo truplo ter zdirjal z njim proti reki. Hilonu so se naježili vsi lasje.

»Po meni je, če me zagleda!«

Začel je prositi pomoči vse bogove, kar jih je poznal, celo Kristusa. Potem jo je pa ucvrl, kar so ga nesle noge

68

68.
Za denar, ki mu ga je bil dal Vinicij, se je nekje najedel in se skopal, potem se je zavlekel domov in zaspal ko ubit.

Ko se je zbudil, je zagledal pred sabo sužnjico, ki si jo je bil kupil. Klicala ga je in tresla. Za njo je na pragu zapazil — Ursusa. Pomel si je oči, da bi bolje videl, potem so mu začeli laziti mravljinca po hrbtu. Šklepetaje z zobmi je dejal:

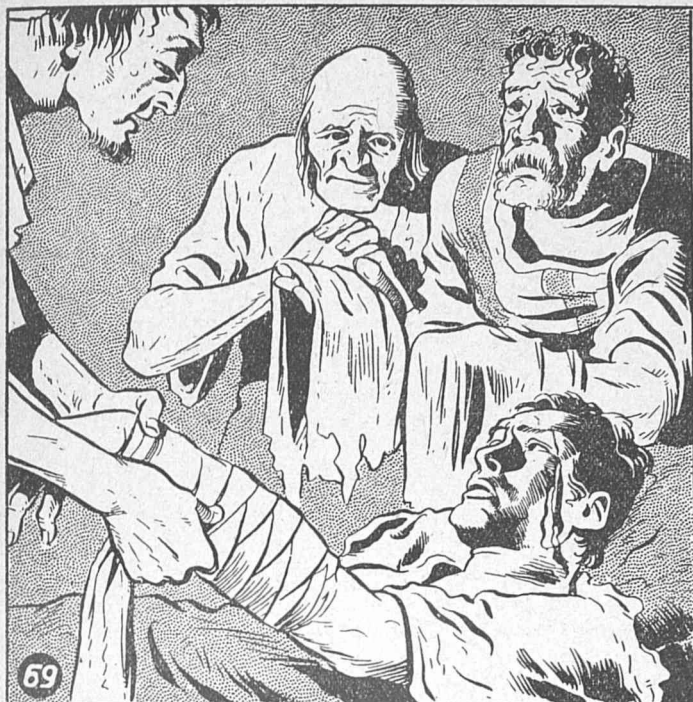
»Jaz... ne poznam... tega dobrega... človeka. Ni me... doma.«

Toda Ursus ni hotel dolgo čakati. Sklonil se je v sobo, rekoč:

»Hilon, Hilonides!«

»Mir s tabo, mir s tabo, o najboljši izmed kristjanov, toda jaz te ne poznam!«

»Hilon Hilonides,« je ponovil Ursus, tvoj gospodar Vinicij te kliče, da pridi k njemu!«

69

69.

Vinicija je prebudila huda bolečina. Zavest se mu je vračala le počasi in kakor v megli je pred seboj razločil tri ljudi: Ursusa, onega starca in tretjega, ki je bil tuj in ki mu je tipal levico, da ga je grozno bolelo.

»Ubijte me rajši!« je zaškratal, a oni se niso menili za njegove besede. Ursus je z zaskrbljenim obrazom držal v rokah bele poveze. Slišal je, kako so rekli, da rana ni smrtna, potem so ga obvezali, toda od bolečin se je pri tem onesvestil.

70

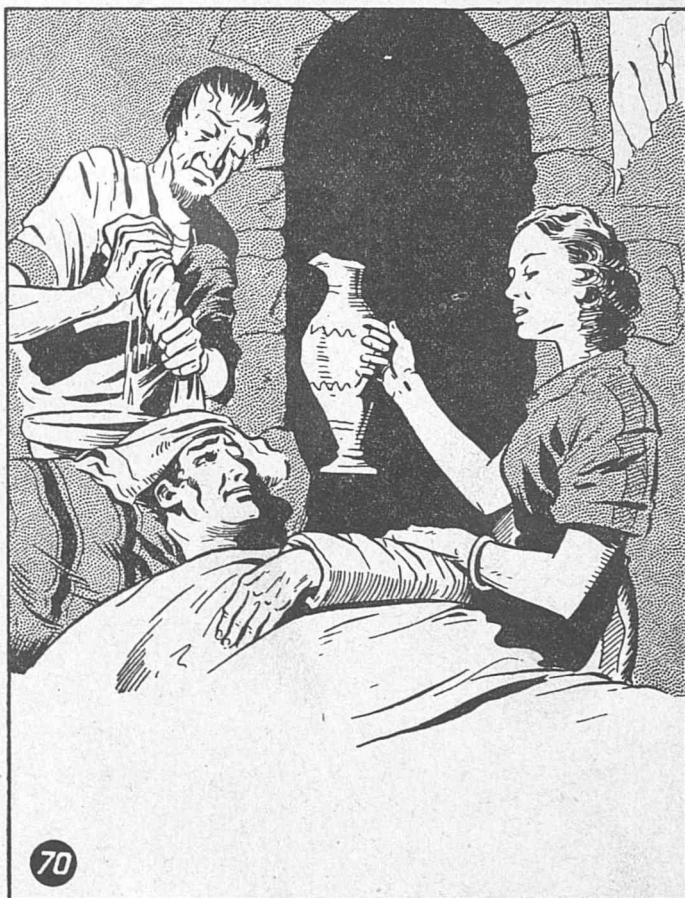
Ko se je Vinicij po obvezovanju prebudil, je zagledal nad sabo Ligijo. Stala je tesno ob postelji ter držala skledo z vodo, zdravnik Glauk pa, ki ga je Ursus mislil ubiti, mu je močil glavo z vodo. Vinicij ni verjel očem in je zašepetal:

»Ligija!«

Dekletu so zadrhtele roke, pogledalo ga je z žalostnimi očmi, zardelo v svoji temni, borni obleki ter dejalo potihom:

»Mir s teboj Naj ti Bog vrne zdravje!«

Viniciju se je zdelo, ko da se sklanja k njemu boginja Ni pustila, da bi ga ubili, njene besede so polne ljubezni. Kaj je to morda tista čudovita vera, ki je njen nauk poslušal sinoči?

70

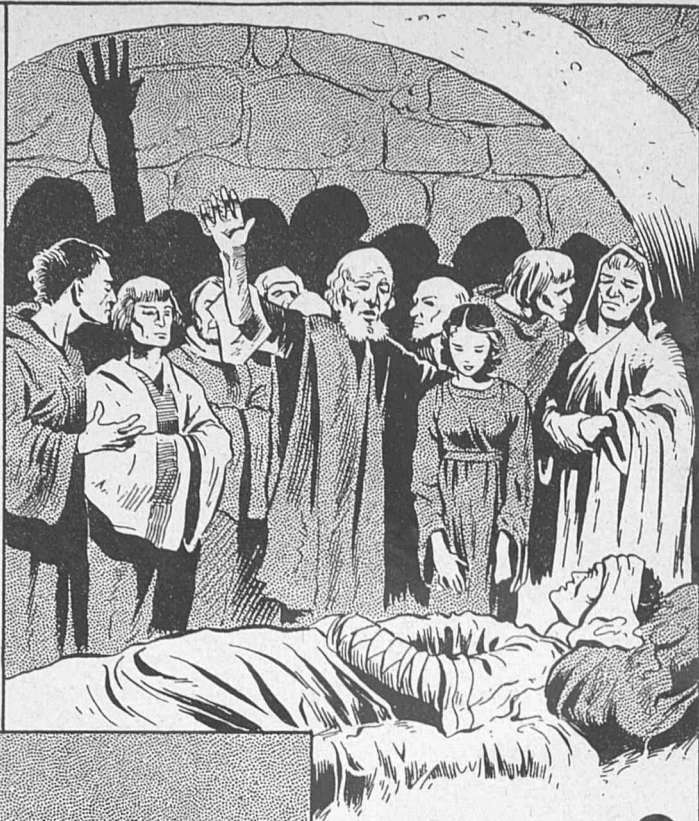
71.

Zdaj so se začeli zbirati v sobi vsi kristjani, kar jih je bilo na tem kraju. Posvetovali so se med seboj, potem je stopil k postelji starec in dejal:

»Vinicij, hotel si nam stotiti hudo in odvesti Ligijo Bog ni tega dopustil. Nam Bog naroča ljubiti sovražnike. Zato smo te rešili in ti obvezali rane. Zdaj moramo zaradi tega pustiti hišo, kjer smo imeli zavetje. Prosimo te, ne preganjaj več nas in Ligije Pošlji po svoje služabnike, naj te odneso domov.«

Vinicij je prebledel, ko je videl, da se bo spet moral ločiti od Ligije Zbral je vse moči, se vzel na postelj in pregovoril

»Slišal sem vaš nauk in vaša dobra dela so me prepričala, da ste pošteni ljudje Pustite me tu in ostanite Nikomur se ne bo okrnil las Nihče ne bo zvedel, kaj se je zgodilo, samo privedite mi Grka Hilona.«

71

72

72

Ligija, ki se ji je Vinicij smilil, je kristjane potolažila in poslali so Ursusa po Hilona Ursus ga je privedel malo zlepa, malo zgrda, zakaj Grk se je bal. Ko so Hilona spustili v sobo, je zdirjal k postelji in se v strahu začel stiskati k Viniciju. Ta mu je dejal:

»Zapomni si, kaj ti bom zdaj povedal! Kroton me je tu hotel ubiti in oropati. Ubil sem ga, ti ljudje pa so me obvezali Nes! to sporočilo v mojo hišo in sporoči, da sem davi odpotoval k Petroniju v Benevent. Razumeš? Daj mi sem svetilko!«

73

Hilon, ki se mu je bil strah pred Ursusom, kristjani in Vinicijem že dobro polegel, je stopil po svetilko. Oglavnica mu je zdrknila z glave in luč mu je posvetila naravnost v lice. Zdravnik Glauk, ki ga je zdaj pogledal, je nenadno planil k njemu, vzdignil roko in s strašnim glasom vprašal: »Kefas, ali me ne poznaš?«

Hilon je proseče vzdignil svetilko, potem jo je treščil od sebe, se zvil v klobčič in začel tarnati.

»Saj nisem jaz To nisem jaz Milost!«

Glauk se je obrnil k vernikom, ki so vprav večerjali, ter dejal:

»To je oni človek, ki me je prodal roparjem ter ugonobil mene in mojo družino!«

73

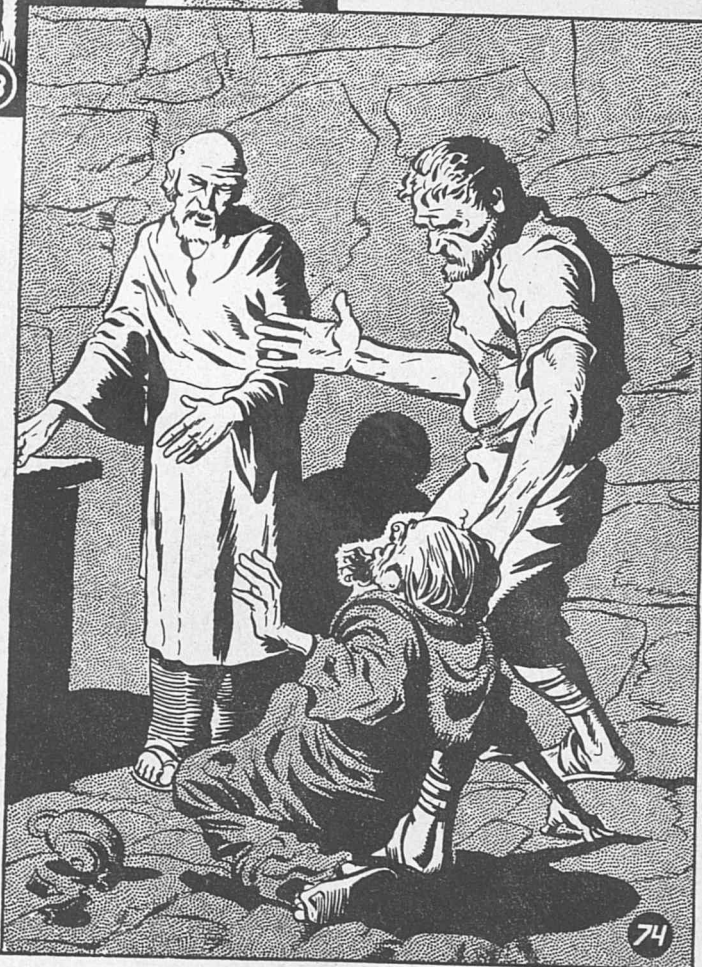
74

Glaukova zgodba je bila znana vsem rimskim kristjanom. Vsi so poznali poprejšnje življenje Hilonona — Kefasa, tudi Ursusa. Ko je ta zdaj zaslišal njegovo ime, je kakor blisk planil k Hilonu, ga pograbil za rame, ga pripognil nazaj in zavpil:

»Ta me je nagovarjal, naj ubijem Glauka!«

»Milost! Milost!« je vpil Hilon in se zvil v Ursusovih rokah. Obrnil se je k Viniciju, toda pri njem ni našel usmiljenja. Pod prijemom strašnih Ursusovih rok so mu začele pokati kosti in glas mu je bolj in bolj slabel, ko je prosil:

»Usmiljenje Usmiljenje. Zaradi vašega Boga! Kristjan sem... Ne umorite me.«

74

75

Zdaj je stopil k Ursusu apostol Peter, nagnil svojo belo glavo, položil Ursusu roko na ramo, potem pa spregovoril:

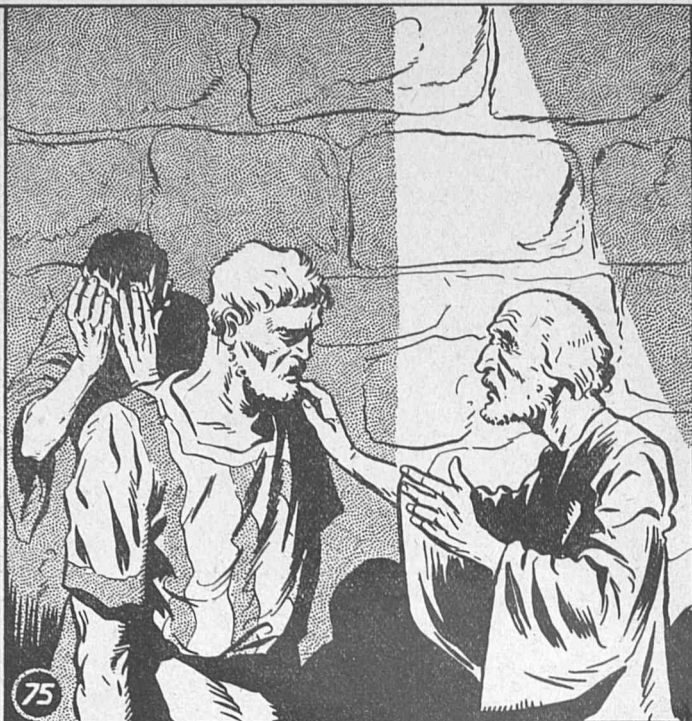
»Odrešenik nam je dejal: če se je pregrešil brat zoper tebe, kaznuj ga; če se pa keša dejanja, odpusti mu!«

Vse je bilo tiho. Čez čas je Glauk, ki si je pokrival obraz, odtrgal roke od njega ter rekel:

»Kefas, naj ti Bog odpusti krivico, kakor ti jo odpuščam jaz.«

Ursus je takoj izpustil Hiona, ki se je zvijal po tleh kakor preplašena zver ter se oziral, od kod ga bo zadela smrt. Peter pa mu je dejal samo:

»Pojdi v miru!«

76

Hilon je pograbil pismo, ki mu ga je dal Vinicij ter zdriljal iz hiše. Toda noge so mu odpovedale in mu docela otrpnile, ko je pred sabo zagledal Ursusa. Zgrudil se je pred njim na tla in začel jadicovati in prositi milosti. Ursus pa mu je dejal:

»Ne boj se! Apostol mi je zapovedal, naj te spremim do doma.«

»Kaj praviš?« je dejal Hilon, ki ni verjel lastnim ušesom. »Torej me ne boš ubil?«

»Ne,« je odgovoril Ursus, ga najprej poprosil odpuščanja, potem ga vzdignil ko peresce, ga postavil na noge in odpeljal po temnem hodniku na cesto. Hilon se je skozi bal, dokler nista prišla na svetlo in se je Ursus poslovil. Hilon ni mogel in ni mogel razumeti, kaj se godi in se je vso pot spraševal samo:

»Zakaj me niso umorili?«

77

77

Vinicij, ki mu je bilo kakor vsem poganom usmiljenje neznano, ni mogel razumeti, kako da niso ubili Hilona in njega. Občudoval je kristjane zaradi tega, malo jih je pa tudi zaničeval kot slabiče. S svojega ležišča je videl, kako so se vsem zjasnili obrazi in kako je apostol stopil h Glauku, mu položil roko na glavo in rekel:

»Kristus je zmagal v tebi!«

Videl je še, kako je Ligija pritisnila svoje ustnice na roko tega človeka, ki je bil videti kakor suženj, in zdelo se mu je, da je vse narobe. Ko se je vrnil še Ursus in povedal, kako je Hilona prosil odpuščanja, se je Viniciju vse zmešalo.

78
Ko mu je Ligija znova podala hladilne pijače, jo je prijel za roko rekoč:

»Torej si tudi ti meni odpuščala?«

»Sem, ker sem kristjanka. Mi ne smemo v srcu nositi jeze.«

»Ligija«, je dejal zdaj Vinicij, »naj bo tvoj Bog kakršen koli, spoštujem ga samo zaradi tega, ker je tvoj.«

Ona pa mu je odvrnila:

»Ljubil ga boš iz srca, ko ga boš spoznal!«

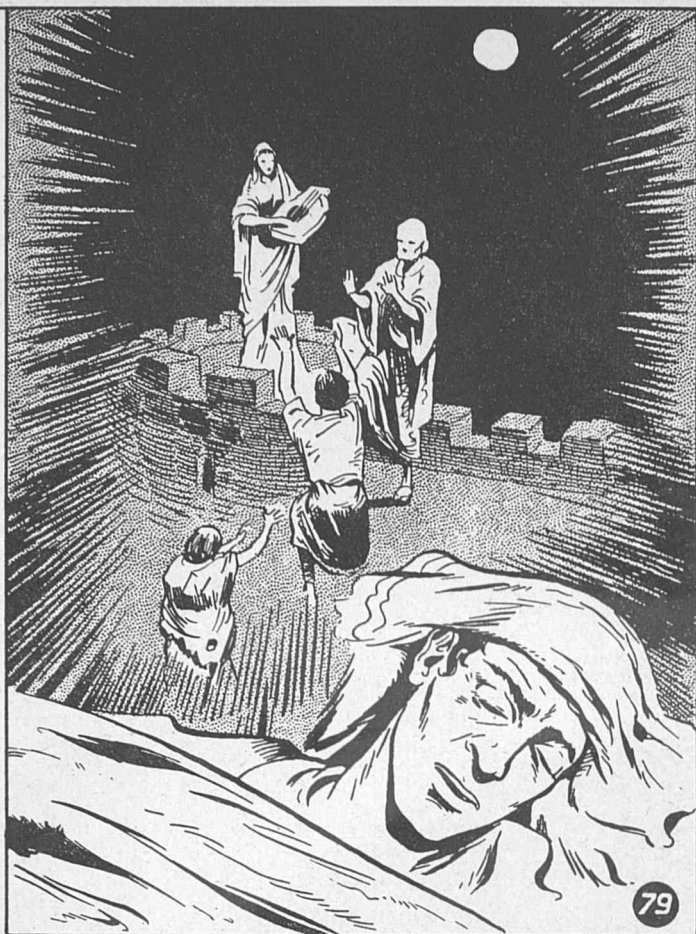

78

Zaprl je trepalnice, ker ga je spet prevzela slabost. Po padla ga je vročina in začel je blesti. Zdelo se mu je, da je pri daritvi v zapuščenem templju, kjer je Ligija duhovnica. Videl jo je vrh visokega stolpa s plunko v rokah in vso ožarjeno s svetlobo, podobno duhovnici, ki prepeva hvalnice na čast mesecu. Trudoma je stopal po strmih stopnicah, da bi jo ugrabil. Za njim je lezel Hilon in ga rotil, naj ne dela tega, ker se »On« lahko maščuje zaradi tega nad njim. Ko je prišel skoraj vrh stolpa, se je pred Ligijo prikazal apostol z belo brado in dejal:

»Ne iztezaj roke po njej, zakaj moja je!«

Pri tej besedah jo je odpeljal in Vinicij je zastoj segal po njej.

Ko se je spet zavedel, je videl, da vsi kristjani sede okoli ognja, zakaj noč je bila hladna. Na sredi je sedel Peter, pri njegovih nogah pa Ligija, Glauk, Ursus in drugi. Apostol jim je spet govoril o Kristusu in o tem, kako so ga vojaki tisto veliko noč prijeli. Govoril je, kako je potegnil meč, da bi Učenika branil, in kako mu je ta velel, naj ga vtakne v nožnico. Pri tem se ni mogel ubraniti solz. Pritisnil je roke na oči in prenehal. Vinicij je zdaj spet omedlel.

81

81

To, kar je zdaj slišal, se je mešalo s tistim, kar je pravił apostol prejšnjo noč na pokopališču.

V blodnji je videl široko vodno plan, na njej ribiški čoln, v čolnu pa Petra in Ligijo. Sam je na vso moč plaval za njima, a bolečina v roki, ki mu jo je bil zlomil Ursus, ga je ovirala, da ju ni mogel doiti. Burja mu je gnala valove v oči, žel se je potapljati. Tedaj pa je Ligija pokleknila pred apostola in ga prosila, da je obrnil ladjo.

82

Ko je čoln prišel do nje-ga, mu je Peter podal veslo, da se je rešil. Povzdignil je oči in zagledal množico ljudi, plavajočih za ladjo. Valovi so jim pljuskali čez glave in Peter je drugega za drugim reševal. Kmalu je bila ladja polna ljudi, da se je skoraj potapljala.

82

83.

Vinicij se je začel bati, kaj bo, toda Ligija ga je začela miriti. Pokazala mu je luč na daljnem obrežju, kamor so jadrali. V tisti svetlobi je na bregu zagledal postavo nekoga, h kateremu je Peter krmaril ladjo. Čim bolj so se bližali, tem večja je bila tišina valov in tem silnejša svetloba. Množice so zapele ubrano pesem. Ligija je Vinicija prišla za roko in ga odvedla proti svetlobi, rekoč:

»Pojdi, jaz ti bom vodnica.«

84.

Vinicij se je spet prebudil, a sanje so le polagoma izginjale. Ko se je razgledal, je v svetlobi pojemajočega ognja zagledal Ligijo, ki je sedela ob njegovem ležišču. Pogled na njo, ko je tako bdela ob njem, ga je do dna srca presunil. Gledal je njeno lice, njene trepalnice, njene roke, počivajoče na kolenih in začelo se mu je jasni, da je poleg gole, brez suma krasne grške in rimske lepote, na svetu še druga lepota. Zdelo se mu je, da bi Ligiji manjkalo nečesa, če bi bila taka kakor druge ženske.

Zdaj je tudi Ligija odprla oči in stopila k njemu rekoč:

»Jaz sem pri tebi.«

On pa ji je odvrnil:

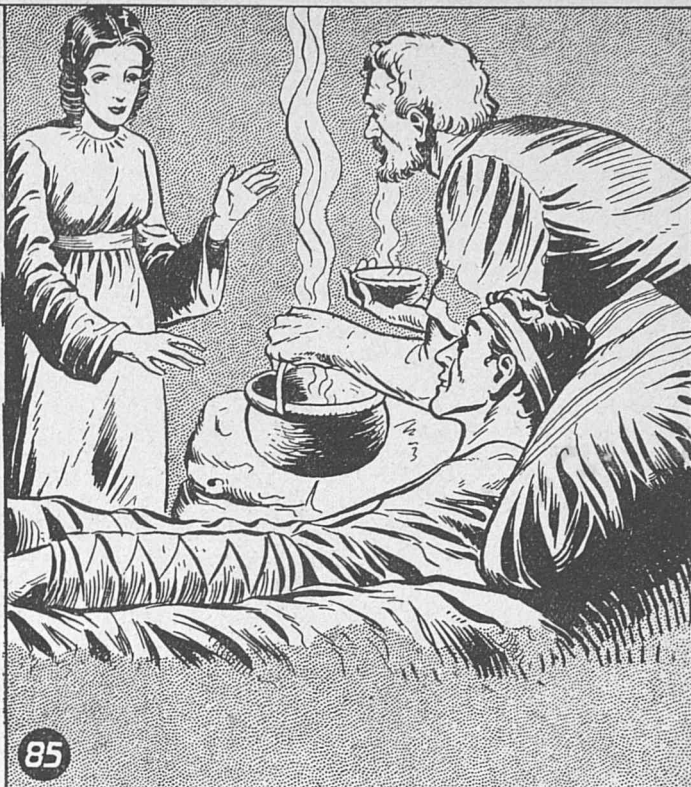
»Videl sem tvojo dušo.«

84

85.

Ko se je Vinicij drugo jutro prebudil, je zagledal v sobi samo Ursusa, ki je podpihoval ogenj, da bi mu na njem pogrel juho. Začela sta govoriti. Ursus mu je pravil o svoji domovini in o tem, kako je dospel v Rim z Ligijo, ki jo je rimski poveljnik Pomponij odvedel za tanko. Potem je sedel poleg postelje, začel juho vlivati v skledico ter jo nositi Viniciju v usta. Toda velikan je bil pri tem poslu kaj neroden in skledica se mu je v orjaški pesti kar gubila, dokler ni obupal in mu je morala priti na pomoč Ligija.

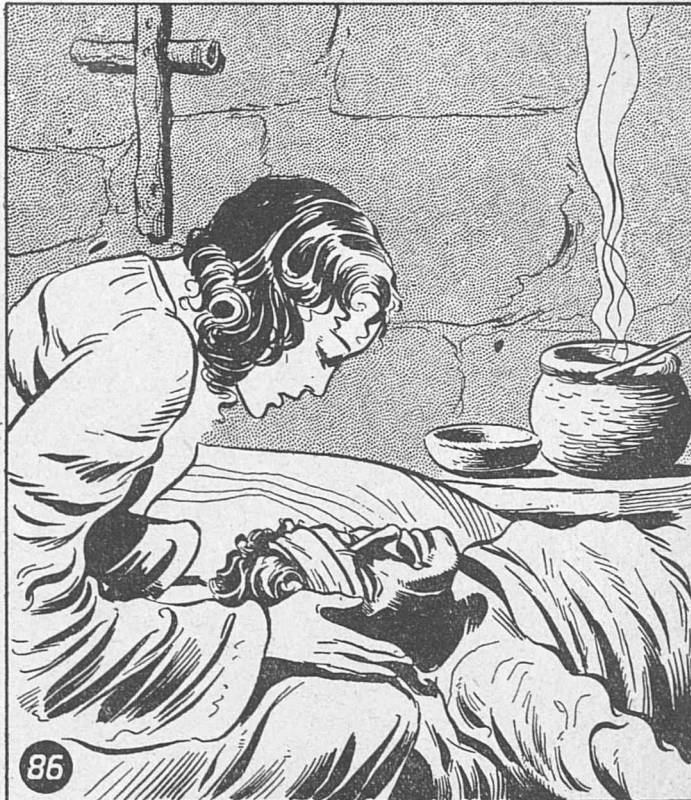
85

86.

Ligija ga je nahranila, potem pa je sedla k njemu na ležišče. Govorila sta o Pomponiju, o Kristusu in o sladkosti nove vere. Vinicija je Ligijina bližina v nemala bolj in bolj, dokler se ni nazadnje vzpel, ji položil glavo v naročje ter ji začel goreče šepetati:

»Naj mi Kristus nakloni tebe, pa ga bom ljubil. Zame si zdaj ti edino božanstvo. Hotel bi objemati tvoje noge, ti moja boginja. Ne moreš vedeti, kako te ljubim.«

Bolečina, očaranje, poželenje in spoštovanje, vse mu je v trenutku privrelo iz srca. Ligija je čutila, da je ljubljena in oboževana. Zavest jo je zapuščala, razkošna, skrivna slast jo je objemala vso. Prijela je Vinicija za senci in se z ustnicama začela dotikati njegovih las... dokler se ni zdramila iz ognjene omotice in zbežala.

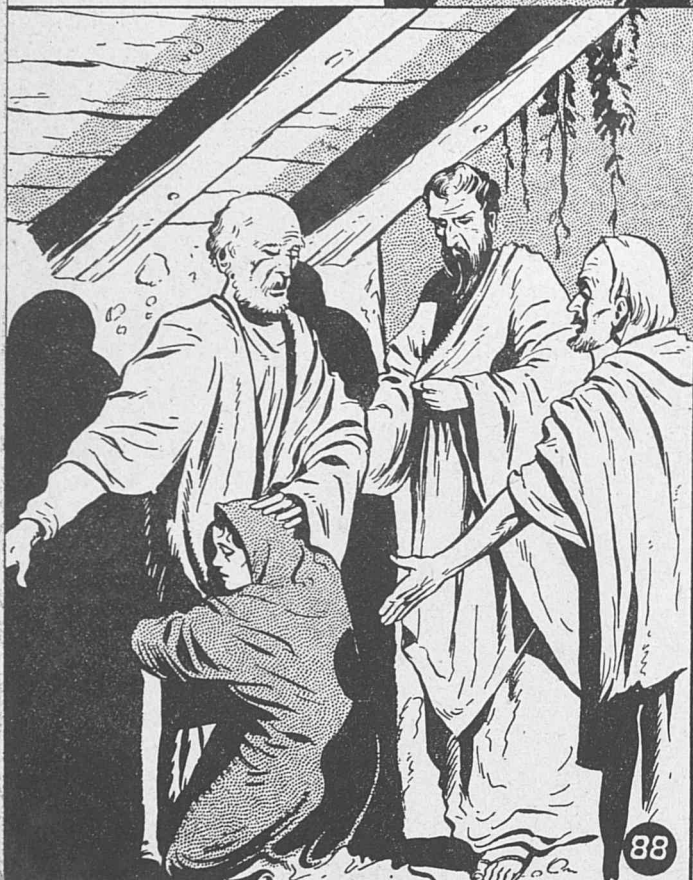

86

Ko se je Ligija zavedela, sta jo popadla sram in kes. Ves dan in naslednjo noč je presedela v solzah, potem pa ni mogla več prestati. Šla je na vrt, poklicala duhovnika Krispina in se mu zaupala.

Toda Krispin, star in strog človek, ni našel oprcstila za njeno ljubezen. Vzdignil je roko ter dejal mrzko:

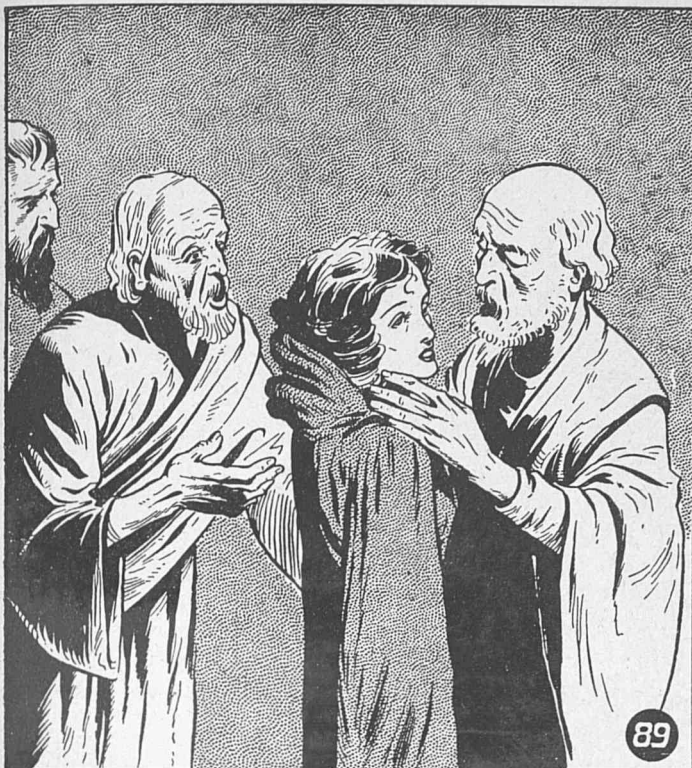
»Pojdi in prosi Boga, da ti odpusti greh! Bog je umrl zate na križu, ti si se pa zaljubila v tistega, ki te je hotel narediti za svojo priležnico. Zašla si v močvirje, čigar sopara ti je zastрупila dušo. Naj se te Bog usmili, naj ti odpusti, toda jaz —«

Prenehal je, ker je opazil, da nista sama. V uto sta stopila apostol Peter ter visok, slok, suh, krivonos tujec, v katerem je Krispin spoznal apostola Pavla.

Ligija je vsa obupana planila k Petru, se mu zgrudila k nogam ter mu objela kolena ter skrila glavo v gube njegovega plašča. Krispin mu je s strogo besedo povedal njen greh, apostol pa je dejal:

»Krispin, mar nisi slišal, da je naš ljubljeni Učenik bil na ženitnini v Kani in da je blagoslovil ljubezen med moškim in žensko? Če je Magdaleni pustil, da mu je počivala pri nogah, mar misliš, da bo zameril temu otroku, ki je čist ko lilija na polju?«

89

89.

Pri teh besedah je dvignil Ligijino objokano lice k sebi ter ji dejal:

»Dokler oči tistega, ki ga ljubiš, ne zagledajo resnice, se ga ogibaj, da te ne zapelje v greh, pač pa moli zanj in vedi, da nisi ti kriva, če ga ljubiš. Ne jokaj in ne muči se, zakaj tvoje molitve bodo uslišane in po žalosti bodo prišli dnevi veselja.«

Blagoslovil jo je, osramočeni Krispin pa se je začel opravičevati:

»Ker je odprla Ligija srce pozemski ljubezni, sem mislil, da je zatajila Kristusa.«

»Jaz sem ga trikrat zatajil, pa mi je le odpustil in zapovedal, naj pasem njegove ovce.«

90.

Ligija se je ravnala po apostolovem nasvetu. Vinicij je bil že skoraj zdrav, toda še preden se je vrnil v svojo hišo, je Ligija nekega večera, ko je že spal, stopila k njegovemu ležišču. Zadržala je dih in gledala ljubljenega človeka. Solze so ji stopile v oči, potem se je sklonila k njemu in mu na vzglavje položila križ, ki ga je sama naredila iz srobeta. Potem je odšla

90

91.

Vinicij Ligije pri kristjanih ni več videl. Čakal je, da se bo vrnila, a je ni bilo. V začetku je mislil, da bo brez nje skopnel, saj ni vedel, kaj bi počel sam med tujimi ljudmi. Potem je sklenil vrniti se v svojo palačo. S seboj je nesel Ligijin križ. Ko je prišel domov, je z njim stopil v larařij, kjer so stali kipi bogov in dedov, ter obesil križ medje. Potem je molče obsedel pred njim, kakor da je v njem nekaj božanstvenega. Ljubil je to znamenje, ker so ga zvezale njene roke, hkrati ga je pa mrzil, ker ga je ločilo od nje.

92.

Vinicija se ni doma nihče nadejal. Povsod je našel sam nered, sužnje pa pijane pri gostiji, ki so si jo naredili v trikliniju. Ko je stopil mednje, so se ga ustrašili ko smrti. Ker so poznali njegovo strogost, so se začeli metati pred njim na tla, poklekovati in mofedovati. Nekateri so celo od strahu omedleli. A Vinicij jim ni rekel besede. Šel je ter se záprl v knjižnico.

91

92

93.

Vinicija tri dni ni bilo na spregled. Sužnji so živeli v smrtinem strahu, ker so bili prepričani, da premišlja, kakšno novo strašno muko bi jim pripravil. Toda on po tistem, kar je videl in slišal med kristjani, ni mogel več tako ravnati s sužnji kakor nekdanj.

Tretji dan jih je sklical v knjižnico, kamor so se priplazili kot preganjane živali, ter jim dejal:

»Odpuščam vam, toda glejte, da boste z vestno službo popravili krivdo!«

Vsi presenečeni so popadali na kolena, stezali k njemu roke, ga klicali za očeta, da so še njemu silile solze v oči. Zdelo se mu je, da vidi sladkoligijo, kako se mu zahvaljuje za to ravnanje.

Potem jih je pustil ter šel pisat pismo Petroniju.

VINICIJ PETRONIJU

NE VEM, ALI MERES LJUBEZEN SPRAVLJA OB PAMET, ALI KAJ. KRISTJANI SO MI SPREMENILI DUŠO. KO SEM NA DAN ODHODA OD NJIJU GOVORIL Z NJIHOVIM MODRIJANOM PAVLOM, MI JE DEJAL: »MOČNEJŠA JE VEZ LJUBEZNI KAKOR VEZ STRAHU.« ZDAJ VIDIM, DA RES. STRAH NI MOJH SUŽNJEV NIKDAR TAKO SPODBADAL K DELU, KAKOR JIH ZDAJ HVALEŽNOST. TO SO ČARI! ZMERAJ SE MI ZDI, DA ME OB TAKIH DEJANJH, ČE SEM S SVOJIMI SUŽNJI IN PODLOŽNIKI DOBER, GLEDA LIGIJA IN DA JE VESELA. IN MORAM BITI TAK, SAJ ŽIVIM SAMO ŠE OD UPA, DA JO BOM SPET VIDEL. MORAM JO VIDETI, BREZ NJE MI NI ŽIVLJENJA.

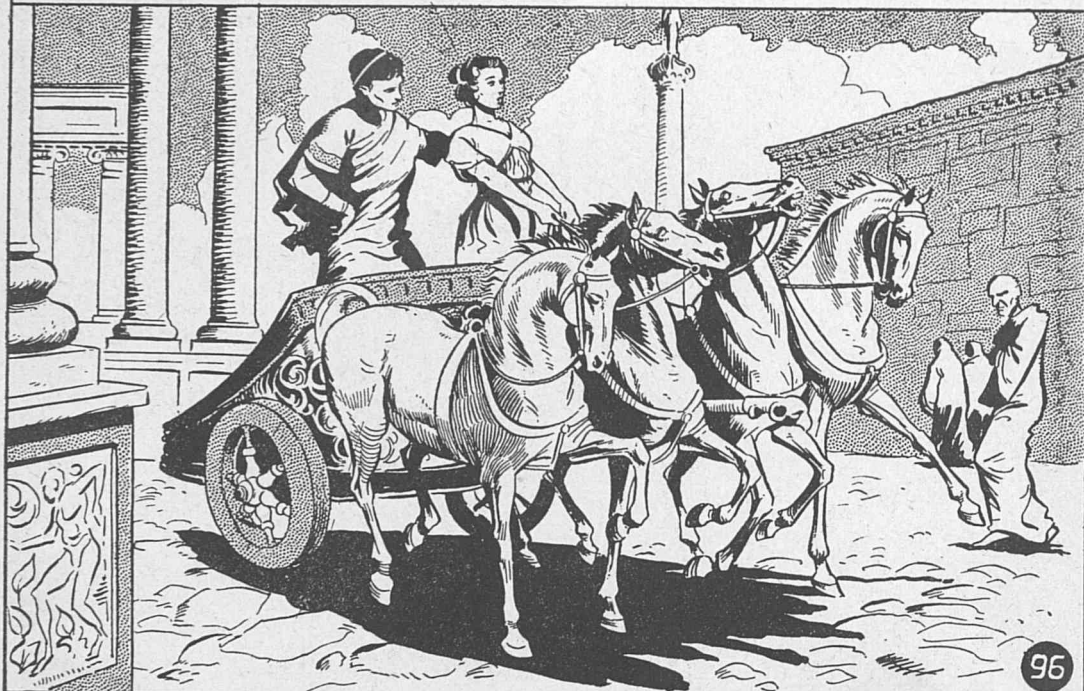

95.

Vinicij je zdaj pa zdaj videl zdravnika Glauka in se je z njim pogovarjal o Ligiji. Ko mu je Glauk povedal, kako je apostol Peter pokaral. Krispina, je dobil iz krščanskih ust potrdilo, da ga ima Ligija res rada. Poslal je Petru obilnih darov za siromake. Ker Glauk ni vedel za Ligijino bivališče, je začel Vinicij spet sam iskati po vseh zakotnih predmestjih in ozkih ulicah, da bi morda po naključju zagledal kje Ligijin obraz.

96.

Iskal jo je tedne in tedne, pa je ni našel. Počasi se je naveličal, prejšnja narava se je oglasila v njem in sklenil je, da bo Ligijo pozabil ter se spet vrgel v staro uživanje. Lepega spomladanskega dne je na Forumu sredi krdela mladih plemičev zagledal Petro-nijevo ljubico Krizotemis, ki je sama vodila svoje korziške ko-njiče in mahala po njih z zlatim bičem. Ko je zagledala Vinicija, je voz ustavila, povabila mladega patricija gor in ga od-vedla v svojo hišo.

96

97

Krizotemis mu je na svojem domu pripravila razkošno gostijo.

Vinicij je hotel Ligijo pozabiti v opoju večera in je pil, dokler ni izgubil zavesti. Spomin se mu je vrnil samo, ko ga je sredi večera Krizotemis vprašala po Ligiji. Tedaj se je zdrznil, jo besno pogledal, potem pa pograbil vrč falernskega vina ter ga zлил ženski na glavo. Odnegli so ga domov docela na pol mrtvega

98

Drugi dan ga je bilo sram. Toda Krizotemis mu ni zamerila. Še tisto popoldne ga je obiskala v njegovi hiši in mu v zaljubljenem razgovoru razodela, da je svobodna, da jo je Petronij zapustil in da ljubi njega, Vinicija. Vinicija so sladki glasovi premamili, toda ko je začutil Krizotemino glavo ob svojem licu, se mu je zdelo, da vidi žalostne Ligijine oči. Vse se mu je zastudilo. Nekaj časa je še užival prazno razkošje, ko pa je Krizotemis začela biti nadležna, jo je po nekaj snidenjih surovo odslovil. Potem se je pogreznil v topo čemenje, iz katerega ga ni zdramila niti novica, da se je Petronij vrnil s cesarjem.

99.

Šel je k Petroniju šele, ko je ta poslal ponj z nosilnico. Ko je stopil v triklinj, je Petronij vstal, ga pozdravil, ga pazljivo ogledoval, potem pa mu razgrnil s prsti lase za ušesom rekoč:

»Ali veš, da imaš na sencah nekaj sivih las?«

»Morda,« je odvrnil Vinicij. »Ne bo čudno, če mi sčasoma osive vsi.«

In začel je prijatelju pripovedovati, kako je izgubil srčni mir, kako ga je prijel Kristusov nauk, kako je pripravljen, pridružiti se mu, če bi dobil Ligijo. Petronij, ki je veliko premišljal o človeku in je stal sedaj pred uganko, katere si ni znal razložiti. Dejal je, da so kristjani Vinicija urekli.

100.

»Otresi s sebe žalost in užij življenje,« je govoril Petronij. Ko je videl, da je Vinicij samo zmajal z glavo, je nadaljeval:

»Ravnaj se po meni, ki polnim svoje življenje s srečo, dokler mi ne omahne roka. Kaj bo potem, me ne skrbi. V tem je vsa moja tolažba. Glej!«

Pri teh besedah je poklical Euniko, ki je prišla takoj v beli obleki, zlatolasa, ne več sužnja, temveč kakor boginja sreče in ljubezni. Stegnil je roke proti njej, rekoč:

»Pridil!«

101.

Eunika je pritekla, mu sedla na kolena, mu ovila roke okoli vratu in mu dala glavo na prsi. Petronij je segel v plitvo vazo, vzel iz nje pest vijolic, jih začel Euniki sipati na glavo in prsi ter ji poljubljal ramena. Viniciju pa je dejal:

»Poglej me in pomisli, kaj so vpricho te lepote in razkošja tvoji kristjani! Če razlike ne vidiš, pa pojdi k njim! Naj jih pogoltno pekel, ker so ti ugonobili življenje! Eunika, oboževana, zapovej, naj nam prirede gostijo in pripravijo vence za na glavo!«

102.

Ko so sužnji sporočili, da je pripravljeno, so Petronij, Vinicij in Eunika legli za mizo. Sužnje so jim položile na glavo vence iz zvončnic. Petronij je glavo naslonil v naročje Euniki ter pregovarjal Vinicija, naj pozabi Ligijo in kristjane, naj se pridruži dvorjanom ter odide s cesarjem v Grčijo, občudovat čuda lepote in ljubezni. Toda Vinicij je mislil samo na Ligijo, videl pred sabo le njo, ki je bila tako drugačna od Eunike in od vseh, da se mu je zdelo, da bi se pogreznil v tla, če bi se ji predrznil približati tako, kakor se je Petronij Euniki

103.

V družbi dvorjanov, med njimi tudi Vinicija, ki ga je Petronij pregovoril, da je spet začel hoditi na dvor, je cesar Neron šel na Kapitol darovat boginji Vesti v zahvalo za srečno vrnitev. Neron ni veroval v bogove, bal se jih je pa, zlasti skrivnostne Veste. Pri pogledu na njen kip in na njen sveti ogenj so se mu zdaj začeli ježiti lasje. Drhtel je ter v strahu prijel za roko Vinicija, ki je po naključju stal ob njem. Potem se je takoj dal odvesti v grad.

104.

Uro kasneje so glasniki že po vsem Rimu dali cesarjev razglas:

»Videč otožne obraze Rimljanov, ki jih ljubi kakor oče, bo cesar ostal med njimi in delil z njimi veselje in žalost.«

Ljudstvo, ki je v razglasu videlo napoved o novih igrah, zabavah in delitvi žita, je v množicah drlo pred cesarsko palačo ter na glas slavilo božanskega cesarja.

105.

Cesar se je med dvorjani razveseljeval s kockanjem. Nenadno je vstal od igre ter vprašal:

»Kdo me je v svetišču obdržal, ko me je prevzel strah pred Vesto?«

»Jaz,« je odvrnil Vinicij in stopil pred cesarja. Neron ga je prepoznal, saj je Vinicij bil nekdanj veliko z njim. Zahvalil se mu je, potem pa se je nečesa domislil in dejal:

»Kako je s tisto deklico ozkih bokov, v katero si se zaljubil in ki sem jo vzel Aulovim zaradi tebe?«

Vinicij je zardel in morda bi se bil zarekel, da ga ni rešil Petronij, ki je dejal, da je Vinicij dekle ob drugih ženskah že zdavnaj pozabil. Tako je cesarja preslepil, da ni dalje spraševal po Ligiji. Neron je povabil Vinicija, naj se udeleži veselice, ki jo bo prefekt Tigelin priredil na Agripovem jezeru.

106.

Ko so omenili Tigellinovo prireditev, se je Neron spomnil, kako mu v Rimu že vse prešeda. Začel je tožiti.

»Ostal sem v Rimu zaradi Vestine volje, toda tega nemorem prenašati. Duši me v teh tesnih ulicah, od koder prinaša veter smrad v moje vrtove. O, ko bi potres ugonobil Rim ali ko bi ga razjarjen bog zravnal z zemljo, potem vam bi pokazal, kako se mora zidati mesto, ki je glava sveta in moja prestolnica!«

Oči so mu zasijale v domišljavem veličastju in zazrl se je nekam v te svoje privide.

107.

Zdaj je Tigelin približal svoj lisičji obraz k cesarjevemu ter mu hinavsko, kakor zli duh, dejal:

»Cesar! Dejal si, ko bi razjarjen bog ugonobil mesto, mar ne?«

»Da, in kaj potem?«

»Mar ti nisi bog?«

Neron se je za trenutek zdrznil in oči so mu spet za blestele v blaznem prividu Rima, ki gori, ki se podira... Morda je že zdaj dozorel v njem strašen sklep...

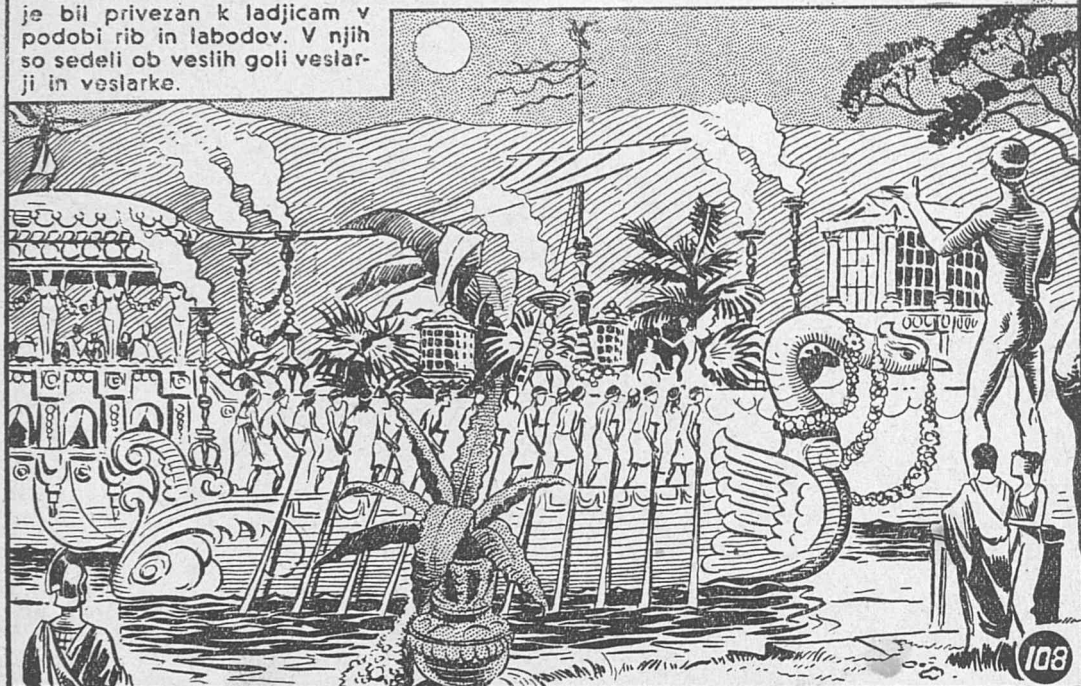
108.

Gostija, ki jo je Tigelin priredil Neronu, ni imela para na svetu. Dohodki celih pokrajin so šli zanjo, a velikemu cesarjevemu ljubimcu, ki je imel za tekmeца samo Petronija, se ni bilo treba ozirati na to. Sklenil je, da bo s sijajem prireditve zasenčil vse tekmece.

Prostor za cesarja je bil na velikanskem splavu iz pozlačenih hlodov. Rob splava je bil obložen z velikimi pisanimi školjkami. Ladja je bila vsa porasla s palmami, lotosovim cvetjem in rožami, med katerimi so bili skriti vodometi z dehtečo vodo, kipi bogov in srebrne kletke s tujimi ptiči. Splav je bil podoben otoku. Z zlatimi in s škrlatnimi vrvmi je bil privezan k ladjicam v podobi rib in labodov. V njih so sedeli ob veslih goli vestarji in veslarke.

107

108

109

109

Na sredi splava je bila streha iz sirskega škrlata, pod njo so se svetile mize. Tam je bil prostor za Nerona, ki je prišel tja s Popejo in dvorjani. Ko je cesar sedel, so vesla zapljuskala po vodi in splav se je jel premikati po jezeru. Obkolile so ga ladjice in manjši splavi, polni igralok s citrami in plunkami. Njihova rožnata telesa so odsevala v zelenkasti vodi kakor najčudovitejše cvetje.

110.

Sedli so h gostiji. Od vseh strani je donela godba in klici radosti in veselja. Cesar je imel na eni strani Popejo, na drugi modrijana Pitagora, nasproti sebe pa Petronija, ki ga je pogledal, da bi zvedel njegovo sodbo o veselici. Petronij pa je samo zamahnil z roko rekoč:

»Meni se zdi, gospod, da deset tisoč golih deklet dela manj vtisa kakor ena sama.«

Cesarju pa je plavajoča gostija vendar zelo ugajala, zlasti ko so začeli donašati na mizo jedi in vina toliko in takih vrst, kakor jih svet še ni videl.

110

111.

Za mizami so razen žensk bili sami dvorjani. Vinicij je s svojo lepoto prekašal vse. No-tranja bolečina je njemu, vo-jaku, toliko oplemenitila oblič-je, ko da bi se ga bila do-taknila umetnikova roka. Polt mu je bila rahlo zagorela, oči so mu bile večje in otožnejše. Glava, ponosna in zala, je bila podobna glavi grškega boga. Petronij je povedal resnico, ko je dejal, da bi se ga ne branila nobena dvorjanka. Vse so ga gledale, tudi cesarica in prva svečenica boginje Veste, Rubrija, ki jo je cesar hotel imeti na gostiji.

112.

Vina, shlajena na snegu z gora, so kmalu ogrela goste. Iz goščave na bregu so prihajale nove ladjice v obliki divjih konj in povodnih bitij. Sinje površje jezera je bilo videti kakor posuto s cvetjem, nad katerim so letali križasti metulji. Nad ladjami so letali na srebrnih in sinjih nitih privezani ptiči iz daljnjih de-žela. Splav je krožil po jezeru in vozil čim dalje bolj pijane in vriskajoče goste.

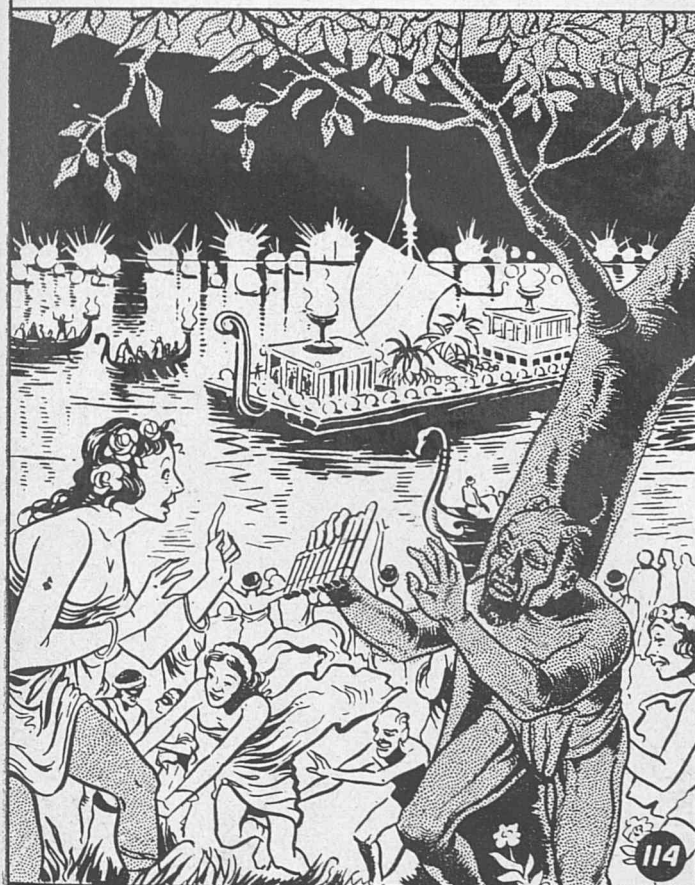

113

113.

Red, po katerem so gostje sedli k mizam, se je bil zmešal. Sam cesar je dal vzgled za to, ko je vstal in zapovedal, naj se odmakne Vinicij, ki je počival poleg vestalke Rubrije. K njej je sedel Neron, ki ji je takoj začel šepetati nekaj na uho. Vinicij se je tako znašel ob strani cesarice Popeje, ki je čez nekaj časa stegnila roko ter ga prosila, naj ji zapne naramnico. Ko je to z drhtečimi rokami storil, mu je vrgla izpod dolgih trepalnic čuden pogled, kakor da bi jo bilo sram, in stresla je zlato glavico, kakor da bi se nečemu upirala.

114.

Ko je sonce zašlo in je mrak zagnil pijane goste, se je jezero na mah razsvetlilo v. soju tisoč luči. Iz lop na obrežju so prihajale nove množice žensk, med njimi iz najodličnejših hiš, ki so z glasom in z rokami začele vabiti goste. Splav je pristal, cesar in dvorjani so se razpršili po grmovju in votlinah. Luči so začele ugašati, nihče ni vedel več, kdo je kdo in kje je kdo. Satiri so s krikli podili vile. Povsod se je razlegalo vpitje in smeh, šepet in zaljubljeno govorjenje. Svet do tega večera še ni videl takega slavlja

114

115.

Vinicij ni bil pijan kakor na gostiji v cesarjevi palači, ko je bila zraven Ligija, toda nazadnje je omama prevzela tudi njega. Zdivjal je v goščavo in se gnil za gozdnimi vilami. Nazadnje je zagledal skupino vil, ki jih je vodila deklica z lokom, oblečena v boginjo Diano. Skočil je k njej, tedaj mu je srce zamrlo od presenečenja. Zdelo se mu je, da je v boginji s polmesecem na glavi spoznal — Ligijo. Zgrudil se je pred njo na kolena in vile so zaplesale okoli njega

116

Potem so zbežale z boginjo vred, misleč, da pojde z njimi. Toda Vinicij je ostal na miru in srce mu je razbijalo v prsih. Pokril si je oči z rokami, zakaj spoznal je, da tisto ni bila Ligija, da ji ni niti malo podobna. Toda privid ga je ganil tako, da je bil čisto brez moči. Nenadno je začutil neizmerno koprnenje po Ligiji kakor še nikdar. Silen val čiste ljubezni mu je zajel srce. Ligija se mu še nikoli ni zdela tako čista, še nikdar je ni ljubil tako ko to noč, sredi podivjane obnorenosti in razuzdanosti, do katere je začutil strašen gnus.

117.

Čutil je, da ga vse to duši in da mora pobegniti iz tega začaranega gaja. Toda komaj je storil nekaj korakov, je stopila predenj ženska postava z zakrinkano glavo. Nasionila se mu je z roko na ramo ter mu začela vroče šepetati

»Ljubim te. Pojdi z mano. Nihče naju ne vidi.«

Vinicij se je zdramil kakor iz sna in vprašal

»Kdo si?«

»Ugani! To je noč ljubezni, noč pozabljenja. Danes je vse dovoljeno.«

Toda Viniciju je bilo srce vse drugje. Zanj na svetu ni bilo drugega kakor Ligija. Odrinil je skrivnostno žensko od sebe, rekoč.

»Bodi, kdor hočeš, jaz ljubim drugo ter nočem tebe.«

118.

Neznanka je pritisnila glavo k njemu rekoč:

»Dvigni krinko!«

Tedaj pa je zašumelo listje in ženska je izginila. Slišati je bilo samo njen zlobni smeh. Pred Vinicija je stopil Petronij in dejal:

»Vse sem videl in slišal. Veš, kdo je bila ta ženska?«

»Ne,« je odvrnil Vinicij. Petronij pa je že sklonil glavo k njegovemu ušesu in previdno zašepetal:

»Cesarica... Hotela se je maščevati nad Neronom, ker je šel z vestalko Rubrijo. Jaz sem vaju ločil, zakaj, če bi ti spoznal Popejo, ko si jo odбил, bi bili izgubljeni ti, Ligija in morda še jaz.«

Molče sta šla v nosilnico, šele potem je začel Vinicij govoriti. Dejal je

»Sit sem Rima, cesarja, gostij, Popeje, Tigeline in vas vseh. Dušim se, ne morem več tako živeti, ne morem. Ali me razumeš? Ljubim samo Ligijo, njo edino na svetu Nočem druge ljubezni, nočem vašega življenja, vaše razuzdanosti in vaših zločinov.«

»Kaj se godi s tabo? Ali si kristjan —?« je vprašal Petronij začuden

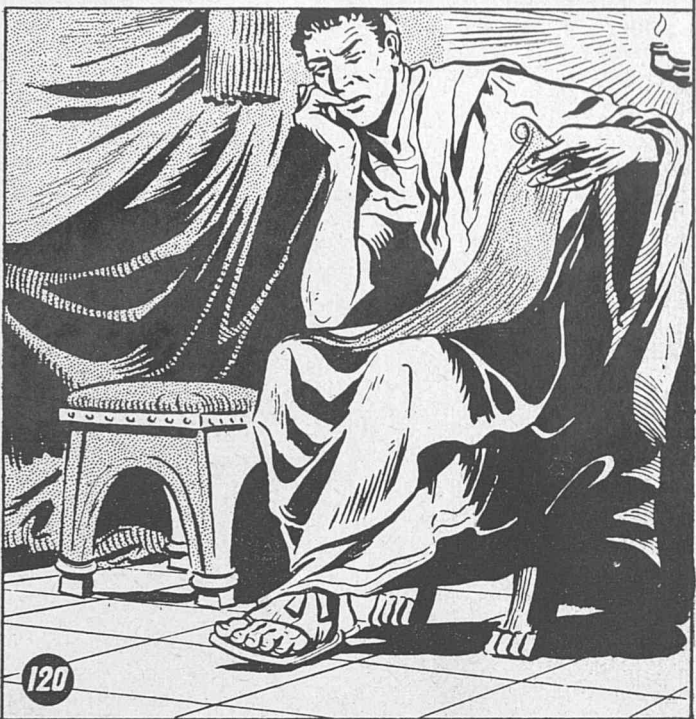
Vinicij pa se je z rokami prijel za glavo ter obupano ponavljal »še ne, še ne!«

119

Petronij je uvidel, da nima na Vinicija prav nič vpliva več. Spoznal je, da je zaradi krščanstva izgubil ključ do te duše. Bal se je po dogodkih zadnje noči tudi Popejinega maščevanja. Skušal je rešiti Vinicija in sebe. Posedal je v svoji knjižnici in tuhtal, da bi našel pametno pot za to. Po dolgih urah si je pripravil načrt

Cesar naj da izgnati vse kristjane iz Rima, češ da snujejo upor. Nalogo za izgon naj zaupa njemu. Priredil mu bo gostijo v svoji hiši ter ga pridobil za to. Tako bo Ligijo spravil iz Rima v kako mesto ob morju, na primer v Baje; tam bi se dobila z Vinicijem, potem naj se tam ljubita in pogovarjata o krščanstvu, kolikor hočeta. Govorjenje o kristjanih bo cesarjevo pozornost obrnilo od Vinicija in njega, če bi Popeja nahujskala cesarja zoper njiju

120

121.

Drugo jutro je Vinicij zvedel, da pride cesar čez tri dni iz Rima k morju in da je med povabljenimi gosti tudi on. Petronij mu je omenil, da je povabljen najbrž po prizadevanju cesarice Popeje. Svetoval mu je, naj se lepo vda, če noče priklicati nase Neronove in cesaričine jeze. A Viniciju je bilo vseeno. Mučila ga je ena sama misel in želja: kako bi spet prišel do Ligije.

Tedaj je nenadno stopil predenj Hilon. Bil je videti postaran in sestradan. Oblečen je bil v zguljen plašč. Vinicij bi mu bil najrajši pokazal vrata, toda domislil se je, da bi Grk utegnil kaj vedeti o Ligiji.

Hilon je začel govorčiti ter beračiti, nazadnje je pa povedal, da je Ligija z Ursusom vred pri Linu, najstarejšem krščanskem duhovnu.

121

122.

»Treba je samo s sužnji obkoliti hišo, pa bo dekle še nočoj v Tvoji hiši, o sin Srečel!« mu je prišepetaval Hilon.

Vinicija je prvi trenutek prevzela skušnjava. Glavno je, da dobi Ligijo v roke, potem bo vse prišlo samo po sebi. Tako bo storil...

Toda samo trenutek je mislil na to: potem sta ga takoj prevzela kes in sram. Kaj ni prisegel Ligiji pri bogovih, da ne bo več stegnil rok po njej? Mar naj prelomi besedo in z novim napadom poplača Ligiji vse, kar je storila zanj? Naj jo brez njenega privoljenja vleče v svoj dom? Ali bo Ligija potem res iz srca njegova?

Vedel je, da bi bila potem za večno izgubljena in sram ga je bilo, da se je za trenutek vdal skušnjavi. Hkrati ga je popa 'la divja jeza na Hilonu, ki je prišel s takim svetom. Poklical je sužnje ter zapovedal, naj dajo Grku za plačilo tri sto udarcev s palico.

Hilon se je zgrudil predenj in ga začel prositi usmiljenja, toda sužnja sta ga pograbila in ga odvlekla v sobo za kaznovanje.

122

123

123.

Viniciju je prvi trenutek odleglo, ko je ohladil jezo nad razcapancem Hilonom. Potem je začel premišljati in spomnil se je, da ga je Hilon prosil tudi v imenu Kristusovem, naj bo usmiljen z njim. Ta trenutek mu je šinilo po glavi, kaj bi k temu rekla Ligija. Njena vera veli odpuščati. In ali mu je Hilon storil kaj žalega? Spomnil se je, da so v imenu Kristusovem kristjani tudi njemu samemu prizanesli.

Naglo je stopil v prostor, kjer so topli Hilona. Starec je bil pod udarci, ki sta mu jih merila dva sužnja velikana, omedlel. Nadzornik sužnjev je stopil predenj in ga vprašal, če naj tepejo naprej.

124

124.

Vinicij je namignil z glavo, naj nehajo. Ko so Hilona spravili k zavesti in ga privedli predenj, je bil bled kakor platno in od nog mu je curkoma tekla kri na tlak iz mozaika. Povzdignil je roke k Viniciju ter se mu začel zahvaljevati. Vinicij mu je dejal:

»Pes! Vedi, da sem ti odpustil samo zaradi Kristusa, ki mu tudi sam dolgujem življenje. Zdaj pojdi in naj ti dajo jesti in piti, potem me pove-deš do Linove hiše!«

125.

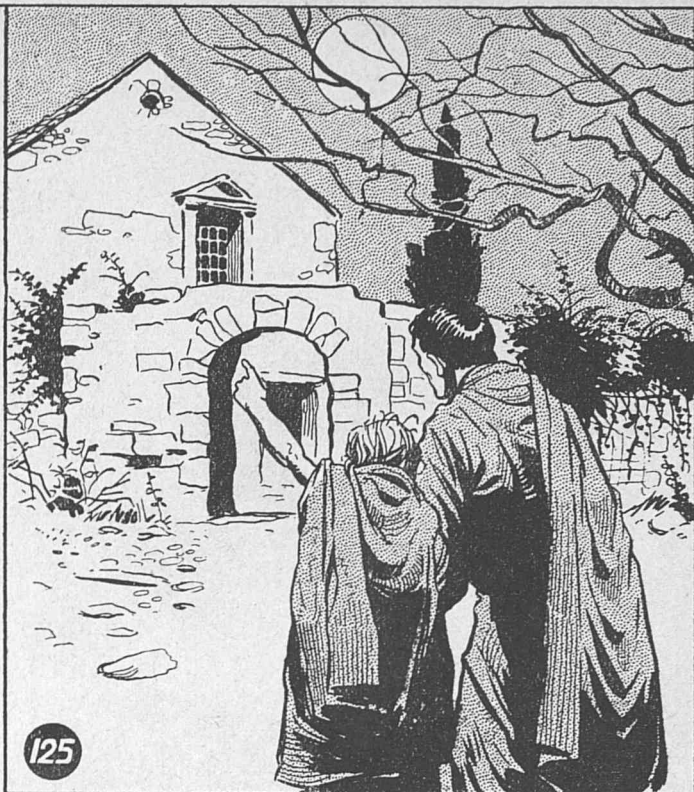
Ko si je Hilon nabral moči, je Vinicij ogrnil dolgo haljo in sta šla na pot. Hodila sta dolgo, zakaj Lin je kakor večina kristjanov prebival za Tiberom. Naposled se je Hilon ustavil, pokazal Viniciju hišico, ograjeno z zidom in pokrito z bršljanom, rekoč:

»Tamle je.«

»Prav,« je dejal Vinicij. »Zdaj odidi! Pozabi, da si kdaj služil meni, pozabi, kje prebivajo Lin, Peter in Glauk, pozabi na to hišico in na kristjane. Pridi vsak mesec v mojo hišo, kjer boš dobil po dva zlatnika. Če boš pa še zalezoval kristjane, gorje ti!«

Hilon se je priklonil ter dejal:

»Pozabil bom.«

126.

A komaj je Vinicij zavil okoli ogla, je Hilon vzrasel, stegnil roko za njim ter mu zagrozil:

»Pri vseh boginjah maščevanja, nikoli ne bom pozabil!«

Potem so ga moči spet zapustile in zgrudil se je na tla.

Vinicij je šel naravnost v hišo, ki je bila last kristjane Mirijam Tam je poleg nje dobil še Petra, Glauka, Krispina ter Pavla. Vsi so se začudili, ko so zagledali mladega plemiča. Ta je stopil bliže ter dejal:

»Pozdravljam vas v imenu Kristusa, katerega častite. Vi del sem vašo krepost in dobroto, zato prihajam k vam kot prijatelj.«

»Tudi mi te pozdravljamo kot prijatelja,« je odgovoril Peter. »Sedi, gospod, zajmi z nami in bodi naš gost!«

Oni so sedli za mizo, Vinicij pa je obstal vzravnal pred njim. Glavo je držal ponosno pokonci, toda glas mu je drhtel in noge so se mu tresle pod dolgo haljo, ko je govoril:

»Najprej spoznajte, da sem odkritosrčen. Vem, kje je Ligija, ni daleč od tod. Od cesarja sem dobil pravico do nje. Lahko bi jo ugrabil s svojimi petsto sužnji, pa nisem tega storil, dasi sem ves nor od ljubezni in bolečine. Včasih bi bil to storil, a vaš nauk je mojo dušo spremenil. Vi ste Ligiji namesto očeta in matere. Dajte mi jo za ženo, pa se hočem učiti Kristusovega nauka. Vem, kaj naju loči, toda rad jo imam kakor svoje oči. Poučite me o Kristusu. Njegovo vero poznam doslej le iz vaših del in od Ligije. A vendar se je v meni nekaj spremenilo. Ne pravim vam krstite me! temveč: poučite me!«

129.

»Nekdaj nisem poznal milosti, nekdanj sem bil zaljubljen v razkošje,« je nadaljeval z boleznim obrazom. »Zdaj pa bežim pred nasladdo, ne poznam več okrutnosti; zagrusile so se mi gostije, dvor, lepa telesa in vse. Ligija je kakor gorski sneg, a vem, da je to zaradi te prečudne vere. Zato želim to vero spoznati, a živim v negotovosti, ker ne vem, ali bom mogel živeti po njej. Rekli so mi, da pri vaši veri nima cene ne življenje, ne človeško veselje, ne sreča, ne rimska postava. Povejte torej, kaj prinašate? Ali je greh ljubiti, ali je greh iskati srečo, ali naj se res odpovem Ligiji? Če je za vašimi vrati svetloba, odprite mi jih!«

130.

»Mi prinašamo ljubezen,« je dejal Peter in vstal izza mize.

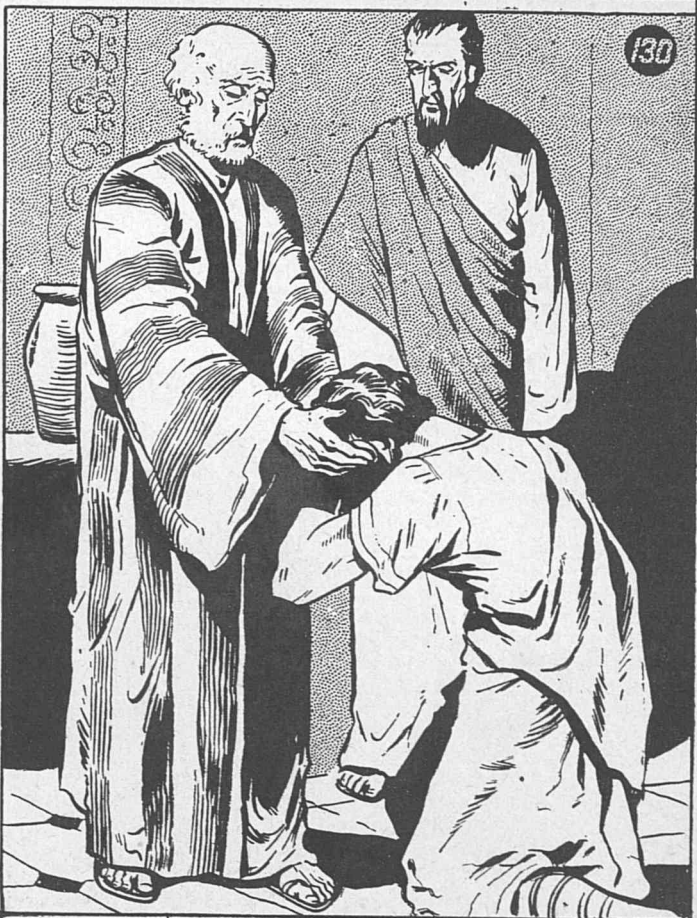
Tudi Pavel je vstal in pristavil:

»Če bi govoril vse človeške in angelske jezike, ljubezni pa ne bi imel, bi bil kakor doneč bron...«

Petra je ganila muka Vinicija, ki je kakor ptica v kletki iskal sonca. Dvignil je roko ter dejal:

»Kdor trka, se mu odpre. Tudi nad tabo je milost Gospodova. Zato v imenu Gospodovem blagoslavljam tebe in tvojo ljubezen.«

Ko je Vinicij slišal te besede, je skočil k Petru in zgodilo se je nekaj, česar svet še ni videl. Ponosni plemič, ki še do nedavna ni videl v siromaku človeka, je pokleknil, prijel starega ribiča za roko in si jo hvaležno pritisnil na usta.

131.

Vinicij je zdaj imel samo še eno prošnjo: da bi smel videti Ligijo.

»Kdo bi ti mogel to opravičeno željo odbiti,« je dejal Peter in poslali so po deklo.

Vinicij v svoji radosti ni mogel čakati in je stekel na vrt, da bi ji šel naproti. A ko je zagledal, da Mirijam pelje Ligijo za roko, so mu ob pogledu na ljubljeno bitje odpovedale moči. Sapa mu je zastala, z utripajočim srcem je obstal na mestu in se komaj držal pokoncu. Samo roke je stegoval proti njej.

132.

Ligiji niso nič povedali, koga bo našla tu. Pri pogledu na Vinicija je obstala kakor ukopana. Zdaj so prišli iz hiše še ostali z apostoloma. Peter je stopil k Ligiji, ki je bila vsa osupla, ko je videla same jasne, dobrohotne poglede. Vprašal jo je:

»Ligija, ali ga še vedno ljubiš? Odgovori!«

Ligiji so zadrgetale ustnice kakor otroku, ki čuti krivdo. Zgrudila se je pred apostoloma na kolena in zašepetala:

»Da.«

Ta trenutek je pokleknil poleg nje tudi Vinicij. Peter jima je položil roke na glavo ter dejal:

»Ljubita se v Gospodu in na njegovo hvalo, ker ni ga greha v vajini ljubezni.«

133

Ko so ju pustili sama, sta Ligija in Vinicij vsa srečna krenila po vrtu. Sprehajala sta se med cipresami in Vinicij je deklici na kratko ponovil vse, kar je bil prej povedal apostoloma. Govoril ji je o ljubezni, ki ga je mučila, o svojem nemiru in koprnenju ter o svojem iskanju. Ko ni mogel več govoriti, jo je prijel za roko, jo gledal ter ponavljal: »Ligija, Ligija!«

134

Ko sta prišla do utice, obrasle z gostim bršljanom, kjer je bil Ursus zadavil Krotona in kjer bi bil ubil tudi Vinicija, se je Ligija naslonila na debelo cipreso. Vinicij jo je s tresočim se glasom začel prositi:

»Zapovej Ursusu, naj gre k Aulu in naj odnese tvoje stvari k meni. Ko me bo Pavel poučil o vaši veri, bom sprejel krst. Potem te bom vzel in te posadil k svojemu ognjišču.«

Umolknila sta, kajti ljubezen jima je vzela besedo. Ligija se je s hrbtom opirala ob cipreso, pobesila je oči in prsi so se ji dvigale. V tišini sta razločno čutila utripanje svojih src. Potem je Ligija rekla:

»Stori, kakor se ti zdi prav.«

135

Ko se je Vinicij ta večer vračal čez Forum domov, je zagledal tam pozlačeno Petronijevo nosilnico z osmimi sužnji. Stopil je k njej ter pozdravil Petronija, ki je dremal. Petronij mu je povedal, da bodo čez dva dni morali odrediti v Antium. Pravil je, kako se cesar vadi v igranju in petju, da bo nastopal v Grčiji. Vinicij se za vse ni dosti zmenil. Ko je Petronij pravil o poslednjih cesarjevih norostih in o njegovi poroki z modrijanom Pitagorom, je Vinicij rekel samo:

»Kakšen je ta svet!«
 »Svet,« je rekel Petronij, »je tak kakor cesar. Toda to ne bo več dolgo trajalo.«
 »Ne,« je dejal Vinicij, »zakaj svet se mora preroditi!«

135

136

Vinicij ga je povabil, k sebi. Sedla sta k večerji in pripovedoval je Petroniju, da na pot v Antium sploh ne misli. Naj si s tem belijo glave tisti, ki ne znajo živeti drugače kakor od cesarjeve milosti. Sveta še ni konec na Palatinu, zlasti ne za tiste, ki imajo še kaj drugega v srcu. Govoril je tako brezskrbno in veselo, da ga je prijatelj osuplo vprašal:

»Kaj se godi s tabo?«
 »Srečen sem,« je odgovoril Vinicij. »Povabil sem te nalašč, da bi ti to povedal. Doživel sem nekaj, česar ne bi dal za vse rimsko cesarstvo Ligijin ženin sem!«

Petroniju se je zdelo, da se prijatelju meša. Vinicij pa je dejal:

»Res je. Glej!«

136

137

Poklical je nadzornika hiše in zapovedal:

»Naj se takoj zbero tu pred mano vsi sužnji. Vsi do zadnjega. Brž!«

Dokler se je Petronij še čudil, se je atrij napolnil z sužnji: starci, možmi, otroci, ženami, dekleti vseh barv in vseh narodov. Gnetli so se pod stebrišči in ob zidu, malo v začudenju, malo v strahu, kaj neki jim pripravlja gospodar.

138

Vinicij je stopil v sredo pod impluvij ter spregovoril:

»Tisti, ki služite v moji hiši že po dvajset let, ste od jutri svobodni. Drugi boste dobili po tri kose zlata in dvojni obrok jedi na teden. Tistim, ki prestajajo kazen, naj snamejo verige. Vedite, da sem doživel srečen dan in hočem, da naj bo veselje splošno.«

139

Sužnji so nekaj časa strmeli molče, kakor da bi ne verjeli lastnim ušesom. Potem so začeli dvigati roke in klicati:

»Aaa, gospod, aaa!«

Vinicij jim je z roko pomignil, naj odidejo.

140

Toda sužnji ga niso poslušali. Rinili so se k njemu, poklekavali predenj in mu poljubljali robove pri obleki. Vinicij se je obrnil od njih k presenečenemu Petroniju rekoč:

»Jutri jim bom še naročil, naj odidejo na vrt in rišejo v pesek znamenja. Kdor bo narisal ribo, naj ga oprostijo Ligija.«

Petronij mu je stisnil roko ter dejal:

»Sreča je vedno tam, kjer jo človek vidi. Želim ti vsega, česar si želiš sam. A pazi se Popeje. Ta se rada maščuje.«

»Še mislim ne na to,« je odgovoril Vinicij. »Apostol Peter mi je dejal, da mi niti las ne bo padel z glave zaradi cesarja.«

141.

»A tako,« je rekel Petronij. »Apostol Peter! Proti temu dokazu ni ugovora. Dovolj samo še vprašanje, ali si že kristjan?«

»Ne še. Pavel pojde z mano v Antium, da mi razloži Kristusov nauk, potem bom sprejel krst. Ni res, kar si dejal ti, da so kristjani sovražniki življenja. Na stotisoče jih je v Rimu, v Italiji, v Aziji, v Grčiji. Kristjani so v vseh slojih, celo v cesarski palači. Ta nauk si bo osvojil ves svet in samo on ga lahko prenovi. Ne skomiguj, zakaj čez mesec ali leto dni bi se utegnili spreobrniti še ti.«

Petronij se je tej misli nasmešnil, tedaj pa je prišla Eunika in umolknila sta. Sedli so za mizo, obstopili so jih godci s citrami in začela se je vesela gostija

142

Ko sta Petronij in Eunika odšla, je Vinicij v knjižnici napisal Ligiji pismo, ki je pravilo

»Ko boš, o boginja, odprla zale oči, naj Ti to pismo reče dobro jutro. Zato Ti pišem nočoj, dasi Te bom jutri videl. Danes je zame dan veselja in zato sem dal nagrado sužnjem. Jutri jim bom povedal, naj se Tebi zahvalijo za prostost, da bodo povelečevali Tvoje ime. Zato se pa sam izročam v sužnost Tebi in sreči.«

Cesar pojde pojutrišnjem v Antium in moram ga spremljati. Naj bo preklet on in njegova pot. Toda če želiš, da naj ne grem, mi napiši samo besedo.

Pozdravljam Te, o boginja, in objemam Tvoje noge. Ne srđi se, da Ti pravim boginja, toda za zdaj še ne znam drugače. Pozdravljam Te iz Tvoje bodoče hiše in iz vse duše «

143

143.

Ker so bili v Rimu že pred dnevi oznanili, da pojde cesar v Ostijo in si bo tam ogledal največjo ladjo sveta, ki je pripeljala žito iz Egipta, so se to jutro že zarana zbirale tolpe postopačev in ljudi vseh narodov pri Ostijskih vratih, da bi si nasitile oči s pogledom na sprevod, kateremu se rimsko ljudstvo ni moglo nikoli dosti načuditi, zakaj cesar je bil vajen jemati na pot vse, kar je potrebno mehkužnosti in udobju

144.

Na vse zgodaj ta dan so pastirji iz Kampanije, oblečeni v kozje kože in ožganih obrazov, gnali skozi vrata pet sto oslic, da bi se cesarica takoj po prihodu v Antium že mogla kopati v njihovem mleku. Gledalci so se smejali uhati čredi, ki se je pomikala dalje v oblakih prahu, ter radostno poslušali žvižganje bičev in krike pastirjev

144

145.

Ko so bile oslice mimo, so pritekli roji dečkov, ki so cesto skrbno osnažili ter jo posuli s cvetjem in s pinijevimi vejicami. Množica si je zadovoljno pripovedovala, da bo vsa cesta do Antija tako posuta s cvetjem. Ljudstvo se je pogovarjalo o cesarjevem potovanju ter poslušalo pripovedi dosluženih vojakov in mornarjev, ki so pravili čudesa o tistih deželah, o morjih in njihovih pošastih.

146.

Ko naj bi se bil sprevod začel, so oddelki pretorijancev, cesarjeve telesne straže, obstopili cesto, da ne bi ljudstvo sililo nanjo. Za tem je po cesti prišel najprej oddelek numidij-skih jezdecev v žoltih oklepih in z rdečimi pasovi. Imeli so čelade z velikimi naušnicami, ki so metale zlate odseve na njihova črna lica

147

Na začetku pravega spreveda so drdrali vozovi, kjer so bili naloženi škrlatni in svileni šotori, vzhodnjaške preproge, kletke z redkimi ptiči, katerih možgani in jeziki naj bi prišli na cesarjevo mizo, amfore z vinom in koši s sadjem

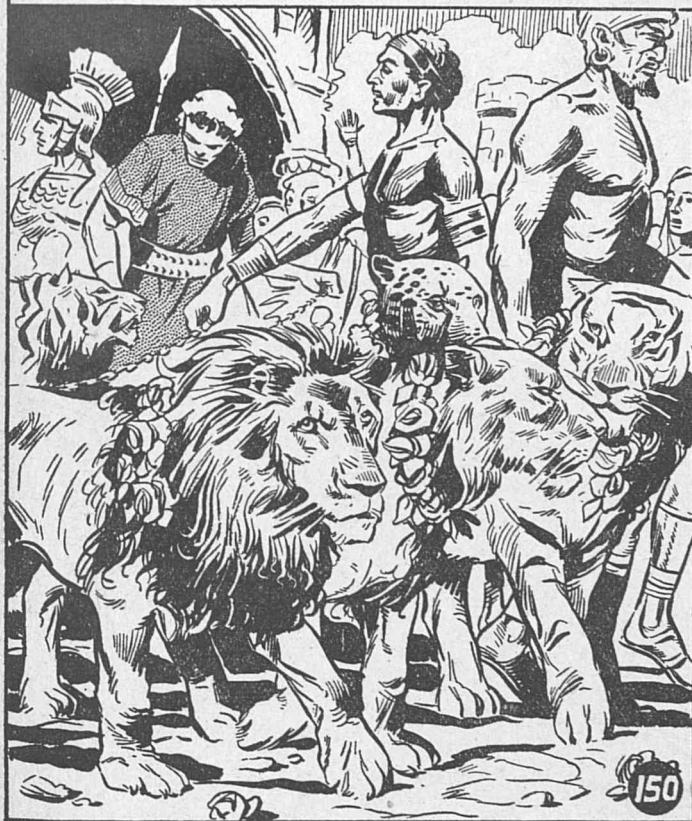

148.

Na stotine sužnjev je nosilo dragocene kipe in posodo, etruške in grške vaze, zlato, srebrno in kristalno okrasje. Vsako krdelo sužnjev so varovali nadzorniki, oboroženi z biči Sprevod, ki je nosil vse to cesarjevo bogastvo, je bil podoben nekaki sveti procesiji, zlasti ko so prinesli še dragocena cesarjeva godala: piunke, grške, egiptovske in hebrejske lire, citre, piščalke, trobente in cimbele Človeku, ki je videl to morje bogastva in pisanih barv, se je zdelo, da tod potuje kak bog, Apolon ali Bakhus

149

Zatem so prišli vozovi, polni plesalcev in plesalk, slikovito porazdeljenih v skupine. Vsi so imeli v rokah tirsove palice. Z njimi so se vozili sužnji in sužnjice, namenjeni za zabavo: dečki in deklice, nabrani po vsej Grčiji in Aziji. Deklice so imele lase umetno spletene in zavite v zlate mrežice, lica pa so imele pokrita, da jim ostri veter iz kampanije ne bi ožgal obraza.

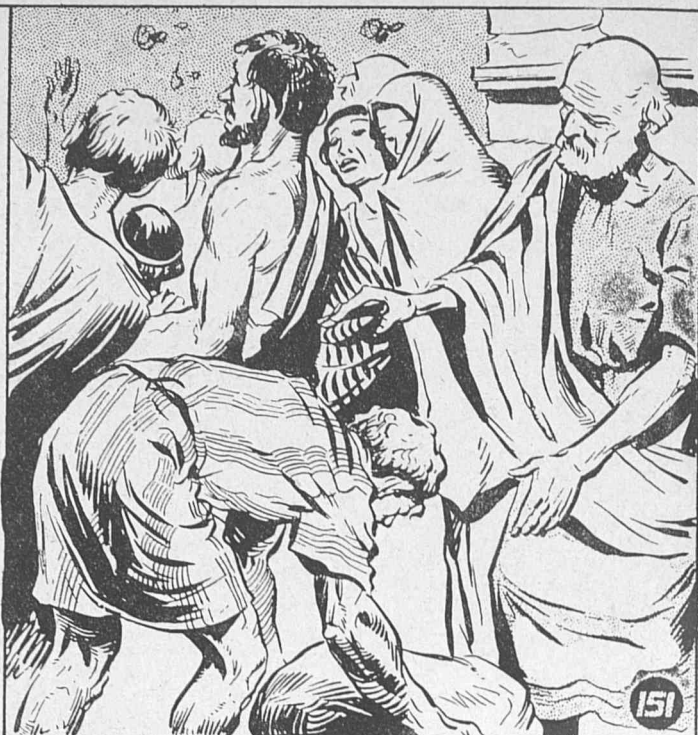

150.

Za novim oddelkom pretorijancev, pod katerih koraki se je tresla zemlja, in ki so nosili rimske orle in znamenja, so dospeli Neronovi levi in tigri, ki jih je cesar naprezal, kadar se mu je zahotelo nastopiti v vlogi boga Dioniza. Zveri so vozili na verigi. Arabci in Indci, a bile so tako dobro ukročene, z venci povite ter s cvetjem odete, da se je zdelo, kakor da so ustvarjene samo za igro. Včasih so dvignile ogromne glave, strašno sople ter se lizale s hrupavimi jeziki, ko so zrle v strmečo tolpo.

151

Med gledalci je bil tudi apostol Peter Spremljala ga je Ligija, ki je imela lice pokrito z gostim zavojem, in pa Ursus, da jima je bil za stražo. Ko je Ursus odriaval množico, da bi za svoja varovanca dobil dobro mesto, so ljudje godrnjali, a nejevolja se je spremenila v občudovanje, ko je Ursus pograbil ogromen kamen, določen za novo svetišče, ter ga prinesel apostolu ter Ligiji, da sta stopila nanj.

151

152

Vprav tedaj se je pripeljal cesar Sedel je na vozu, podobnem odprtemu šotoru, da so ga vsi lahko videli. Voz je vlekle šest idumejskih vrancev, z zlatom podkovanih. Neron je bil na vozu sam, da bi ljudstvo gledalo samo njega, samo ob vznožju je imel dva pritlikavca. Na sebi je imel belo tuniko in ametistno togo, na glavi pa lovorjev venec. Odkar je bil šel v Neapelj, se je bil močno zredil. Na licu, ki je bilo strašno in bedasto hkratu, se mu je zrcalila neznanska trudnost in otožnost.

152

Cesar je pozorno poslušal, kako ga množica pozdravlja. Na uho mu je hrnel vihar vzklikov »Zdrav, božanski cesar, zdrav, zmagovalec! Zdrav, neprekosljivi sin Apolonov, zdrav, Apolon!« Tisoči rok so se stegovali k njemu in cesar se je milostno smehljajal. Toda njegovo oko je videlo, da se za zidovi, kamenjem in drevjem skrivajo srditi obrazi. Slišal je vzklrike in grožnje kakor: »Rdečebradec! Rim boš zažgal s svojo grivo! Morilec! Vrzi s sebe škrlat!« Dobro je razločil te vzklrike in zdaj pa zdaj je pritaknil k očesu brušeni smaragd, da bi si zapomnil tiste, ki so ga žalili s temi vzkliki.

Apostol je stal z Ligijo na svojem kamnu. Ko se je cesar pripeljal mimo njega, je oko za dolgo uprl tudi v starčka na skali Peter na skali in Neron sta se spogledala v hrumu vzklikajoče množice, kakor se spogledata vladarja dveh svetov, od katerih eden premine kakor kratek sen, drugi pa bo večni.

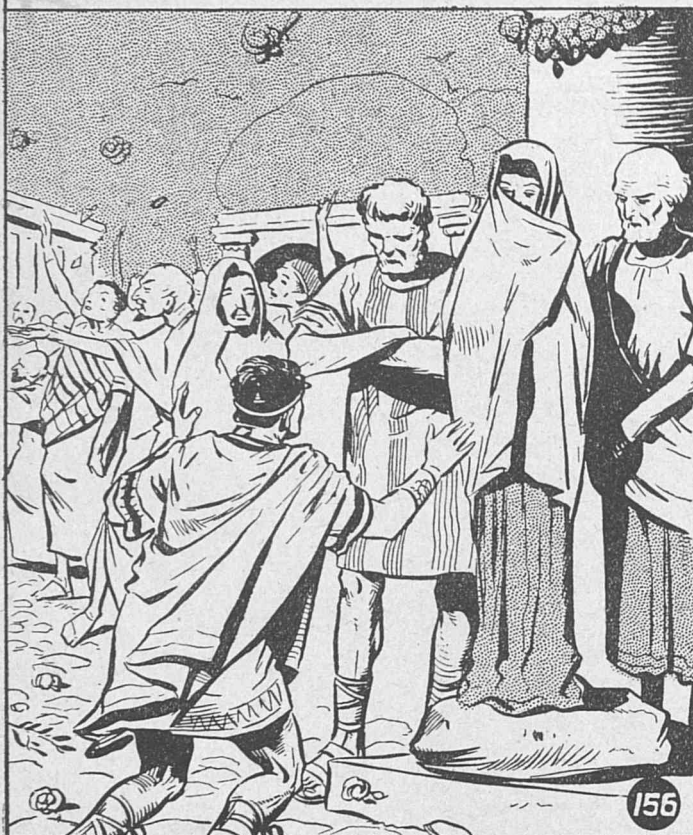

155.

Ko je bil cesar mimo, je osom zamorcev prineslo prekrasno nosilnico, v kateri je sedela Popeja, ki je ljudstvo ni maralo. Imela je na sebi obleko ametistne barve kakor cesar. Sedela je v nosilnici nepremično in zamišljeno kakor krasna boginja. Ni se menila ne za pozdravne, ne za sramotilne vzklike ljudstva.

Za cesarico so se peljali dvorjani. Leni Petronij, ki mu je množica veselo klicala, Tigelin, za katerega se ljudstvo ni menilo, Domicij Afrikanec in Vespazijan, zmagovalec iz Judeje, ter množica žensk, ki so slovele po lepoti, bogastvu in razuzdanem življenju.

Bilo je toliko sijaja, lepote in bogastva, da ljudje niso vedeli, kaj naj bi gledali.

156

Vinicij je potoval na koncu spreveda. Ko je nepričakovano zagledal apostola in Ligijo, je skočil z voza, ju ganjeno pozdravil ter začel naglo govoriti:

»Ti si prišla? Ne vem, kako naj se ti zahvalim, Ligija. Pozdravljam te in se poslavljam, pa ne za dolgo. Kadar bom utegnil, se bom povrnil k tebi. Zdrava ostani!«

Ligija se je s kamna sklonila k njemu in rekla:

»Zdrav bodi, Marko. Naj te spremlja Kristus in Ti odpre dušo po Pavlovi besedi!«

Vinicij ji je bil namreč povdal, da bo vzel Pavla s sabo v Antium, da ga bo poučeval v Kristusovem nauku. Bil je vesel, ko je videl, da je Ligiji toliko do tega, da bi se čim prej spreobrnil. Dejal ji je:

»Naj bo, kakor praviš. očesce moje! Pavel bo vedno z mano, da mi bo tovariš in učitelj. A zdaj odgrni zavoj, radost moja, da te bom še onkrat videl!«

Vzdignila je krinko ter mu pokazala svoje jasno lice, iskrece se oči in vso lepoto. Vinicij pa jo je prijel za roko ter ji jo poljubil v veliko začudenje vse množice, ki ni mogla razumeti, zakaj odlični dvorjan skazuje tako čast borno oblečnemu dekletu.

Peter je z Ligijo in drugimi kristjani krenil v mesto. Premišljal je o veličini, moči in bogastvu Rima, ki ga je osupnil, hkratu pa pokvarjenosti in zlu, ki je vladalo v njem. V svojem preprostem srcu se je čudil, kako more Bog satanu pustiti v središču sveta toliko oblast.

Iz premišljanja ga je vzbudila Ligija, ki je zaklicala:

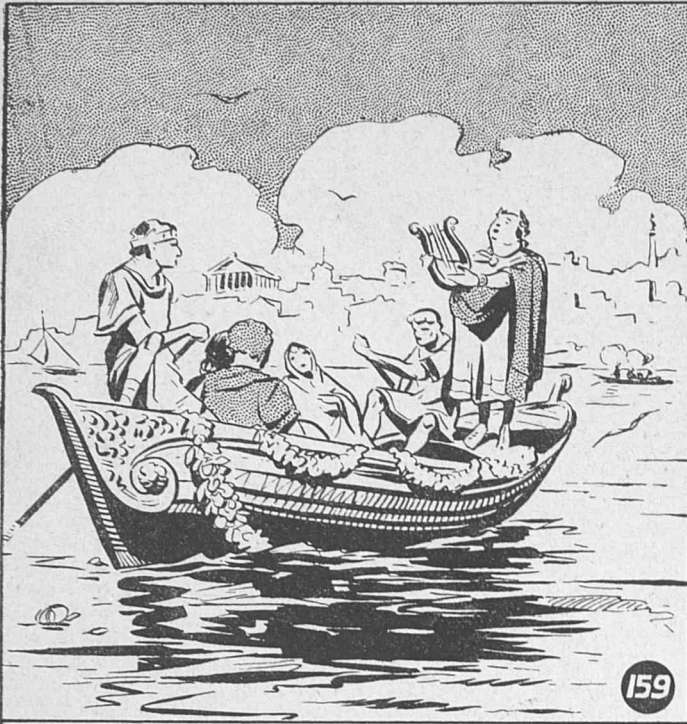
»Vse mesto je kakor v ognju!«

Sonce se je bilo do polovice že skrilo za grče. Vse nebo je pokrivala rdeča večerna zarja. Na desni je bilo videti velikansko ozidje Velikega cirkusa, nad njim so se dvigale cesarske palače na Palatinu, pred njimi pa je nad Forumom vstajal Kapitol s svojimi svetišči. Vse je bilo rdeče, ko da bi se povsod pretakala sama kri.

»Vse mesto je kakor v ognju,« je rekla spet Ligija.

»Jeza božja počiva nad njim,« je dejal Peter ter kakor v obrambo dvignil roko.

159.

V Laurentumu so bili cesar in njegovi spremljevalci gostje Popeje, ki jim je pripravila sijajen sprejem. Po obedu so se v zlatih ladjah vozili po morju. Vestlali so sami, ker je cesarici tako godilo. Neron je stal pri krmilu ter z liro v roki prepeval slavospev morju. Na drugih ladjah so goste spremljali sužnji, ki so igrali na morske školjke.

160.

Vinicij je bil tudi med gosti in je moral sedeti na ladji pri cesarici. Ko so se daleč na morju prikazala jadra, jih je prvi zagledal Vinicij. Cesarica je takoj dejala, da ni njegovim očem nič skritega. Naglo si je pokrila lice s plaščem ter ga vprašala, če bi jo spoznal tudi pod krinko.

»Kje neki!« se je vtaknil v pogovor Petronij, ki je slutil nevarnost. »Za oblakom niti sonca ni videti, prejasna.«

»Vinicijev pogled bi mogla zaslepiti samo ljubezen,« je dejala Popeja ter mu začela naštevati razne plemkinje in ga spraševati, katero ljubi. Nazadnje je začela govoriti tudi o Ligiji. Odgrnila je obraz ter gledala pozorno in jezno. Vinicij je stiskal pesti in bi bil ob prvi žal besedi zbesnel, tedaj pa je Petronij obrnil cesaričino pozornost drugam, s tem da je lajdjo okrenil.

161.

Pavla je Vinicij videl šele drugi dan po prihodu v Antium. Dobil ga je pod marmornatim stebriščem, čigar lepota se je zrcalila v sinjem morju. Apostol je bil ondi z modrijanom Senekom, ki je že prej slišal o njem, in s Petronijem. Zatopljeni so bili v živ pogovor. Ko se je Vinicij približal Pavlu, ga je vprašal, kaj dela.

»Sejem,« je odgovoril apostol ter ga pomenljivo pogledal.

162.

Tisti večer, ko je Vinicij prvič govoril s Pavlom o Kristusovi veri, je bil poprej v gosteh pri cesarju. Neron jim je najprej bral svojo pesem o uničenju Troje, potem pa je začel tožiti, da ni še nikoli videl gorečega mesta. Tedaj je vstal Tigelin, rekoč:

»Reci, božanstveni cesar, samo besedo, pa ti zažgem Antium!«

»Bedak,« mu je dejal cesar, »kam bom potem hodil zdraviti svoje grlo z morskim zrakom? Škoduje mi samo Rim in zadušljivi hlapi iz Subure in z Eskvilina. In ali ne bi goreči Rim nudil stokrat lepšega in žalostnejšega pogleda kakor Antium?«

Pijani gostje so takoj začeli prositi cesarja, naj da zanetiti Rim. On pa je rekel otožno:

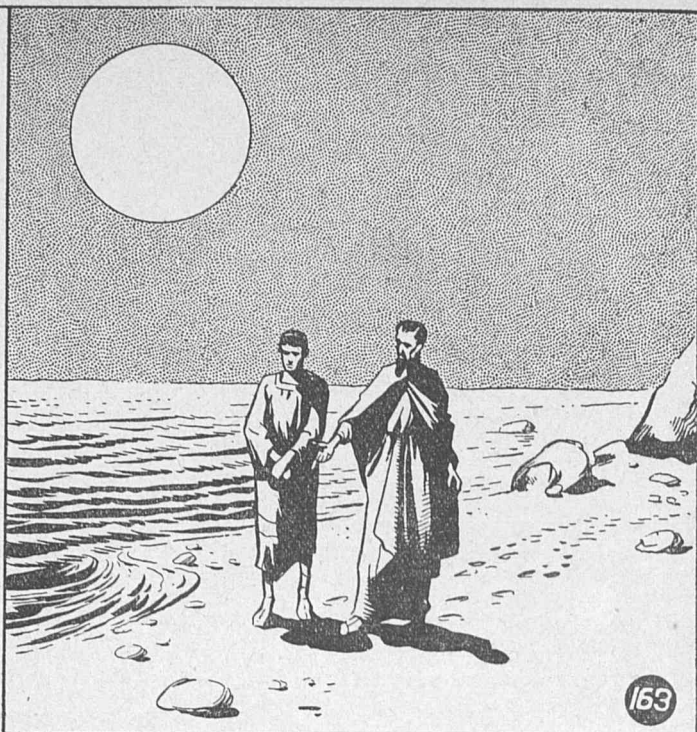
»Moral bi imeti zvestejše prijatelje.«

163

Ko je Vinicij slišal to blaznost, ga je prevzel strah. Linova hiša, kjer je prebivala Ligija, je bila v Suburi, in če bi cesarju ali komu drugemu res prišlo na um, da mesto zažge...?

Pobegnil je z dvora in šel v svojo hišo. Tam je dobil Pavla ter začel pogovor z njim. Hodila sta v mesečini ob morju in apostolova beseda mu je segala v srce tako, da ne bi bil mogel popisati, tudi če bi bil imel Petronijevo besedo in pero. Ni se nadejal, da more kdo na svetu vlti človeku v dušo tako srečo in tak mir in tako lepoto.

Ko sta nehala govoriti, se je že oglašala zora. Toda Vinicij ni mogel spati. Krenil je v knjižnico ter Ligiji napisal dolgo pismo o svoji novi sreči in o svoji stari ljubezni...

163

164

164.

Ursus je na vrvi vlekel amforo, polno vode, iz vodnjaka ter zraven popeval neznan pesem svojega rodu. Z veselimi očmi je gledal Ligijo in Vinicija, ki sta kakor kipa stala sredi cipres na Linovem vrtu. Na zemljo je legel zlat, bajen somrak. Stala sta v večerni tišini, se držala za roke in se pogovarjala.

»Vedela sem, da boš prišel,« je govorila Ligija. In res ji je bilo videti, da ga je pričakovala, zakaj na sebi ni imela preproste obleke, temveč mehko, belo stolo, iz katere je njena lepa glava kukala kakor zvonček iz snega. V laseh je imela nekaj rdečih anemonk.

165.

Na cipresah je ugasnil poslednji svit in vrt je začela zalivati srebrna mesečina. Vinicij ni nič čutil, da ure beže, temveč je sanjaje govoril Ligiji:

»Povej mi, Ligija, kaj je to? Vidim, da more človek ljubiti z vsako kapljo krvi, pa vendar čutili zraven tako sladek mir, kakor da bi mu že bila dušo upokojila sen in smrt. Pa saj ni treba odgovora! Vem, ta mir mi daje Kristus. Vaše vere sem se bal. Mislil sem si, da v njej ni ne modrosti, ne krasote, ne sreče. Zdaj vem, da je vse drugače. Vem tudi, da bom le po njej mogel dobiti tebe vso. Zato sem srečen, kakor bi nikoli ne bil, če bi se te bil skušal polastiti s silo.«

166

»Da, dragi, taka je resnica,« je tiho odvrnila Ligija ter mu naslonila glavo na ramo. On je stisnil njeno drobno telo k sebi. Ligija je uprla vanj sinje oči, ki so bile podobne dvema skrivnostnima cvetovoma, in zajela ju je neizmerna sreča. Čutila sta, da ju veže ne samo ljubezen, temveč poleg nje še neuničljiva, skrivnostna moč; zaradi katere je njuna ljubezen postala večna.

Začela sta sanjariti in kovati načrte. Poročila se bosta, ko bo Peter krstil Vinicija. Potem se bosta s Pomponijo in z njenimi vrad preselila na Sicilijo, kjer je Vinicij imel velika posestva. S sabo bi vzela še Petra, pa bi vsi skupaj živeli v miru, daleč od Rima, od dvora in njegovih pregreh...

167

Tedaj pa je tišino nepričakovano pretrgalo rjovenje. Ligija je vztrepetala, Vinicij pa je vstal in rekel:

»Levi rjovejo v svojih zverinjah. Igre so blizu, zato so vsi brlogi polni. Ne boj se, draga! Pojdiva!«

Stopila sta proti hiši, toda za njima je odmevalo vedno močnejše rjovenje. Prvemu kriku je odgovoril drugi, tretji, deseti, dokler ni rjovenje zajelo vsega mesta ter z grozo in mračno slutnjo polnilo srca prestrašenim ljudem...

168.

Če je bil v Rimu zaradi izvajanja oblasti cesarju potreben Tigelin, je ob morju, kjer so se vdajali samo uživanju in umetnosti, imel pri cesarju prvo besedo izobraženi, uglajeni, duhoviti in ostroumni Petronij. Petronij je nad njim — na Tigelinovo silno jezo — dobival vedno več oblasti. Drznil si je do cesarja toliko, da se je pogosto zdelo, da se igra z življenjem.

Lepega dne je cesar dvorjanom prebral odlomek svoje nove pesnitve o Troji. Hvalili so jo na vsa usta, le Petronij, na čigar sodbo je cesar čakal, je dejal:

»Slabi stih, vredni, da zgorijo!«

Vsem je zastal dih in prepričani so bili, da je Petronij zaigral glavo. Petronij pa je na cesarjevo vprašanje, kaj je v stihih slabega, stopil k Neronu, rekoč:

»Ti stih bi bili dobri za Ovida, Vergila ali Homerja, ne pa zate, ki si večji od njih. A polenil si se, namesto da bi nam dal kaj boljšega. Lahko bi nam ustvaril delo, kakor ga svet še ni videl!«

169.

Neron je nekaj časa strmel, potem se mu je obraz razlezel. Oči so se mu zameglile od veselja in ganotja. Pritisnil je Petronija na srce, kar je pri dvorjanih vzbudilo hudo zavist, ter dejal:

»Bogovi so mi dali nekaj daru, a poleg tega so mi dali še nekaj več: resničnega poznavalca umetnosti in prijatelja, ki zna resnico povedati v obraz.«

170.

Pri teh besedah je stegnil kosmato roko k zlatemu svečniku, uplenjenem v Delfih, da bi na njem sežgal zvitek s svojo pesnitvijo. Toda preden se je ogenj dotaknil papirja, mu ga je Petronij potegnil iz roke ter vzkliknil:

»Ne, ne! To so sicer slabi stih, vendar niso več tvoji, temveč pripadajo človeštvu. Daj jih meni!«

Neron mu je obljubil, da jih bo poslal v zlatem ovitku in Petronij je v ozračju prilizovanja, hinavščine in medsebojnega izpodrivanja spet zmagal nad drugimi iz cesarjeve okolice

171

171.

Ko so znova posedli, je cesar vzel liro, da bi jih razveseljeval s petjem. Toda neprenehoma ga je mučila misel, da je pesnitev o Troji zanič. Začel je dajati duška svojim skritim mislim in željam, rekoč:

»Ti, Petronij, si mi odprl oči. Če hoče kipar izklesati kip, si poišče vzorec. Jaz pa nisem še nikdar videl gorečega mesta, zato ne morem požara Troje popisati. Nisem še nikdar videl gorečega mesta, to je ...«

172.

Zakril si je obraz z rokami ter tožil naprej:

»Leto se bliža in v Rimu neznansko smrdi. A vendar bo treba iti tja na igre! In moja umetnost ne dobi nikjer vzpodbude...«

Spet se je ponovil prizor, ki so ga bili na dvoru že doživeli. Kozjebrađi Tigelin se je prihuljeno primuzal do cesarja ter mu dejal, naj veli zažgati Antium. Ali pa mu na albanskih bregovih on, Tigelin, postavi leseno mesto, da ga bo sam zažgal?

Neron je vse te ponudbe odklonil, češ da so za njegov pesniški dar in njegovo umetnost poniževalne, kakor je poniževalno, če Tigelin misli, da bi kakršna koli žrtev bila za to prevelika. Tigelin mu je nato dejal:

»Ko boš odslovil dvorjane, dovolj mi, da bi za trenutek sam spregovoril s tabo...«

Cesar je dovolil in usoda Rima je bila s tem pogovorom zapečatená.

172

173

Petronij in Vinicij sta odšla od cesarja. Vinicij je pripovedoval o svoji sreči, zraven pa o zlih slutnjah, katerih se ni otresel vse od tistega večera, ko sta z Ligijo poslušala levje rjovenje v Rimu. Dejal je, da se boji, da ga cesarica zasleduje in da se bo skušala maščevati. Prosil je Petronija, naj mu pomaga, zakaj zdaj se mu da Ligiji in njemu grozi nevarnost. Tisti levi

»Jaz se smejem slutnji in usodi,« mu je smeje se odgovoril Petronij, ter mu položil roko na ramo. »Glej, kako jasna je noč in zvezde se utrinjajo kakor dež. Marsikomu je to zlo znamenje. Jaz pa si mislim, če je med njimi tudi moje, potem mi ne bo manjkalo spremljevalcev.«

Pomolčal je, potem pa pristavil:

»Sicer pa, če je vaš Kristus znal vstati od smrti, bo nemara tudi vaju znal ubraniti pred smrtjo.«

In Vinicij mu je moral pritrčiti.

174

Ko se je Neron prihodnji dan naveličal petja in godbe, si je ohomotal vrat s svilenim robcem ter dejal, da mora k morju na sveži zrak. Izmed vseh dvorjanov je povabil samo Petronija in Vinicija. Vinicij mu je moral podati roko, da se je naslanjal nanjo, ko so hodili. Spotoma jim je razodeval svoje srce:

»Cesar sem, premorem vse in ves svet je moj. Toda godba mi odkriva nova kraljestva, nova razkošja, nove svetove. Čutim Olimp in bogove in jaz, cesar in bog, se zdim sam sebi kakor prah. Ljudje me imajo za spako in pošast. Vem, kaj govore o meni. Toda nihče ne ve, kako sem dober, kadar me prevzame umetnost s svojo čisto močjo.«

Petronij ni dvomil, da govori Neron resnico. Pritrjeval mu je, se laskal njegovi darovitosti in veleumju, rešil mimogrede življenje nekaj ljudem, ki jih je hotel cesar dati pobiti kot tekmece v poeziji in godbi, ter skušal v teh rdečebadčevih šibkih trenutkih doseči od njega čim več dobrega.

175

175.

Dospeli so na ploščad pred palačo. Ploščad je držala na morje. Bila je tlakovana z alabastrom in posuta z žafranom. Sedli so na marmornate klopi. Neron je morje in razpoloženje prevzelo tako, da se je nagnil Petroniju k ušesu ter se mu začel spovedovati strašnih skrivnosti, ki so mu težile dušo. Začel se je opravičevati, zakaj je dal ubiti mater in ženo. Rad bi bil doživel nekaj velikega, neznanega. A vse te grozote so bile še premalo. Vrata tiste skrivnosti, ki jo je pričakoval, se mu niso hotela odpreti niti potem. Treba bo še večjih žrtev, zatorej se zgodi, kar zahteva usoda.

»Kaj nameravaš storiti, cesar?« je prestrašeno vprašal Petronij.

»Videl boš prej, kakor si sam misliš,« je dejal Neron. »Duši me praznota tega življenja. Moram jo napolniti, če ne pojde drugače, pa z železom in z ognjem!«

176

176.

Vinicij je med tem cesarjevim pripovedovanjem stal ob strani ter zrl na morje. Njegove misli so se izgubljale v daljavo, tja, kamor mu je hrepenelo srce. Ko se je Neron pomiril, je začel Petronija spraševati, kaj je mlademu vojaku. Petronij je izkoristil priliko, začel govoriti, kako je Vinicij nesrečen zaradi ljubezni do ligijske kraljice, ki jo Neron pozna, in kako čaka, da bi mu cesar dovolil poročiti se z njo. Vedel je, da ima te trenutke cesarja čisto v svoji oblasti, zato je govoril in govoril, da je Neron nazadnje poklical Vinicija ter mu zapovedal, naj takoj naslednji dan odrine v Rim in naj gleda, da se mu ne vrne pred oči brez poročnega prstana.

»Skaži nama še eno milost, božanstveni,« je prosil Petronij. »Ponovi to zapoved tudi pred cesarico. Vinicij se ne bi nikdar drznil poročiti se z žensko, ki ne ugaja Popeji, kakor je to z Ligijo. Ti jo s svojo zapovedjo lahko potolažiš.«

»Tebi in Viniciju ne morem odreči ničesar,« je dejal Neron in krenili so v palačo.

177.

V atriju sta mladi Nerva in Tulij Senecio razveseljevala cesarico z duhovitim pogovorom. Godca Terpnos in Diodor, ki ju je Neron še pred dobro uro hotel iz ljubosumnosti dati ubiti, sta ubirala strune na citrah. Neron je vstopil, pomignil lepemu grškemu dečku ter mu zašepetal nekaj na uho. Deček je izginil.

178.

Cesar je sedel poleg Popeje na razkošen stol, okrašen z želvovino, in čakal. Deček se je vrnil z zlato skrinjico ter pokleknil predenj. Neron je vzel iz skrinjice dragoceno ovratnico iz debelih opalov, jo pokazal cesarici in dejal:

»Te dragotine so pač vredne večera, kakor sem ga doživel nocoj.«

»Lesketajo se kakor zarja,« je odvrnila cesarica, misleč, da so dragulji namenjeni njej. Cesar se je poigral z ovratnico, potem pa rekel:

»Vinicij, v mojem imenu oddaj to ovratnico mladi ligijski kraljici, s katero se moraš na mojo zapoved poročiti!«

179

179.

Popeja je jezno in začudeno pogledala cesarja in Vinicija, potem pa Petronija. Vedela je, da ji je to zagodel on. A Petronij se ni menil za bliske, ki so leteli iz njenih oči vanj, temveč je malomarno božal z roko lepo izdelano lutnjo.

Vinicij je zdaj planil k njemu, ga prijel za roko in dejal:

»S čim naj se ti zahvalim za vse, kar si storil danes zame?«

»Žrtvuj boginji ljubezni nekaj labodov, hvali cesarjeve pesmi in smej se vsem zlim slutnjam. Naj bo sreča naklonjena tebi in tvoji ligijski liliji! A pozor, cesar je vnovič vzel v roke liro. Pri-
drž! dih, poslušaj in toči solze!«

180

180.

Cesar je bil zares vzel liro v roke ter povzdignil oči. Ko je vstal, je v dvorani vse onemelo. Vsi so sedeli kakor okameneli. Samo Terpnos in Diodor, ki bi morala cesarja spremljati, sta kimala z glavami ter čakala prvega glasu od njega. Tedaj pa so se v preddverju zaslišali nagli koraki.

181.

Zagrinjalo, ki je zapiralo vhod, se je odstrilo in v dvorano sta planila cesarjev oproščenec Faon in konzul Lekanij, vsa upehana, prestrašena in zasopla.

Neron je naježil obrvi in vsi so se zgrozili pred njegovo jezo.

Faon je pokleknil predenj in drhte začel:

»Odpusti, božanstveni cesar! V Rimu je požar! Večina mesta je v plamenu!«

181

182.

Na to novico so vsi planili s sedežev. Na vseh obrazih je bilo brati presenečenje, grozo in skrb.

Cesar pa je odložil liro ter slovesno dejal:

»Bogovi me ljubijo! Videl bom goreče mesto, da bom lahko dokončal spev o Troji.«

Obrnil se je h konzulu in ga vprašal:

»Ali bom došel v mesto in še videl požar, če takoj odinem?«

»Gospod,« je odgovoril konzul in vil roke, »nad mestom se vali morje plamenov. Dim duši prebivalce, ljudje omedlevajo ali od obupa skačejo v ogenj... Rim gine, gospodar!«

182

183

183.

Nastopila je mrtvaška tišina. Nihče se ni ganil, nihče ni črnil besede. Tedaj pa je Vinicij planil kakor ponorel, strgal togo s sebe, v sami tuniki zdrvel iz palače ter vpil:

»Vae misero mihi — joj meni nesrečniku!«

Neron pa je povzdignil roke ter zamaknjeno zaklical:

»Gorje ti, slavno mesto Prijamovo!«

184.

Vinicij je komaj utegnil veleti nekaj sužnjem, naj jezdijo za njim, potem je planil na konja ter v temni noči podil proti Rimu. Golo glavo je pritisnil konju na vrat ter dirjal v sami tuniki in kar na slepo. Zdelo se mu je, da mu za hrbtom jezdi nesreča sama in mu vpije na ušesa: »Rim gori!« Jezdec in konj sta v jasni mesečini bila podobna prikazni iz sanj, ko sta letela mimo vil in temnih cipres.

184

185

185.
 Ko je pri mestu Ardeji premenjal konja, je od Rima pridrvel jezdec in švignil mimo njega. Med topotom kopit je Vinicij razložil samo besedi »Rim gine.« Ta vzklik mu je v duši obudil vse grozote gorečega mesta. Zazdelo se mu je, da je mesto začelo goreti najbrž za Tiberom, tam, kjer je stanovala Ligija. Polotil se ga je obup. Šaj se ni mogla rešiti! Pri njej je sicer Ursus, a kaj bo koristila vsa njegova moč, če pa je vse mesto le morje plamenov! Domislil se je zadnjih pogovorov na dvoru in cesarjevih želja, da bi videl goreče mesto. Da, Neron je dal zažgati Rim! On, nihče drugi! In če ga je dal zažgati, ali ni morda tudi zapovedal, naj ljudstvo pokoljejo, da se ne bi začelo upirati?

186

186.
 Drvel je naprej in njegov obup in žalost sta bila vedno hujša. Ko je zagledal v dalji žar gorečega mesta nad gričji, je stegnil roke k nebu, posejanemu z zvezdami, ter začel prositi

»Ne kličem vas, bogovi, ki vam svetišča zdaj gore, marveč Tebe, ki edini znaš biti usmiljen. Ti edini razumeš človeško bolečino, ker si sam trpel, da bi ljudi učil trpljenja in usmiljenja. Če si tak, kakor učita Peter in Pavel, tedaj mi reši Ligijo. Vzemi jo v naročje ter jo odnesi iz plamenov. Ti to moreš! In če nočeš storiti zaradi mene, stori zavoljo nje, ki te ljubi in zaupa vate!«

187.

Ko je v mestu Ariciji, na pol poti do Rima, jezdil mimo Merkurjevega svetišča, stoječega v gozdiču, je pod stebriščem že zapazil prve gruče beguncev iz gorečega mesta. Cesta je bila polna bežečih ljudi, ki so si svetili s plamenicami. Okoli sebe je slišal klice: »Rim gori! Rim je morje plamenov! Bogovi, rešite mesto!«

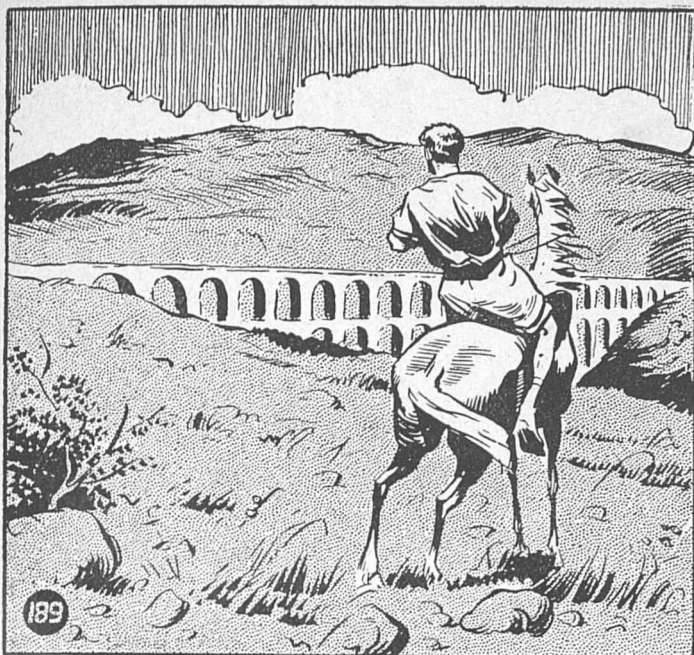
188.

Pred krčmo, kjer so ga čakali njegovi sužnji, se mu je konj spotaknil in sedel na zadnje noge. Proti njemu je prijezdil oddelek desetih pretorijancev. Vinicij jih je začel spraševati, kateri del mesta gori. Poveljnik ga je vprašal, kdo je, da zahteva odgovora.

»Vinicij, vojaški tribun in dvorjan! Odgovori, če ti je življenje drago!«

»Požar, gospod, je zadivjal v lesenih kolibah okoli Velikega cirkusa. Ko so poslali nas iz Rima, je gorela že sredina mesta. Predelov za Tiberu ogenj še ni bil zajel, a kdo ve, kaj se zdaj. Zaradi dima in ognja se živa duša ne more rešiti.«

189

189.

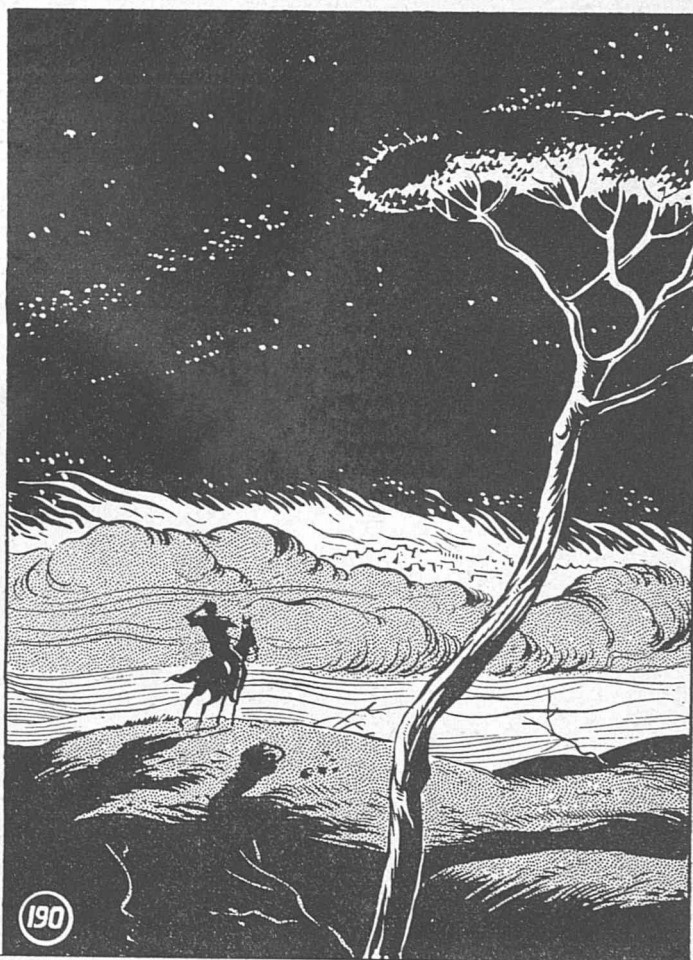
Ko je Vinicij odjahal naprej, je kmalu pridrvel do pod Albanskih gora. Visok hrib, pod katerim so v ravnini tekli oboki rimskih vodovodov, mu je zastiral pogled proti mestu.

»Z vrha bom videl Rim in ves požar,« si je dejal Vinicij in pognal konja proti vrhu.

Ko je došel tja, je osupnil pred strašnim prizorom, ki se je prikazal njegovim očem.

190.

Vsa ravan je bila pokrita z dimom kakor z ogromnim, čisto pri tleh ležečim sivim oblakom, v katerem so tonili vodovodi, hiše, drevesa. Na koncu oblaka pa je na gričih gorelo mesto.

190

191

191.

Požar ni imel oblike stebra ali zublja, temveč je bil podoben dolgemu, žarečemu traku. Nad trakom se je dvigal val dima, čisto črn, le ob spodnjem robu rdeč in krvavo se bleščeč. Iztezal se je in se krčil in prelival kakor kača. Ta strahotni val je plameneči trak včasih čisto pokrnil, včasih pa je trak od spodaj ožaril in pozlatil temni oblak. Oblak in trak sta se raztezala od enega konca obzorja do drugega.

192

192

Ko je Vinicij gledal to strahotno sliko pred sabo, ga je v začetku pograbil še strašnejši obup, da je Ligija izgubljena. A ko je stal vrh hriba in premišljal, se je polagoma domislil, da je ne varuje samo Ursus in njegova sila, temveč tudi apostol Peter, božji odposlanec. Peter je vedel bodoče reči, torej je vedel tudi za požar — kako bi mu bil potem mogel dejati, da se njemu in Ligiji ne bo skrivil niti las? Ta misel mu je viliha tolažbe, poguma in novega upanja.

Ko je odjezdil dalje, se je le s težavo rinil po cesti, koder je kar mrgoleto beguncev na konjih, mezgih, vozeih in peš. Kričali so in kletli bogove, se tepli za prostore pod drevjem in stebrišči. Trume divjih pastirjev iz Kapanije so prišle v mesto pastijata ali krasi, ter so zmedo še večale.

193.

Ko je dospel na Apijsko cesto, je iz gneče in preriivanja na cesti videl zdaj mesto kakor na dlani pred sabo. Objemal ga je strahotni požar, iz katerega je žehetela silovita vročina.

Tu je srečal senatorja Junija, ki mu je povedal, da gori plemiška četrt in Karine, kjer je bila Vinicijeva hiša, da pa do Zatiberja ogenj še ni mogel predreti. Zaupal mu je tudi, da ni bilo dovoljeno gasiti ali kaj reševati. Ljudje vpijejo, da je bil požar zapovedan.

194.

Pri svetišču boga Marsa, tik pred mestom, so se ljudje pobijali za prostor. Vlomili so v svetišče ter se gnetli celo po večjih grobnicah. Pobegli sužnji in gladijatorji so pretepali in ropali meščane. Sodruga, ki so jo sestavljali Azijci, Atrikanci, Grki, Tračani, Germani in Briti, je divje in razuzdano razsajala. Sredi te valoveče gneče so se bleščale čelade pretorijancev, ki so imeli s pobesnelo sodrgo prave bitke, da bi varovali bežeče meščane.

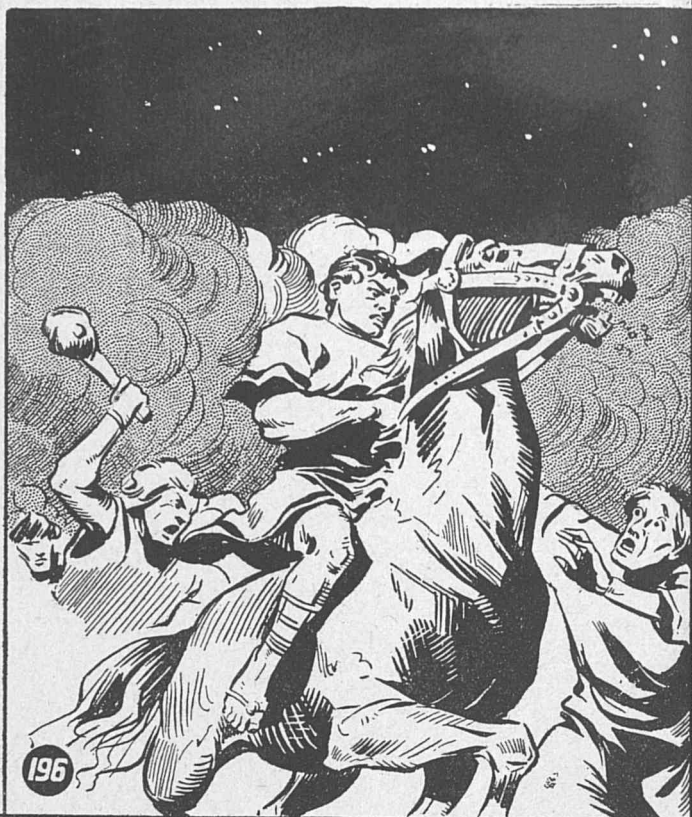

195.

Vinicij je videl, da zaradi vročine in gneče ne bo mogel tod v mesto, temveč da bo moral okoli njega priti za Tiberu. Ker je bil brez orožja, je poklical stotnika, ki je z oddelkom pretorijancev branil svetišče. Prevzel je sam poveljstvo nad oddelkom ter začel z njim razganjati množico ter si delati pot skozi njo. A ljudje se niso hoteli umikati. Grozili so vojakom in cesarju. Prizori, ki jih je Vinicij videl spotoma, so ga do kraja prepričali, da je Rim res dal zažgati Neron sam.

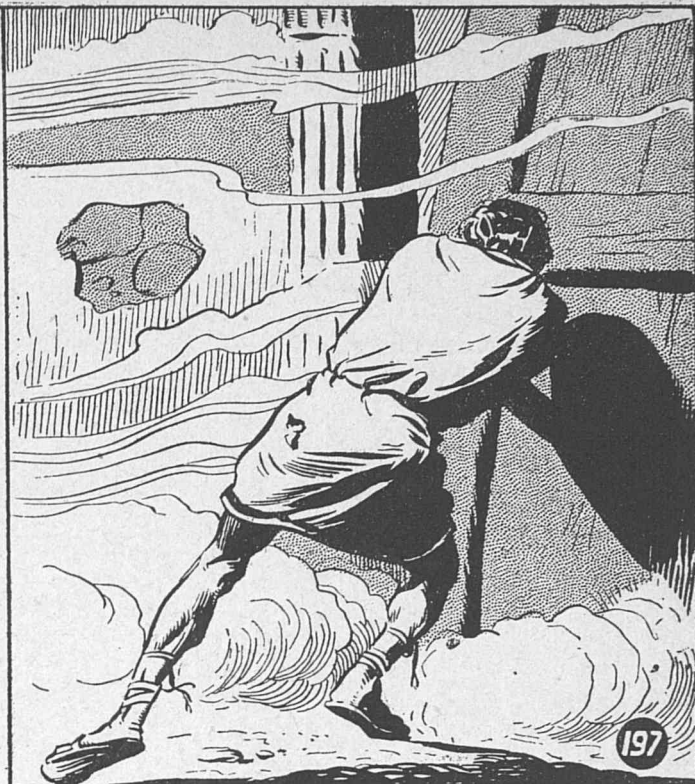
196.

Predel za Tiberu še ni gorel, toda dim, ki ga je gnal veter od drugod, je bil neznošen. Ljudje so v trumah bežali. Ko je Vinicij prijezdil že blizu Linove hiše, sta se na cesti srečali dve množici, ki je vsaka bežala na svojo stran. Začeli sta se bojevati za pot. Pretorijanci so zastali in Vinicij je bil sam sredi gneče. Ljudje so v njem spoznali dvorjana in so mu začeli divje groziti. Nekdo je s kijem tresčil njegovega konja po glavi, da je zdvijal ter začel drveti kar čez ljudi.

197

Ko ni mogel zaradi gneče več jahati, je skočil s konja ter se peš rinil dalje. Nazadnje je skozi dim zagledal ciprese na Linovem vrtu. Hiše naokoli so vse gorele, samo Linov dom je bil še nedotaknjen. Vrata so bila zaprta, toda Vinicij je sunil vanje ter jih odrinil. Hiša je bila prazna in tudi glasu ni bilo slišati v njej. Le od daleč je zdaj zadonelo otožno rjovenje divjih zveri kakor tisti večer, ko je Ligijo poslednjič videl.

198.

Planil je v Ligijino sobico, pa ni prvi trenutek zagledal nikogar. Bilo je temno. Edino luč je dajala svetilka, ki je gorela pred križem. Ko se je razgledal, je na postelji našel »capitum«, obleko, ki so jo ženske nosile prav spodaj. Pritisnil si jo je na ustnice, si jo vrgel čez ramo in iskal naprej. Vse je bilo prazno. Očitno so se Ursus, Ligija in Lin rešili. Treba jih bo iskati med množicami za mestnimi vrati!

199.

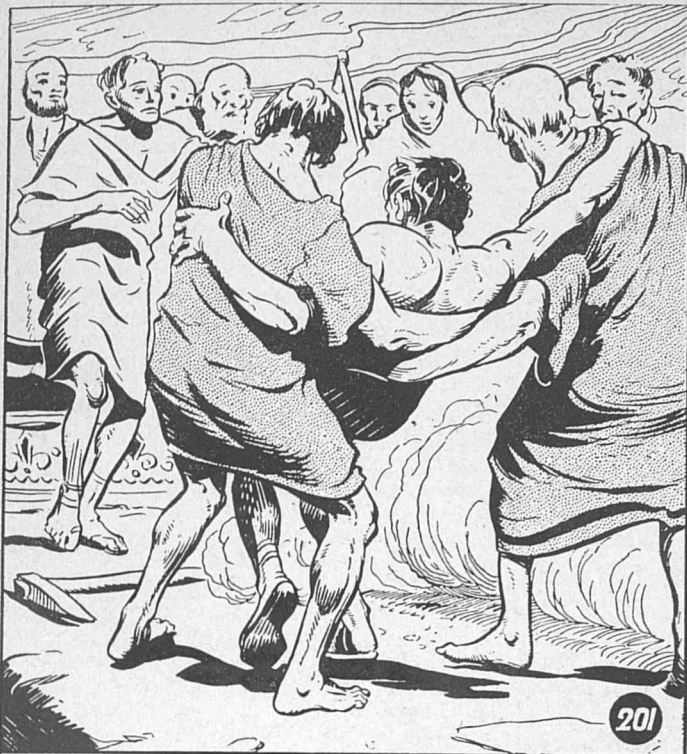
Bil je zadnji čas, da je stekel iz hiše, zakaj ogenj je že segal tudi po njej. Bežal je po gorečih cestah, ogenj pa ga je preganjal bolj in bolj. V ustih je imel okus po sajah in smoli, v grlu ga je žgalo, kri mu je silila v glavo. Tunika se mu je na več krajih vnela, pa se ni menil za to. Tekel je naprej. Zadušilo bi ga bilo, da ni imel Ligijine obleke, ki si jo je pritisikal na usta. Opotekal se je kakor pijan. Pričakoval je, da bo zdaj zdaj padel v morje plamenov.

200.

Ko je mislil, da je že po njem, je pred sabo zaslišal človeške glasove. Z zadnjimi močmi se je pognal tja, toda zmanjkalo mu je moči in zgrudil se je. Dva možaka, ki sta ga videla, sta mu pritekla na pomoč z vrčem vode. Eden ga je polival, drugi mu je dal piti.

200

201

201.

Ko si je malo opomogel, sta ga odnesla k svojim ljudem. Ti so ga obstopili in ga spraševali, če se mu je kaj zgodilo. Ta skrb in dobrotà je Vinicija presenetila. Zato je vprašal, kakšni ljudje so. Odgovorili so mu, da podirajo hiše, da se ogenj ne bi razširil.

»Na pomoč ste mi prihiteli, ko sem padel. Hvala vam.«

»Mi ne smemo nikomur odreči pomoči,« je reklo nekaj mož.

Zdaj jih je Vinicij pogledal pozorneje. Videl je, da so docela drugačni kakor drhal, ki jo je gledal vse jutro. Zato jim je dejal:

»Naj vam poplača — Kristus!«

»Hvaljeno bodi njegovo ime,« so odgovorili v zboru.

202

202.

Ni mogel več spraševati, ker se je onesvestil. Zbudil se je šele nekje na polju, na tujem vrtu, sredi neznanih moških in žensk. Prva njegova beseda je bila, kje je Lin. Nekaj časa ni bilo nič odgovora, potem je znan glas dejal:

»Za nomentanskimi vrati. Pred dvema dnevoma je šel v Ostrianum...«

203.

Vinicij se je zdaj vzdignil, da bi videl, kdo govori. Pred sabo je na lepem zagledal Hilonu, ki je nadaljeval:

»Tvoja hiša, gospod, je zgorela, a kaj to tebi. Vseeno boš bogat kakor bog Midas. Kakšna nesreča! Kristjani, gospod, so že dolgo označjali, da bo to mesto uničil ogenj... Lin pa je s tvojo boginjo že v Ostrianu...«

»Ali si ju videl?« je vprašal Vinicij v strahu.

»Videl, gospod. Vesel sem, da ti morem z dobro novico poplačati vse dobrote, ki si mi jih naklonil. A še ti bom poplačal! Pri Ozirisu in pri gorečem Rimu ti prisegam, da ti bom!«

204.

Zarja gorečega mesta je pokrivala nebo, do koder je segal pogled. Zublji so segali po novih delih mesta. Ni bilo več dvoma, da zločinske roke na cesarjevo zapoved zažigajo Rim naprej. Povsod je človek videl samo nasilje in rop. Po zadimljenih ulicah so divjali levi z gorečimi grivami, razjarjeni sloni in zobri. Ušli so bili iz zverinjakov ter uničevali vse pred sabo.

205.

Kar je rodbin prebivalo v sredi mesta, se niti od ene niso rešili vsi. Ljudje, ki zaradi ognja v predmestjih niso mogli bežati nikamor, so trgali kamnitne plošče iz tlaka ter se zakopavali pred žarom v zemljo.

206.

Starci, ki niso mogli nikamor, so se zbirali pred svetiščem Jupitra Osvobodilca. Obračali so se k njemu, stegovali roke ter obupano vpili: »Če si res rešitelj, reši svoj oltar in svoje mesto!»

Toda ogenj je segel tudi po tem svetišču. Pokazalo se je, da so stari bogovi brez moči. In ljudstvo se jim je začelo rogati ter jih kleti.

207.

Med obupanimi spoznavalci najrazličnejših, rimskih, grških in vzhodnjaških božanstev pa so se tu pa tam pokazale procesije moških, starcev, žensk in otrok. Ti so prepevali čudne, neznane pesmi, ki jih drugo ljudstvo ni razumelo. V njih so se nepretrgoma ponavljale besede:

»Tu prihaja sodnik na dan jeze in maščevanja!«

In začuda — ti ljudje niso bili videti nič prestrašeni ali v skrbeh za življenje.

208.

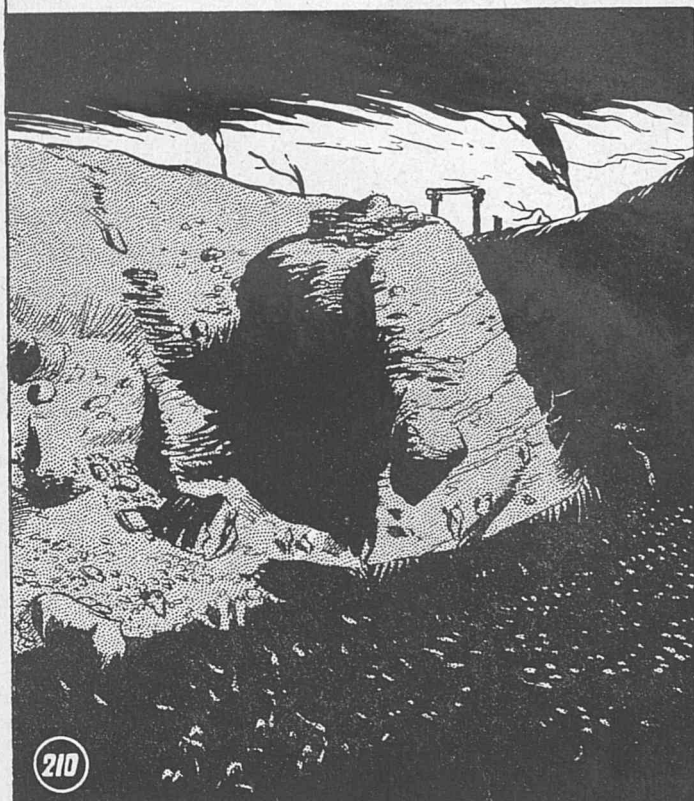
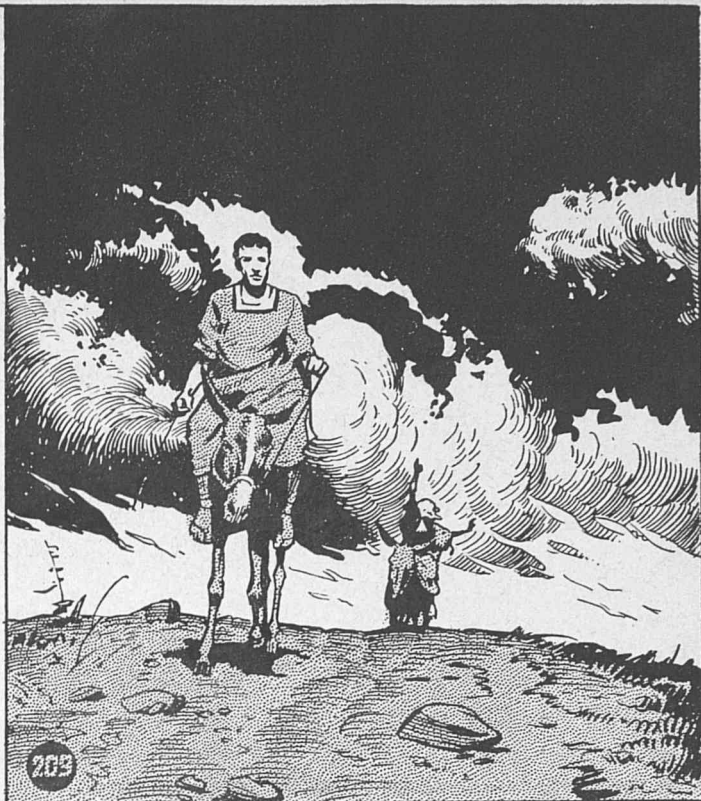
Toda zdelo se je, da ne pomaga ne petje, ne molitve, ne obup, ne kleive. Zdelo se je, da je konec Rima in konec sveta neizogiben. Poleg Pompejevega amfiteatra so se vnela skladišča lanu, konoplje in smole. Čez kratko se je vnel še ta, poslednji del mesta in gorel s tako jasnim plamenom, da se je zbeganim ljudem zdelo, ko da je zasijal dan. Iz ogromnega ognjenega morja so vstajali proti nebu velikanski zublji ter se v višavi razsipali v morje isker, katere je veter nesel čez vso Kampanijo. Po Tiberi se je zdelo, da se pretaka živ ogenj. Nesrečno mesto se je spremenilo v pekel.

209.

Ko si je Vinicij v hiši tkalca Makrina, kamor so ga bili prenesli, opomogel, je sklenil, da bo še nocoj poiskal Ligijo in druge v Ostrianumu. S Hilonom, ki je vedel za kraj, sta zajezdila mezge ter krenila na pot. Vinicij je Hilonu obljubil hišo z vinogradom, če ga bo pripeljal do Ligije. Hilon se je ves čas ustavljal, gledal goreče razvaline ter se veselil:

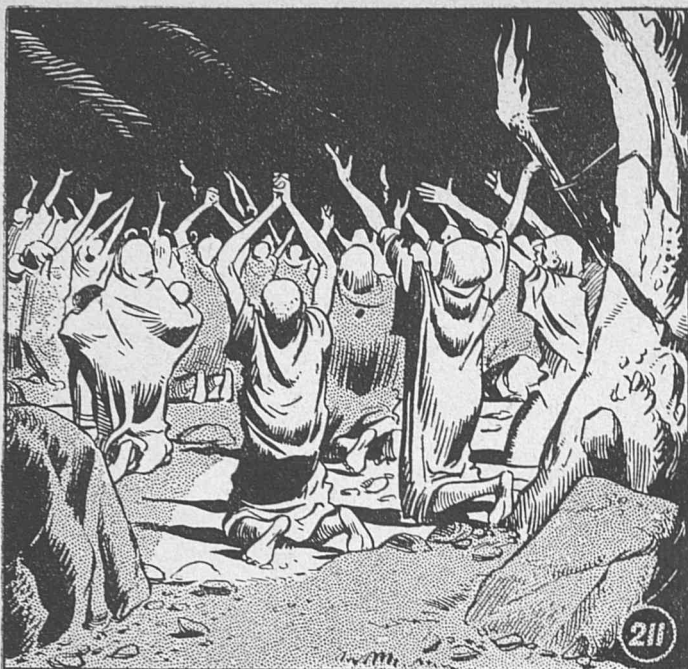
»Zdaj ne bo več Rima, ne rimskih oblastnikov. Vsak Grk si bo lahko pražil bob v žerjavici, ki bo ostala od tega mesta. O Jupiter! Rim gori tako, ko da bi ga zažgal ti sam s svojo strelo! Nihče ga ne reši, ha, ha!«

210.

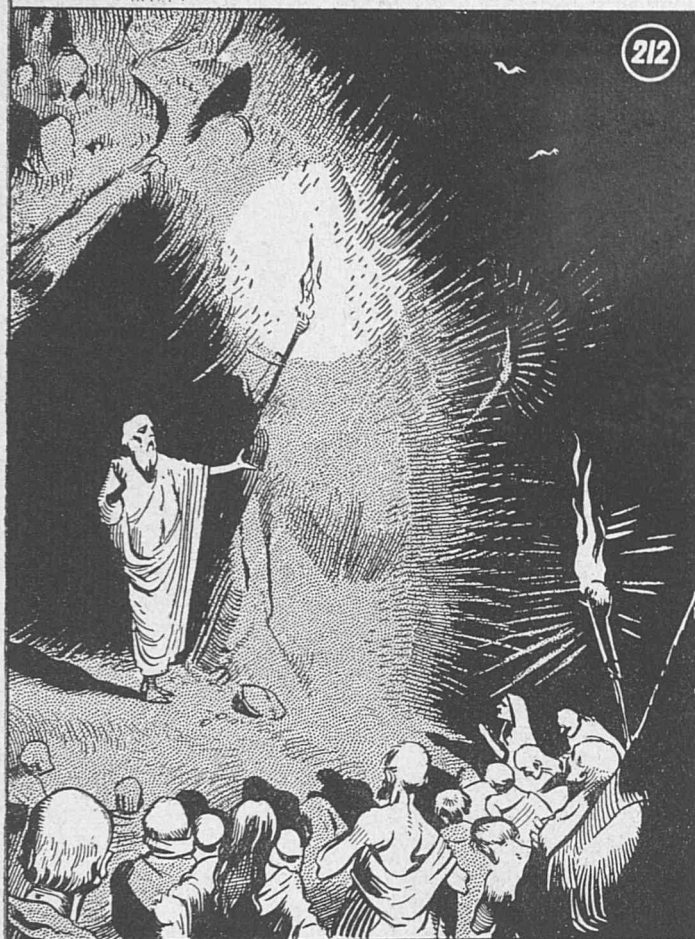
Hilon je Viniciju dejal, da bo nocoj zbranih več kristjanov kakor po navadi, ker so večini zgorele hiše. Ni dvoma, da bo ondi tudi Lin in njegovi.

Jezdila sta dolgo in po takih poteh, ki jih Vinicij ni prav nič poznal. Ko sta dospela do novega Neronovega cirkusa, sta zavila proti globokim jamam, iz katerih so dobivali pesek za to stavbo. V temi pred sabo sta zagledala roj migotajočih lučic in zaslišala petje: kristjani so bili res zbrani ondi.

211.

Razsedla sta in zavila pod zemljo. Kmalu sta bila v prostorni votlini, kjer so ob stenah gorele plamenice, zatakniene v držaje. V njihovi svetlobi je Vinicij zagledal množico ljudi, ki so klečali s povzdignjenimi rokami. Na njihovih obrazih se je kazalo pričakovanje, strah in upanje. Nekateri so peli, drugi so se bili po prsih. Vsem je bilo videti, da pričakujejo nekaj nevernavnega.

212.

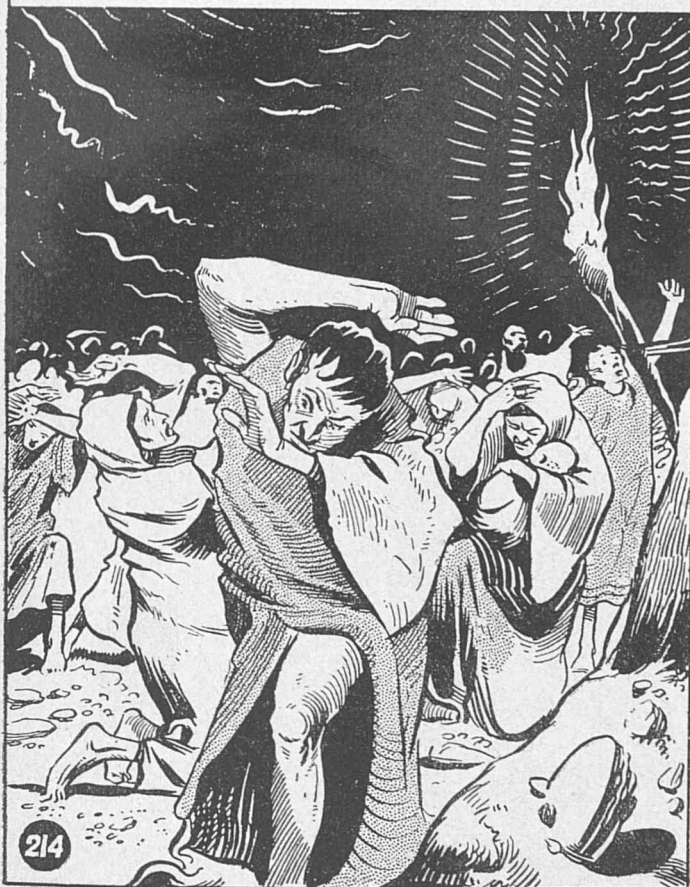
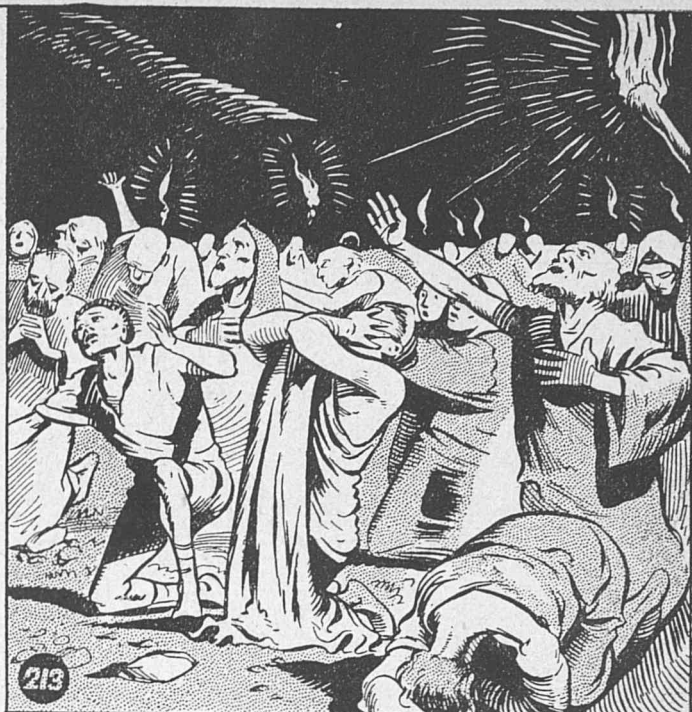
Ko je petje utihnilo, je zadonel mogočen glas, ki ga je Vinicij poznal. Začel je gledati, odkod prihaja. V vdolbini, ki je bila ostala od ogromnega kamna, je zagledal suho Krispinovo postavo in njegovo blede, zamaknjeno lice. Oči vseh so se uprle v tega človeka, ki je začel govoriti:

»Kesajte se svojih grehov, zakaj ura sodbe prihaja. Na novi Babilon je Bog poslal požar. Gospod bo prišel, a ne kot nedolžno jagnje, temveč kot strašen gospodar. Zvezde padajo z neba, sonce temni, zemlja se odpira in ti, Kristus, prihajaš med gromom in bliskom.«

213.

Ob teh pošastno donečih besedah se je vseh začela polasčati groza. Nekateri so se metali v prah, drugi so se na glas spovedovali, tretji so se jokaje objemali. Ko se je od zunaj oglasilo strahotno grmenje — podirale so se cele ulice v gorečem mestu — so vsi začeli v strahu drhteti, češ zdaj zdaj se bo prikazal Kristus maščevalec. Grmeče bobnenje, ki je prihajalo od zunaj, in mrmrajoče molitve pa je preglašal strašni Krispinov glas, ki je vpil:

»Pokora, pokora, pokoral!«

214.

Nenadno se je zaslišal še silnejši hrum kakor poprej. Vsi so se zgrudili na kolena, vzdignili roke ter jih prekrižali nad glavo, da bi se ubranili zlih duhov. Ko je grom ponehal, se je slišal samo šepet:

»Jezus, Jezus, Jezus!«

Tedaj pa je tišino pretrgal tolažilni glas:

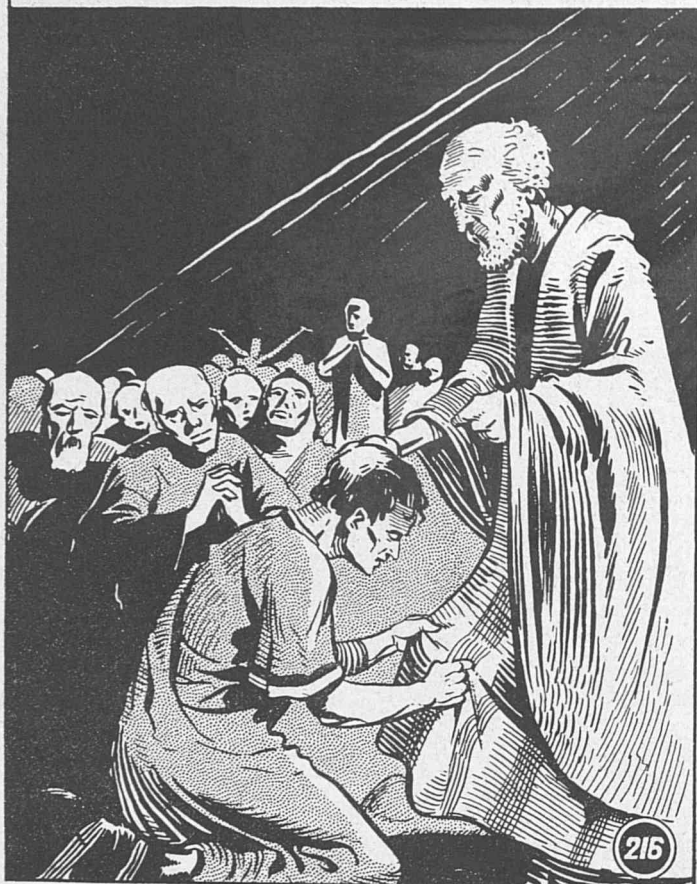
»Mir bodi z vami!«

215.

Bil je apostol Peter, ki je malo poprej prišel v votlino. Ko se je prikazal on, je vernike minil strah, kakor da je pastir prišel med svojo čredo. Zgrnili so se okoli njega, mu objemali kolena ter poljubljali obleko. On je stegnil roke nad nje in dejal:

»Čemu se strašite? Bog je z ognjem udaril Babilon. toda vas je oprala in odkupila kri Jagnjeta. Mir bodi z vami!«

216.

Po grozotnih ter neusmiljenih Krispinovih besedah je bila Petrova beseda kakor balzam. Vsem je odleglo in tolažba je napolnila srca vernikom.

Vinicij je ves ta čas iskal Ligijo in njene, pa je ni mogel nikjer zaslediti. Žalost in strah sta mu znova popadala srce. Prevzemala ga je groza, kaj če ni tudi Ligijo doletela smrt v ognju in dimu.

Ko je zagledal apostola, se ni mogel premagati, da se ne bi bil prerinil do njega, ga prijel za rob plašča ter s sklonjeno glavo rekel:

»Gospod, reši me! Iskal sem jo v dimu požarov ter v gneči ljudstva, pa je nisem mogel dobiti. Verujem pa, da mi jo ti lahko vrneš.«

Peter mu je položil roko na glavo ter dejal:

»Upaj in pojdi z menoj!«

217.

Tigelin je pošiljal cesarju sla za slom s sporočilom; naj se podviza, če hoče videti požar Rima v vsem njegovem veličastju. Mesto je nezadržno gorelo in se podiralo, njegovo bogastvo, umetnine in krasote so ginile v plamenih, ljudstvo se je razlilo kakor bežeča vojska po bližnji in daljni okolici, v Rimu so ropali in pobijali pobegli sužnji, cesar pa ni čutil druge skrbi kakor to, da se bo dovolj nasitil ob pogledu na goreče mesto. Ko je odrinil proti Rimu, se je spotoma ustavil v Albanskih toplicah ter poklical k sebi v šotor igralca Alitua, da bi ga poučil, kako se mora držati, ko bo zaklical: »O sveto mesto, o katerem so ljudje menili, da bo živelo dalje od Ide.« Goreči Rim ga ni skrbel, skrbelo ga je, ali naj drži pri pogledu na požar samo eno roko v gubah toge, ali obe.

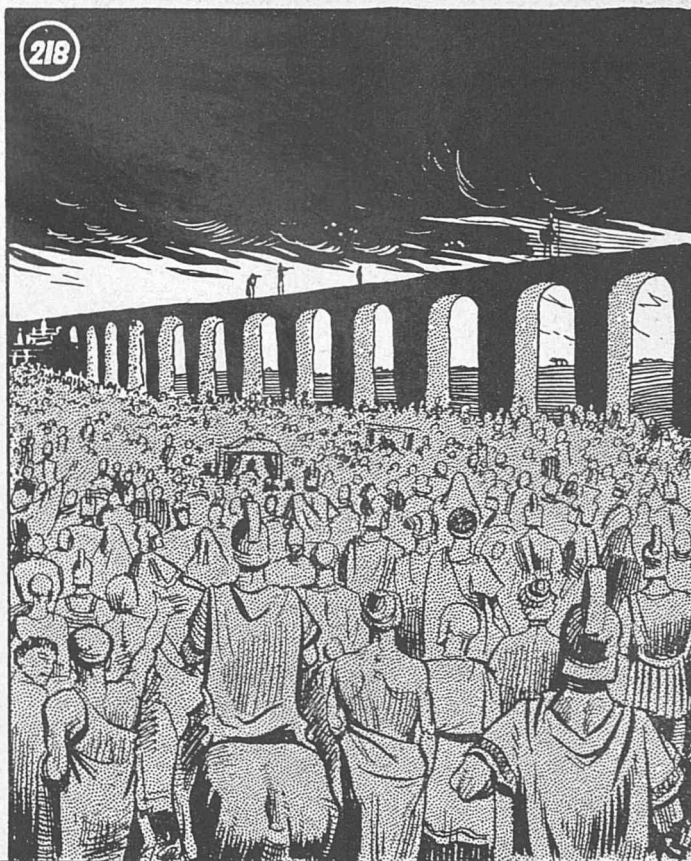

218

218.

Proti polnoči tretjega dne, kar je mesto gorelo, se je cesar z ogromnim spremstvom približal Rimu. Šestnajst tisoč pretorijancev je vzdrževalo red ob njegovem prihodu. Ljudje so preklinjali, kričali in grozili pri pogledu na sprevod.

Pri apijskem vodovodu so bile pripravljene stopnice, da se je Neron lahko povzpел na vrh vodovoda. Za njim so šli dvorjani ter nešteto pevcev in godcev, ki so nosili lire, citre, plunke in druga godala.

219.

Ko je Neron stopil na vodovod, so vsi pridržali sapo, če ne bo morda izrekel kakih zgodovinskih besed, ki si jih velja zapomniti. Toda stal je resno in nemo v škrlatstem plašču, z zlatim lovorjevim vencem na glavi in je dolgo zrl v divjajoči požar ob svojem vznožju.

220.

Ko mu je Terpnos podal zlato liro, je Neron vzdignil oči proti nebu. Čakal je navdiha. Plameni pred njim so požirali Rim in njegovo zgodovino, cesar pa je stal tam gori ter iskal čim učinkovitejših besed, da bi se ob tem strahotnem prizoru pokazal velikega umetnika. V srcu je bil vesel, ko je njegova umetnost naposled lahko dobivala navdiha iz žaloigre, strašnejše od vseh, kar jih je svet dozdaj videl. Naj se ljudstvo tam doli upira! Stoletja bodo prešla, a človeški rod bo še vedno pomnil in slavil njega, pesnika, ki je v taki noči opeval padec in požar Troje! Kaj je v primeru z njim Homer, kaj sam Apolon!

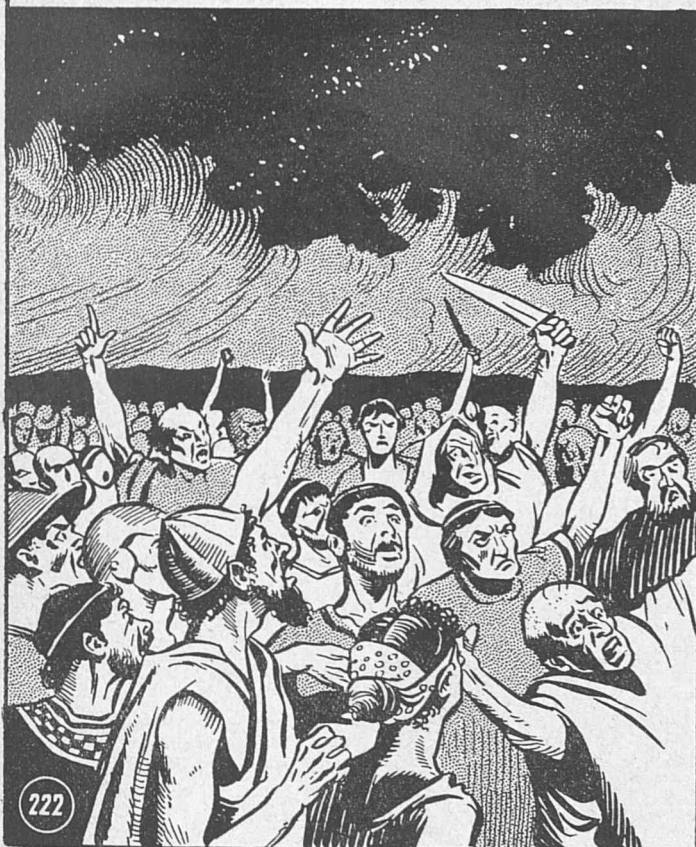

221.

Čez dolgo je vzdignil roke ter udaril na strune, rekoč: »O gnezdo mojih očetov, o draga zibelka!«

Njegov glas je v hrumu požara in razjarjene množice bil podoben brenčanju muhe, dvorjani, stoječi na vodovodu, so vendar spoštljivo sklonili glave in molče poslušali. Ko je končal pesem, katero je bil zložil že prej, si je začel izmišljevati ob pogledu na strašni prizor. Naposled je umolknil. Tedaj se je oglasilo hrupno ploskanje. Toda od daleč mu je odgovarjalo tuljenje razjarjene množice. Zdaj ni bilo za nikogar več dvoma, da je Rim dal zažgati Neron, da bi ob požaru mogel prepevati svoje pesnitve.

222.

Ko je zaslišal mrmanje, se je Neron obrnil in se ozrl na ravan, kjer se je gnetla grozeča množica. Razburjenje med ljudstvom je bolj in bolj raslo. Pretorijanci so komaj vzdrževali pritisk razjarjenih Rimljanov. Neron se je polotil strah. Dvorjani so ga silili, naj gre in spregovori množici, da bi jo pomiril. Toda cesar ni hotel.

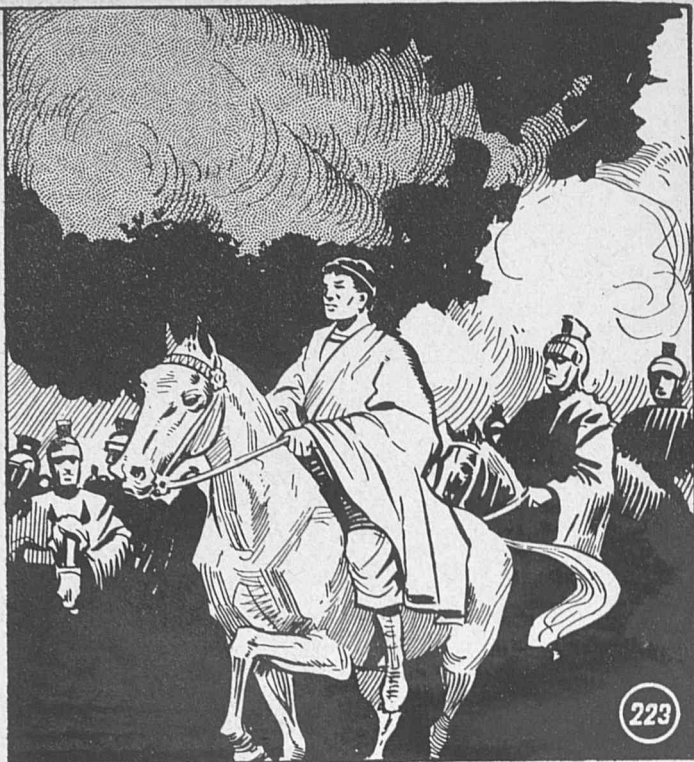
»Naj stori to kdo drugi v mojem imenu. Kdo prevzame to nalogo?« je vprašal.

»Jaz,« je mirno odvrnil Petronij.

»Ti si mi edini, ob vsaki priliki najzvestejši prijatelj! Pojdi in ne skopari z obljubamil!«

223.

Petronij je vzel s sabo nekaj senatorjev ter mirno odšel do konca vodovoda. Tam si je dal privedi belega konja, ga zajezdil ter s spremljevalci krenil skozi goste vrste pretorijancev proti razburjeni množici. Ni imel nič orožja, v rokah je držal samo tenko palico iz slonovine.

223

224

224.

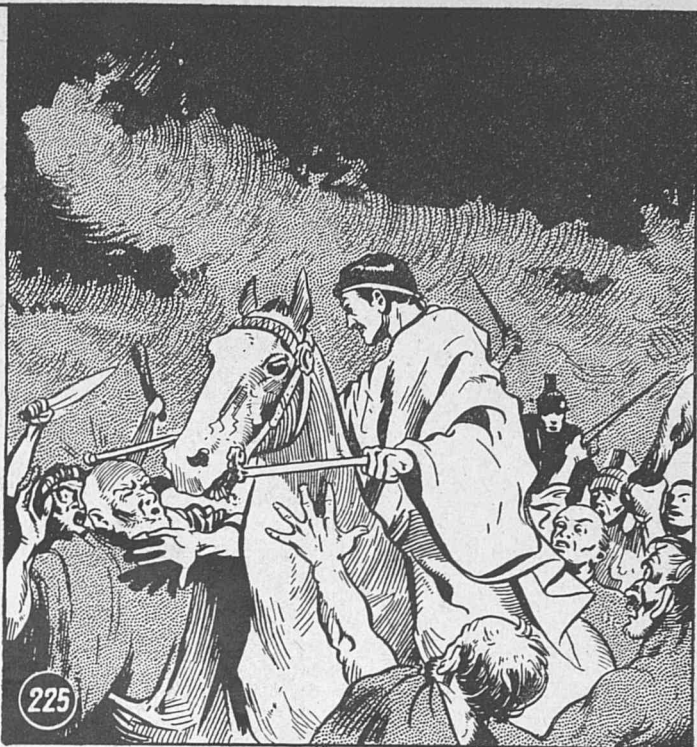
Ko je dospel do množice, je pognal konja kar vanjo. Ob svitu požara je bilo opaziti morje glav, divjih obrazov, dvignjenih rok, ki so vihtele različno orožje, potnih lic in penastih ust. To morje je takoj zajelo njega in njegove spremljevalce. Hrum množice se je spremenil v nečloveško tuljenje.

225.

Gorjače, bodala, meči so se vihteli proti Petroniju in drzne roke so grabile po vajetih njegovega konja, on pa je jezdil dalje hladno, malomarno in zaničljivo. Včasih je katerega največjega predzrneža s paličico kresnil po glavi. Ko ga je množica spoznala, je začela vzklikati:

»Petronij, Petronij!«

Ob njegovem imenu so se ljudje začeli pomirjati, zakaj ta slavni dvorjan je bil zaradi svoje ljubeznivosti in dobrega srca pri ljudstvu priljubljen. Poleg tega so bili pa radovedni, kaj jim bo povedal ta cesarjev odposlanec.

226.

Petronij je vrgel raz sebe belo, s škrlatom obrobljeno togo ter začel z njo mahati nad glavo v znamenje, da bi rad govoril. Ko je hrum potihnil, je začel:

»Državljanj! Tisti, ki me slišite, ponovite moje besede oddaljenim! Poslušajte! Rim bo znova pozidan. Cesarski in plemiški vrtovi so vam odselej odprti. Od jutri dalje se bo začelo deliti žito, vino in olje, da si bo slehernik lahko napolnil trebuh. Nato vam bo cesar pripravil igre, kakršnih svet še ni videl. Po požaru boste še bogatejši, kakor ste bili poprej!«

227

Petronijevim besedam je odgovoril šum, ki se je v kolobarju širil na vse strani, kakor če vržeš kamen v vodo. Nato so se začeli oglašati kriki, ki so se prevrgli v vesoljno, oglušujoče tuljenje.

»Panem et circenses — kruha in iger!«

Petronij se je zagrnil v toga ter v beli obleki nepremično stal nekaj časa med valujočo množico, podoben marmornemu kipu. Naposled je vzdignil roko in dejal:

»Obljubljam vam kruha in iger, toda zdaj vzkliknite na čast cesarju, ki vas redi in oblači, potem pa pojdite spat!«

Nato je obrnil konja ter odjezdil. Ljudski srd je bil pomirjen.

228

Ko se je spet vrnil na vodovod, je pomiril cesarja in njegove, ki niso razumeli, kaj pomeni zadnje burno vpitje. Neron si je oddahnil in mu bil neizrečeno hvaležen. Ko si je opomogel, mu je položil roko na ramo ter ga vprašal:

»Povej mi odkritosrčno, kakšen sem se ti zdel, ko sem prepeval?«

»Bil si vreden tega prizora in prizor je bil vreden tebe,« mu je dvoumno, a vendar laškavo odgovoril Petronij, potem pa se zazrl v požar, rekoč:

»Oglejmo še malo stari Rim — ter se poslovimo od njega.«

229

Dokler je bil apostol Peter v jami, ni mogel Vinicij nič zvedeti o Ligiji. Šele ko so se kristjani razšli in je z apostolovo družino tudi on krenil na pot, se je upal povprašati Peter mu je dejal:

»Ne boj se zanjo. Ne da-leč od tod je kamnarjeva hiša, v kateri bomo dobili Ligijo, Lina in njenega zvestega služabnika. Kristus, ki ti jo je namenil, ti jo je tudi ohranil.«

Vinicij, ki je bil prenesel strašno pot od Rima, iskanje, muke in skrb v gorečem mestu, je bil ob tej novici pri kraju z močmi. V glavi se mu je zvrtilo, ko je slišal, da je njegova ljubljena Ligija tako blizu. Moral se je oprijeti skale ob poti ter se nasloniti nanjo.

229

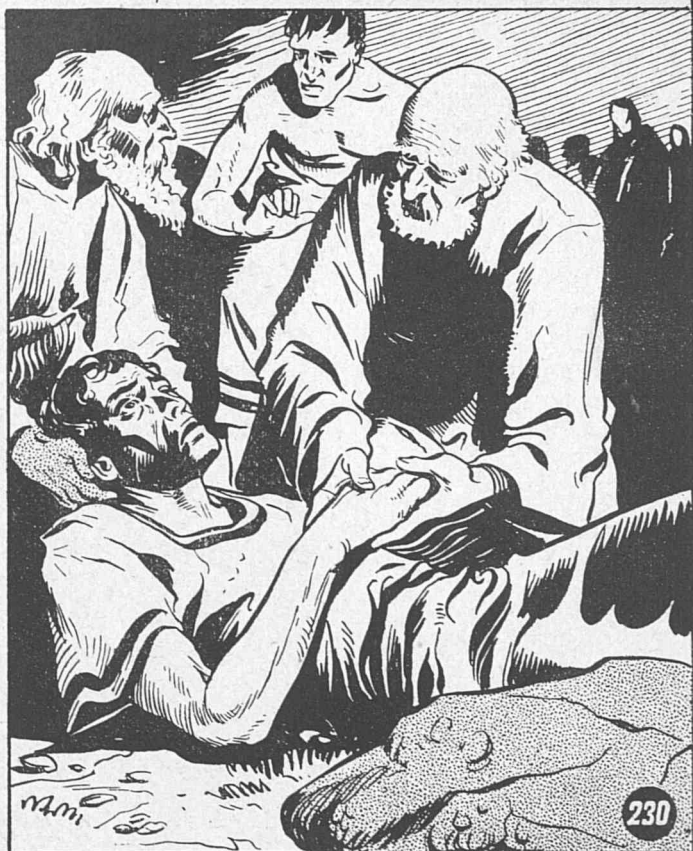
230

Potem se je onemogel zgrudil na tla ter se mrmraje zahvaljeval Petru. Apostol ga je prijel za roko ter dejal:

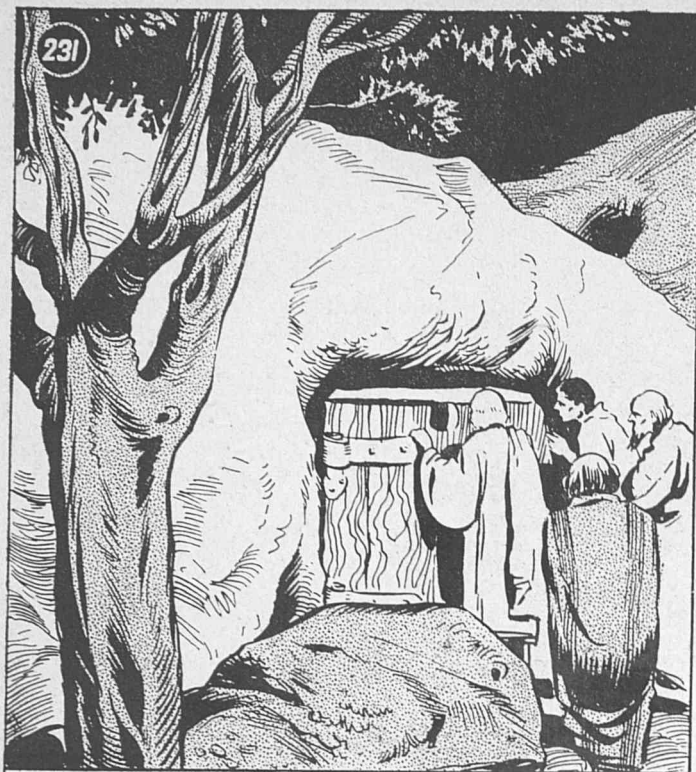
»Ne zahvaljuj se meni, temveč Kristusu. Zdaj pa vstani in pojdi z mano!«

Vinicij se je počasi vzdignil. Solze so mu lile po licu. Apostol ga je odvedel proti griču, kjer je bila kamnarjeva hiša. Spotoma ga je Vinicij prosil:

»Gospod, umij me z vodo svetega krsta, saj ljubim Kristusa z vso dušo. Rad dam življenje zanj. Kajti on je dober, usmiljen, on je Edini.«

230

231.

Kmalu sta dospela do kamnarjeve hiše, ki je bila prav za prav votlina, vdolbena v skalo. Vrata so bila zaprta, toda skozi odprtino je bilo videti ogenj. Velikanska, temna postava se je vzdignila od ognja ter vprašala, kdo je.

»Služabniki Kristusovi,« je odgovoril Peter.

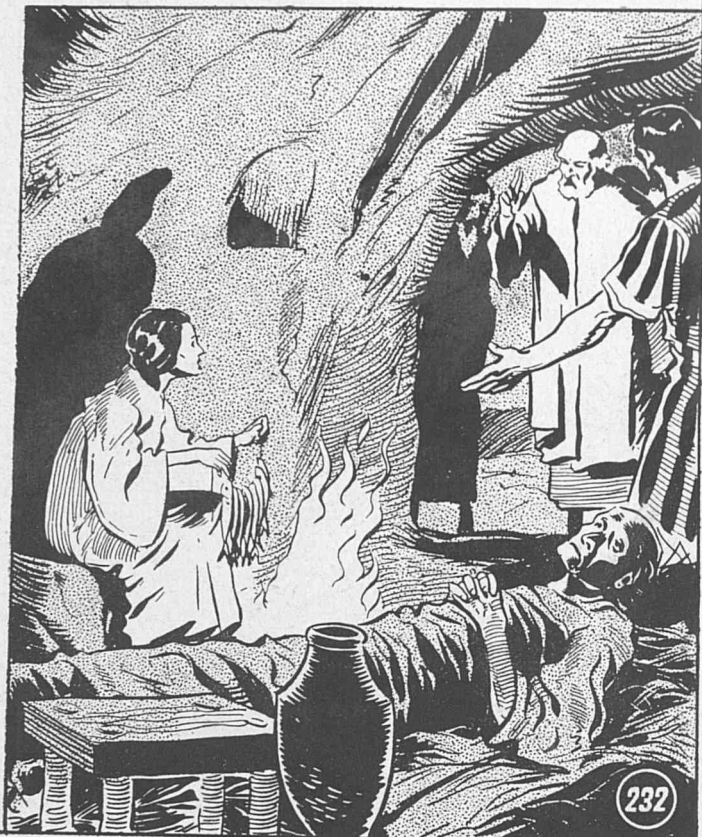
Zdaj so se vrata odprla, skoznje je stopil Ursus in bil neznansko vesel, ko ju je spoznal. Pokleknil je pred Petra, Viniciju pa je poljubil roko, rekoč:

»Naj bo blagoslovljeno Kristusovo ime za radost, ki jo prinašaš Ligiji!«

232.

Ursus ju je potem odvedel v hišo. Bolni Lin je ležal na slami izdelanega obraza in porumenele kože Ligija je sedela pri ognju ter držala v rokah veneč rib, nabranih na vrvico. Pripravljala je večerjo.

Ko so vstopili, se ni niti ozrla, meneč, da je Ursus sam.

233.

Ko je Vinicij stopil proti njej in jo poklical po imenu, se je zdrznila, se ozrla, potem pa stegnila k njemu roke. Na obrazu ji je zasijalo neizrekljivo veselje kakor otroku, ki po dolgih dneh strahu in groze najde očeta in mater.

234.

Nekaj časa je ostala tako, kakor zamaknjena, potem je planila in se vrgla Viniciju v naročje. On jo je objel in jo stisnil k sebi, ji začel poljubovati lase, čelo in oči ter ponavljati njeno ime. Naposled ji je pokleknil k nogam. Njuno veselje ni poznalo meje.

Šele čez dolgo se je toliko zbral, da ji je začel praviti svoje prigode med potjo v Rim ter med iskanjem po gorečem mestu. Potem ji je dejal:

»Zdaj te ne pustim več sredi ognja in besne tolpe. Vsi skupaj bomo odrinili v Sicilijo. Vse moje imetje je vaše. Tam te bom vrnil Aulovim ter te spet sprejel iz Pomponijevih rok kot ženo. Ne boj se me več. Petra sem že prosil za krst. Zaupaj mi in zaupajte mi vsi!«

235.

Ligija je veselo poslušala Vinicijeve besede, ki so jo tako prevzele, da se je re-nadno sklonila in mu poljubila roko, rekoč:

»Tvoje ognjišče je tudi moje.«

Takoj nato jo je oblila rdečica, zakaj rekla je besede, ki jih je po rimskem običaju smela samo nevesta. Pobesila je glavo in se bala, da ji bodo šteli kaj v zlo. Toda na Vinicijevem obrazu se je kazalo samo brezmejno oboževanje

236

Od zunaj se je zdaj oglašilo oddaljeno pobesnelo kričanje. V hišo je ves prestrašen planil kamnar in povedal, da se je v mestu začelo pobijanje. Sužnji in borilci so začeli napadati ljudi in moriti.

Vinicij je zdaj začel rotiti Petra, naj s svojimi najzvestejšimi odrine v Sicilijo na varno. Cesar bi utegnil zapovedati splošen pokolj rimskega prebivalstva. Toda Peter je zmajal z glavo in dejal:

»Kristus mi je na jezeru dvakrat rekel: Pasi moje ovce! On nas v viharju ni zapustil. Kako naj bi zbežal jaz od tistih, ki mi jih je zapovedal varovati?«

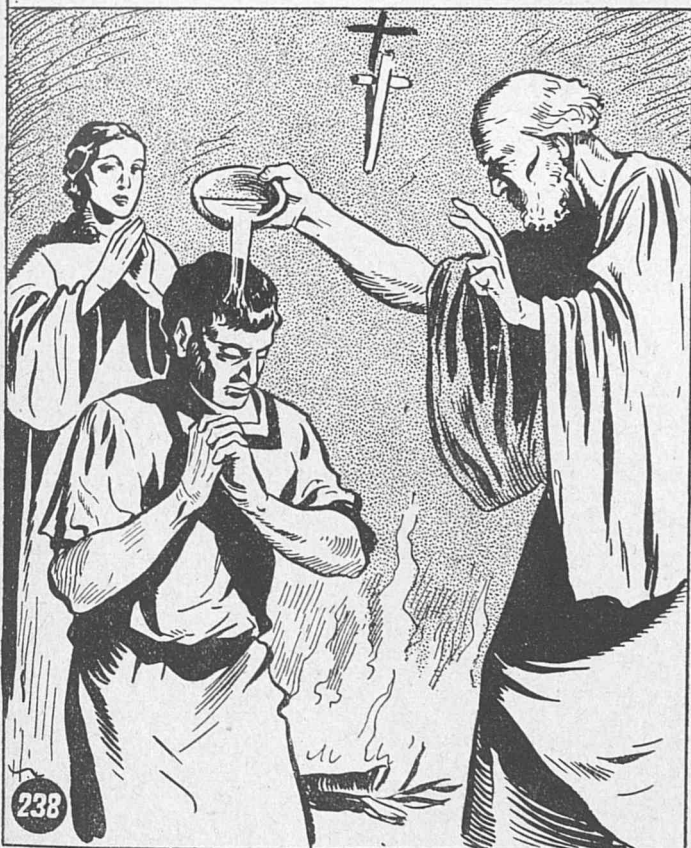
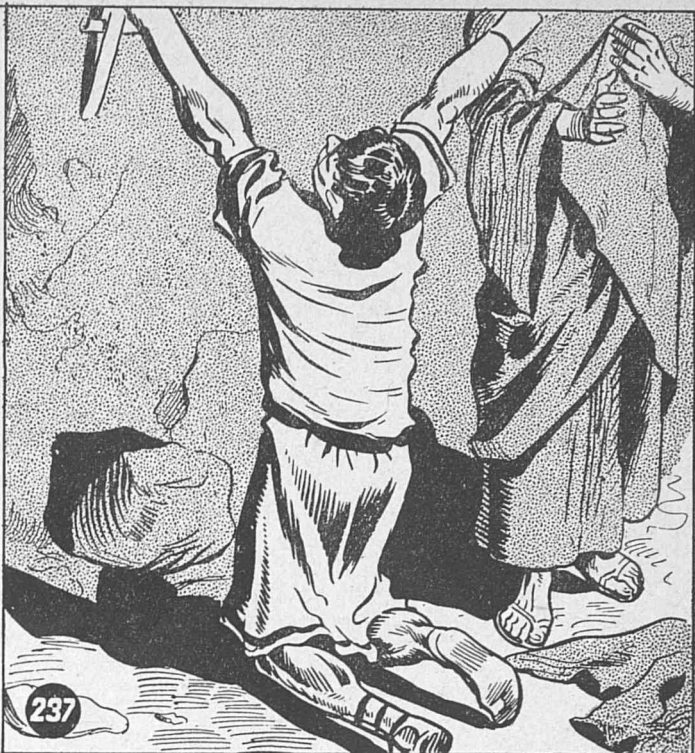
237.

Vinicij je zdaj razumel in rekel:

»Jaz sem dejal samo, kar mi je govorila človeška pamet, vi pa imate drugo spoznanje, ki se ravna samo po Odrešenikovi zapovedi. Meni še ni padla vsa mrena z oči. Toda Kristusa ljubim in hočem biti njegov služabnik. Poklekam pred vami in prisegam, da bom tudi jaz izpolnil zapoved ljubezni in ne bom bratov zapustil ob času preskušnje in stiske.«

Pri teh besedah je pokleknil in navdušen dvignil roke proti nebu, rekoč:

»Ali te zdaj že razujem, o Kristus? Ali sem te že vreden?«

238.

Roke so se mu tresle, oči so mu lesketale od solz, vsega je prevzela vera in ljubezen.

Peter je vzel glinast vrč, napolnjen z vodo, stopil k njemu, ga obliil in slovesno dejal:

»Krstim te v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha, amen!«

239.

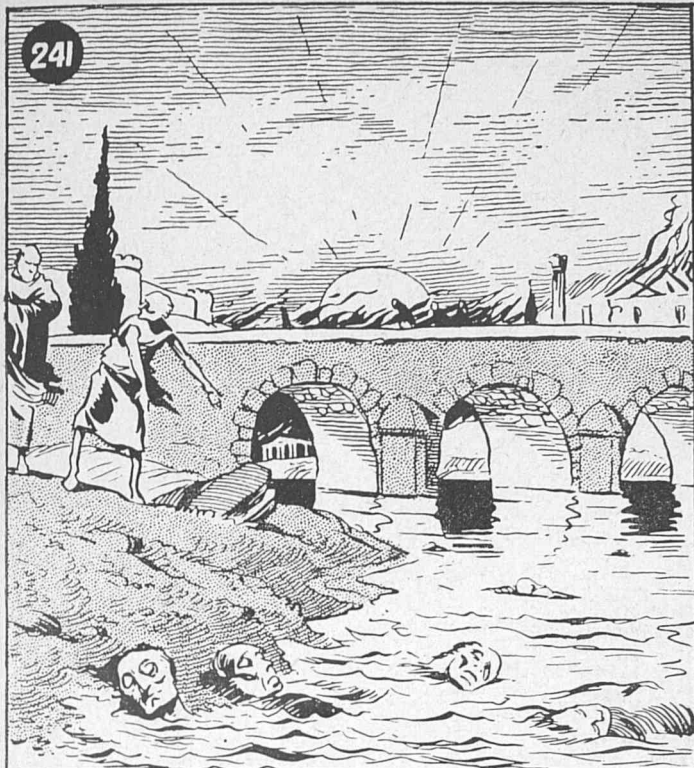
Navdušenje, kakor ga more dati le vera, je pri tem pogledu prešinilo vse navzoče. Zdelo se je, da se je soba napolnila z nadzemeljsko svetlobo, da je slišati nebeško godbo, da se nad glavami odpira nebo, da se iz njega spuščajo roji angelov, da je daleč tam gori videti križ in roke, ki zbrane vernike blagoslavljujejo

240

Rimsko ljudstvo, ki je bilo brez strehe, se je zdaj lahko utaborilo v prekrasnih cesarskih vrtovih, kakor mu je bil obljubil Petronij. Tolpa iz predmestij je poplavila vse nasade. Pavi, pelikani, labodi, noji, gazele in antilope, jeleni in srne in vse druge živali, ki so služile vrtovom v okrasje, so popadale pod noži sestradanih ljudi.

Iz Ostije so pripeljali žita, vina in olja ter ga delili množicam, da lakote ni bilo. Cesarju so ploskali, kjer se je prikazal.

241.

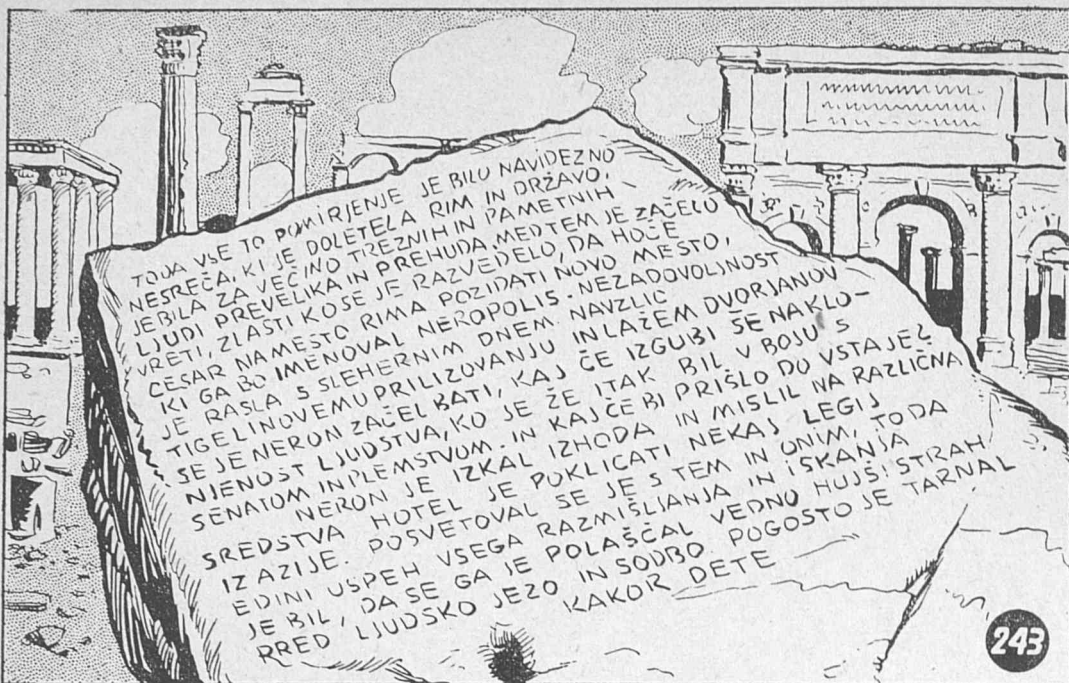
Toda reda še vendar ni bilo. Požar je naredil konec sleherni oblasti. Vojakov ni bilo zadosti, zato ni bilo moči brzdati tolpe, ki se je bila natepla v prestolnico z vseh strani sveta. Dogajale so se reči, kakor si jih ni moči misliti. Vsako noč so bili poboji in umori, vsako noč so posiloma ugrabljali ženske in otroke. Vsako jutro je obrežje Tibere bilo polno utopljenecv, katerih ni nihče pokopal. Trohneli so na soncu in kmalu so se začele po taborih pogorelcev oglašati kužne bolezni.

242.

Mesto je pa še vedno gorelo. Šele šesti dan, ko je požar dosegel širno praznoto na griču Eskvilinu, je ogenj začel pojenjavati. Samo požgane hiše so se tu pa tam podirale ter metale v višavo silen plamen ter morje isker.

Od štirinajstih rimskih mestnih okrajev so ostali samo še štirje. Vse drugo je bilo eno samo velikansko, sivo pogorišče, iz katerega so štrleli samo neštvelni dimniki, podobni kamenitim nagrobnikom na pokopališču. Pod njimi je bilo videti tolpe ljudi, ki so iskali po pepelu dragocenosti ali morda kosti svojih dragih, ki so zqoreli.

243

244.

Ko je bilo stanje vedno hujše in nevarnejše, je cesar naposled v Tiberijevo palačo, ki je edina ostala cela, sklical posvet svojih zaupnikov. Petronij je predlagal, naj bi odšli na pot v Grčijo, Egipt in Azijo. Toda drugi, zlasti Tigelin, so se predlogu upirali, češ da bi se takoj po cesarjevem odhodu začela v Rimu domača vojna. Kdo ve, če ne bi katerega Avgustovega potomca oklicali za cesarja. Vojska bi prestopila na njegovo stran in... Že zdaj se slišijo glasovi, naj bi bil cesar ta ali oni...

»Nenasitljivi in nehvaležni so ljudje! Imajo žita in oglja, da si lahko pečejo kruh. Česa torej hočejo še več?« je spraševal Neron.

»Maščevanja!« je odgovoril Tigelin.

244

245.

Ta beseda je Neronu vzbudila odrešilno misel. Dejal je: »Da, maščevanje zahteva žrtev!«

V duhu je že iskal žrtev, ki bi mogla pomiriti razjarjeni Rim. Čez čas je vstal, naperil prst proti Tigelinu in rekel:

»Tigelin, ti si zažgal Rim!«

Vsi so onemeli, zakaj iz cesarjevega glasu so spoznali, da se Neron zdaj ne šali in da je nastopila ura strahu in groze. Toda Tigelina resnica, ki mu jo je vrgel cesar v obraz, ni strla. Prihulil se je kakor pes, ki hoče ugrizniti, in počasi dejal:

»Zažgal sem Rim, prejasni a na tvojo zapoved!«

Gledala sta se kakor dva zla duhova, potem je Tigelin strupeno pristavil:

»Ljudstvo se upira, božanstveni Mar hočeš, naj se začno puntati še pretorijanci?«

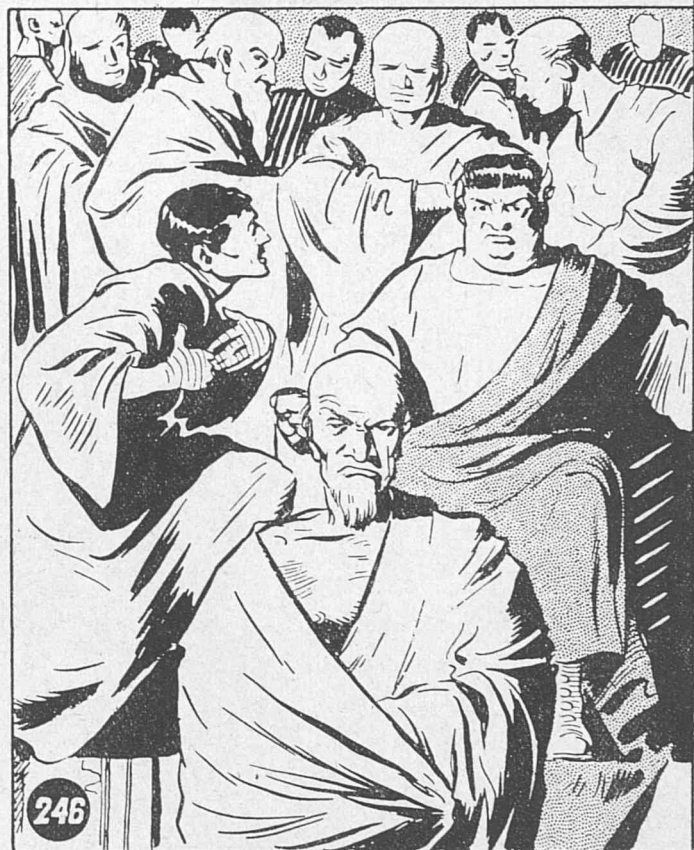

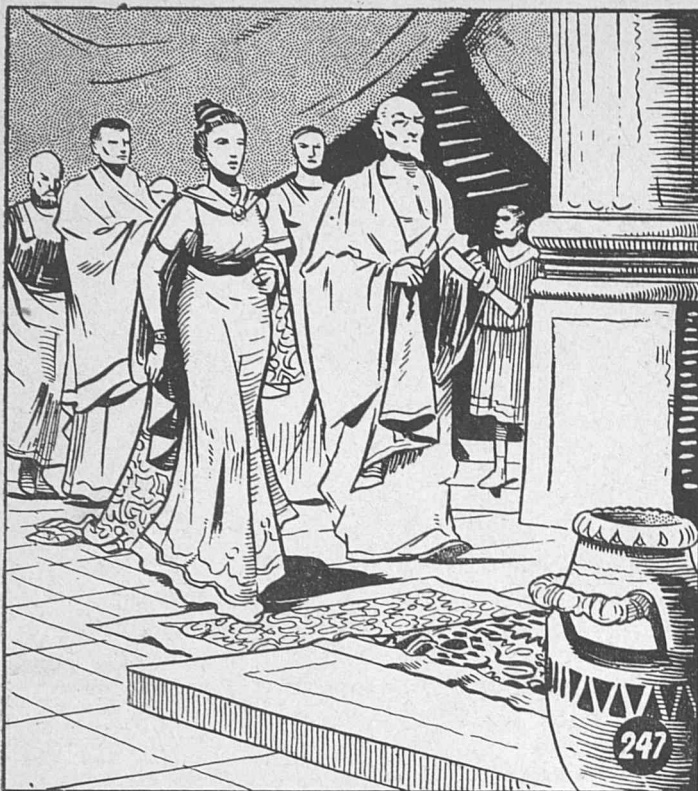
246.

Vsem navzočim je občutek groze stisnil srce. Tigelin je bil vrhovni poveljnik pretorijancev, cesarske telesne straže, in njegove besede so zvenele kakor grožnja. Neron je razumel in lice mu je pokrila bledica.

Tigelin se je priklonil ter odšel z mirnim, zaničljivim obrazom.

Neron se je potem obrnil k Petroniju, naj bi mu on svetoval. Petronij je vedel, kaj bi ljudstvo potešilo, naj Neron njega imenuje za prefekta pretorijancev in izroči Tigelina ljudski jezi, pa bo v enem dnevu mir. Toda kaj takega bi pomenilo delo, napore, za to pa je bil Petronij prelen. Ni se mu ljubilo in rekel je samo, naj cesar odpotuje v Grčijo ter pozabi na Rim in njegove skrbi. Nerona je ta nasvet razočaral.

247.

Tedaj je v dvorano prišla cesarica Popeja, za njo pa Tigelin. Oči vseh navzočnih so se nehote obrnile vanj, zakaj še nikdar ni noben vladar tako samozavestno jezdil v zmagoslavnem sprevodu, kakor je zdaj on stopil pred cesarja ter začel počasi govoriti:

»Cezar, našel sem žrtve, ki jih hoče ljudstvo zaradi maščevanja. Ali si kdaj slišal, kdo je bil Kristus, ki ga je dal Poncij Pilat križati? Ali veš, kdo so kristjani? Ali ti nisem pravil o njihovih hudodelstvih in o njihovih prerokovanjih, da bo ogenj pokončal svet? To so sovražniki človeškega rodu, Rima in tvoji sovražniki. Ljudstvo godrnja nad tabo zaradi požara, toda naj se njegov sum obrne drugam! Daj mu kristjane za žrtev!«

248.

Neron je v začetku poslušal začudeno, potem se mu je obraz začel spreminjati. Delal se je razburjenega, potem je vstal, vrgel togo z ramen, da mu je padla k nogam, potem pa stegnil roki kvišku in nekaj časa tako molče stal. Potem je po igralsko spregovoril:

»O nesmrtni bogovi, kaj je nesrečno mesto storilo tem okrutnejšem, da so ga tako neusmiljeno uničili?«

»Sovražijo človeški rod in tebe!« je dejala cesarica.

Dvorjani so začeli stegovati roke in klicati:

»Kaznuj požigalce! Bogovi zahtevajo maščevanje!«

249.

Cesar je sedel, sklonil glavo na prsi in premišljaj. Potem si je stisnil čelo z rokami ter začel:

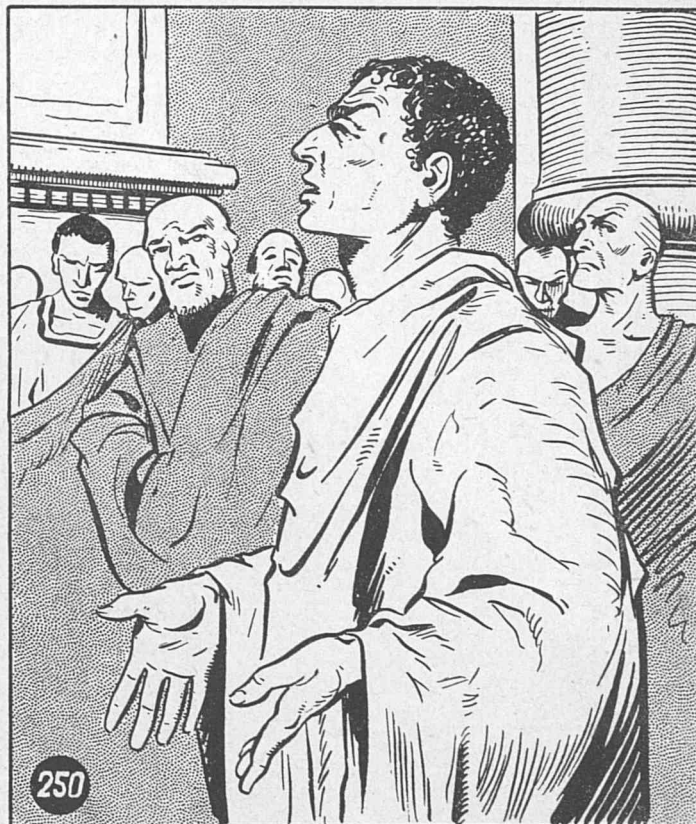
»Kakšne kazni in kakšne muke bi bile primerne za tak zločin?... Upam, da me bodo navdihnili bogovi in z njihovo pomočjo bom pripravil ljudstvu take maščevalne igre, da se me bo še čez stoletja spominjalo.«

250.

Petroniju se je zdaj zmračilo čelo. Spomnil se je, kakšna nevarnost grozi Ligiji, Viniciju in nešteto nedolžnim ljudem, o katerih je vedel, da so nedolžni. Vedel je, da tvega glavo, če bo oporekal cesarjevemu sklepu, toda ni se menil za to in je spregovoril:

»Torej ste le našli žrtve. Lahko jih pošljete pred zveri. Goljufajte ljudstvo, a ne goljufajte sami sebe. Obsodite kristjane na muke, a ne govorite sami sebi, da so oni zažgali Rim. Ti, cesar, bodi v resnici kralj in bog, toda pomni, da bodo bodoči rodovi izrekli sodbo tudi o tebi. Varuj se, da bi dejal: Neron je zažgal Rim, ker je poezijo ljubil tako, da ji je žrtvoval domovino, toda kot strahopeten cesar se je temu velikemu dejanju odpovedal in zvrnil odgovornost na nedolžne!«

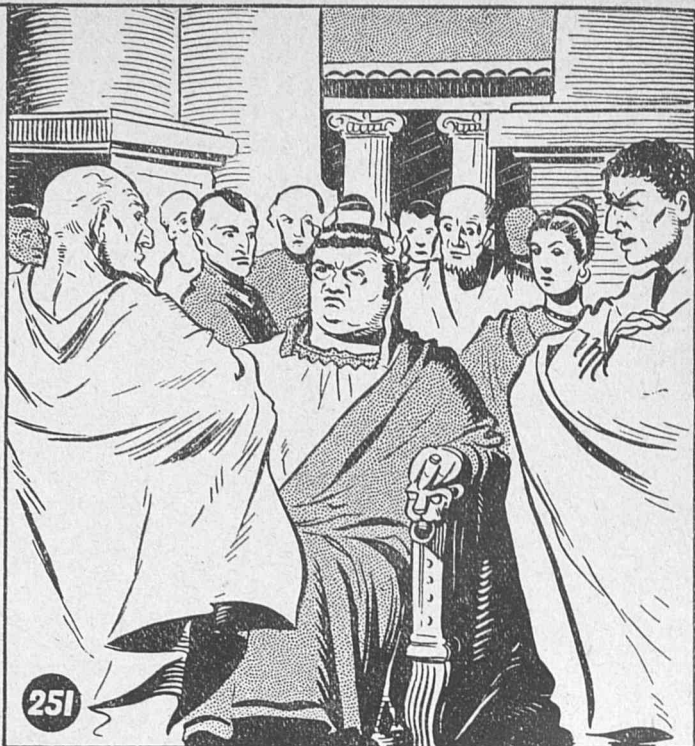
251.

Po Petronijevih besedah je nastopil molk. Popeja in vsi navzočni so strmeli v Nerona kakor v mavrico. Cesar je začel dvigati ustnice skoraj do nosa, kakor vedno, kadar ni vedel, kaj naj stori. Tedaj je stopil naprej Tigelin in dejal:

»Gospod, dovoli, da odidem. Moja ušesa ne morejo slišati, da te kdo imenuje požigalca in strahopetnega cesarja!«

»Igra je izgubljena!« je šinilo Petroniju po glavi. Toda zaničljivo je pogledal Tigelina ter rekel:

»Tigelin, ti si glumač. Hliniš neizmerno ljubezen do cesarja, prejle pa si mu grozil s pretorijanci, kakor smo vsi razumeli!«

252.

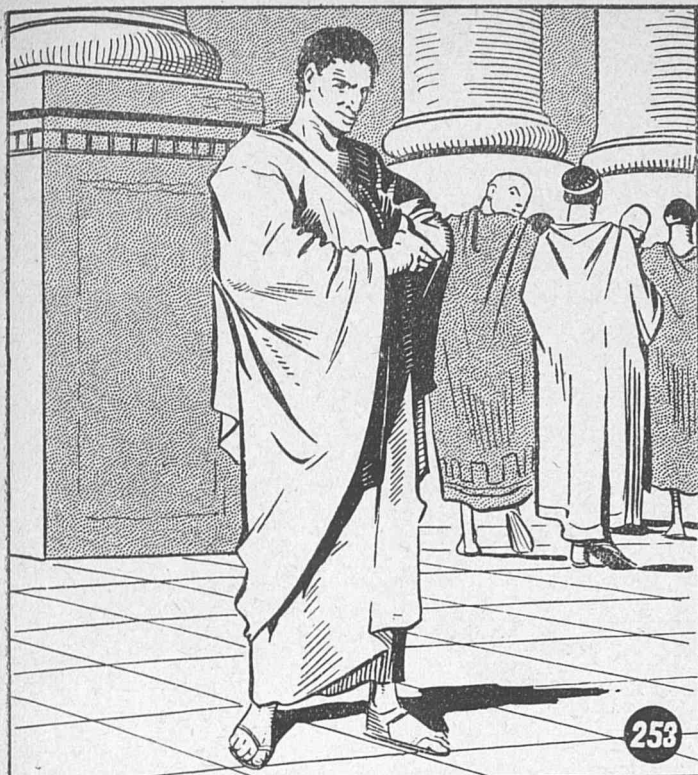
Vsi so osupnili, zakaj nihče ni pričakoval, da bo Petronij tvegat kaj takega. Zmaga je bila njegova — pa le trenutek, zakaj tedaj je planila pred cesarja Popeja in vzkliknila:

»Gospod, kako moreš dovoliti, da kdo kaj takega o tebi samo misli, kaj šele, da si drzne to povedati na glas in vpričo tebe!«

»Kaznuj predrzneža!« so začeli klicati dvorjani, ki so v trenutku zaslutili, da bo Neron odnehal cesarici. Neron je svoje kratkovidne oči uprl v Petronija, rekoč:

»Tako torej mi povračaš naklonjenost, ki sem ti jo vedno izkazoval?«

253.

V atriju se je dvignil šum. Vsi so se začeli umikati od Petronija, celo najzvestejši njegovi prijatelji, tako so se bali, da ne bi cesarjeva jeza padla tudi nanje. Kmalu je stal Petronij čisto sam na levi strani atrija. Smehljal se je, gladil gube svoje toge in čakal, kaj bo storil cesar. Ta je spregovoril:

»Vi bi radi, da bi ga kaznoval, toda Petronij je moj prijatelj. Dasi mi je ranil srce, naj ve, da ima to srce za prijatelje samo ... odpuščanje.«

»Izgubil sem igro. Po meni je!« je šinilo Petroniju po glavi.

A medtem je cesar vstal in posvet je bil končan.

254.

Neron in Tigelin sta odšla v Popejino palačo, kjer sta čakala dva judovska duhovna, mlad pisar in pa — Hilon. Rabina sta pri pogledu na cesarja prebledela od razburjenja, dvignila roke ter začela Neronu pozdravljati. Cesar je vprašal:

»Vi dolžite kristjane, da so zažgali Rim?«

»Mi jih samo obtožujemo, da so sovražniki človeškega rodu in da so že zdavnaj grozili mestu in svetu z ognjem. Drugo ti bo povedal ta mož, čigar usta ne lažejo, ker je po žilah njegove matere tekla kri izvoljenega ljudstva.«

255.
Neron se je obrnil k Hilonu, rekoč:

»Kdo si ti?«

»Tvoj oboževalec, plameneči!«

Neron, ki mu je pridevek »plameneči« zelo ugajal, se je nasmehnil in dejal:

»Všeč si mi. A povej, kaj veš o kristjanih!«

»Gospod, brani me pred mojimi sovražniki!«

Cesarica, ki je bila že nepotrpežljiva, je stopila proti Hilonu in rekla:

»Pripoveduj o kristjanih!«
Zdaj je Hilon začel:

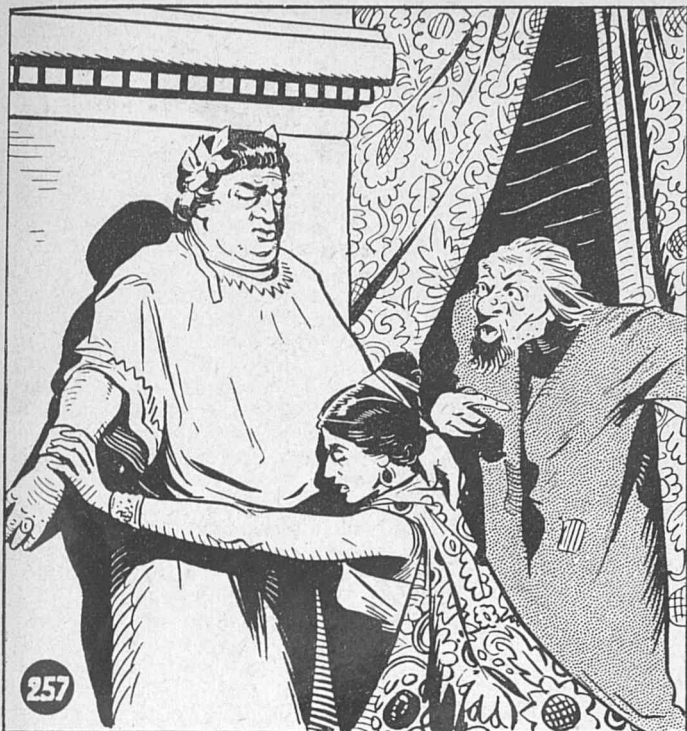
256.
»Ko sem v mladosti iskal resnice, sem mislil, da jo bom dobil pri kristjanih. Zvedel sem, da časte nekega Kristusa, ki jim je obljubil, da bo pokončil vse druge ljudi ter jim dal zemljo v last. Zato kristjani sovražijo ljudi, zastrupljajo studente, preklinjajo bogove. Kristus jim je obljubil, da bo spet prišel na svet, ko bo Rim uničil ogenj, ter jim tedaj dal oblast nad svetom. Zato so zažgali Rim... Med kristjani, za katere vem, kje se v Rimu shajajo, sem spoznal njihovega velikega duhovna, spoznal njegovega namestnika Pavla, videl sem zdravnika Glavka, kako je ubijal otroke. Te mu je prinašala Ligija, zaročenka plemenitega Vinicija, ki je urekla tvojo hčerko, božanstveni. Vinicij se je pokristjanil...«

»Morda tudi Petronij?« je naglo vprašal Tigelin.

Toda Neron se je pri tej misli začel smejati:

»Petronij kristjan! Petronij sovražnik življenja! Ne bodite vendar bebcii!«

257

257.

Cesarica se je bala, da ne bi Neron zaradi tega začel dvomiti sploh o vseh Hilonovih trditvah. Sovražila je Vinicija, ker jo je odbil zaradi Ligije, a še bolj je sovražila to. Vedela je, da more v vsem Rimu samo Ligija tekmovati z njo v lepoti. Sklenila je, da jo bo pogubila. Planila je k cesarju, se ga oklenila in ga začela rotiti:

»Gospod, maščuj najinega otroka!«

Pridružil se ji je še Hilon, ki je govoril:

»Hitite, če ne se bo Vinicij skrnil. Pokazal bom hišo, kjer je Ligija skrita zdaj po požaru. Vse bom izdal, samo hitite!«

In Neron je zapovedal, naj Tigelin pošlje pretorijance po Ligijo in njene prijatelje kristjane.

258

258.

Petronij se je od cesarja dal naglo zanesti domov, da bi povedal Viniciju, kaj mu grozi. Sužnji so hitro hodili z nosilnico med podrtinami, pogorišči in ožganimi zidovi, med katerimi je ostala nedotaknjena samo Petronijeva hiša, ki so jo na treh straneh obdajali vrtovi. Vinicij ga je čakal pred hišo. Ne da bi stopil iz nosilnice, mu je Petronij na kratko povedal vse. Naročil mu je, naj vzame nekaj svojih krščanskih sužnjev in naj Ligijo reši, če ne gre drugače, tudi s silo.

Vinicij ga je poslušal z namršnimi obrvmi, potem je planil, da stori, kakor mu je naročil prijatelj.

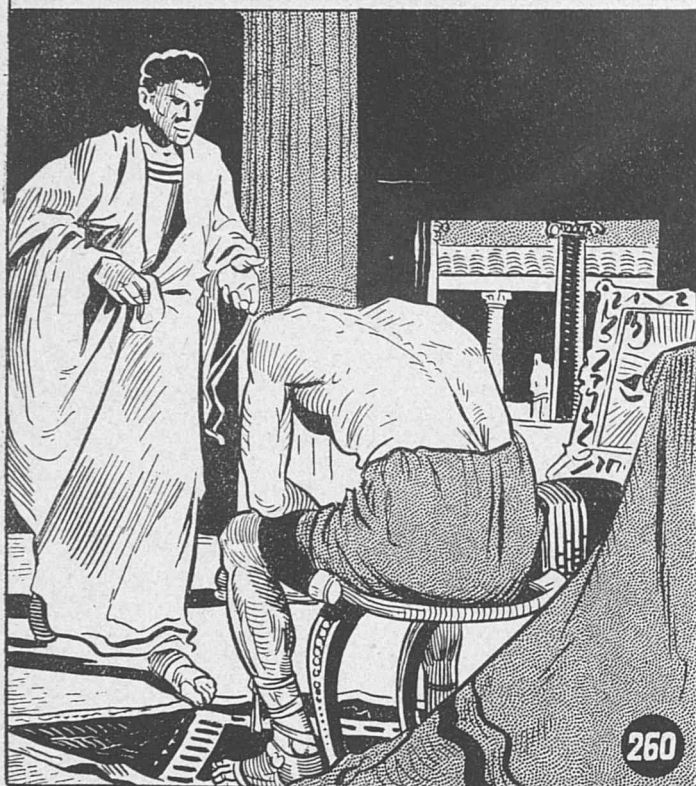

259.

Petroniju se je zdelo, da bo Vinicij prehitel Tigelinove pretorijance ter njemu in Neronu prekrizal načrte glede Ligije. Bil je vesel zaradi tega in je poklical Euniko, da je šla z njim k večerji. Ko je slo-nel z njo za mizo, se mu je zdela čudovito lepa, kakor boginja. Ona je drhtela od sreče, da sme biti ob gospodarju. Jedla sta iz zlatlega posodja, pila iz kristalnih kozarcev in stregli so jima dečki, oblečeni kakor bogovi ljubezni. Pevci so jima peli novo pesem na Apolona.

A ko je bila njuna radost na vrhuncu, so sužnji prestrašeni sporočili, da je prišel z dvora stotnik Aprus z oddelkom pretorijancev. Petronij pa ni pokazal niti sence strahu, temveč je dal stotnika privedi v jedilnico. Aprus mu je prinesel pismo, v katerem ga je cesar vabil, naj bi še nocoj prišel na dvor.

259

260

Neron je dvorjanom prebral neko novo pesem in je hotel slišati Petronijevo sodbo. Do nje mu je bilo toliko, da ni mogel prestati brez njega, četudi je Petronij bil v nemilosti. Na koncu ga je z zlobnim nasmehom vprašal po Viniciju. Petronij je slutil, da se je moralo zgoditi nekaj hudega. Dal se je takoj odnesti do Vinicija. Spotoma je srečaval pijane množice, ki so vse ponavljale en sam krik:

»Kristjane levom!«

Vinicija je dobil doma v atriju. Sedel je na trinožnem stolu ter imel glavo sklonjeno skoraj do kolen. Ni se ozrl, ko je slišal korake in ko ga je prijatelj vprašal:

»Si prišel prepozno? Ali si jo videl? Kje je?«

»V Mamertinski ječi. Ponjo je prišlo petdeset pretorijan-cev. Ursus je ni mogel ubraniti.«

260

261.

Začela sta, kovati načrte, kako bi deklico rešila iz ječe in iz Popejinih krempljev, zakaj Petronij je bil prepričan, da je niso zaprli, ker je kristjanka, temveč ker se hoče cesarica maščevati nad Vinicijem. Sklenila sta z zlatom podkupiti straže v ječi in Ligijo spraviti še ta večer iz nje. Ogrnila sta si temne plašče, vzela meče in nekaj sužnjev ter odrinila proti ječi. Spotoma so srečali pijanega gladiatorja, ki se je zaletel v Petronija ter zahteval, naj tudi on vpije »Kristjane levom!« Petronij, ki je bil zaradi današnjih dogodkov razdražen, se ga je nekaj časa otepal in ga miril, nazadnje mu je pa brez besed potisnil svoj kratki meč do ročaja v prsi. Potem je govoril z Vinicijem dalje mirno, kakor da se ni zgodilo nič.

261

262.

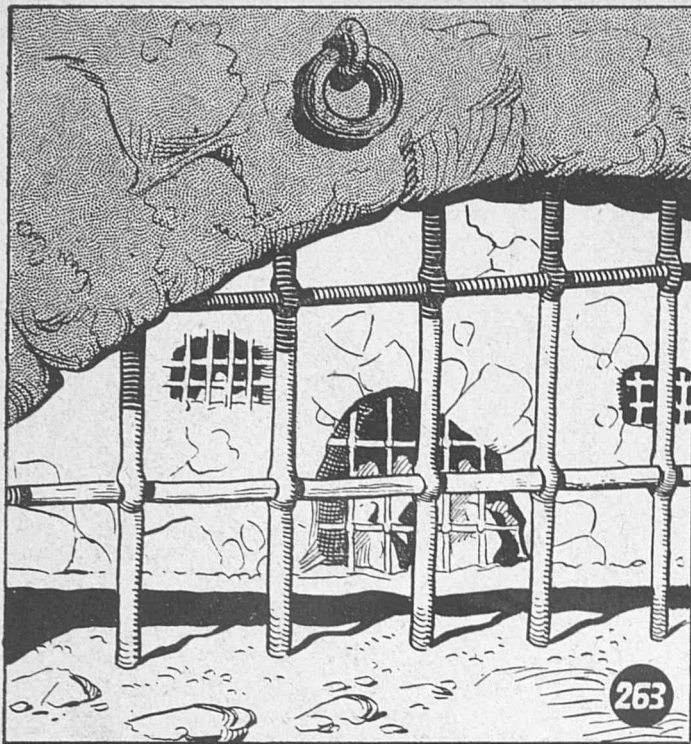
Mamertinska ječa je bila na koncu Foruma pod Kapitolom. Ko so zavili tja, je Petronij na lepem obstal in pokazal z roko:

»Pretorijanci! Prepozno...!«

Pred ječo, ki je bila v steni Kapitolskega griča, je stala dvojna vrsta vojakov z lesketajočimi se čeladami in sulicami. Vinicij je v obupu prebledel kakor marmor. Toda Petronij je poznal poveljnika straže in ta mu je povedal, da svojci in znanci jetnike lahko obiščejo. Dogovorila sta se, da pojde Vinicij v ječo do Ligije, Petronij pa na dvor do Akte, da bo skušal po njej kaj doseči pri cesarju.

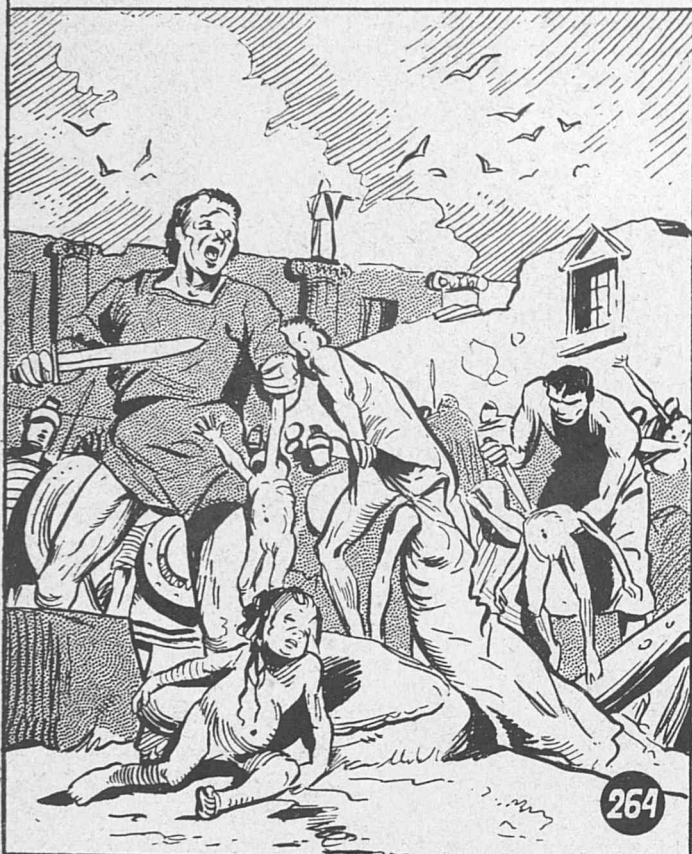

262

263.

Tedaj se je izpod zemlje zaslilo patje. Pesem je bila v začetku slabotna in tiha, potem pa vedno močnejša. Peči so moški, ženske in otroci, natičeni po podzemeljskih brlogih, in vsa ječa se je polagoma združila v mogočen, soglasen zbor. To niso bili glasovi žalosti in obupa, temveč sta v njih zvenela radost in zmagoslavje, da so se vojaki v soju prve, krvave jutranje zarje začudeno spogledovali.

264.

Klic »Kristjane levom!« se je vedno glasneje razlegal po vsem Rimu. Naščuvano, razjarjeno ljudstvo je pomagalo pretorijancem loviti kristjane, kar ni bilo težko, saj so njihove skupine, bivajoče z drugim ljudstvom po rimskih vrtovih, na glas izpovedovale svojo vero. To je podivjane tolpe jezilo še bolj in dogajalo se je, da je množica iztrgala pretorijancem jetnike iz rok ter jih pobijala. Ženske so za lase vlačili po cestah in otrokom so razbijali glave ob kamenje. Iskali so žrtev po pogoriščih in med razvalinami. Zdelo se je, da je množica pozabila človeško govorico in da pozna eno samo besedo še: »Kristjane levom!«

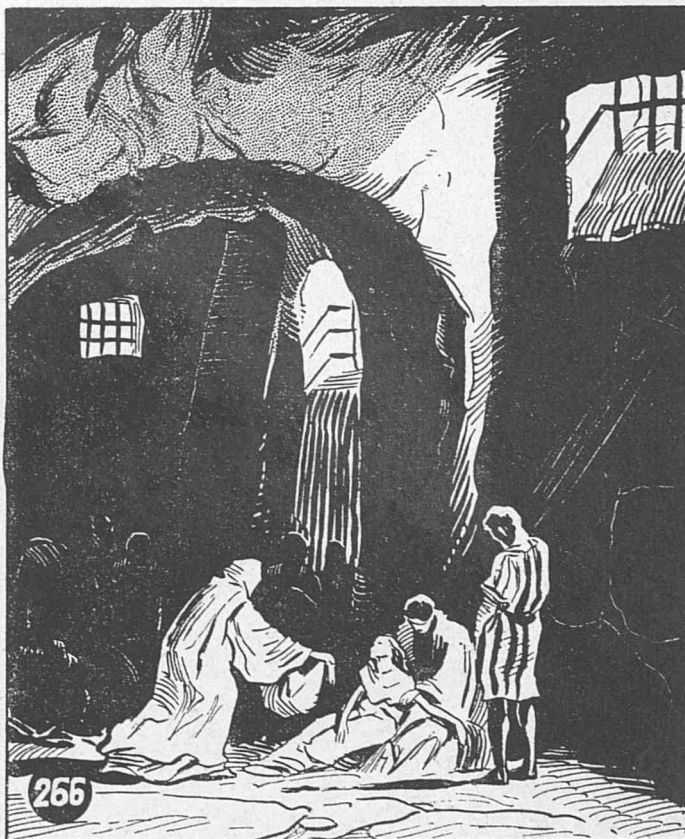
265.

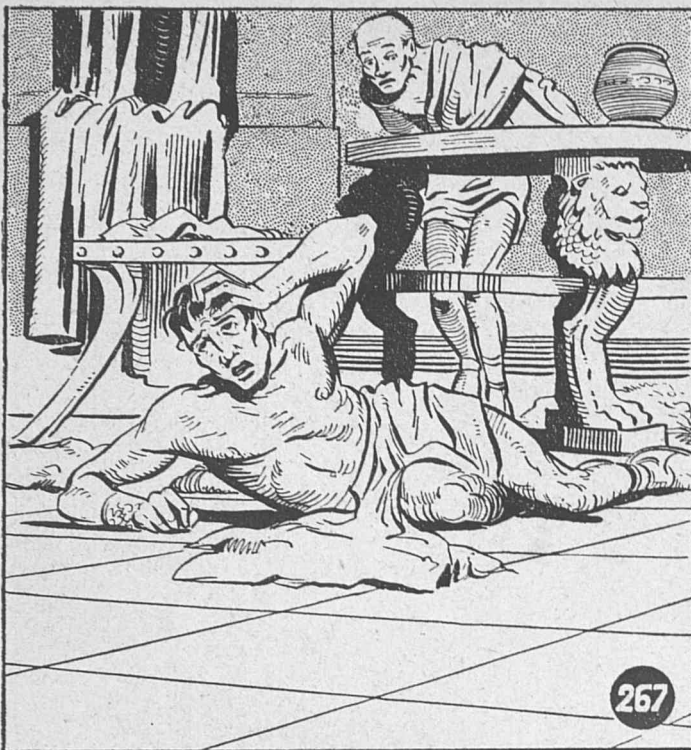
Po mestu so že stavili lesena gledališča, da bodo po njih metali kristjane zverem. Iz vse Italije so vlečili vanje zveri. V Afriki so na Tigellново zapoved prirejali velikanske love in pošiljali v Rim tigre in slone, krokodile iz Nila, leve z Atlasa, volkove in medvede s Pirenejev, divje pse iz Epira, bivole in zobre iz Nemčije. Cesar je hotel spomin na požar utopiti v krvi kristjanov, zato so bile priprave za to prelivanje krvi take, kakor jih Rim še ni videl.

266.

Petronij in Vinicij sta storila vse, da bi Ligijo rešila. Vinicij je Tigelinu ponudil vsa svoja ogromna posestva na Siciliji, da bi deklico izpustil, a prefekt se je bal zameriti se maščevalni cesarici. Poiskal je Popejinega prvega moža in njenega sina iz prvega zakona, pa ni mogel doseči nič. Petronij je hodil okoli vseh, ki so imeli kaj vpliva na Nerona in na Popejo, ni štedil ne z denarjem, ne z obljubami, obiskal je Seneka, Pitagora in celo Krizotemis, ki je bila ljubica cesarjevega ljubljence Vacinija, pa zastonj. Ligija je čemela v ječi in dan iger se je neizprosno bližal. Edino, kar sta dosegla, je bilo, da je Akte obiskala Ligijo, ji prinesla obleke in hrane, podkupila stražarje, da so pustili v miru deklo in Vinicija, ki je z Ursusom vse noči stražil pred deklino celico.

267.

Vinicij je bil od žalosti bolj podoben duhu kakor živemu človeku. Lice mu je shujšalo in počrnelo. Spal skoraj ni. Sužnji so ga pogosto dobili, ko je v Atriju klečal ter bil s čelom ob kameniti tlak. Prosil je Kristusa in ga rotil, naj naredi čudež. Edino od njega je še pričakoval rešitve. V tem ga je potrdil tudi Peter, katerega je neke noči obiskal v skrivnem zbirališču kristjanov pred Salarijskimi vrati. Apostol mu je dejal:

»Veruj do konca, zakaj vera gore prestavlja. Tudi če bi Ligijo že videl pod krvnikovim mečem ali v levjem žrelu, veruj, da jo Kristus more še vedno rešiti!«

In Vinicij je veroval.

267

268.

Vojaki, ki so stražili Martinsko ječo, so Vinicija ječo poznali in mu niso delali ovir, kadar je hotel noter. Zato je bil tembolj presenečen nekega dne pred začetkom iger, ko so mu povedali, da ne smejo nikogar več pustiti v ječo. Vinicij je pri tem tako prebledel, da ga je vojak sočutno pogledal, se ozrl naokoli, potem pa stopil k njemu in zamolklo dejal:

»Pomiri se, gospod. Straže in Ursus jo varujejo!«

Pri teh besedah se je sklonil in z dolgim mečem narisal na tlak podobo ribe. Vinicij je osupnil — torej so kristjani celo med pretorijanci. Hkrati ga je to navdalo s tolažbo. Ta vojak, ki je odnesel v ječo pismo za Ligijo, mu je bil nov dokaz Kristusove moči in nov up je objel njegovo srce.

268

269.

Vinicij je šel iz ječe k Petroniju, ki mu je povedal, da se bodo igre začele čez deset dni. Vinicija je ta novica potrla, da od Petronija ni maral iti domov, temveč je zavil na Forum med množico trgovcev, meščanov, govornikov in postavačev. Vročina in gneča sta ga tako utrudili, da se je nekje naslonil na zid, zavzdihnil kakor otrok in zaspal. In v sanjah je videl čudne, pisane, razburljive prizore.

270.

Zdelo se mu je, da sredi noči odnaša Ligijo čez nepoznan vinograd. Pred njima gre Pomponija Grecina ter jima sveti. Glas, podoben Petronijevu, se je zdelo, da ju kliče nazaj, toda Vinicij se ni zmednil zanj, temveč je šel dalje proti koči, na pragu katere je stal Peter. Vinicij mu je pokazal Ligijo ter mu dejal:

»Prihajava od iger in je ne moreva zbuditi. Zbudi jo ti!«

Toda Peter je povzdignil oči in dejal:

»Naj jo zbudi Kristus!«

271.

Nato se je slika spremeni-
nila in zagledal je Nerona in
Pompejo, ki je držala v na-
ročju malega Rufija s krvavim
čelom, ki mu ga je umival Pe-
tronij. Tigelin je sopal pepel na
mize, za katerimi je sedela
množica dvorjanov pri poje-
dini: Vinicij sam je ležal poleg
Ligije, toda med mizami so ho-
dili levi, katerim je od brad
tekla kri. Ligija ga je prosila
naj jo odvede, a bil je tako
onemogel, da se ni mogel niti
premakniti.

Potem se mu je vse zmed-
lo, da ni ločil ne ljudi, ne po-
dob.

272.

Iz sanj ga je prebudilo
vpitje, ki se je glasilo blizu
njega. Mel si je oči, da bi bo-
lje videl in je zagledal, kako
sta dva tekača razganjala lju-
di pred krasno nosilnico. V
njej je sedel belo oblečen
človek in nekaj bral. Ko se je
nosilnica zaradi gneče usta-
vila, je zapovedal, naj množič-
no razpode. Dvignil je oči iz-
nad zvitka, ki ga je bral, pa
jih takoj pobesil, ko so se mu
ujele z Vinicijevimi očmi.

Bil je Hilon.

273.

Ko so se ljudje umaknili, so egipčanski sužnji hoteli z nosilnico odriniti dalje, tedaj pa je Vinicij stopil do nje.

»Pozdravljen, Hilon!«

Hilon ga ni hotel poznati, temveč je velel, naj gredo dalje. Toda Vinicij je zagrabil drog pri nosilnici, se sklonil k Hilonu, mu pogledal v oči in dejal:

»Ti si izdal Ligijo!«

Grk se je najprej smrtno prestrašil, a ko je videl, da v Vinicijevih očeh ni groznje, se mu je vrnila predrznost in je rekel:

»Ko sem umiral od gladu, si me ti dal pretepati!«

»Storil sem ti krivico, Hilon!« je skesano dejal Vinicij. Toda zmotil se je, ko je mislil, da bo krščanska ljubezen pri Grku kaj dosegla.

Hilon je najprej začudeno pogledal, potem je zaničljivo tlesnil s prsti ter zavpil, da so ga vsi slišali:

»Če imaš kako prošnjo, pridi jutri k meni na Eskvilin Po kopeli sprejemam prisilce!«

274.

Na dan pred začetkom iger se je Ligija hotela za vselej posloviti od Vinicija ter mu je pisala:

»...vem, da Te bom videla samo še iz arene, moj ljubljeni. Poizvedi, kdaj pojdem pred zveri, in bodi tisti dan v gledališču. Jaz in vsi sobratje hrenimo po tem dnevu. Naj me reši Kristus zdaj ali pa po smrti. On me je po apostolovih ustih obljubil Tebi. Torej sem Tvoja. Ne pomiluj me in ne daj se zmagati bolečini! Takoj, ko bom muke prestala, bom povedala Kristusu, da je v Rimu ostal moj ženin. Vzemi moje truplo ter me pokoplji kot svojo ženo v grobu, v katerem boš nekoč počival sam.«

Vinicij je pismo bral s solzami v očeh in z obupom v duši, toda upanju na Kristusov čudež se še ni odrekel.

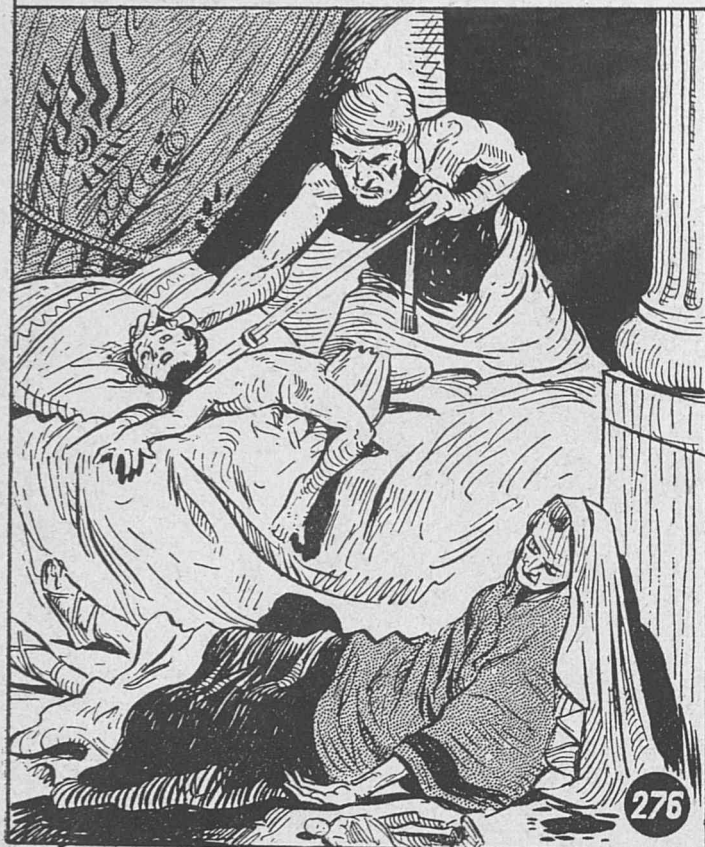

275.

Petronij je zdaj sklenil storiti še poslednji korak. Popejin sin iz prvega zakona, Rufij, je z razbito glavo ležal v vročici in cesarica je trepetala za njegovo življenje. Rada bi ga bila naredila Neronu za naslednika, četudi cesar pastorka ni maral. Na dvoru so šepetali, da mu je on dal razbiti glavo.

Petronij je cesarico dobil, ko je vsa obupana in prestrašena sama stregla otroku. V začetku ni marala o Viniciju in Ligiji niti slišati. Toda Petronij jo je zastrašil, da je njenega otroka doletela nesreča zaradi tega, ker se je krščanski bog maščeval nad njo zaradi Ligije. Če hoče torej otroka rešiti, naj da deklico spustiti.

Popejo je Petronijevo govorjenje preplašilo, poleg tega je pa imela otroka tako blazno rada, da bi bila storila zanj kar koli. Še ta večer je šla v Vestino svetišče ter prvi vestaki naročila, naj bo blizu ječe, ko bodo peljali Ligijo pred zveri, in naj zapove, da jo izpuste. To pravico je prva svečenica boginje Veste imela po rimski postavi.

276.

Toda že je bilo odločeno, da mora Popejin sin umreti. Še preden je nosilnica s cesarico bila v Vestinem svetišču, sta dva cesarjeva oproščenca vdrla v sobo, kjer je ležal deček. Eden je z medeninastim kipom pobil na tla staro strežnico, drugi je pograbil njen pas in ga zadrgnil lepemu otroku okoli vratu. Zadržala sta ga, ga zavila v rjuho ter s truplom odjezdila v Ostijo in ga vrgla v morje, kakor se je glasila zapoved.

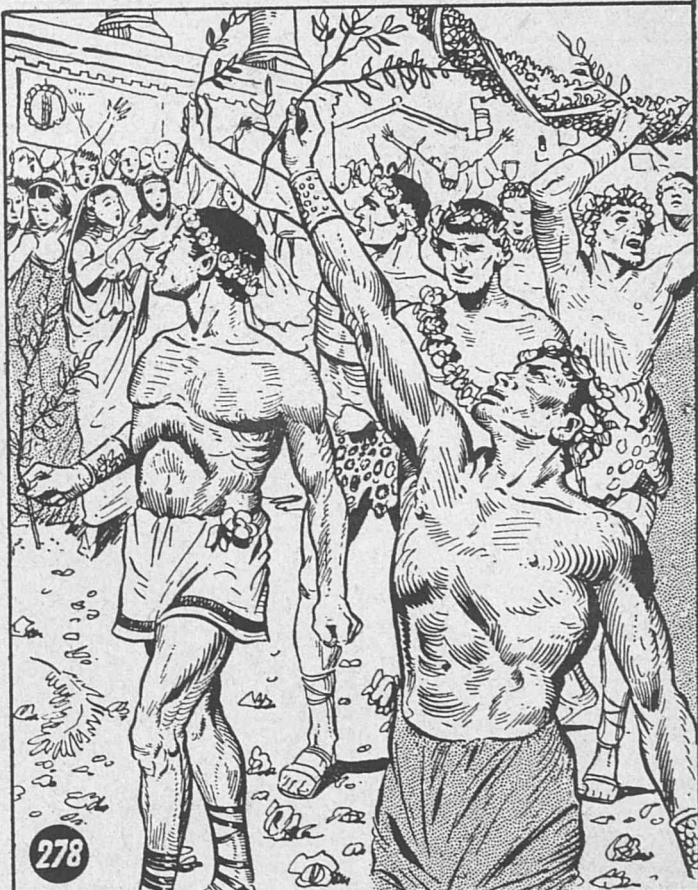
277

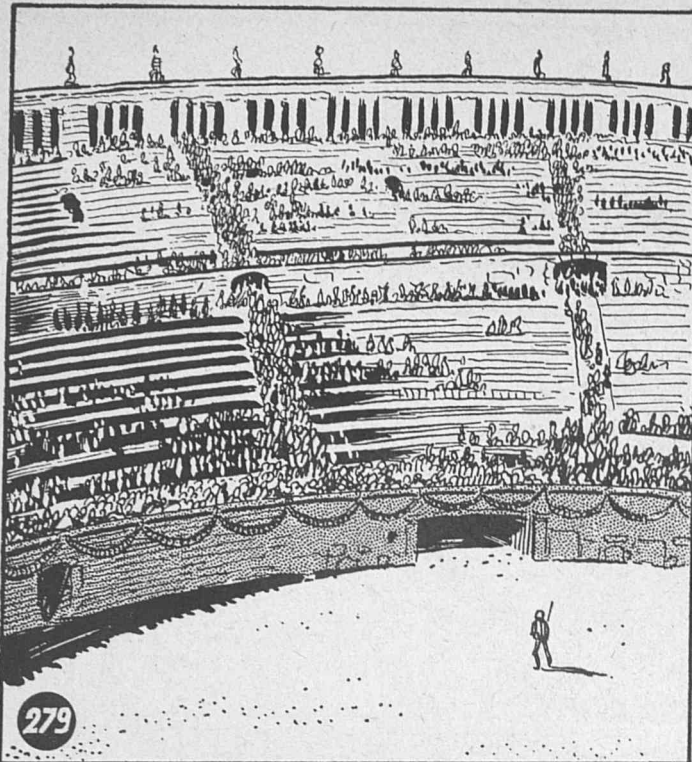
Ko se je Popeja vrnila od vestalk, je v palači našla prazno sobo ter otrplo truplo stare služabnice. Začela je rjaveti in je bruhnila v divji jok, ki se je pošastno razlegal po dvoru vso noč in ves drugi dan. Tretji dan je oblekla ametistno tuniko in šla na gostijo, kakor ji je velel cesar. Sedela je za mizo molče, lepa, zlatih las, krasna in zlobna kakor angel smrti.

278.

Na dan, ko bi se bile morale začeti igre, so množice že od zore čakale, kdaj se bodo odprla vrata v gledališče, ter ugibale, kakšne bodo te igre, ki so o njih toliko govorili. Ljudje so gledali borilce, ki so že zgodaj v krdelih začeli prihajati v cirkus. Prihajali so brez orožja, skoraj goli; lepa, naoljena, krepka telesa so imeli okrašena s cvetjem, v rokah so nosili zelene veje. Množica jih je pozdravljala in stavila nanje. Borilci so se šalili, kakor da gredo na svatbo in ne v smrt, ter pošiljali najlepšim dekletom poljube.

279

279.

Ko so nazadnje odprli vrata, so se množice po hodnikih razlile v amfiteater ter se začele boriti za boljše prostore. Ljudstva je bilo toliko, da je ure in ure rinilo v gledališče. Med hrum množice se je mešalo tuljenje zveri, ki jim že dva niso bili dali nič jesti, da bi bile bolj divje za kristjane. Včasih se je pa med vpitjem ljudi in med divjanjem zveri zaslislala ubrana, resna pesem. Peli so kristjani: moški, ženske, otroci, ki so čakali, kdaj jih bodo vrgli zverem. Množica je ob njihovi pesmi osupnila, ker ni mogla razumeti, kako da ti, na smrt obsojeni, še pojejo.

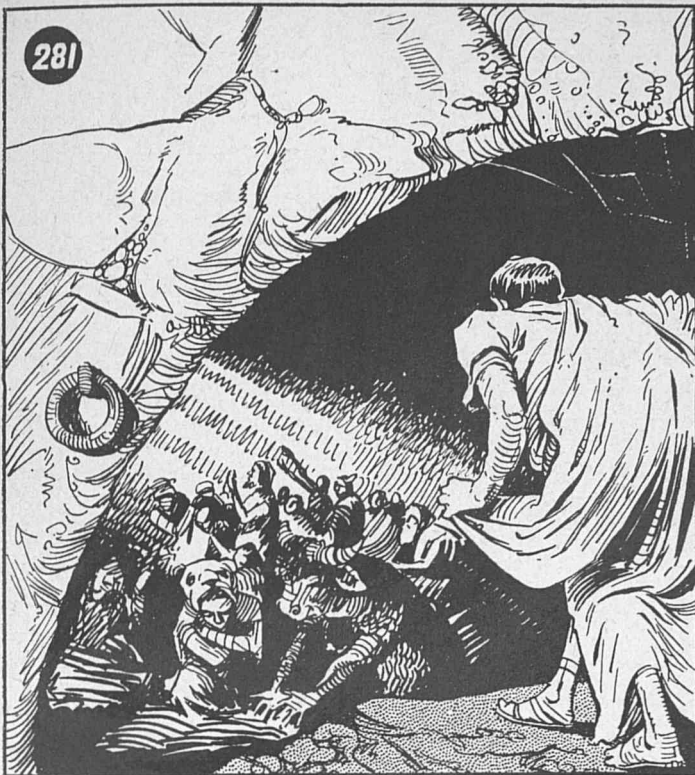

280

280.

Dostojanstveniki: senatorji, konzuli, pretorji, edili, častniki, dvorjani in dvorjanke so prihajali na nosilnicah, pred katerimi so šli liktorji s snopom in sekiro. V soncu so se bleščale pozlačene nosilnice, pisana oblačila, dragulji in meči. Množica je znane in priljubene odličnike glasno pozdravljala.

Z dvorjani sta prišla tudi Petronij in Vinicij. Ta je bil trdno prepričan, da bo Ligijo rešil. Ječarji in vsi uslužbenci v amfiteatru so bili podkupljeni, da bodo Ligijo skrili kje v kotu, ponočt jo pa izročili Vinicijevemu človeku, da jo bo odvedel iz Rima, kakor je bilo dogovorjeno.

281.

Vinicij je takoj po prihodu v gledališče izginil skozi majhna vrata v prostore, kjer so čakali kristjani. Ko so se mu oči navadile teme, je zagledal nekako veliko, nizko in temno dvorano, kamor je luč prihajala samo skozi zamrežene odprtine. Tam je videl gruče čudnih bitij, podobnih volkovom in medvedom. Bili so kristjani, zašiti v živalske kože. Eni so stali, drugi kleče molili. Matere, podobne volkuljam, so na rokah nosile otroke. Iz teh preoblek pa so žareli radostni obrazi in svetle oči, polne nadzemske blaženosti in hrepenenja po mučeništvu.

Vinicij jih je spraševal po Ligiji, toda nihče mu ni odgovoril.

282.

Hodil je med njimi, se spotikal ob tiste, ki so bili omedleli od vročine in slabosti, zakaj zrak v tem prostoru je bil zadušen, da je slabost začela obhajati še njega. Začel je na glas klicati Ligijo in Ursusa, dokler se mu ni oglasil možki v medvedji koži ter mu dejal:

»Gospod, v ječi sta ostala. Mene so odvedli zadnjega, pa sem videl.«

Bil je kamnar, v čigar hiši je Peter krstil Vinicija. Vprašal je Vinicija šepetaje, če bo Peter v gledališču, češ da jim bo laže umreti, ako bodo vedeli, da je apostol z njimi.

»Med Petronijevimi ljudmi je, preoblečen v sužnja. Glej name, ko boste šli v areno, pa ti ga bom z glavo pokazal,« mu je povedal Vinicij.

Vinicij se je nato vrnil k Petroniju in mu je povedal, kaj je zvedel. Nista mogla dosti govoriti, ker je bilo okoli njiju polno dvorjanov, zato sta začela gledati amfiteater.

Pogled nanj je bil čudovit. Nižji sedeži, polni senatorskih tog, so bili beli kakor sneg. Na pozlačenem balkonu je sedel Neron z ovratnico iz demantov in z zlatim vencem na glavi, poleg njega pa lepa in žalostna cesarica. Okoli njuju so se vrstili vojaški poveljniki, vestalke, dostojanstveniki, plemiči. Nad cesarjevim odrom pa je valovilo črno morje človeških glav, nad morjem pa so viseli venci iz vrtnic, lilij, bršljana in trte.

Ljudstvo je bilo bolj in bolj glasno in je nepotrpežljivo zahtevalo, naj se igre začno. Ko je mestni prefekt dal znamenje z robcem, je iz tisoč in tisoč grl v gledališču zadonel odobravojoči glas:

»Aaaa!«

Igre so se začele z nastopom »andabatov«, borilcev, ki so imeli na glavi čelade brez odprtin za oči. Posebni priganjači, »mastigofori« so borilce z dolgimi vilami rinili drugega proti drugemu, ljudstvo pa jih je skušalo zmešati in zavesti s tem, da jim je kričalo, kam naj se obrnejo, da bodo dobili nasprotnika. Če sta se borilca dobila, sta si podala levice, da bi se ne mogla več izgubiti, potem pa sta se začela boriti na življenje in smrt. Ko je kateri padel in ga je nasprotnik dobil podse, je vzdignil prste v znamenje, da prosí, naj se ga gledalci usmilijo, zakaj od njihove milosti je bilo odvisno, ali bo ostal živ ali ne. A ker je bilo šele v začetku, so ljudje bili še krvoločni ter so vsi obračali palce navzdol — znamenje, da hočejo borilčevo smrt. In nasprotnik ga je zaklal.

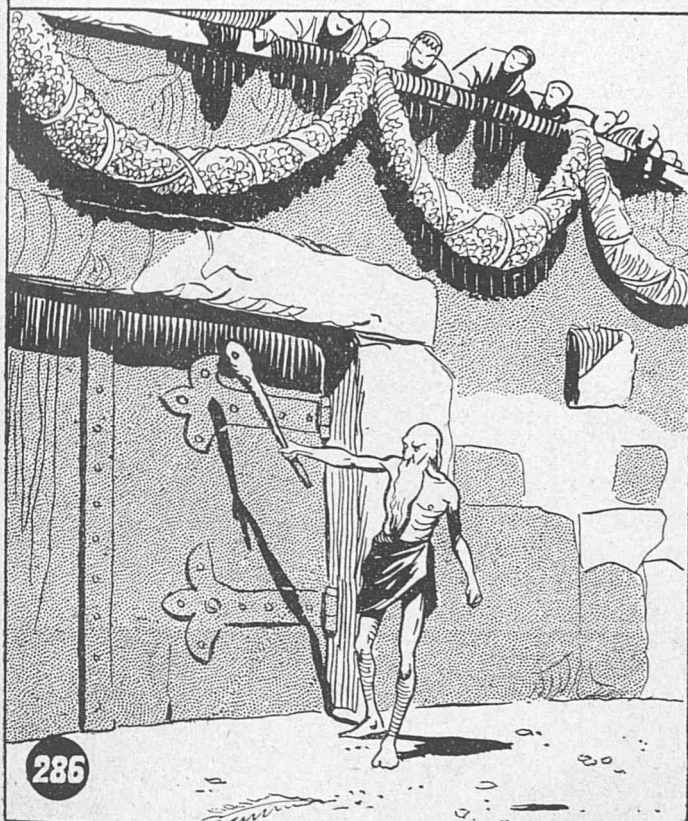

285.

Stevilo borilcev se je bolj in bolj krčilo in nazadnje sta ostala v areni samo še dva. Z vilami so ju porinili skupaj. Ko sta s ščiti trčila drug ob drugega, sta oba treščila na pesek in se tam zaklala.

Ko so njuni trupli odvlekli, so prihiteli dečki, s cvetjem okrašeni, ki so sledove krvi zagrebli s svežim peskom ter jih posuli z žefranom

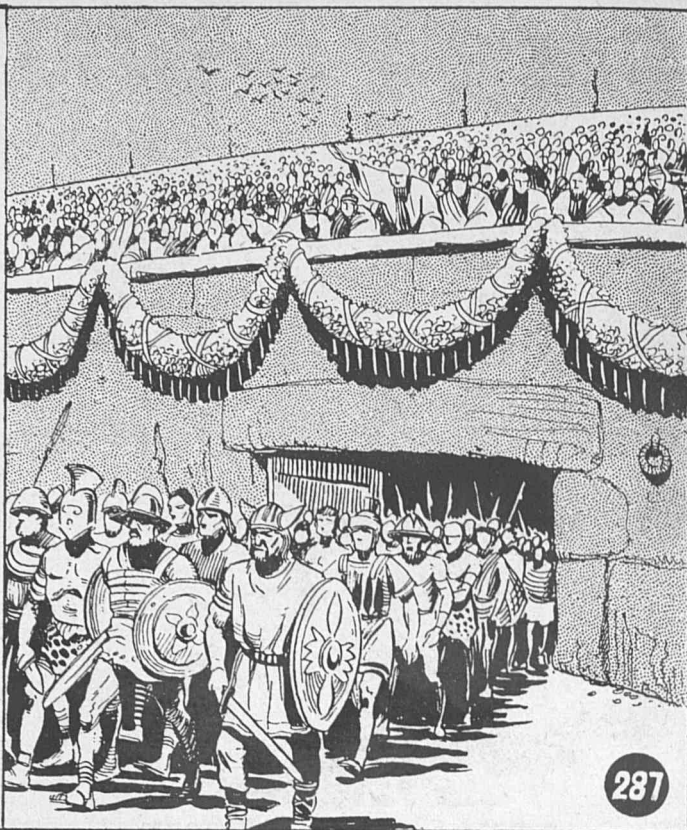
286

Zatem so se presunljivo oglasile trobente, znamenje, da se bo zdaj začel pravi borilski nastop, ki ga je ljudstvo drhte pričakovalo in na njegov izid ter na posamezne gladiatorje stavilo lepe denarje. Tisoči oči so se obrnili k velikim vratom, proti katerim je molče šel človek, oblečen v Harona, čolnarja, ki vozi duše na oni svet. Ta je trikrat v mrtvaški tišini potrkal na vrata s kijem, kakor da kliče v smrt tiste, ki so za njimi skriti

287.

Vrata so se počasi odprla in iz njihovga temnega žrela so začeli v areno prihajati borilci. Šli so v oddelkih, vsaka narodnost zase, vsi pa do zob oboroženi. Nazadnje so prišli »mrežarji«, ki so v eni roki nosili mrežo, v drugi pa vile s tremi zobovi.

Ko so se prikazali borilci, se je po gledališču dvignilo viharo ploskanje in pozdravljanje.

287

288

Borilci so šli okoli vse arene z enakomernim, resnim korakom. Pred cesarjevo ložo so se ustavili. Presunljiv glas roga je ustavil ploskanje, tedaj pa so gladiatorji mirno in ponosno stegnili roke k cesarju ter z zateglim glasom zapeli:

»Ave, Caesar, imperator, morituri te salutant!«

»Zdrav, cesar in vladar, tisti, ki jim je usojena smrt, te pozdravljajo.«

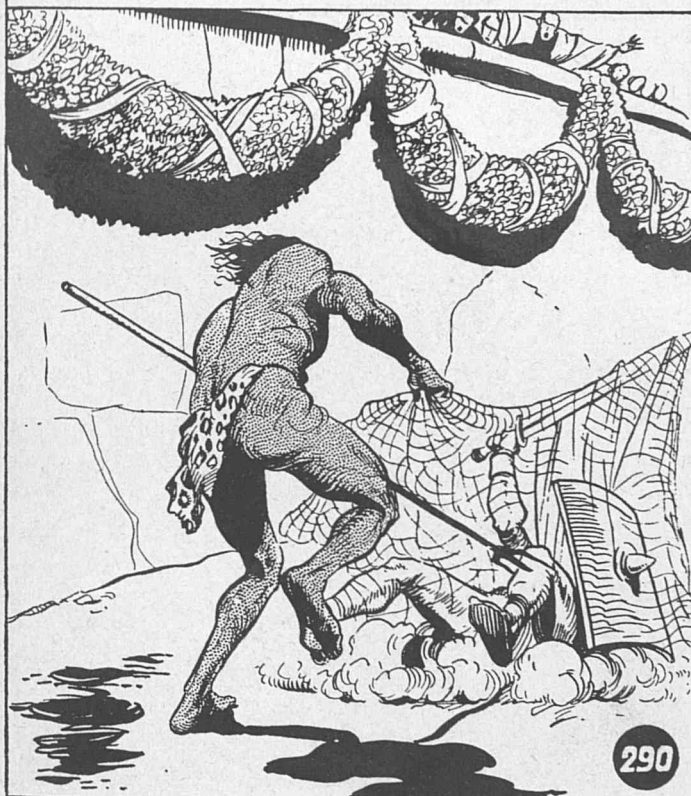
288

289.

Borilci so se potem razvrstili ob robu arene. Preden so se spoprijeli, je bilo nekaterim najslovitejšim izmed njih dovoljeno, da se bore posamič. In tako sta nastopila ogromen Galec, zaradi svoje moči in okrutnosti imenovan Mesar, ki je na glavi nosil ogromno čelado, na telesu pa bleščeč oklep, da je bil podoben svetlemu hrošču, in pa sloviti mrežar Kalendijon, čisto nag, samo s kratkim predpasnikom čez boke. Galec je z naperjenim mečem zalezoval nasprotnika, ki je stal na mestu, vihtel svojo mrežo ter vzdigoval trizobate vile.

Gledalci so zadrževali dih ter začeli staviti na tega in na onega nasprotnika.

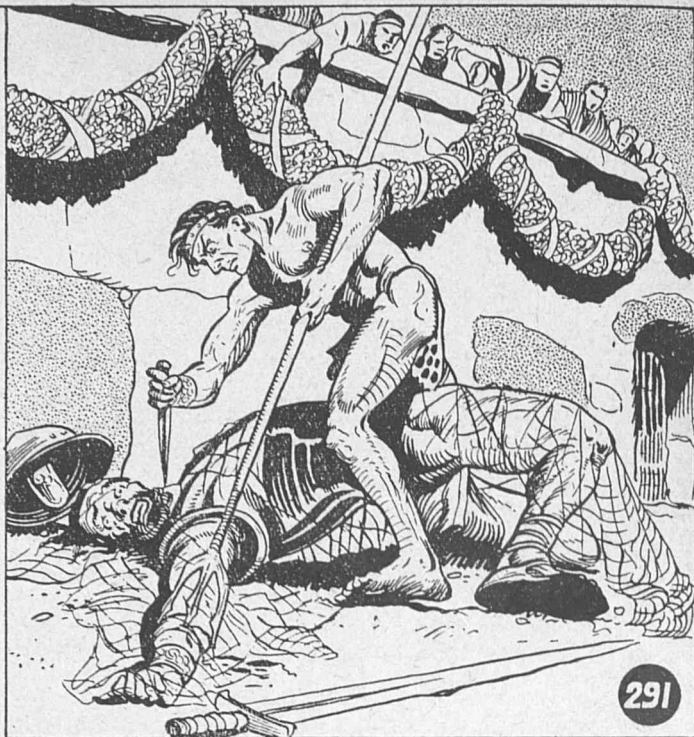

290.

Galec in mrežar sta tako oprezovala drug okoli drugega, da se je zdelo, ko da se razkazujeta zaradi igre. Nekajkrat sta se spopadla, pa spet planila narazen. Galec se je vselej izmaknil iz mreže, mrežar pa ušel njegovemu meču. Potem je Mesar napadel zares ter ranil mrežarja na roki, da se je ves krvav opotekel. Ko pa je Galec planil, da bi mu zadal poslednji sunek, ga je mrežar, ki se je bil samo potuhnil, s trizobom zabodel v koleno, ga vrgel po tleh in ga v trenutku ujel v mrežo. Galec se je nekaj časa otepal, a vstati ni mogel.

291.

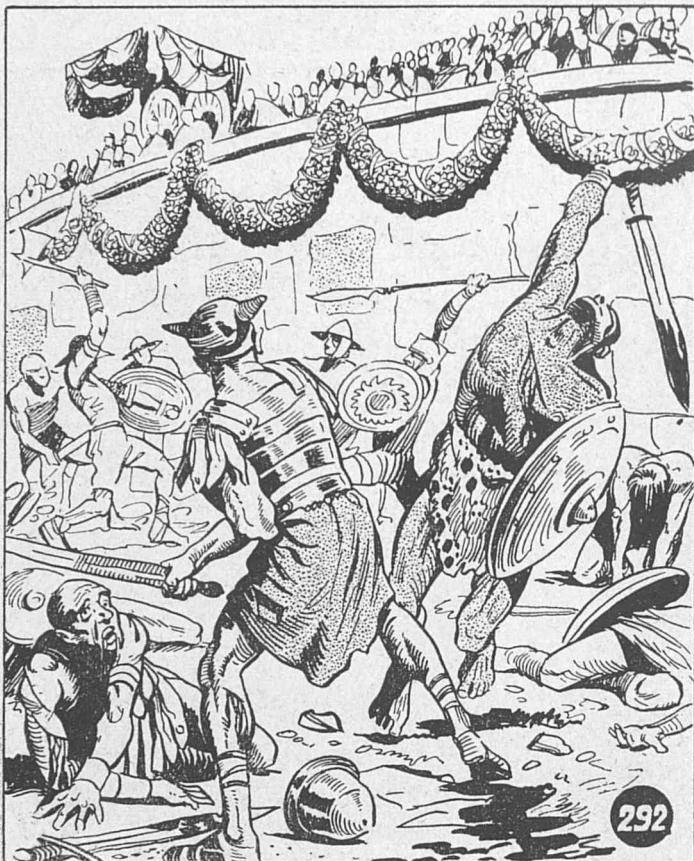
Mrežar ga je s trizobom pritisnil ob tla, se oprl na ročaj, se zravnal in se obrnil proti cesarju, kakšno znamenje bo dal. Neron borilca ni maral, ker je bil pri zadnjih igrah izgubil ob stavah zaradi njega dosti denarja. Zato je iztegnil roko in obrnil palec navzdol v znamenje, naj mrežar Galca zakolje. Ta je potegnil kratko bodalo ter ga nasprotniku do ročaja zarinil v grlo. Bilo je končano.

291

292.

Za tema so nastopile druge dvojice, nato pa se je začel boj med skupinami. Gladijatorji so se borili zagrizeno kakor zveri. Prsi so udarjale ob prsi, telesa so se zapletala v smrtnem boju, meči so se zabadali v ude, kri je lila iz ust. Množica je besnela ob pogledu na kri ter navduševala borce. Nekateri novince je prevzel strah, da so skušali pobegniti iz arene, toda mastigofori so jih z biči gonili nazaj v boj.

292

293.

Na pesku so se začele kazati temne lise. Vedno več trupel je ležalo po tleh. Nekaj ranjencev je pokleknilo v sredo bojišča ter iztezalo proti besneči množici roke, da bi se jih usmilila... Zmagovalci so dobili v nagrado oljčne vejice

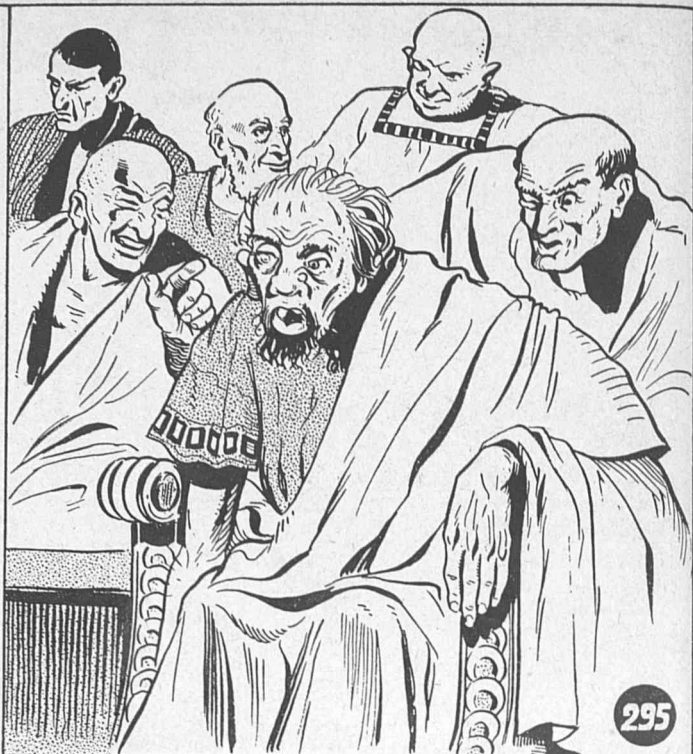

294

Cesar je nato zapovedal oddih. Med oddihom so zažigali dišave, delili ljudem jedi, slaščice in sadje. Ljudstvo se je Neronu prilizovalo z vzklikanjem, da bi dobilo še več. In res so potem začeli sužnji nositi koše daril ter jih metati med gledalce, ki so se začeli prerivati in pretepati in pobijati, zakaj med darili so bile številke, s katerimi je človek lahko zadel hišo z vrtom, sužnja ali prekrasno obleko. Nastala je taka zmešnjava, da so morali pretorijanci z orožjem delati red. Dvorjani pa so se silno zabavali nad vsem tem.

295.

Tisti, ki so bili blizu cesarja, so se norčevali iz Hilona, ki je zdaj bil na dvoru zelo v čišlih. Gledali so ga, kako si je prizadeval, da bi klanje in kri gledal mirno in brez razburjenja. Toda bil je prestrahopeten, da bi bil kaj takega mogel. Obraz mu je pobledel, na čelo mu je stopil mrtvaški pot, zobje so mu začeli šklepetati in tresel se je kakor šiba na vodi. Dvorjani so ga dražili in zmerjali, cesar pa jih je še vzpodbadal k temu. Hilon je odgovarjal zajedljivo, kolikor je mogel.

296.

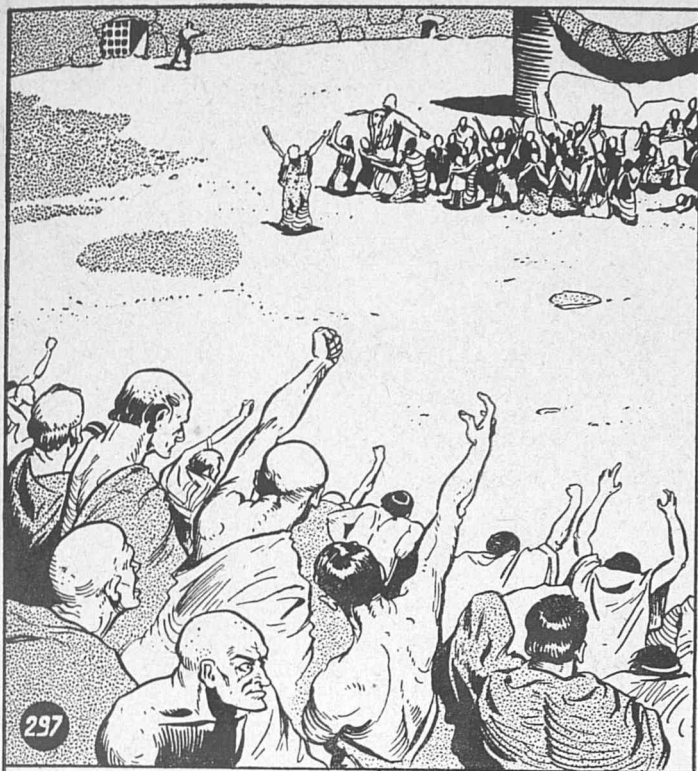
Čez čas se mu je mirno približal Petronij, se s slonovino palico dotaknil Grkove rame, rekoč:

»Vse v redu, modrijan, toda v nečem si se zmotil: bogovi so te ustvarili za tatiča, ti si pa hotel biti zli duh. Zato ne boš obstal!«

Hilon ga je pogledal s svojimi zardelimij očmi, a mu ni vedel kaj odgovoriti. S trudom je dejal samo:

»Bom!«

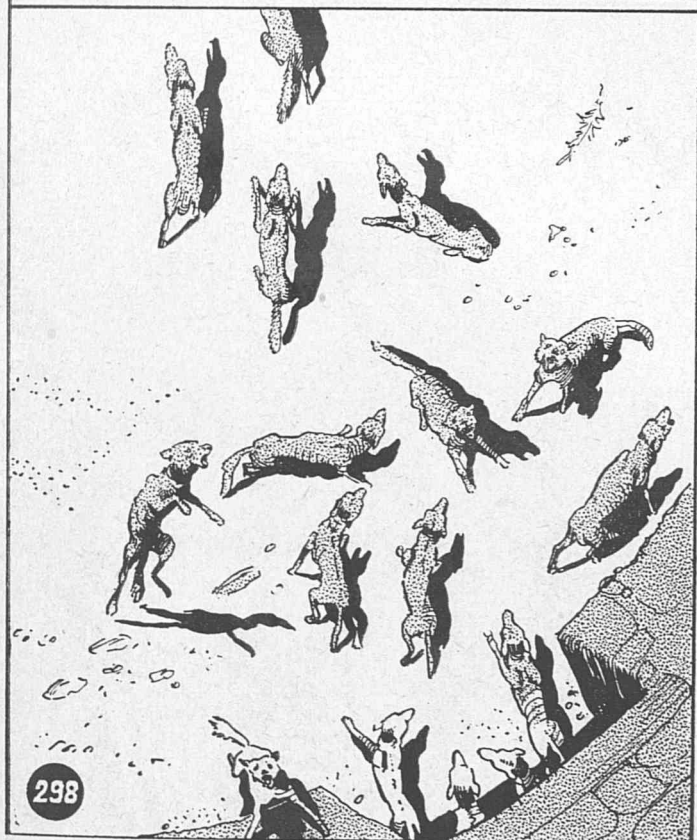
297

297.

Po oddihu je v gledališču vse umolknilo: zdaj so imeli priti na vrsto kristjani — prizor, ki ga Rim še ni videl. Kristjani, zastrupljevalci vodnjakov, ljudožrci, sovražniki domovine ...

Ko so se odprla vrata, se je arena brž napolnila s čudnimi bitji, oblečenimi v živalske kože. Vsa ta bitja so hitela na sredo peska, ondi pokleknila in dvignila roke. Gledalci so besneli, ker so mislili, da kristjani že pred začetkom boja prosijo usmiljenja. Toda čakalo jih je novo prenečenje. Iz kosmate množice je vstala čudna, neznana pesem:

»Kristus zmaguje,
Kristus vlada...!«

298

298.

Ljudi je zajeto začudenje, ko je resni, mogočni sprev dolnel prav do vrh gledališča. Vse je molčalo in strmelo.

Tedaj pa so odprli mreže in v areno so planile tolpe divjih psov, ki jim nekaj dni niso dali nič jesti, da bi rajši šli nad kristjane. Ti so klečali kakor okameneli in peli. Psi so bili presenečeni zaradi njihove negibnosti in niso hoteli takoj skočiti nanje. Vzpenjali so se na ograjo, tekali okoli arene ter divje lajali.

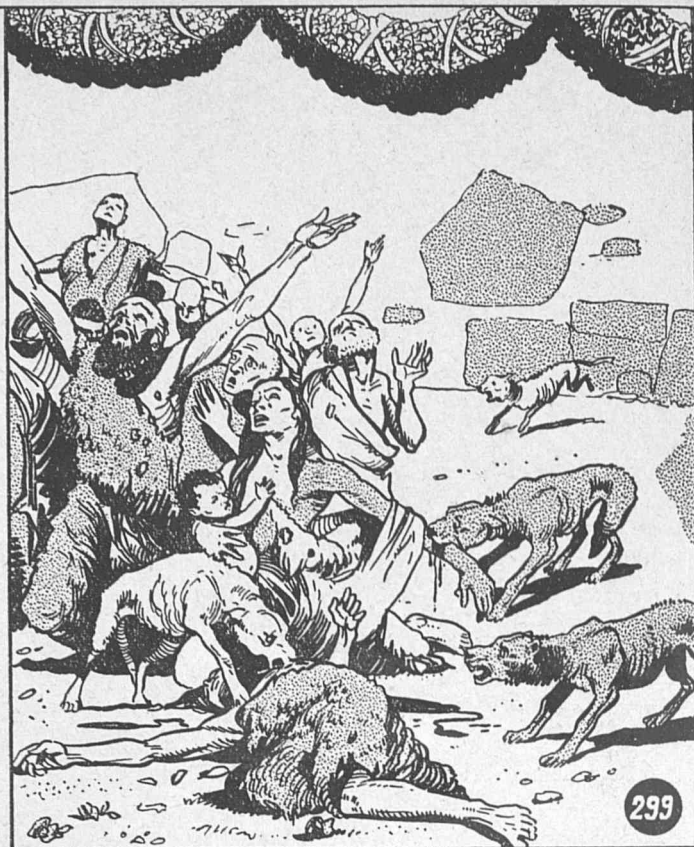
299.

Ljudstvo v amfiteatru se je razjezilo in začelo vpiti. Ščuvalo je pse na kristjane, rohnelo in jih nazadnje nagnalo, da so začeli režati v klečeče postave. Nazadnje je prvi izmed psov zasadił zobe v pleča žene, ki je klečala ob robu ter jo potegnil podse. Za njim so tudi ostali plānili nad kristjane.

300.

Po areni so se valili klobčiči ljudi in psov. Kri je v potokih drla iz razmesarjenih teles. Psi so drug drugemu trgali iz gobcev krvaveča telesa in ude. Kmalu so samo še redke postave klečale pokoncu...

Sužnji so začeli po vsem amfiteatru zažigati močne dišave. Njihov dim je zajel vse poslopje, da bi premagal duh po topli človeški krvi...

299

300

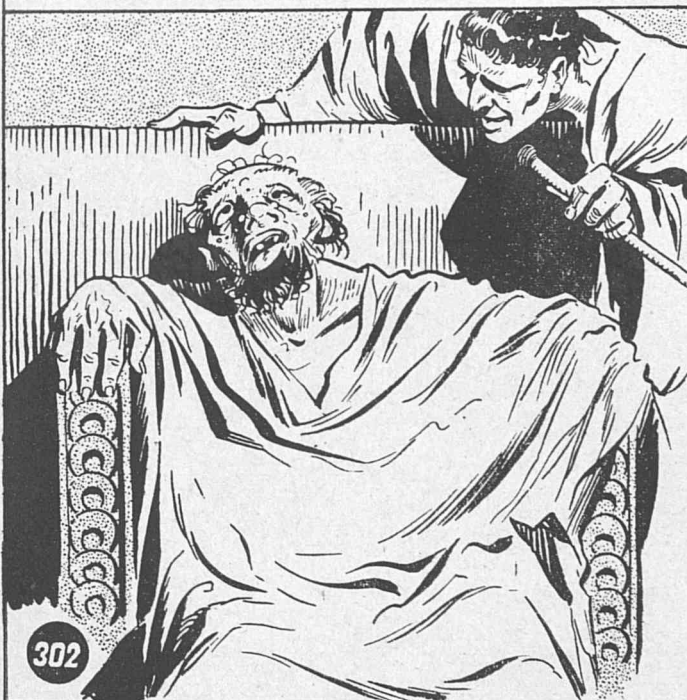

301.

Vinicij je sedel med dvorjani ter z obrazom utrujenega človeka gledal nečloveški prizor. Čisto odrevenel je od strahu, ko se mu je začelo zdeti, da bi morda vendarle tudi Ligija utegnila biti med žrtvami. Začel je moliti in je s suhimi ustnicami ponavljal:

»Kristus! Kristus!«

Potem se mu je zmedlo. Izgubil je zavest, kje je. Zdelo se mu je samo, da se kri v areni dviga in dviga, da prekipeva in se razliva iz cir-kusa na ves Rim. Ni slišal več ne tuljenja psov, ne rjojenja množice.

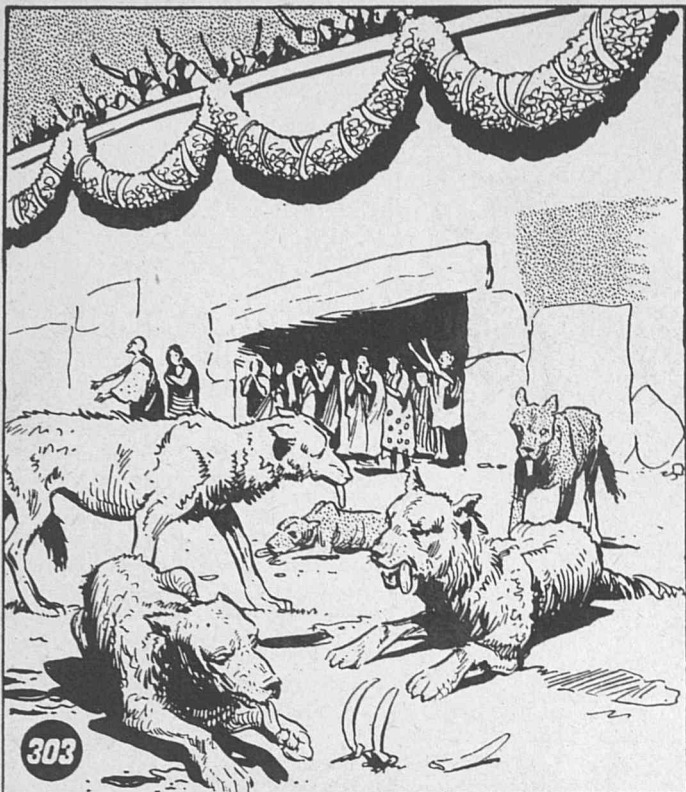

302.

Tudi ni slišal dvorjanov, ki so začeli vpiti:

»Hilon je omedlel!«

»Hilon je omedlel,« je ponovil Petronij ter pogledal Grka. Ta se je bil res onesvestil. Bil je bled ko platno, glava mu je omahnila vznak in usta je imel na široko odprta kakor mrlič.

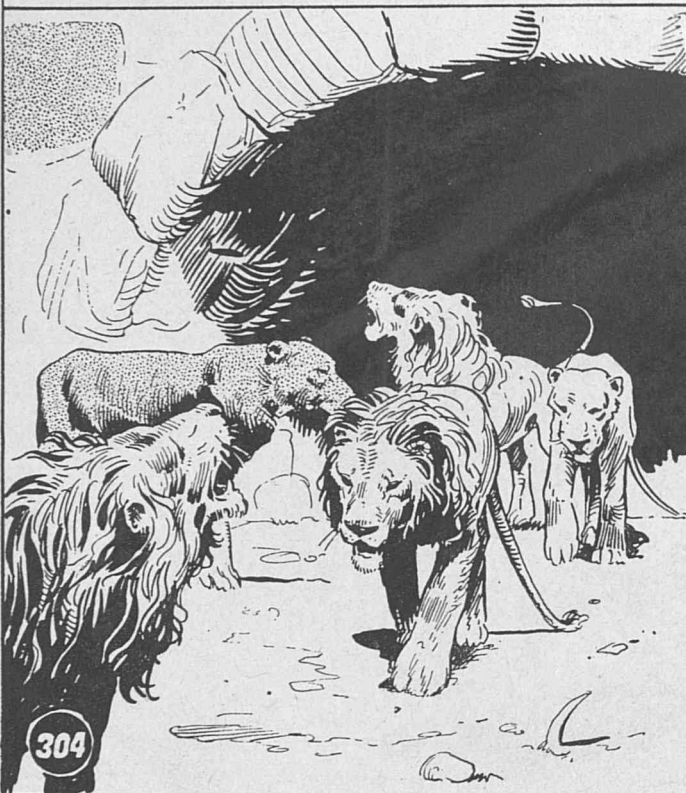

303.

Tedaj so začeli v areno goniti nove žrtve. A psi se niso zmenili zanje. Polegli so, si lizali šape in zevali. Ljudstvo je zaradi tega zbesnelo in začelo vpiti:

»Izpustite leve!«

Tej zahtevi se Neron ni upal upreti, četudi so bili levi določeni šele za drugi dan. Bal se je zameriti ljudstvu, zlasti zdaj, ko bi bil rad jezo zaradi požara obrnil proti kristjanom. Zato je pomignil, naj odpro zverinjake, kjer so bili levi.

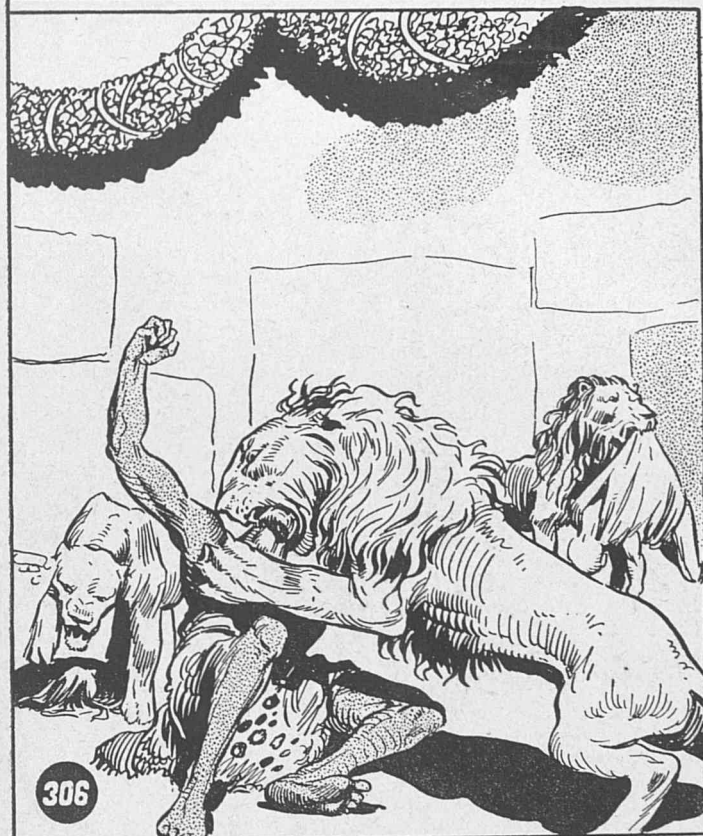
304.

Levi so začeli drug za drugim prihajati izza mrež v areno. Stopali so počasi in pozibavali ogromne, grivaste glave. Psi so se pred njimi boječe stisnili na drugi konec prizorišča. Iz gruče kristjanov je bilo slišati samo slavospev Kristusu. Levom se ni prav nič mudilo k žrtvam, četudi so bili sestradani. Leno so se pretezali, zevali in kazali gledalcem svoje strašne zobe.

305.

Počasi pa je duh po krvi zveri razdražil. Vznemirile so se, ježile grivo in krvoločno vohale po zraku. Potem je eden izmed levov planil k truplu žene z razmesarjenim obrazom, stopil nanjo in začel lizati strjeno kri. Drugi je skočil k moškemu, ki je držal v rokah dete, zašito v jelenčkovo kožo. Otrok je začel vpiti od strahu. Oče je skušal otroka ubraniti, toda zver se je zdaj razjezila, pobila dete z enim zamahom šape, pograbila s čeljustmi očetovo glavo ter jo zdrobila, ko bi trenil.

306.

Zdaj so se tudi drugi levi vrgli na kristjane. Videti je bilo strahotne prizore. Glave žrtev so izginjale v žrelih, prsi so se odpirale pod udarci levjih šap, slišati je bilo, kako so hreščale kosti. Nekatere zveri so žrtev pograbile, jo držale v gobcu ter z njo begale po areni, kakor da iščejo mesta, kjer bi jo v miru požrle. Spet drugi levi so se vzpenjali drug proti drugemu kakor borilci.

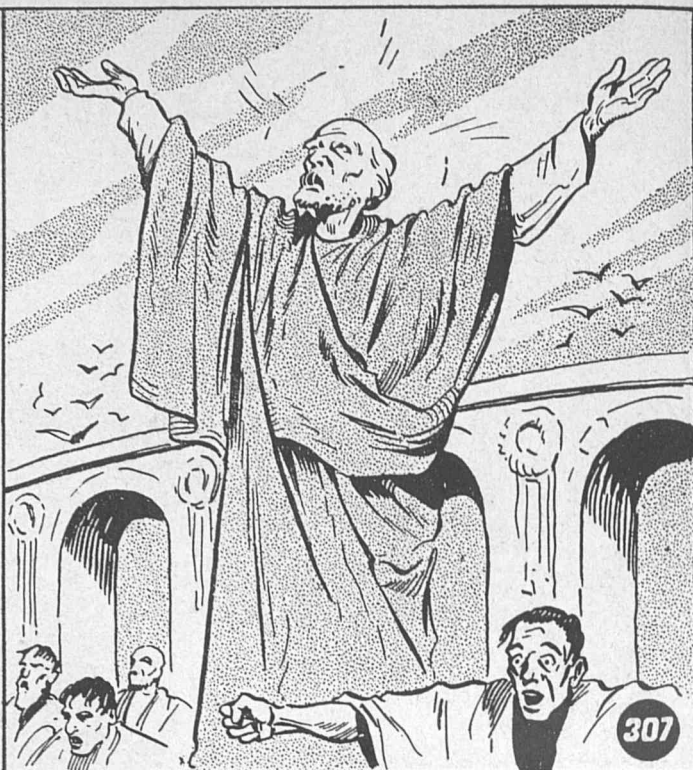
Množica je zapuščala mesta ter se gnetla proti ograji, ki je bila okoli arene, da bi bolje videla.

307.

Z najvišje vrste sedežev v amfiteatru je grozotni prizor gledal apostol, Peter. Glave vsega ljudstva so bile obrnjene v areno in se ni nihče zmenil zanj. Zato je vstal ter začel blagoslavljaliti z znamenjem križa vse, ki so umirali pod zobmi zveri. Srce se mu je trgalo, toda ustnice so mu šepetale:

»Gospod, zgodi se Tvoja volja, zakaj v Tvojo slavo in pričevanje umirajo te moje ovce Dal si mi jih, naj jih pašem, zdaj Ti jih vračam. Preštej jih, vzemi jih, zaceli jim rane, olajšaj jim bolečine in daj jim po teh mukah večno srečo!«

Blagoslavljal je po vrsti gručo za gručo, kakor da so njegovi otroci, ki jih izroča Kristusu v roke.

308.

Cesar, ki je hotel, da bi te igre prekosile vse, kar je Rim doslej videl, je zapovedal, naj spuste v areno vse zveri, kar jih imajo. In izpustili so evfratske tigre, numidijske panterje, medvede, volkove, hijene in šakale. V areni je nastala zmešnjava, v kateri ni bilo videti drugega kakor privajajoče se hrbte najrazličnejših zveri. Prizor je izgubljal videz resničnosti ter se je spremenil v blazno orgijo krvi.

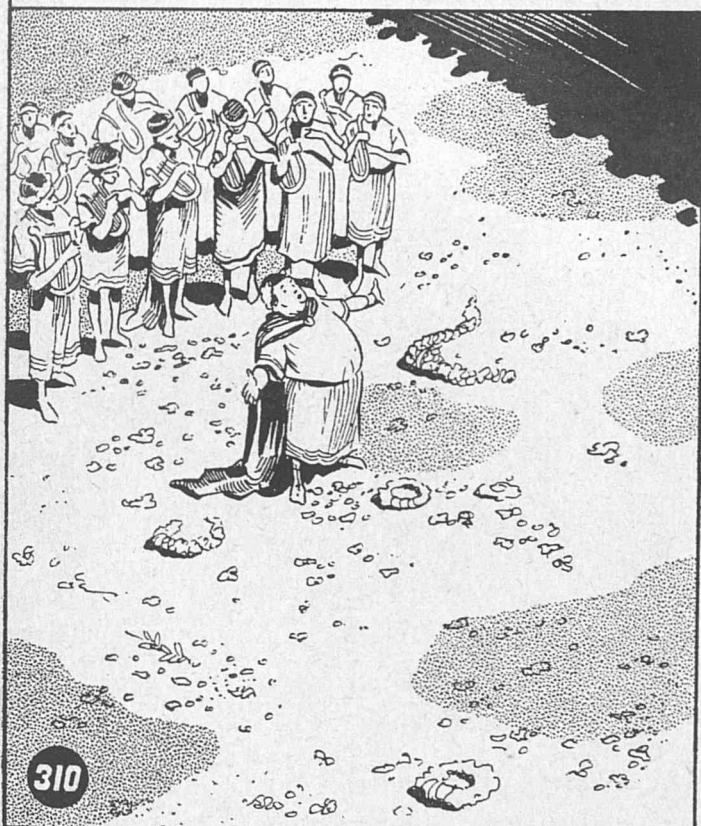

309.

Mera groze in krvi je bila prepolna. Ljudem je mesarjenje začelo presedati. Oglašali so se klici, da je dovolj.

Toda zveri je bilo lažje spustiti v areno kakor pa spraviti jih iz nje. Ni šlo drugače, kakor da so poklicali v gledališče numidijske lokostrelce. Ti črni, s peresi in uhani okrašeni vojščaki, so se prikazali na vseh presledkih med stopnicami, položili puščice na loke ter začeli streljati na zverine. Vitka črna telesa so se sklanjala nazaj, napolnena loke ter prožila puščico za puščico v areno. — Zverine so po kupih padale, tulile in stokale od bolečin. Numidijci so streljali, dokler ni pocepalo po tleh vse, kar je bilo v areni živega

310.

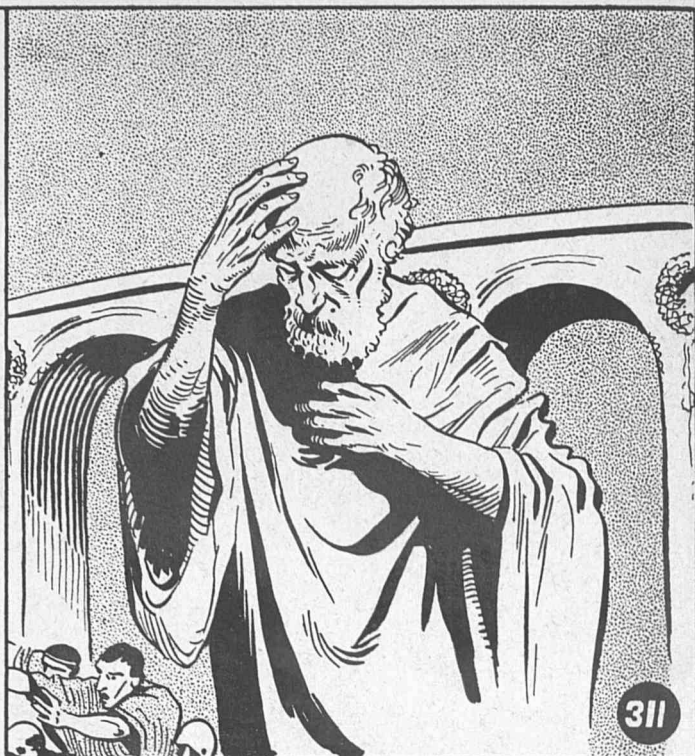
Zatem so ljudstvu pripravili prizor, ki ga ni nihče pričakoval. Ko so areno posnažili ter znova potresli s cvetjem, se je na njej prikazal Neron v škrlatnem plašču in z zlatim vencem na glavi. Za njim je šlo dvanajst pevcev s plunkami v rokah. Na sredi arene je Neron obstal, prijel srebrno harfo in nekaj trenutkov strmel v nebo, ko da čaka navdiha bogov. Potem je začel brenkati in peti žalostinko o požaru Rima.

Ljudstvo je molče postulovalo. Med pesmijo in med glasom srebrnih strun pa je od zunaj bilo slišati škripanje voz, na katere so polagali ostanke kristjanov, ki so jih raztrgale zveri v gledališču.

311

Ko je cesar nehal, je ljudstvo začelo viharno ploskati. Apostol Peter pa se je med hrumečo množico z rokami prijel za belo glavo in v duhu zaklical:

»Gospod, Gospod! Kakšnemu človeku si dal oblast nad svetom! In vendar hočeš imeti svoj prestol v tem mestu!«

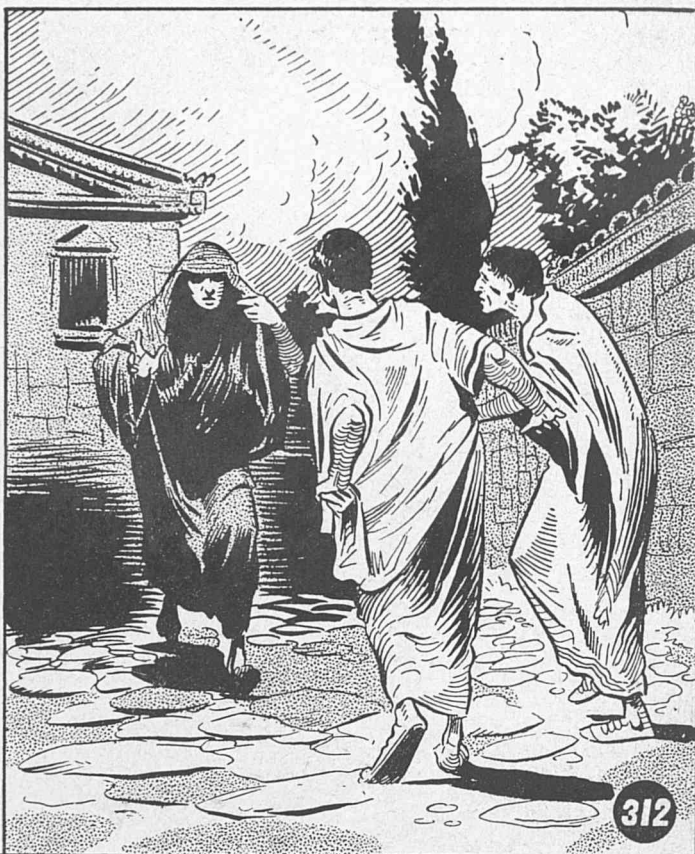
312.

Noč je bila jasna in goraka. Ko sta se Petronij in Vinicij vrnila z iger ter sta pred Vinicijevim domom stopala iz nosilnice, se jima je približala temna postava in rekla:

»Jaz sem Nazarij, sin Mirjamin. Prihajam iz ječe. Ursus me pošilja in sporoča, da je Ligija še živa. Leži v vročici in ponavlja tvoje ime, gospod. Bolezen jo je obvarovala smrti in sramote, ker se krvniki boleznijo boje.«

Nazarij je potem razložil nov načrt, kako bi Ligijo rešili iz ječe. Podkupiti bi bilo treba ječarje, da bodo Ligijo živo položili v rakev in jo poslali ven. Zunaj naj čakajo Vinicijevi ljudje in jo takoj odvedejo na varen kraj iz Rima...

Ko so se dogovorili, je Nazarij odšel, da bi oskrbel vse potrebno.

313

313.

Vinicij je seveda hotel pri reševanju ljubljene Ligije pomagati sam. Zato sta naslednji večer s Petronijem krenila na dogovorjeno mesto pred ječo. Ko sta prišla do sužnjev, ki so z mezgi že bili ondi, je začelo deževati. Dolgo se ni prikazala živa duša, tako da so začeli že dvomiti, če bodo nocoj sploh odnašali iz ječe trupla tistih, ki jih je čez dan pobrala mrzlica. Čez čas so zagledali od daleč soj dveh ali treh plamenic.

»Prihajajo!« je dejal Petronij. »Pazite, da ne bodo mezgi rezgetali!«

314

314.

Kmalu je prišel mimo spredov ljudi, ki so imeli usta in nosove zavite v rute, da bi se branili pred smradom, prihajajočim iz bližnjega skupnega grobišča. Nosili so rakve. Za trenutek so se ustavili, da so se še tesneje zavili v rute in ogrinjala, potem so nosila spet dvignili in odrinili dalje.

315.

Ena rakev pa je obstala prav pred bližnjim svetiščem boginje Libitine. — Vinicij in njegovi ljudje, med njimi dva sužnja z nosilnico za Ligijo, so planili tja. A še preden so bili pri rakvi, so zaslišali žalostni glas Nazarija, ki jim je dejal:

»Gospod, z Ursusom vred so jo prepeljali v Eskvilinsko ječo ... Mi nosimo drugo truplo!« ...

Petronija je to potrlo, da je bil mračen kakor vihar in niti poskušal ni Vinicija kaj tolažiti. Viniciju so gorele oči kakor v vročici, da ga je Petronij prestrašeno vprašal, kaj mu je.

»A vendar verujem, da mi jo On lahko vrne,« so bile edine besede, ki jih je izustil Vinicij.

315

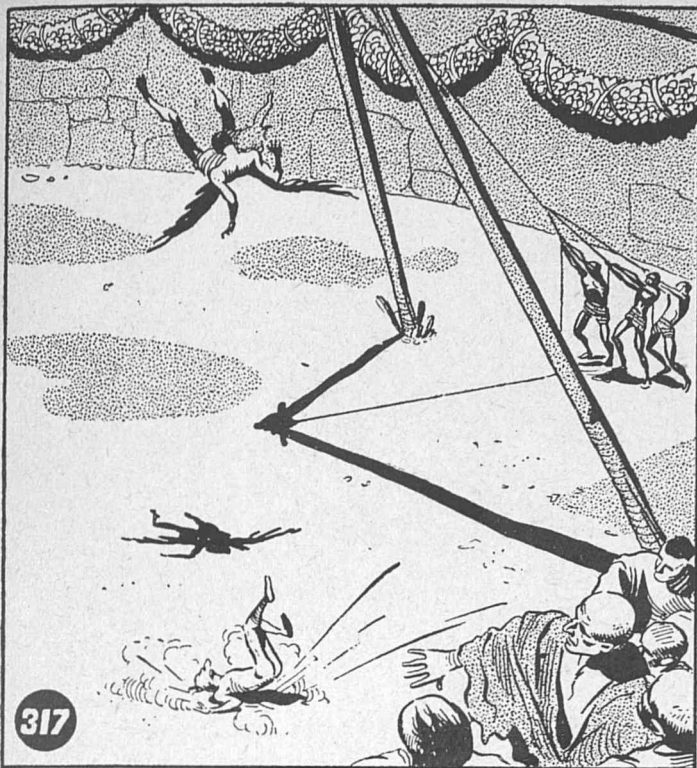
316

Dež, ki je bil začel oni žalostni večer, je padal tri dni, kar je bilo za Rim nekaj nenavadnega. Po deževju so se igre pričele znova. Najprej so kristjane preoblekli v borilce ter jim dali orožje, da bi se klali med seboj. A ti so pometali orožje na tla ter začeli moliti. Neron je množico, besno zaradi tega, lahko potolažil samo s tem, da je spustil nad kristjane prave borilce, ki so jih v trenutku pobili.

Ko so odnesli trupla, so začeli kazati vrsto slik iz bajeslovja. Prva slika je bil Herkul, kako gori vrh gore Ete. Vinicij se je bal, da so morda za velikana Herkula izbrali Ursusa. — Toda na visoki grmadi sredi arene je zgorel neki drugi kristjan, ki ga Vinicij ni poznal.

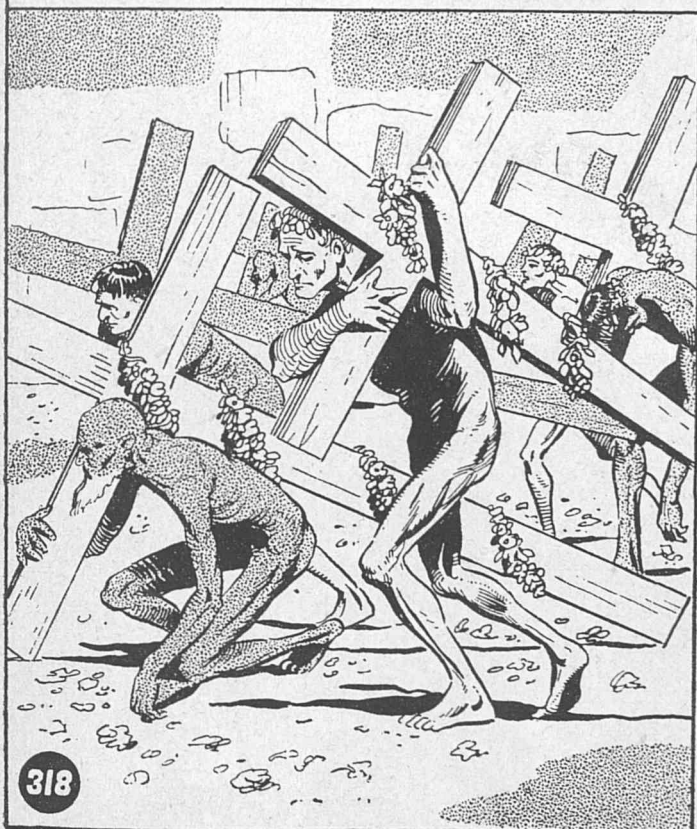
316

317

V drugi sliki je pa zagledal svoje krščanske znance Hilon. V tej sliki so predstavljali polet Dedala in Ikara. Dedala je moral igrati stari Evricij, tisti, ki je bil nekoč Hilonu razložil, kaj pomeni riba, Ikara pa njegov sin. Oba so s posebnim strojem dvignili zelo visoko, potem pa ju spustili v areno. Sin je pri tem treščil na tla tako blizu cesarjevega odra, da je njegova kri oškropila ne le zunanje okrasje, temveč celo škrlatne zastore na odru.

Hilon padca ni videl, ker je bil zaprti oči. Slišal je samo zamolkli udarec telesa, ki je treščilo na tla. Ko je odprl oči in zagledal kri čisto blizu sebe, bi bil kmalu spet omedlel.

318.

Slike so se vrstile druga za drugo. Na vrsto za muke so prišle krščanske device, ki so jih gladiatorji pred smrtjo onečastili, potem so nadnje spustili divje konje . . .

Popoldne so začeli okoli arene kopati jame, kar je kazalo na novo vrsto muk. Nato so odprli vrata iz podzemeljskih ječ in začeli v areno goniti trume kristjanov. Bili so goli in so na ramah nosili križe.

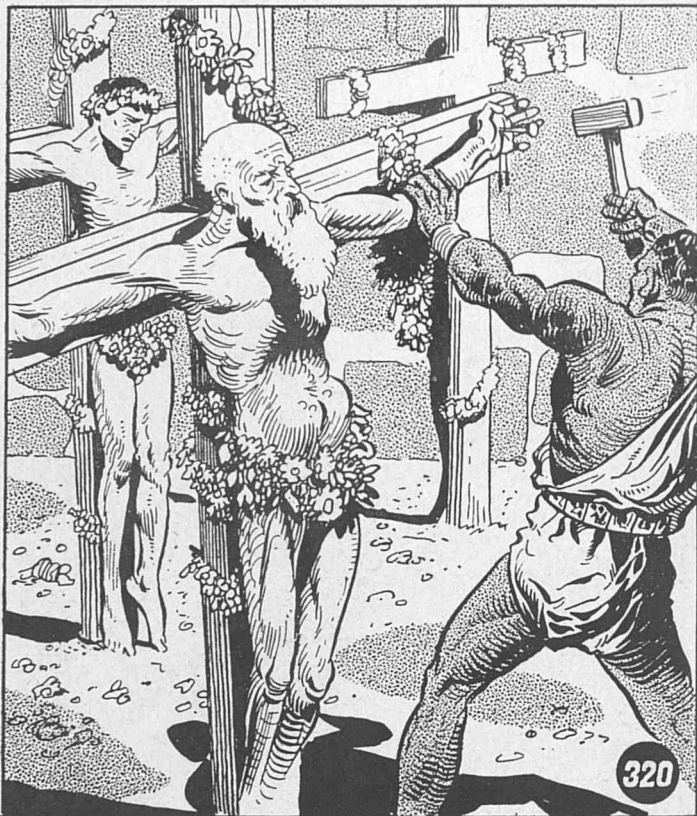
319

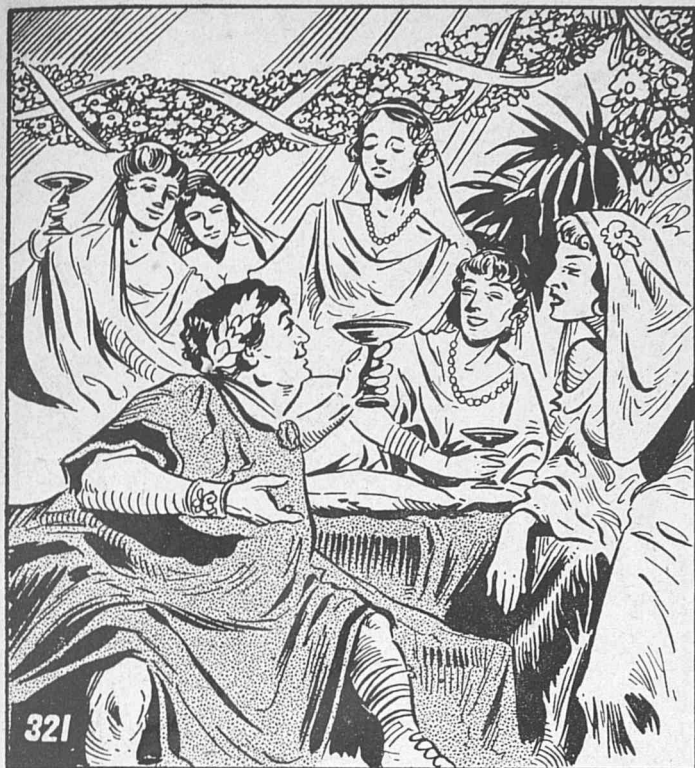
Kmalu je križev vse mrgolelo po areni. Videti je bilo starce, sključene pod bremenom križa, može v vsej moči, ženske z razpuščenimi lasmi, s katerimi so skušale skrivati nagoto, nedorasle otroke. Vsi so bili goli in s cvetjem okrašeni, in križi tudi.

320.

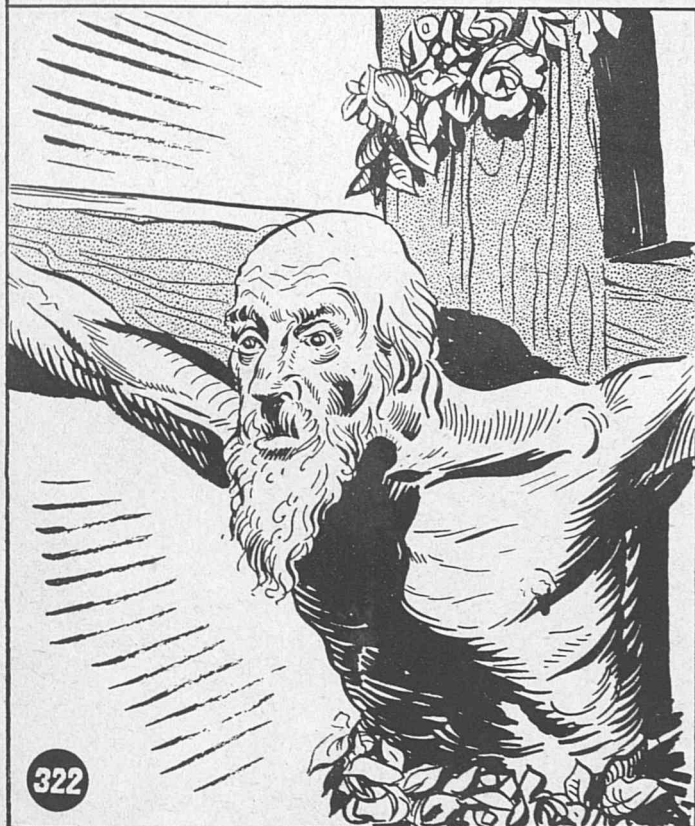
Križe so morali postaviti v izkopane jame ter se postaviti k njim. Potem so jih zgrabili črni sužnji, jih s hrbti pritiskali ob križe ter jim naglo začeli pribijati roke na prečnike. Žebli so predirali kristjanom roke in noge. — Udarci kladiv so odmevali po vsej areni in celo ven

321.

... prav do šotora, kjer je Neron med tem gostil dvorjane in vestalke. Tam so pili vino, se norčevali, šepetali Vestinim svečenicam na uho čudne besede ter se veselili v pričakovanju novih krvavih prizorov.

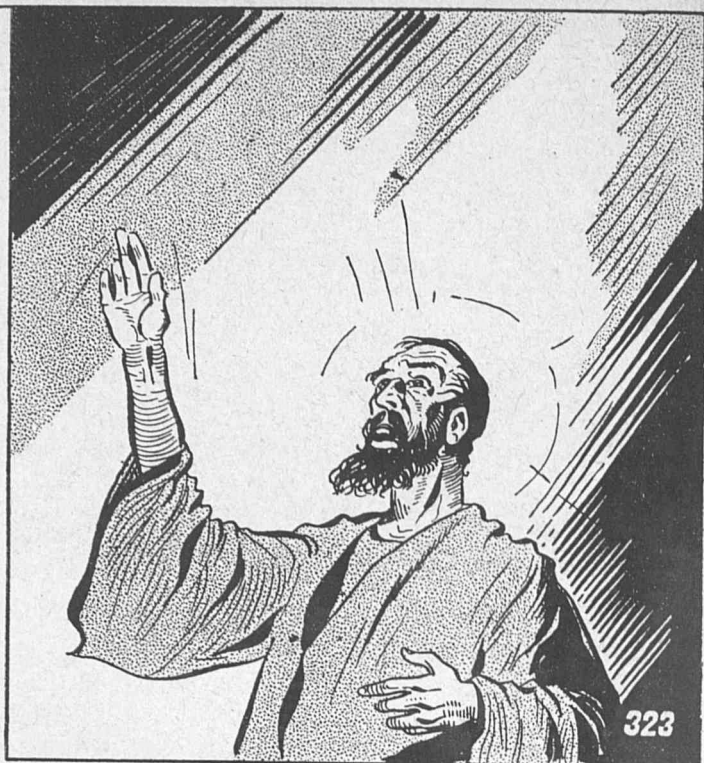
322.

Med žrtvami na križu je bil tudi Krisp. Ko je že visel, je obrnil svoj strogi, strastni obraz k onim, ki so še čakali da jih bodo pribili, ter jim govoril:

«Odrpto nebo vidim, a vidim tudi odrpto brezno. Zahvalite Odrešenika, da vam je dovolil umreti tako, kakor je umrl on. Bojte se sodbe, kajti dan jeze prihaja . . .»

323.

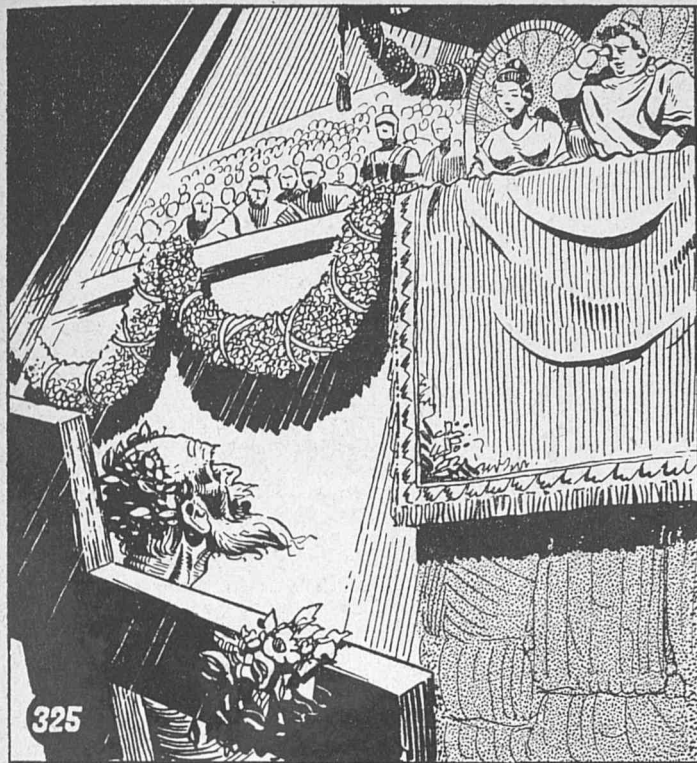
»Ne dan sodbe in jeze, temveč dan usmiljenja, odrešenja in sreče, zakaj Kristus vas bo objel in vas posadil na svojo desnico. Upajte, kajti nebo se odpira pred vami,« je ustavil Krispa močan, miren in slovesen glas, prihajajoč iz sredine bližnjih vrst gledalcev. Vsi v areni, celo oni na križih so obrnili obraze tja. Človek, ki je govoril, pa je zdaj stopil k ograji ter jih začel blagoslavljeni z znamenjem križa. Bil je apostol Pavel.

324.

Križi s pribitimi kristjani so stali po areni kakor gozd, v katerem na drevju vise trupla. Na križe in na glave mučenikov je sijalo sonce. Gneča križev je bila tolika, da so se sužnji komaj gibali med njimi. Ob robu arene so visele po večini ženske. Nobena žrtev še ni bila mrtva. Nobeden od križanih ni jokal ali prosil usmiljenja. Nekateri so imeli glave sklonjene na rame, drugi so obračali oči k nebu in tiho pregibali ustnice. V tem strašnem gozdu križev in v pošastnem molku je bilo nekaj strahotnega, da so gledalci nemo strmeli in niso vedeli, kaj bi.

325.

Krisp je visel prav nasproti Neronovemu odru. Nenadno je odprl oči ter začel divje gledati cesarja. Bil je tak, da so ga dvorjani zapazili ter si začeli šepetati. Nazadnje je celo Neron nastavljal na oko svoj smaragd in ga pogledal. Krisp je zganil roko, kakor da jo hoče odtrgati s križa, potem je začel napejnjati prsi in mrtvaško tišino je pretrgal njegov strašni krik:

»Gorje ti, morilec lastne matere, gorje! Gorje ti, morilec lastne žene in brata, gorje ti, antikrist! Brezno se odpira pred teboj in smrt stega svojo roko po tebi. Gorje ti, živi mrtvec, zakaj umrl boš v grozi in boš obsojen vekomaj!«

Ob tej strašni žalitvi si nihče ni upal niti dihati. Neron se je zdrznil in smaragd mu je padel iz rok. Ker Krisp ni mogel odtrgati pribite roke s križa, je proti cesarju stresal svojo belo brado in izvenca na glavi se mu je usipalo listje rož, ko je pred smrtjo še enkrat zavpil:

»Gorje ti, krvnik! Tvoja mera je polna in tvoj čas se bliža!«

326.

Pogled na Hilonu je bil ob teh prizorih grozoten. — Ostanke las na lobanji so mu bili čisto pobeledli, na obličju mu je bilo videti samo nemir, obup in strah. Prosil je cesarja, naj mu dovoli umakniti se, toda Neron ni o tem maral nič slišati.

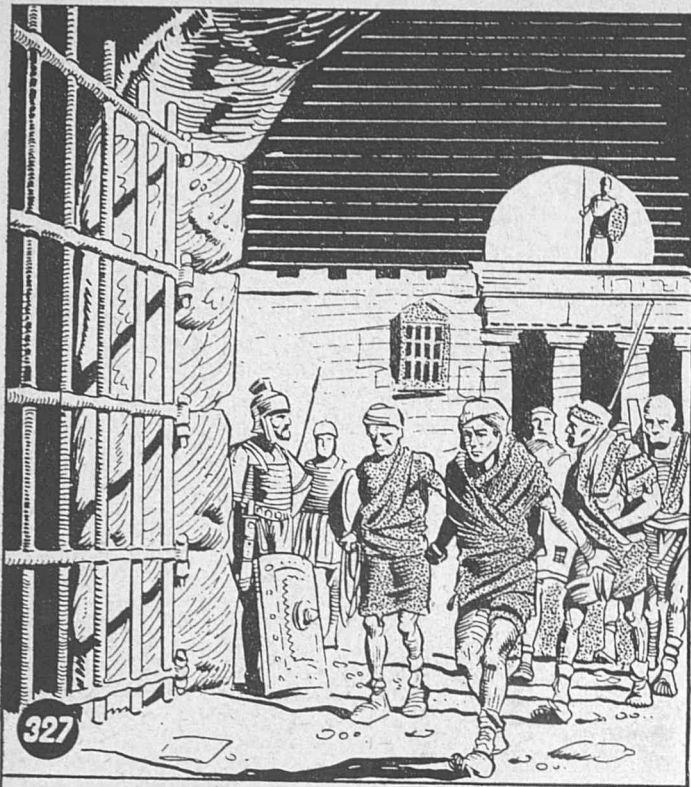
Petronij je zdaj spet stopil k Hilonu, se ga dotaknil s palico ter mu dejal:

»Ali ti nisem rekel? Ne boš vzdržal!«

In Hilon je zdaj začel zanikavati vse, kar je poprej trdil o kristjanih. Dejal je, da niso zastrupljevalci, da ne more otrok, da ne zastrepajo vodnjakov...

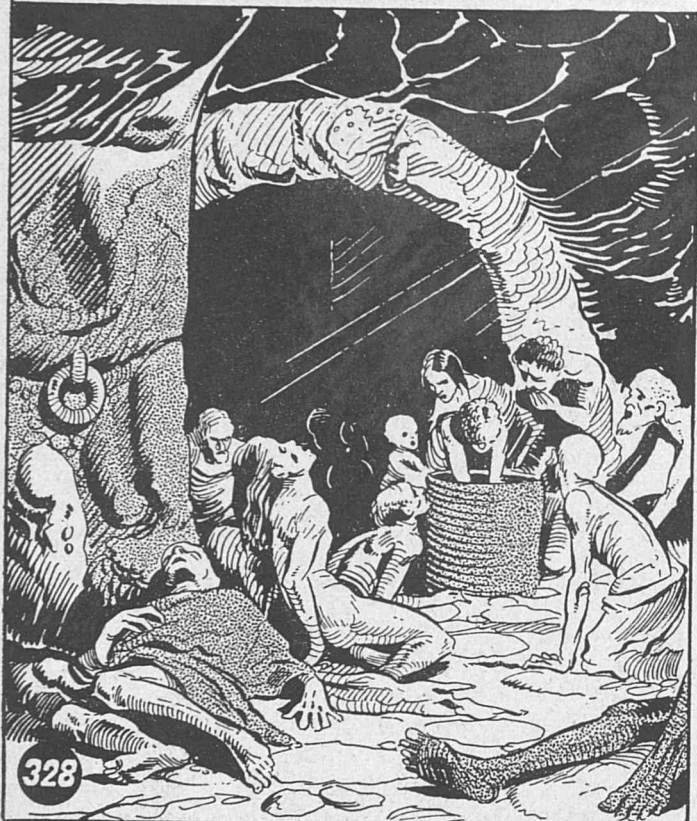
»In zakaj si jih potem dal Tigelinu v roke?«

Hilon od strahu ni vedel, kaj bi odgovoril.

327

327.
Bilo je jasno, da misli Nerón Ligijo prihraniti za kake nove, posebne muke. Zato je Vinicij sklenil poskusiti še naslednje, česar se je domislil. Nadzornik »Smrdečih votlin«, kjer so pokopavali žrtve iz amfiteatra, ga je za ogromno podkupnino sprejel med svoje delavce, katere je vsak dan pošiljal po mrliče. Ko je prišel večer, da bi moral z njimi na delo, si je Vinicij ovil glavo in boke s cunjami, namočenimi v dišeče olje. Nemirnega srca je v gruči drugih delavcev odrinil na Eskvilin ter mimo pretorijanske straže skozi velika, železna vrata v ječo.

328

328.
Prišli so v vrsto velikih, obokanih kleti. Medle svetilke so razsvetljevale prostor, ki je bil poln ljudi. Nekateri so ležali ob stenah in spali, drugi so bili že mrtvi, spet drugi so se gneti okoli velike posode z vodo, ki je stala v sredi, ter pili žejno, kakor ljudje, ki jih kuha vročica. Tu pa tam so se speči otroci stiskali k materam. Krog in krog je bilo slišati stokanje, naglo dihanje bolnikov, šepetajoče molitve in polglasno petje. Bolniki so zmedeno govorili ter z upadlimi potnimi obrazi prosili vode.

Ob misli, da bi Ligija utegnila biti v tej grozoti, bi bil Vinicij skoraj omedlel.

329.

Po dolgem prerekanju s pazniki je gospodar delavcev določil Vinicija, da pojde po ječah iskat mrličev. Vinicij si je ogledal vse temne kote, vse jetnike in vse bolnike v treh ječah, pa ni nikjer zagledal znanega obraza. Potem je — brez upa — šel še v četrto ječo, ki je bila dosti manjša od drugih. Tam je vzdignil luč in se začel razgledovati. Nenadno se je pa zdrznil, zakaj zazdelo se mu je, da vidi pod zamreženo odprtino v steni velikansko Ursusovo postavo. Takoj je ugasnil luč, stopil tja in vprašal:

»Ursus, ali si ti?«

Velikan se je ozrl, rekoč:

»Kdo si? Ne poznam te, ko si ugasnil svetilko.«

329

330.

Ta trenutek je pa Vinicij že zagledal Ligijo, ki je ležala na razgrnjenem plašču ob steni. Ni črnil nobene več, temveč je pokleknil k deklici. Ursus ga je zdaj spoznal in dejal:

»Hvala Kristusu! A nikar je ne budi, gospod!«

Vinicij je kleče in skozi solze gledal njen alabastrno beli obraz in njene shujšane roke. Ob pogledu nanjo ga je prevzela ljubezen, podobna presunljivim bolečinam, pa tako polna sočutja in oboževanja, da se je zgrudil ter začel poljubljati rob plašča, na katerem je počivalo predragotno bitje.

330

331

331.

Skozi zamreženo odprtino v zidu so se zdaj prikradli žarki mesečine ter ječo razsvetlili bolj kakor drobna luč, ki je visela nad vrati. Ligija je odprta oči, položila svoje razbeljene dlani na Vinicijeve roke ter rekla:

»Vidim te. Vedela sem, da boš prišel!«

On se je sklonil k njenim rokam ter si jih začel pritskati na čelo in na srce.

332

332.

Potem jo je vzdignil z težišča, si jo naslonil na prsi in rekel:

»Prišel sem, draga. Kristus naj te varuje in reši. «

Več od bolečine ni mogel povedati. Stiskal si jo je na na prsi, ko je govorila:

»Bolna sem in umreti bom morala tukaj ali v areni. Molila sem, da bi te pred smrtjo še videla. Kristus me je uslišal. Prišel si. Dal mi je za trenutek zavest, da se bova lahko poslovila. Odhajam, toda ljubim te in te bom zmeraj ljubila. Ne jokaj za menoj in pomni, da boš tudi ti prišel tja, kamor grem jaz. Nisem dolgo živela, toda Bog mi je dal tvojo dušo. Povedala bom Kristusu, da nisi godrnjal zoper njegovo voljo in da ga še vedno ljubiš, četudi si gledal mojo smrt. Ga boš ljubil in potrpežljivo prenesel mojo smrt? Obljubi mi to!«

333

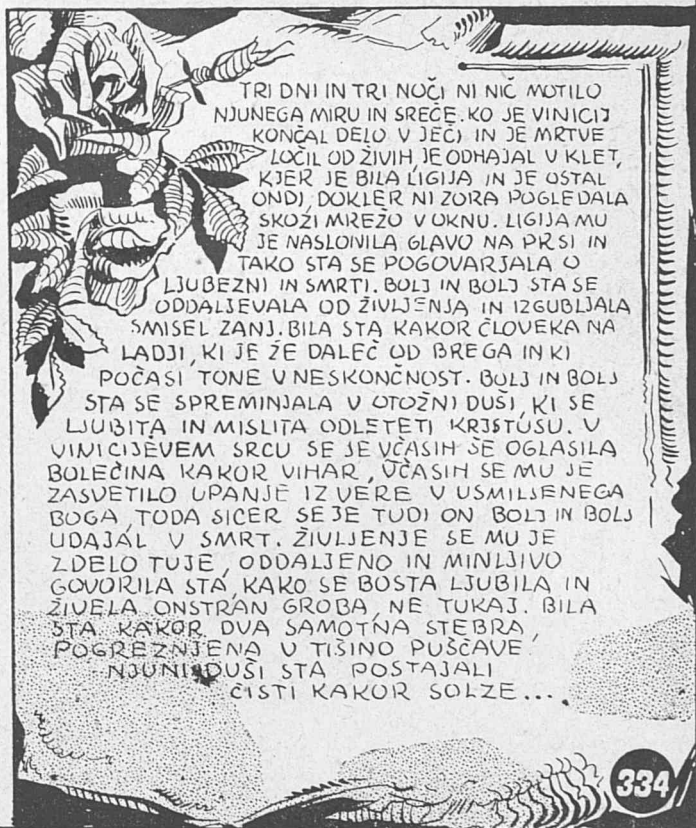
Zmanjkalo ji je diha Vinicij jo je objel s tresočimi se rokami in odgovoril:

»Pri tvoji sveti glavi — objubljam!«

Njeno obličje se je v otožni mesečini razjasnilo. Še enkrat si je vzdignila njegovo roko k ustnicam in zašepetala:

»Tvoja žena sem!«

Pretorijanci pred ječo, ki so kockali, so se na glas prerekali, ona pa sta pozabila na ječo, na straže in na ves svet ter začela moliti

TRI DNI IN TRI NOČI NI NIČ MOTILO NJUNEGA MIRU IN SREČE. KO JE VINICIJ KONČAL DELO V JEČI IN JE MRTVE LOČIL OD ŽIVIH JE ODHAJAL V KLET, KJER JE BILA LIGIJA IN JE OSTAL ONDI, DOKLER NI ZORA POGLEDALA SKOZI MREŽO V OKNU. LIGIJA MU JE NASLONILA GLAVO NA PRSI IN TAKO STA SE POGOVARJALA O LJUBEZNI IN SMRTI. BOLJ IN BOLJ STA SE ODDALJEVALA OD ŽIVLJENJA IN IZGUBLJALA SMISEL ZANJ. BILA STA KAKOR ČLOVEKA NA LADJI, KI JE ŽE DALEČ OD BREGA IN KI POČASI TONE V NESKONČNOST. BOLJ IN BOLJ STA SE SPREMINJALA V OTOŽNI DUŠI, KI SE LJUBITA IN MISLITA ODLETETI KRISTUSU. V VINICIJEVEM SRCU SE JE VČASIH ŠE OGLASILA BOLEČINA KAKOR VIHAR, VČASIH SE MU JE ZASVETILO UPANJE IZ VERE V USMILJENEGA BOGA, TODA SICER SE JE TUDI ON BOLJ IN BOLJ UDAJAL V SMRT. ŽIVLJENJE SE MU JE ZDELO TUJE, ODDALJENO IN MINLJIVO GOVORILA STA, KAKO SE BOSTA LJUBILA IN ŽIVELA ONSTRAN GROBA, NE TUKAJ. BILA STA KAKOR DVA SAMOTNA STEBRA, POGREZNJENA V TIŠINO PUŠČAVE. NJUNIA DUŠI STA POSTAJALI ČISTI KAKOR SOLZE ...

335

335.

Četrti dan je Petronij povedal Viniciju, da bodo naslednji večer s kristjani razsvetlili cesarjeve vrtove. Vinicij se je zdaj zavedel strašne resničnosti in srce mu je vztrepetalo od groze, ko je pomislil, da bo to poslednja noč, ki bi jo utegnil preživeti z Ligijo. Naglo se je spet preoblekel v delavca in šel pred ječo. Toda nadzorstvo je bilo ta večer posebno strogo in vrh tega ga je poveljujoči stotnik prepoznal. Prijel ga je za roko, ga odvedel v stran ter mu previdno dejal:

»Gospod, pojdi domov. Spoznal sem te, toda molčal bom, ker te ne maram uničiti. Bogovi naj te tolažijo!«

Vinicij ga je preprosil toliko, da mu je dovolil ostati, da bi videl obsojence, ko jih bodo peljali mimo.

336

336.

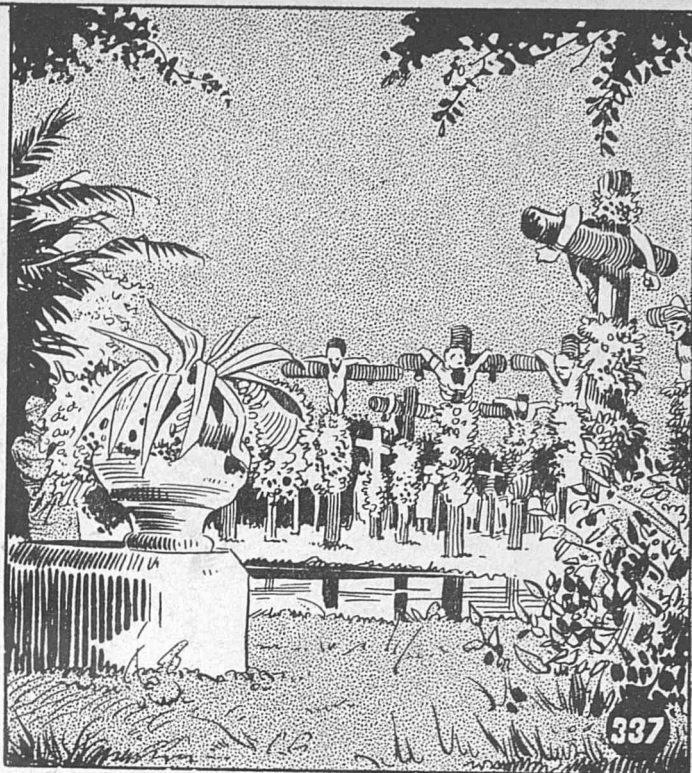
Okoli polnoči so se na široko odprla vrata ječe in v mesečini se je prikazala vrsta jetnikov: moških, žensk in otrok, ki jih je obdajalo polno vojakov. Nesrečniki so stopali v vrsti po dva in dva. Gonili so jih mimo Vinicija toliko, da se mu je zdelo, da bodo izpraznili vse ječe.

Med obsojenci je spoznal zdravnika Glavka, ni pa zagledal med njimi ne Ursusa ne Ligije.

337.

Komaj se je mračilo, so že množice ljudstva hitela v cesarjeve vrtove in se neznan-sko čudile prizoru, ki se jim je nudit ondi. Neron in Tigelin sta hotela igre s kristjani končati zaradi kuge, ki se je širila po ječah. Zato sta izpraznila vse zapore za to prireditve. Po vseh drevoredih in ob poteh, okoli lok, grmovja, ribnikov in jezerc so bili privezali kristjane. Z vzpetin, kjer drevje ni zaslanjalo pogleda, je bilo videti cele vrste kolov in teles, okrašenih z mirto, bršljanom in cvetjem. Zdelo se je, ko da so v veselje Nerona in Rima privezali na kole cel narod. Množice so si ogledovale žrtve in se spraševale:

»Ali je res moglo biti toliko krivcev in ali so Rim zažgali otroci, ki še hoditi ne znajo?«

338.

Ko se je zmračilo in so se na nebu pokazale prve zvezde, je k vsakemu kristjanu stopil suženj z gorečo plamenico v roki. Zadonele so trobente in sužnji so stebre spodaj podnetili. S smolo napoljena slama, skrita pod cvetjem, se je takoj vnela z jasnim plamenom, ki je bil vedno višji, silil skozi bršljan ter začel žrtvam lizati noge. Gledalci so umolknili. Po vrtovih se je oglasilo stokanje in bolestinno vpitje. Nekatere žrtve so vzdignile oči k nebu ter začele prepevati na čast Kristus.

339.

Vzplamteli so glavni in stranski drevoredi, razgorele so se skupine drevja in grmovja, listje po drevju je rdelo in vrtovi so bili svetli kakor podnevi. Smrad po ožganem mesu je polnil ozračje. Med gledalci so se oglašali kiki in naraščali kakor ogenj, ki je objemal stebre, lizal žrtvam prsi in počrnele obraze, nazadnje pa se pognal kvišku in objel vse

340.

Že ob začetku se je med množico prikazal cesar na prelepem štirivprežnem cirkuškem vozu, ki so ga vlekli belci. Za njim so se na drugih vozovih peljali dvorjani v bleščečih oblačilih, senatorji, svečeniki in gole bakhantke z venci v lasih ter z vrči vina v rokah. Med vozovi so stopali godci, ki so igrali na harfe in lutnje. Ves ta sijajni, pijani sprevod se je pomikal med dimom in živimi plamenicami.

341.

Neron je imel pri sebi na vozu Tigelina in Hiona, ob čigar strahu se je hotel nasmajati. Kočijažil je sam. Vozil je počasi, se ustavljal pri gorečih telesih, si ogledoval natančneje zdaj katero devico, ki se ji je telo krivilo in cvrčalo v plamenih, ali otroka, ki so mu bile bolečine spačile obraz. Stal je na visokem, zlatem vozu, obdan od valoveče množice, ki se mu je klanjala. Na glavi je imel zlat venec kakor kak zmagovalec v cirkusu in je bil videti skoraj velikan.

342.

Ko se je pripeljal do velikega vodometa na križišču dveh drevoredov, je stopil z voza ter se pomešal med ljudmi, ki so ga pozdravili s ploskanjem. Bakhantke, vile, satiri, dvorjani, svečeniki in vojaki so ga takoj obkročili s svojim norim zborom, on pa je s Tigelinom in Hionom šel okoli vodometa, ob katerem je stalo nekaj desetih živih plamenic. Pred vsako se je ustavil, pripomnil to ali ono, ali pa se norčeval iz obupnega Hiona.

343.

Nazadnje so obstali pred visokim stebrom, ki je bil ovit z mirto in bršljanom. Rdeči ognjeni jeziki so segali žrtvi že do kolen, njen obraz pa je bil zavit v dim. Čez čas je veter dim odgnal in pokazal se je obraz starca s sivo brado, ki mu je padala po prsih. Ob pogledu nanj se je Hilona zvil, iz ust pa mu je pri-vrel krakajoč glas:

»Glavk! Glavk!«

In res je z gorečega ste-bra zrl nanj Glavk.

344.

Bil je še živ. Obraz je imel sklonjen, ko da bi še enkrat hotel videti tistega, ki ga je izdal, mu vzel ženo in otroke, najel morilca tudi zanj in ga, ko mu je bil vse to že odpustil zaradi Kristusa, še enkrat dal v roke rabljem. Žrtev, ki je doživela to strašno krivico, je zdaj gorela na stebrom, pod njo pa je stal njen rabelj.

Glavk ni trenil z očmi od Hilona, ki je hotel pobegniti, pa ni mogel. Nevidna roka ga je z nadčloveško močjo držala prikovanega pod tem stebrom. Zdelo se mu je, ko da vse okoli njega izginja in pada, da iz črne praznote vidi samo strašne oči mučenika, ki ga kliče na odgovor. V Hilonomem obrazu je bilo nekaj tako strašnega, da je navzočim zamrl smeh na ustnicah.

Grk se je tresel, stegnil roke kvišku in s presunljivim glasom zaklical:

»Glavk! Pri Kristusovem imenu te rotim, odpusti mi!«

344

345.

Mučenikova glava se je nalahno stresla in z vrh stebra se je zaslišal šibak glas: »Odpuščam...«

Hilon se je vrgel na obraz, tulil kakor zver, pobiral z rokami prah ter si z njim potresal glavo. Medtem pa so plameni spet zrasli, objeli Glavku prsi in obraz, razpleli mirtni venec na njegovi glavi ter pogoltnili moža in steber.

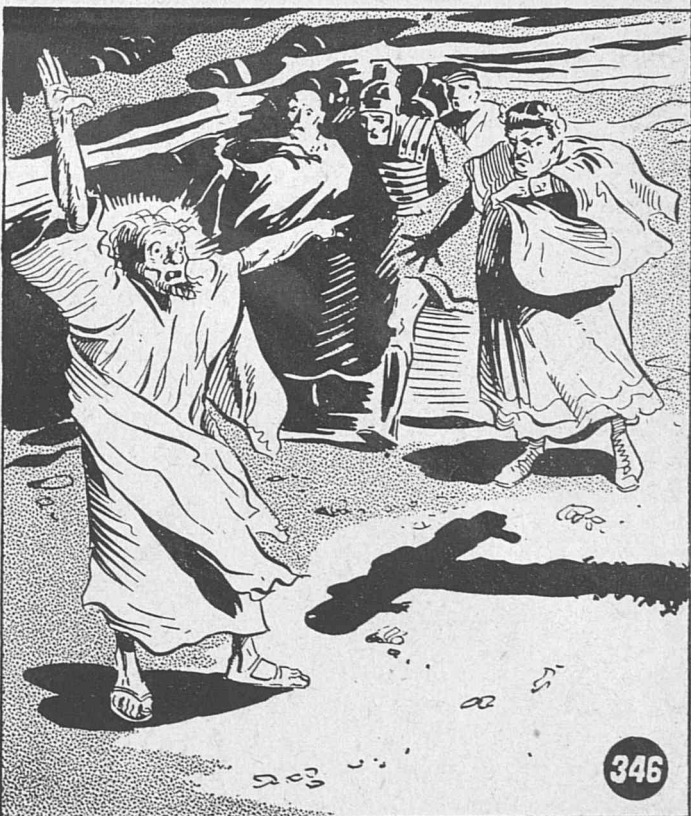

346.

Hilon je čez nekaj časa vstal. Njegov obraz je bil tako spremenjen, da se je dvorjanom zdelo, ko da je pred njimi čisto drug človek. Grku so oči sijale v čudnem ognju, na obrazu se mu je kazala odločnost, da je bil podoben svečeniku, ki hoče razodeti ljudem neznano resnico.

Hilon se je obrnil k množici in začel na ves glas vpiti: »Rimljani! Prisegam pri lastni smrti, da tukaj umirajo nedolžni, požigalec pa je tale!«

In iztegnil je desnico proti Neronu.

347

347.

Zdaj je vse utihnilo. Dvorjani so okameneli. Nenadno pa se je ljudstvo pognalo proti starcu, da bi ga bolje videlo. Nastala je gneča in oglasilo se je vpitje:

»Gorje nam!... Rdečebradec!... Ubijalec!... Požigalec!...«

Hrušč in gneča sta bila vedno hujša. Tedaj pa se je nekaj dogorelih stebrov prevrnilo, iskre so se vsule krog in krog, začela se je strašna zmeda, ki je Hilona zagrnila in ga potegnila s sabo.

348

348.

Žive plamenice so vsepovsod dogorevale in se podirale čez pota. Na vrtovih se je temnilo. Med razburjeno množico so krožile čudne govorice o tem, kar se je bilo zgodilo. Pravili so, da je cesar omedlel, da je sam priznal, kako je dal Rim zažgati, da je hudo zbolel. Začelo se je oglašati sočutje do kristjanov...

Hilon je blodil po temnih vrtovih in zdelo se mu je, da povsod vidi samo njegov obraz. Umikal se je v temo, nazadnje pa je zavil proti vodometu, kjer je bil umrl Glavk. Tedaj se je tuja roka dotaknila njegove rame.

Preplašen se je obrnil ter zagledal pred sabo apostola Pavla.

»Jaz sem preklet! Kaj hočeš od mene?« ga je vprašal.

»Rešiti te hočem,« je odgovoril apostol.

»Za mene ni rešitve,« je zamolklo dejal Hilon in začel onemoglo stokati.

349.

»Ozri se name in pojdi za mano,« je govoril Pavel. »Naš Bog je Bog usmiljenja. Kristusovo usmiljenje je kakor morje, grehi in krivice tonejo v njem kakor kamenje v breznu. Tudi jaz sem Kristusa sovražil in ga preganjal. Toda prikazal se mi je in me poklical. Zdaj je tebe obiskal s kesom in s trpljenjem, da bi te poklical k sebi. Ti si ga sovražil, On pa te je ljubil. Odpustiti ti hoče in te rešiti. Pojdi z menoj, jaz te bom povedel k Njemu. Veruj v Njega in našel boš odrešenje...«

Med temi besedami ga je pripeljal do vodometu, čigar curki so se lesketali v mesečini. Hilon je začel drhteti, zahtel je, padel na kolena ter skril obraz v roke. Pavel je začel moliti... Čez dolgo se je s tal zaslíšal strt glas:

»Kristus!... Kristus!... Odpusti mi!...«

Pavel je zdaj stopil k vodometu, zajel v dlan vode ter se vrnil h klečečemu nesrečniku, rekoč:

»Hilon, krstim te v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.«

350.

Hilon je vzdignil glavo, razprostrl roke in ostal negiben. Mesec je v polnem soju svetil na njegove bele lase in na negibno, kakor iz kamna izklesano obličje. Čas je tekel in že se je oglašalo petelinje petje. Zdaj se je Grk zganil in vprašal apostola:

»Kaj naj še storim pred smrtjo, gospod?«

»Upaj in pričaj resnico!«

Hilon ga je prosil, naj ga še enkrat blagoslovi, potem sta se ločila.

351

351.

Hilon je vedel, kaj ga čaka. Ko se je vrnil domov, so tam že bili pretorijanci, ga zgrabili in ga odvedli na Palatin. Privlekli so ga pred Tigelina, ki ga je pozdravil z zlobnim licem, rekoč:

»Žalil si veličanstvo in kazen ti ne bo ušla. A če jutri pri igrah rečeš, da si bil pijan in da so požar zanetili kristjani, boš samo bičan in izgnan.«

»Ne morem, gospod,« je potihoma odvrnil Hilon.

Tigelin je pokazal v kot, kjer so stali štirje traški sužnji z vrvmi in kleščami v rokah, in dejal:

»Ali si videl, kako umirajo kristjani? Ali hočeš tudi ti tako umreti?«

»Tudi jaz verujem v Kristusa, gospod,« je odgovoril Hilon.

352

352.

Zdaj je Tigelin zbesnel. Skočil je h Grku, ga z obema rokama pograbil za brado, ga vrgel ob tla, ga začel tepati in s penastimi usti vpiti:

»Prekliči! ... Prekliči! ...«

»Ne morem,« je odgovarjal Hilon.

»V muke z njim!« je velel Tigelin.

353.

Sužnji so pograbili; starca, ga privezali na dolgo klop in mu s kleščami začeli stiskati mršave ude. On pa je ponižno poljubljal roke, ki so ga vezale. Nato je zaprl oči in zdelo se je, da je mrtev, ko se je Tigelin še enkrat sklonil k njemu in ga vprašal: »Ali boš preklical?« so se njegove blede ustnice zgahnile poslednjič in zaslišal se je slaboten šepet:

»Ne... morem!«

Tigelinu je zdaj šinila v glavo nova misel. Obrnil se je k sužnjem in zapovedal:

»Izpulite mu jezik!«

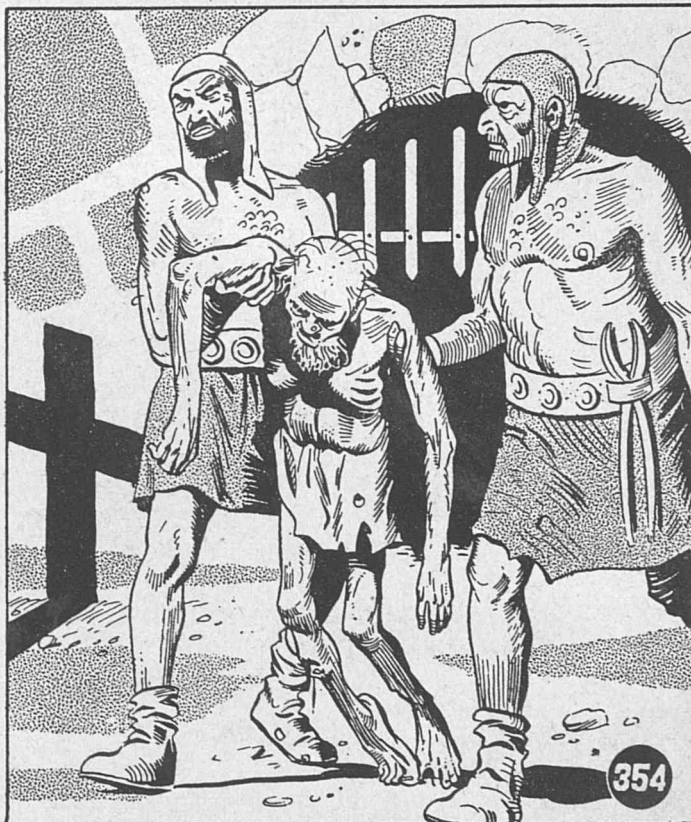

353

354.

Na prihodnji predstavi, na katero so ljudi zvabili z obljubami, kaj vse bodo videli, je prišel na vrsto Hilon, in sicer v tako imenovanem prizoru z medvedom.

Hilona sta dva moža privedla oziroma prinesla v areno, zakaj ni mogel hoditi sam, ker je imel noge polomljene od mučenja.

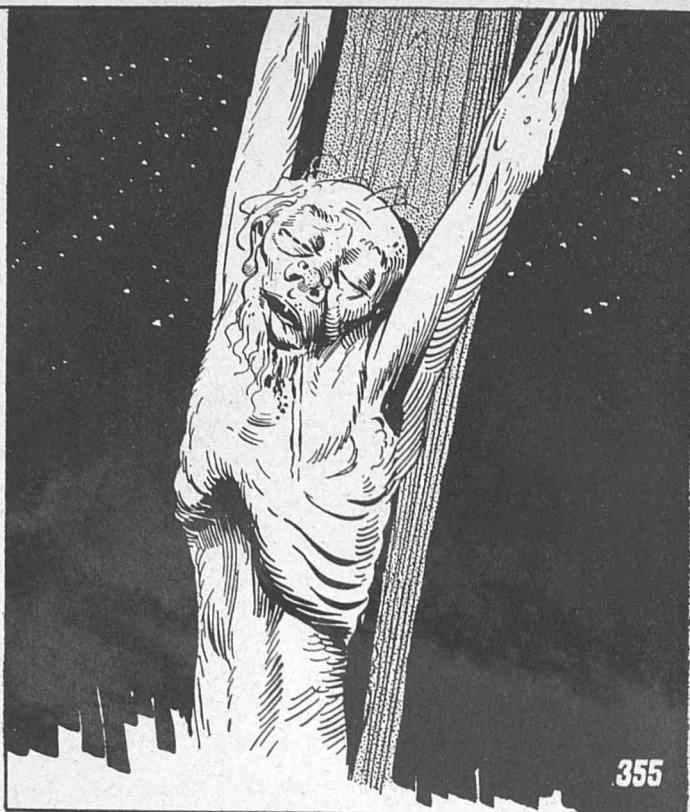

354

355.

Hilona so naglo pribili na nizek križ ter križ potem postavili. Oči vseh gledalcev so se obrnile k njemu, toda le malokdo je v tem starcu spoznal nekdanjega Hilona. Po mukah ni v njegovem obrazu ostala več niti kaplja krvi, samo na beli bradi se mu je poznala krvava sled jezika, ki so mu ga bili iztrgali. Bil je videti dosti starejši kakor sicer. Njegov izmučeni obraz, ki je sicer bil vedno nemiren in zloben, je zdaj bil videti sladak in spokojen kakor obraz spečega ali mrtvega človeka.

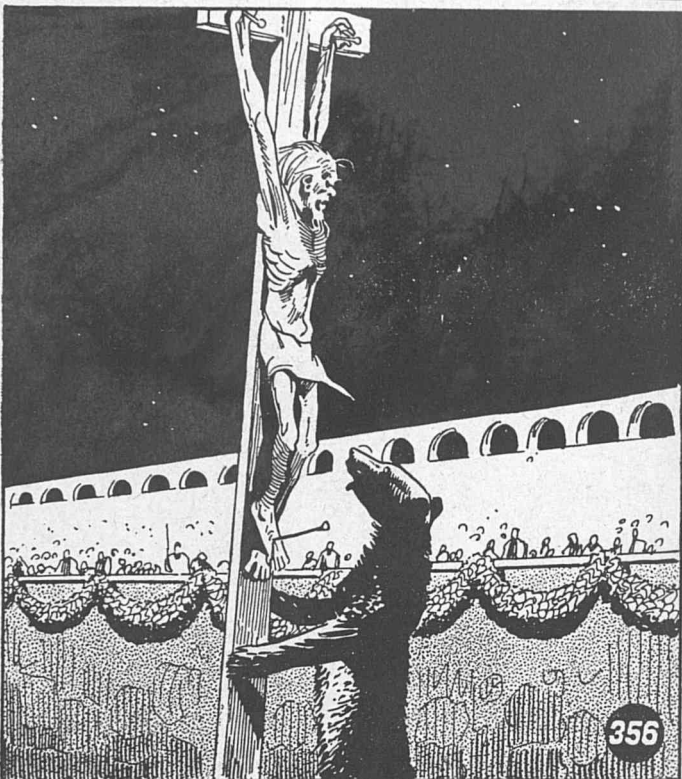
Nihče se ni smejal, zakaj v tem križanem je bilo nekaj tako slabotnega in nebogljenega, da se je vsakdo spraševal, kako je moči križati in mučiti take ljudi.

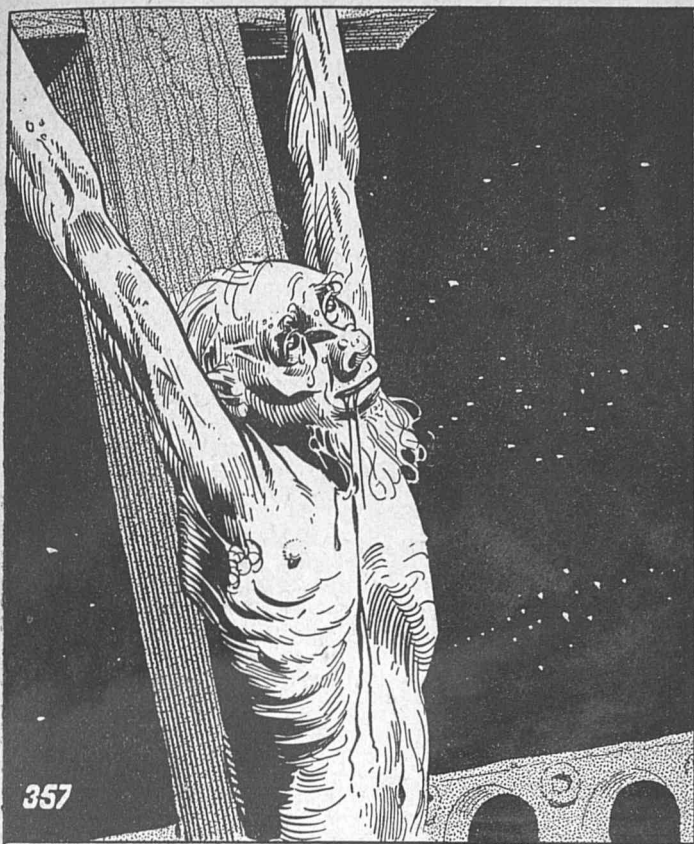
355

356.

Nazadnje je priracal v areno medved. Glavo je sklanjal k tlem in kimal, se oziral in gledal, kakor da nekaj išče. Ko je opazil križ, se je vzpел nanj, potem pa sedel podenj in začel mrmrati, ko da bi se bilo celo v njegovem srcu oglasilo sočutje do te žalostne človeške podrtine.

356

357

357.

Cirkuški nameščenci so začeli medveda ščuvati, toda ljudstvo je bilo tiho. Hilon je medtem počasi vzdignil glavo in se nekaj časa oziral. Naposled so se mu pa oči ustavile nekje na vrhu amfiteatra, prsi so še mu začele živahneje dvigati in tedaj se je zgodilo nekaj, kar je gledalce osupnilo. Hilonov obraz se je zjasnil, čelo mu je zasijalo, oči so se mu dvignile k nebu, nasmehnil se je, potem pa sta mu po licu počasi zdrsnili dve debeli solzi.

In umrl je.

Tedaj pa je zvonel moški glas prav tam pod vrhom močno zaklical:

»Mir mučencem!«

V gledališču je bila gluha tišina.

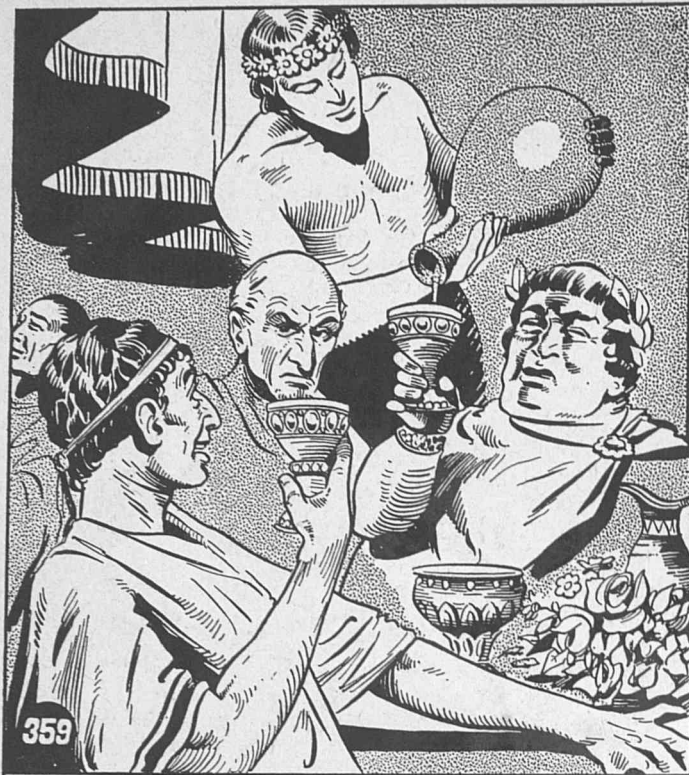
358

358.

Po prireditvi v cesarjevih vrtovih so se bile ječe precej izpraznile in novih žrtev je bilo vedno manj. Toda Neron in Tigelin nista zaradi tega nič odnehala s preganjanjem.

Vinicij ni imel prav nič upanja več, da bi Ligijo rešil smrti. Sanjal je samo o tem, kako jo bo pokopal v rodinski grobnici in kako se bosta v nebesih pred Kristusovim obličjem združila in bosta tam srečna. Videl je na Hilonu, kako je mučeniška smrt lepa in celo lahka. Zato si je je želel kot rešitve iz vsega hudega na tem svetu in kot poti v lepše življenje.

Prav tako so tekle misli Ligiji. Tudi ona ni čutila druge želje ali upanja kakor upanje na srečo onkraj groba. Smrt je zanjo bila ne samo rešitev iz rok Neronovih in Tigelinovih, temveč ji je pomenila šele pravo poroko z Vinicijem

359.

Petronij je zvedel, pa tudi sam začutil, da mu je cesar spet naklonjen. Vedel je, da je to zaradi tega, ker se pripravlja na pot v Grčijo, kjer misli nastopiti s svojimi pesmimi, pa se boji, da se ne bi osmešil in torej potrebuje poprej sveta. Tega pa mu more dati samo Petronij.

In res je že pri prihodnji pojedini moral Petronij sedeti cesarju nasproti. Razgovarjala sta se o nastopih v Grčiji, nazadnje pa je Neron dejal, da bi najrajši že jutri odpotoval. Petronij mu je pogledal zdaj v oči in rekel:

»Toda dovoli, božanski, da te poprej povabim na svatbo Vinicija in Ligije, hčerke ligijskega kralja, ki je zdaj v ječi, pa si jo ti sam obljubil Viniciju za ženo.«

Hladna Petronijeva mirnost je Neronu zmedla. Dejal je:

»Vem. Mislim sem že nanjo in na onega velikana, ki je zadavil Krotona.«

»Potem sta oba rešena,« je mirno nadaljeval Petronij. Zdaj pa se je vtaknil v besedo Tigelin, rekoč:

»Ligija je v ječi po cesarjevi volji. Ti sam si dejal, da so cesarjeve zapovedi neprekljicne.«

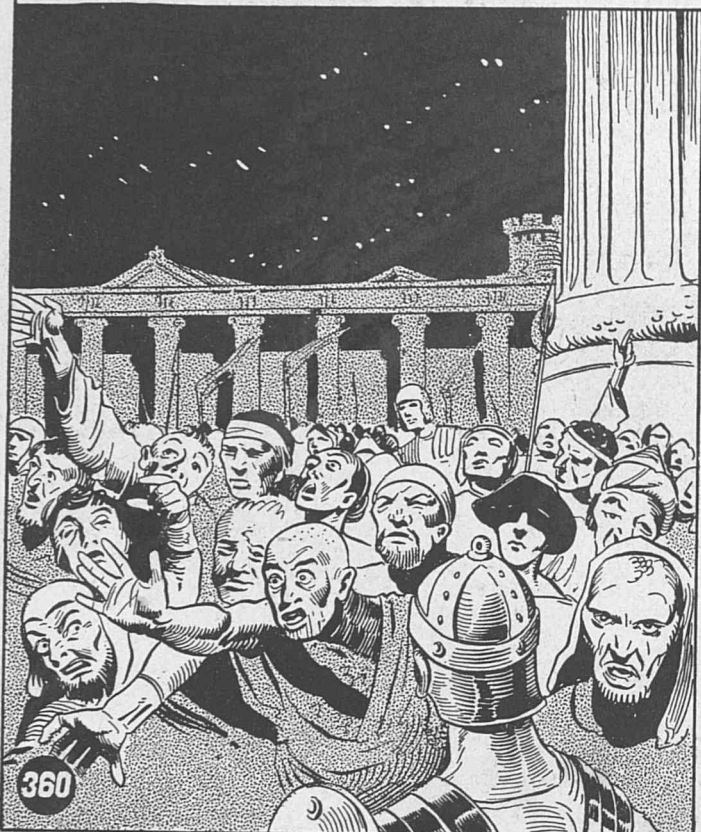
»Spet sem zaigral,« si je mislil Petronij, zakaj cesar je pri Tigelinovih besedah začel zlobno mežikati in je rekel:

»Petronij ima prav. Ligiji se bodo jutri odprla vrata iz ječe, o svatbi se bomo pa pogovorili v amfiteatru.«

360.

Neron je uvedel v amfiteatru nočne igre. K njim so dvorjani hodili radi, zakaj po njih je bilo popivanje do jutra. Ko se je zvedelo, da bo na zadnji predstavi s kristjani nastopila Vinicijeva zaročenka, je bilo zanimanje pri njih in pri ljudstvu še večje, zakaj pričakovali so, da bo Neron z Vinicijevo žalostjo priredil prav posebno igro. Da bo nekaj posebnega, so sklepali tudi po tem, da so bile straže po amfiteatru zelo ojačane, kakor da bi se cesar bal kakega nepričakovanega Vinicijevega izbruha.

Nepregledne množice ljudstva so zaradi tega tisti večer vrele v gledališče.

361.

Oči vseh so se upirale v nesrečnega ženina Vinicija. Ta pa je bil hudo bled in razburjen. Nekaj časa ga je zmagoval obup, potem je spet krčevito stiskal roke ter rotil Kristusa, naj stori čudež in deklico reši.

»Vsega tega mi ne odreci. Ti moreš, moreš vse. Če mi storiš to, te bom ljubil še bolj ko doslej.

Potem ga je prevzela spet besna maščevalnost. Planil bi na cesarja in ga pred vsem ljudstvom zadavil. Nazadnje se je oprijemal samo še edine bilke, ki mu je ostala: Petrove besede. Zbral se je, z zadnjo silo potlačil dvome ter si govoril:

»Verujem, verujem!»

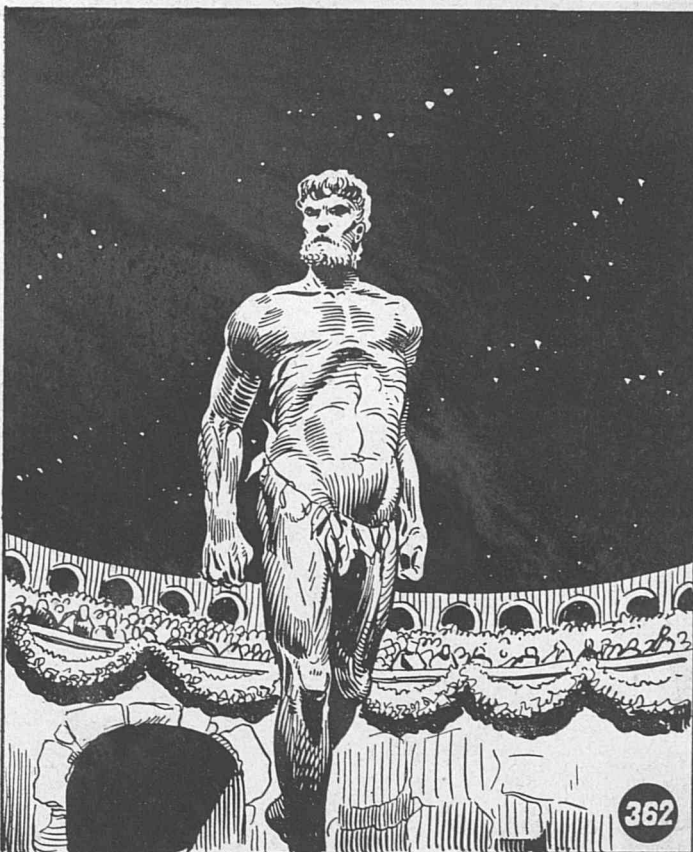
Potem je zaprl oči, ker ga je obšla slabost. Cesar ga je gledal skozi smaragdni naočnik in se naslajal nad njegovo žalostjo.

362.

Tedaj je mestni prefekt vrgel v areno rdeč robec v znamenje, naj se igra začne. Zaškripala so vrata nasproti cesarskemu balkonu in iz teme je stopil v areno Ursus. Velikan je mežikal, ker ga je svetloba v gledališču slepila, potem je pa krenil na sredo in se oziral, ko da hoče videti, s kom naj se spoprime. Ob pogledu na njegovo velikansko postavo in na njegovo moč je v gledališču zašumelo. Gledalci so drgetali od naslade v pričakovanju prizorov, ki jih bodo deležni.

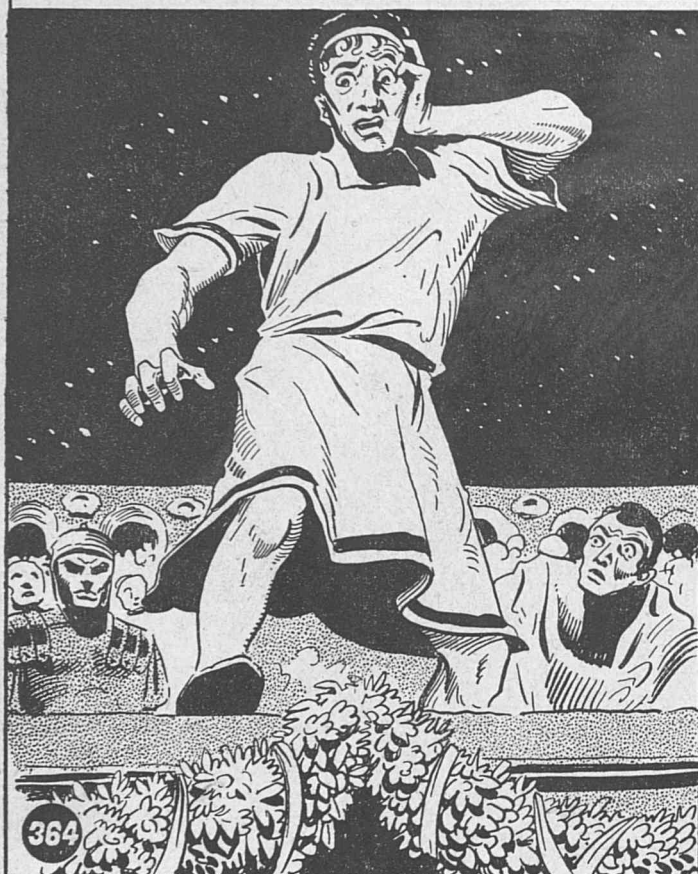
Ursus pa je stal sredi arene gol, bolj podoben velikanskemu kamnitemu kipu, z otožnim, zamišljenim obličjem divjaka, ki se je čudil praznoti okoli sebe ter se z otroškimi, sinjimi očmi oziral naokoli.

363.

Množica je zaradi njegove negibnosti začela biti nepotrpežljiva, toda ni ji bilo treba dolgo čakati. Nenadno so zadonele trobente, potem se je odprla mreža nasproti cesarskemu odru. V areno je med kriki nameščencev planil pošasten germanski tur in nosil na hrbtu goló žensko telo.

364.

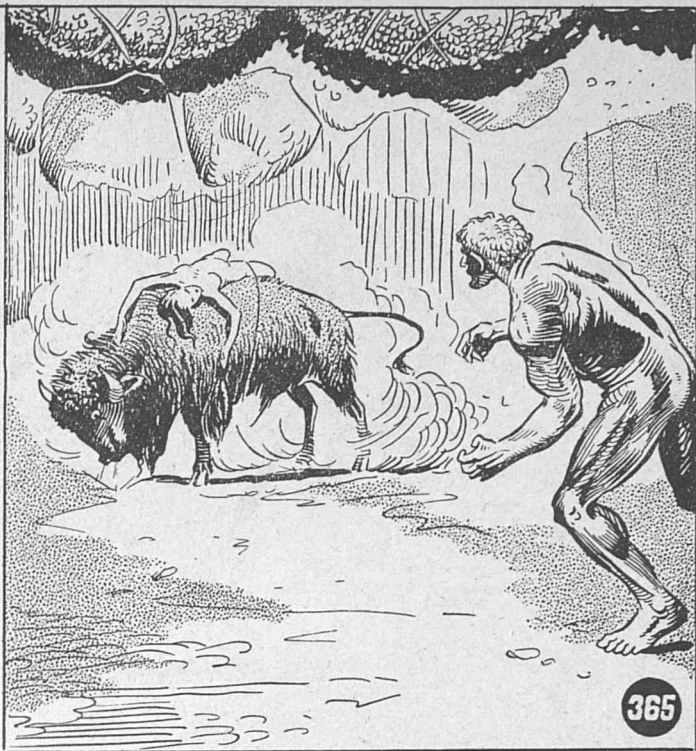
»Ligija, Ligija!« je zakričal Vinicij, planil pokoncu ter se pograbil za lase na sencih kakor človek, ki je v telesu začutil ostrino puščice. S hropčim, nečloveškim glasom je začel ponavljati:

»Verujem! Verujem! Verujem!«

365.

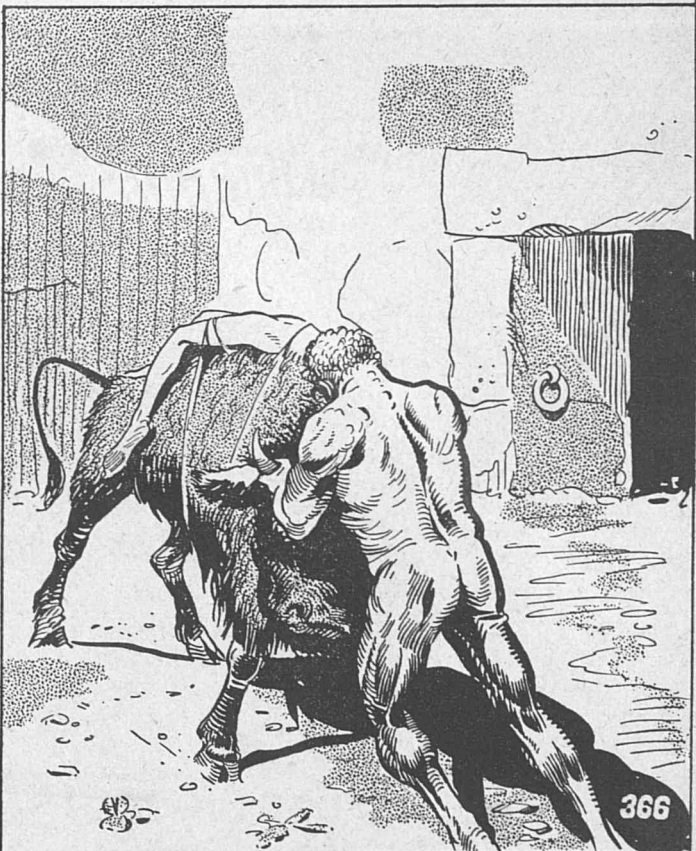
Medtem pa je množica v gledališču umolknila kakor en človek, zakaj v areni se je zgodilo nekaj nenavadnega. Dvorjani so na mah vstali s sedežev in strmeli. Ko je krotki, na smrt pripravljeni Ligijec zagledal svojo kraljico na rogovih divje zveri, je planil, kakor da bi ga bilo speklo, in začel od strani teči proti pobesnelemu turu.

Iz vseh prsi se je izvil kratek, začuden vzklik, zatem je na gledališče spet legla gluha tišina.

366.

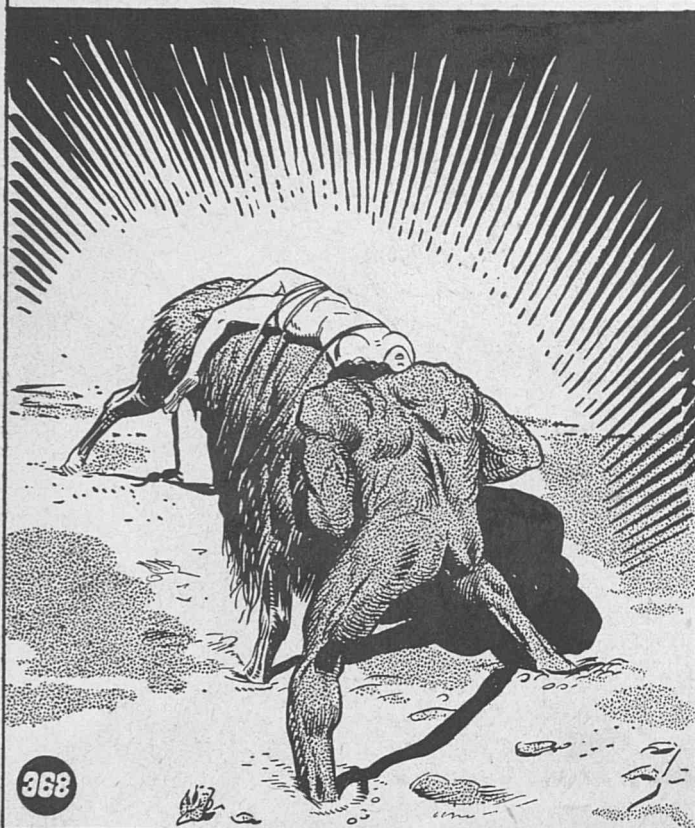
V tem trenutku je Ursus kakor blisk skočil k podivjanemu turu ter ga pograbil za roge.

367.

»Poglej!« je rekel Petronij, ki je bil stopil k Viniciju ter mu odgrnil togo z obraza, zakaj nesrečnik si je bil zakril obličje, da ne bi gledal grozotnega prizora. Vinicij se je vzdignil, se z bledim obrazom sklonil čez ograjo v areno in strmел s steklenimi, nezavestnimi očmi.

368.

Odkar je Rim stal, niso ljudje še videli česa takega. Ursus je držal zver za roge. Noge so se mu čez gležnje zarile v pesek, hrbet se mu je upognil kakor napet lok, glava mu je zlezla med pleča, mišice so se mu napele — in ustavil je tura. Oba sta na mah bila tako pri miru kakor kip, ki kaže Herkulova junaška dejanja. Toda za tem navideznim mirom se je skrival strašen napor dveh borečih se sil. Tudi tur se je zakopal v pesek ter se zvil tako, da je bil skoraj podoben temni krogli. Kdo bo odnehal prej, zver ali človek?

To vprašanje je ta trenutek Rim zanimalo bolj kakor vse drugo na svetu.

369.

Tudi cesar je vstal, da bi bolje videl prizor, ki sta si ga bila izmislila s Tigelinom, češ, pa naj človek, ki je zadavil Krotona, zadavi še tura, če ga more...

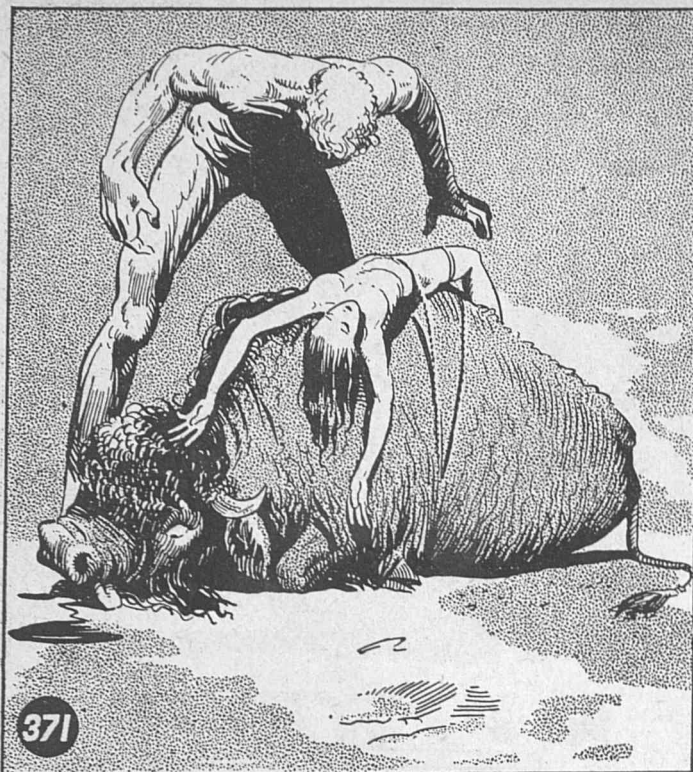
Drugim gledalcem je stopil pot na čelo, ko da bi se sami borili z zverjo. V cirkusu je bilo slišati samo sikanje plamenov v svetilkah in padanje ogorkov s plamenic. Vsem ljudem se je zdelo, ko da traja ta boj na veke dolgo.

370.

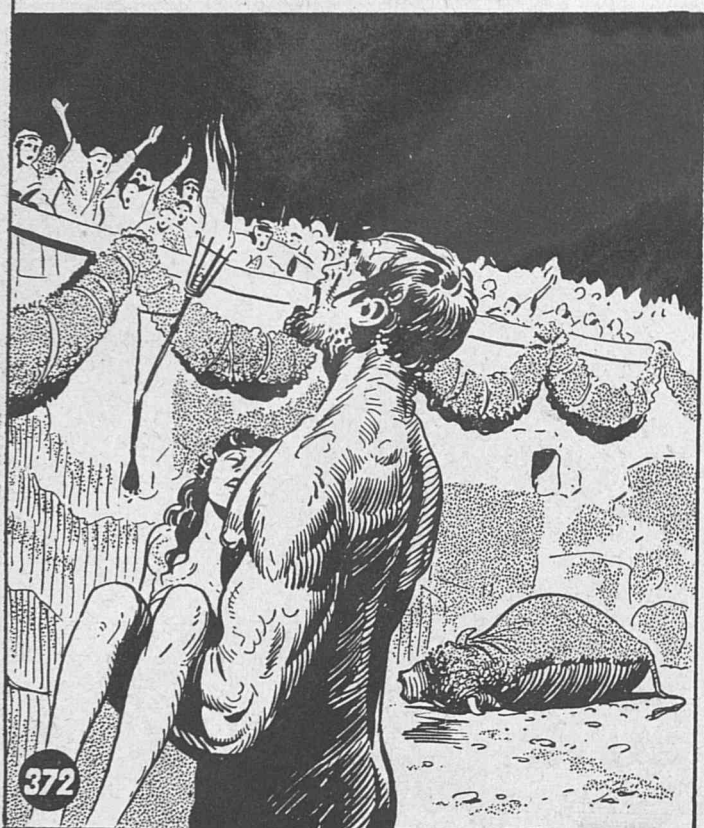
Tedaj pa se je iz arene začel slišati stokajoč krik, nakar je bilo spet vse tiho. Ljudje so mislili, da sanjajo: strašna turova glava se je v železnih velikanovih rokah začela obracati. Vedno bolj bolešno, hropeče tuljenje zveri se je mešalo z velikanovim sopihanjem, potem se je turu iz gobca prikazal dolgi, penasti jezik.

371.

Še trenutek in bližnji gledalci so zaslišali, kako hrešče turove zlomljene kosti. Nato se je zver z zlomljenim tilnikom zavalila na pesek.

372.

Ta trenutek je velikán z nje-nega hrbta in rogov naglo snel deklico, jo vzel v naročje, potem pa začel loviti sapo. Obraz mu je zbledel, lasje so se mu lepili v potu, pleča in rame so bile, ko da so mu jih polili z vodo. Nekaj časa je stal, kakor da je samo na pol pri zavesti, potem je počasi vzdignil oči ter začel gledati po cirkusu.

373.

Ljudstvo v amfiteatru pa je norelo od navdušenja. Stene so se tresle od krika tisočev in tisočev. Višje sedeči so vstajali s sedežev ter hiteli med prehodi proti ograji, da bi velikana videli od blizu. Od vseh strani so se oglašali klici, naj cesar velikana in deklico pomilosti. Kmalu so se ti klici spremenili v en sam krik, strasten, uporen, neodjenljiv. Velikan je ljudstvu, zaljubljenemu v telesno moč, v trenutku postal najljubši človek v Rimu.

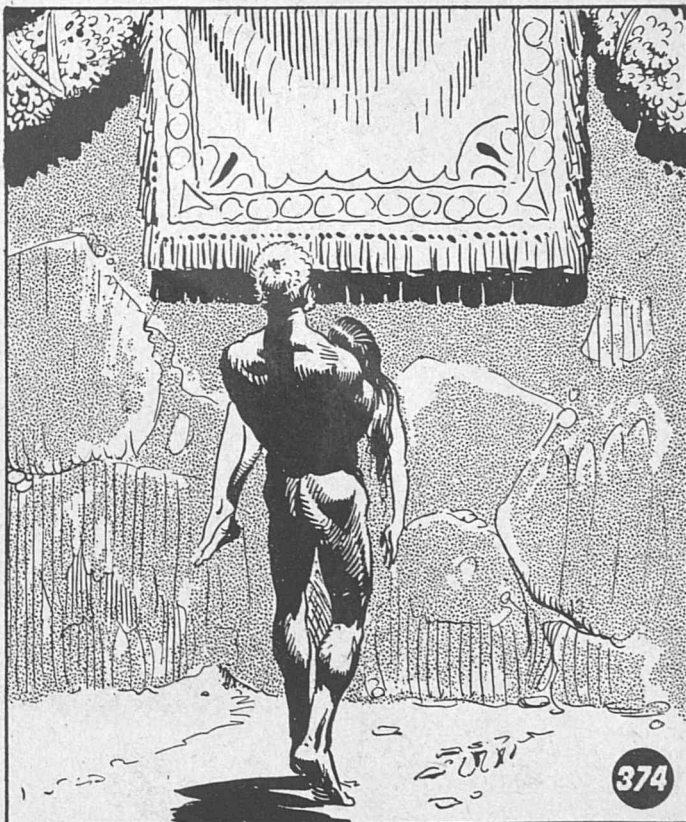
373

374.

Ursus je razumel, da se množica prizadeva, naj bi mu podarili življenje. Toda očitno mu ni šlo samo zase, zakaj ozrl se je, potem pa je stopil proti cesarjevemu odru. V rokah je zibal telo nezavestnega dekleta, kakor da prosil:

»Nje se usmilite, njo rešite! Zaradi nje sem to storil!«

Gledalci so njegovo prošnjo, ko je z Ligijo v naročju šel okoli arene ter z gibi in očmi prosil za njeno življenje, razumeli. Ob pogledu na omedlelo dekletko, ki se je pri Ursusovi ogromnosti zdela kakor dete, je ginjenost prevzela množico, viteze in senatorje. Sočutje je izbruhnilo na mah in ljudstvo je začelo prositi milosti za oba.

374

375.

Vinicij je zapustil svoj se-
dež, skočil čez ograjo v are-
no, stopil k Ligiji ter jo zvil
v svojo togo.

376.

Nato si je raztrgal tuniko,
pokazal ljudstvu brazgotine,
ki so mu ostale od ran, ka-
tere je bil dobil v vojski z
Armenci, ter stegnil roke proti
množici.

377.

Zdaj je navdušenje množice presešlo vse, kar je Rim kdaj videl pri takih igrah. Ti-soči gledalcev so se obrnili proti cesarju, topotali in tulili. Ljudstvo zdaj ni več zahtevalo pomilostitve samo za Ursusa, temveč se je zavzemalo tudi za deklico, za Vinicija, slavnega vojaka, in za njegovo ljubezen.

378.

Neron je še vedno okleval. Vinicija prav za prav niti ni sovražil, rad bi bil pa videl dekletovo telo razmesarjeno po bikovih rogeh ali po zobeh divje zveri. Njegov okrutni duh se je ob takih prizorih naslajal bolj kakor ob čemer koli drugem. Jezilo ga je, da mu je ljudstvo s svojo zahtevo zdaj hotelo to veselje vzeti.

Začel se je ozirati po dvorjanih, če morda vsaj oni ne obračajo palcev v tla, kar bi pomenilo, da zahtevajo za one v areni smrt. Toda vsi, s Petronijem vred, so izjavljajoče molili palce kvišku.

Edino Tigelin se je sklonil k njemu ter mu šepetal:

»Ne vdaj se, božanstveni, saj imamo pretorijance!«

379.

Cesar se je zdaj obrnil proti pretorijancem, ki jim je zapovedoval strogi in njemu do dna duše vdani Flavij Subrij. Ob pogledu nanj je bil Neron presenečen: obraz staroga vojaka je bil strog kakor vedno, toda po licu so mu curljale solze in molil je palec kvišku v znamenje, da tudi on prosi za pomiloščenje.

380.

Množice se je začela pollaščati besnost. Izpod topotačjih nog je začel vstajati prah in zavijati gledališče v svoj oblak. Vpitje je bilo vedno bolj grozeče in iz nje-ga so se slišali kriki:

»Rdečebredec! Požigalec! Morilec!«

Neron se je zdaj ustrašil. Če bi se v cirkusu začel upor, bi utegnil brž zajeti vse mesto. Kaj bo z njim, če zapravi še naklonjenost množice, edino, na kar se je lahko nãslanjal?

Še enkrat se je ozrl, in ko je povsod videl stisnjene obrvi, ganjene obraze in proseče oči, je dal znamenje za pomiloščenje.

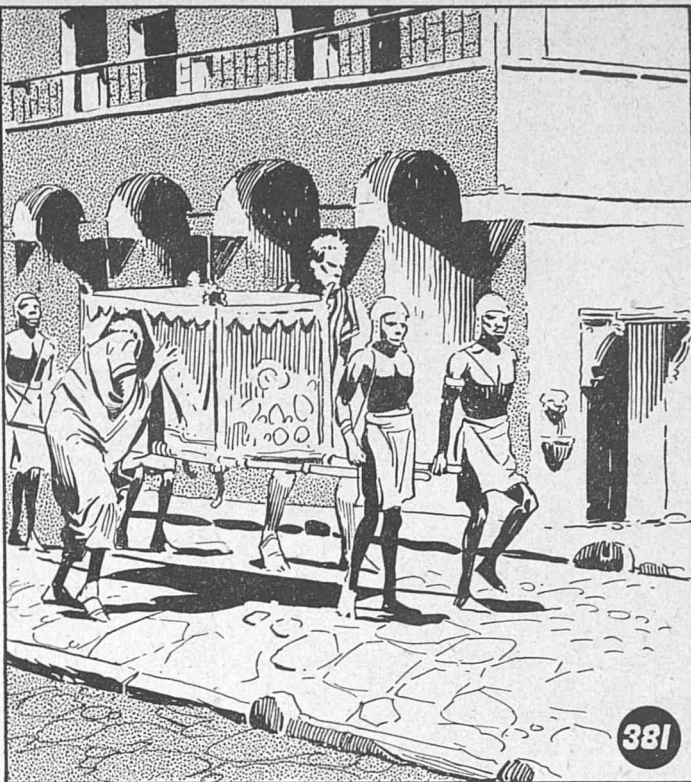
Po gledališču se je razleglo gromko odobravanje. Ljudstvo se zdaj ni več balo za življenje obeh obsojenih, zakaj odslej sta bila pod njegovim varstvom in niti cesar si ne bi več upal preganjati ju s svojo jezo.

381.

Po ulicah, kjer so se v mesečini svetila nova poslopja, so štirje bitinijski sužnji previdno nesli Ligijo na Petronijev dom. Vinicij in Ursus sta hodila ob njih. Vinicij se je komaj na pol zavedal, da je dekle res rešeno. Zdelo se mu je, da sanja. Zato se je zdaj pa zdaj sklonil k odprti nosilnici, da bi pogledal ljubo obličje, ki je spalo, in si je ponavljal besede:

»Ona je! Kristus jo je rešil!«

Ob misli, da je vse to res, ga je prevzemala taka radost, da so mu zaradi nje pohajale moči in se je moral opreti na Ursusa, ki je vso pot tiho molil.

382.

Zdravnik, ki je Ligijo takoj pregledal, je dognal, da nima nobenih hujših poškodb in da je potrebna samo počitka.

Še ponoči se je zavedela. Ko je odprla oči, je videla, da leži v prelepi spalnici, ki jo razsvetljujejo korintske svetilke. Prvi trenutek ni vedela, kaj je z njo. Spominjala se je samo, da so jo pred dolgim, dolgim časom vezali na roge turu. Ko je zdaj zagledala nad sabo Vinicijev obraz, ki ga je ožarjala pritajena luč, je mislila, da ni več na svetu, temveč da potuje s svojim dragim proti nebesom. Nasmehnila se je in ga hotela vprašati, kje sta, toda iz ust ji je prihajal samo rahel šepet, v katerem ni Vinicij razumel drugega kakor svoje ime. Pokleknil je k njej, ji položil roko na čelo in rekel:

»Kristus te je rešil in te vrnil meni!«

Hotela je še nekaj zašepetati, toda trepalnice so se ji pobesile, prsi so ji začele valoviti v rahlih vzdihih in pogreznila se je v trd spanec

383.

Petronij se je bal, da bo Tigelin vendarle skušal kaj skovati proti Viniciju in deklici, če ne zaradi drugega zaradi tega, da bi se maščeval nad njim. Zato je Viniciju svetoval, naj z Ligijo takoj odide na Sicilijo. A mladi plemič ni hotel o tem nič slišati, dokler ne bi deklica docela ozdravela. Petronijeva bojazen ga ni nič plašila. Na vsa njegova svarila je odgovarjal samo:

»Bila je na turovih rogeh, pa jo je Kristus le rešil. Tudi zdaj se ji ne bo nič zgodilo.«

Čez dva dni so Ligijo po zdravnikovem naročilu že začeli nositi na vrtove, ki so obdajali Petronijevo vilo. Vinicij je njeno nosilnico krasil z vetrnicami in perunikami, da se je ob tem spominjala atrijskega v Aulovi hiši.

384.

Pogosto sta posedala v senci košatih dreves, se držala za roke ter se menila o nekdanjih skrbih in bolečinah. A v vseh teh spominih ni bilo nič bridkosti več, zdelo se jima je, da vse to leži daleč za njima v megleni preteklosti. Novo, neznanško blaženo življenje ju je zdaj sprejemalo v svoj objem.

385.

Včasih je Ligija v tišini vrita zaspala, on pa je sedel ob njej ter gledal njen blede obraz, ki zdaj ni bil več tako lep kakor obraz tiste Ligije, ki jo je bil srečal v Aulovi hiši. Zlatolasa Eunika, ki ji je prinašala cvetje in ji s preprogami odevala noge, se je ob njej zdela kakor bajno božanstvo. Toda Vinicij, ki je zdaj ljubil njeno dušo, jo je imel še rajši kakor tedaj, in ko je bdel nad njenim snom, se mu je zdelo, ko da varuje zaklade vsega sveta.

385

386

Apostol Peter, ki se je z ostanki kristjanov še vedno skrival v Rimu, se je nekega večera oglasil v Petronijevi hiši. Ligija in Vinicij sta mu pohitela naproti ter mu objela noge. Apostol ju je ginjenc pozdravil, saj mu ni ostalo več dosti ovčic od črede, ki jo je nekdaj pasel v tem mestu. Vinicij in Ligija sta opazila, da so mu v stiski zadnjih časov lasje docela pobeledi, da je čisto sključen in da se mu na obličju kaže taka žalost, kakor da je sam pretrpel vse muke, skozi katere so morali njegovi učenci.

Vinicij ga je začel prositi, naj odide z njima iz Rima na Sicilijo. Toda apostol mu je dejal:

»Prav je, da grem za svojo čredo. Moje delo se bliža koncu, počitek pa bom našel samo v Gospodovem domu.«

Potem ju je blagoslovil s stresočimi se rokami in odšel.

386

387.

Petronij je čez nekaj dni prinesel z dvora zle novice. Pri nekem cesarjevem osvobodjencu, ki je bil kristjan, so dobili pisma apostola Petra, za katerega je Tigelin mislil, da je že umrl s tisoči drugih kristjanov vred. Zdaj je sam cesar zapovedal, da morajo v treh dneh najti Petra in Pavla ter ju spraviti v Mamertinsko ječo.

Ko je Vinicij to zvedel, je sklenil apostola opozoriti na nevarnost. Zvečer sta se z Ursom zakrinkala in odšla proti Mirjamini hiši onkraj Tibere. Spotoma sta videla, da so vojaki, katere so vodili neznani ljudje, obkolili več hiš ter spraševali po apostolih.

388.

Vendar sta se srečno izmuznili ter prišla na cilj, kjer sta dobila Petra sredi nekaj zvestih vernikov. Ko sta povedala o nevarnosti, so se vsi po skrivnem hodniku umaknili v zapuščene kamnolome ob Janikulskih vratih. - Tam, pod zemljo, so prižgali svetilke ter se začeli posvetovati, kako bi rešili dragoceno Petrovo življenje. Vinicij je predlagal, naj bi apostol odšel na njegovo posestvo v Siciliji. Vsi verniki so bili veseli ter so silili v apostola, naj se odloči. A Peter se ni mogel. Prijemalo se ga je malodušje. Gospod ni v teh dneh stiske poslal svojih angelov, da bi rešili njegove zveste. Kaj bo z njimi, če jih zapusti še on, njihov pastir? Kaj mu poreče Gospod, če bi pobegnil od svojih ovac? Po drugi strani pa, kako naj se on, ubogi ribič, meri z mogočnim rimskim cesarjem in njegovo silo?

389

Vse te misli so se mu podile po izmučeni glavi. A verniki so se stiskali okoli njega in prosili:

»Reši se, učenik, in popeљи nas iz oblasti pošasti! Gospod ti je zapovedal pasti Njegove ovce. Tu jih skoraj ni več. Torej pojdi tja, kjer jih je še dosti in te čakajo. Ti si temelj Cerkve božje! Naj umremo mi, a ti ne dovoli, da bi Antikrist zmagal nad namestnikom božjim! Ne vračaj se sem, dokler ne bo Gospod strl tistega, ki je pretil nedolžno kri! Glej naše solze!«

Solze so lile po licih tudi Petru. Čez čas je vstal, iztegnil roke nad klečečo čredo in dejal:

»Bodi zahvaljeno Gospodovo ime! Naj se zgodi Njegova volja!«

389

390

Ob zori prihodnjega dne sta dve temni postavi stopali po Apijski cesti proti Campaniji. Bila sta Nazarij in Peter, ki je zapuščal Rim in svoje vernike

Nebo na vzhodu je začelo dobivati škrlatno barvo. Drevice s srebrnim listjem, bele vile in loki vodovodov, ki so tekli čez ravan proti mestu, so se počasi izvijali iz jutranje teme. Cesta je bila prazna in topot cokelj, ki sta jih nosila popotnika, je odmeval po tišini.

390

391.

Zdaj se je sonce vzdignilo izza Albanskih gora. Apostolu se je zazdelo, da se ne vzpenja po nebu naprej, temveč da se vali po cesti proti njemu. Ustavil se je ter dejal spremljevalcu:

»Ali vidiš svetlobo, ki gre proti nama?«

»Ničesar ne vidim,« je ta odgovoril

392.

Peter si je oči zasencil z roko in čez čas spet dejal:

»Nekaka postava gre v sončnem soju proti nama.«

Vendar ni bilo slišati niti najrahlejšega koraka. Vse je bilo tiho. Nazarij je videl samo, da drevesa v dalji trepetajo in da se svetloba razliva bolj in bolj po ravnini.

Začudeno se je ozrl v apostola ter vzkliknil:

»Učenik, kaj ti je?«

393.

Petru je popotna palica padla iz rok, na obrazu sta se mu prikazala veselje in začudenje. Zgrudil se je na obraz, kakor da komu poljublja noge, rekoč:

»Kristus!... Kristus!...«

Dolgo je bilo vse tiho, potem se je zaslišal spet apostolov stokajoči glas:

»Quo vadis, Domine? Kam greš, Gospod?«

Nazarij ni slišal ničesar, Petrova ušesa pa so ujela žalosten, sladak glas:

»Ker ti zapuščas moje ljudstvo, grem jaz v Rim, da se dam drugič križati.«

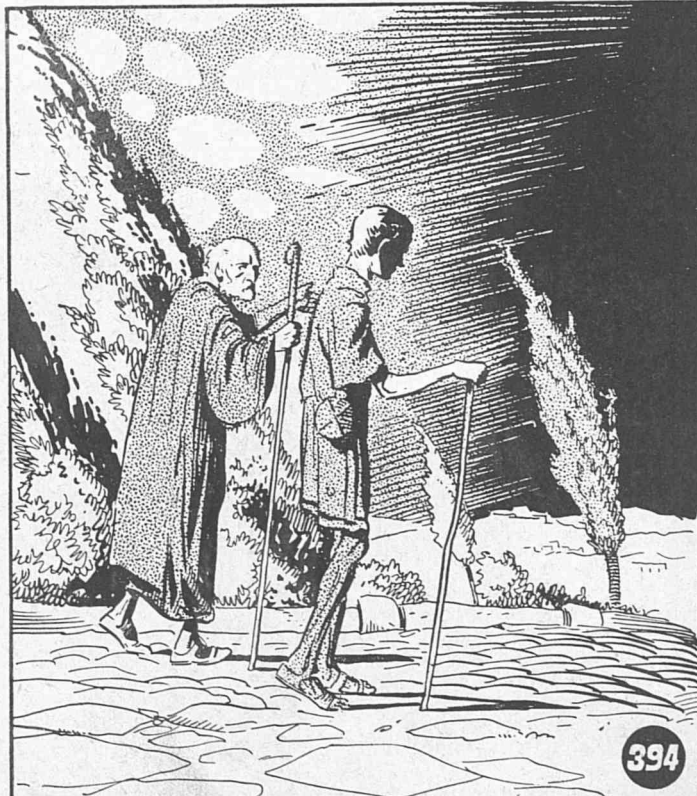
394.

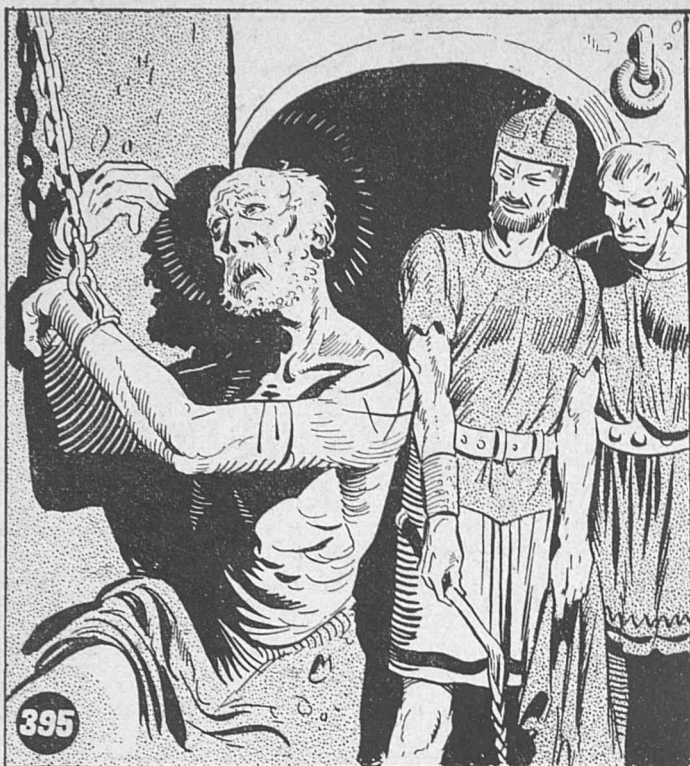
Apostol je dolgo ležal na tleh negiben in tih. Nazariju se je zdelo, ko da je omedlel ali umrl. Nazadnje je Peter vstal, s trepetajočimi rokami pobral palico in brez besede krenil proti sedmim rimskim gričem. Ko je mladenič to videl, je kakor v odmev ponovil:

»Quo vadis, Domine?«

»V Rim,« je tiho odvrnil Peter.

In se je yrnil.

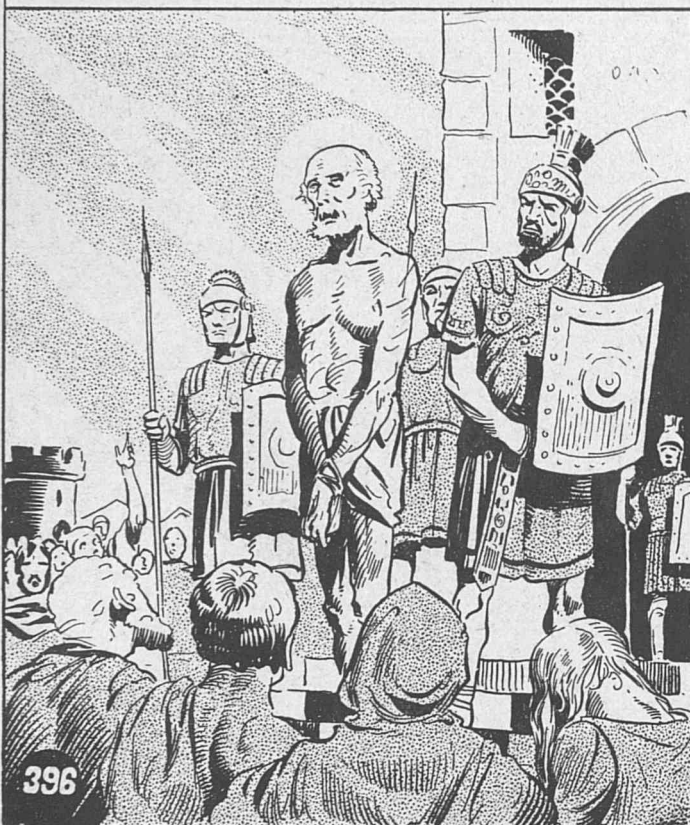

395

395.

Verniki so Petra sprejeli z začudenjem in s skrbjo, toda on jim je na vsa vprašanja odgovarjal samo, da je videl Gospoda. Hodil je na zbirališča kristjanov, jih tolažil, učil in krščeval. Čim bolj je Rim blaznel v krvi, tem več je bilo Kristusovih spoznavalcev.

Nazadnje pa se je čas dopolnil tudi za apostola. Prijeli so ju, ju zaprli v Mamerkinsko ječo in ju sodili. Petra so najprej bičali, potem naj bi bil križan na Vatikanskem griču zunaj mestnega ozidja.

396

396.

Tisto popoldne se je pred ječo zbrala ogromna množica ljudi, ki so hoteli spremljati apostola na njegovi zadnji poti. Ko so se vrata nazadnje odprla in se je sredi pretorijancev prikazal Peter, je ljudstvo najprej zajokalo, a se je brž potolažilo, zakaj z apostolovega obraza sta žarela tak mir in taka radost, da so vsi vedeli, da ta človek ne more iti drugam — kakor v zmago.

397

Sicer tako ponižni, vedno sklonjeni ribič je zdaj šel med vojaki zravnani, višji od njih, samozavesten kakor vladar. Ljudje so se začudeni ustavljali in se spraševali, kdo je ta, ki gre mimo, spoznavalci pa so jim odgovarjali:

»Tako umira pravični, ki je poznal Kristusa in oznanjal ljubezen na svet!«

Peter pa je premišljal. Zdaj pa zdaj povzdignil oči in govoril:

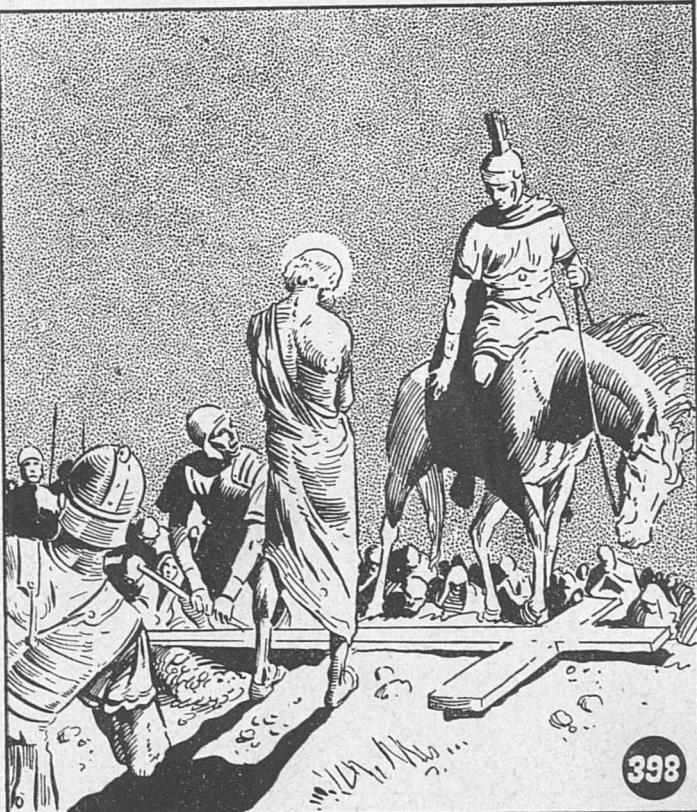
»Gospod, zapovedal si mi, naj v njem postavim Tvoj prestol in sem ga postavil. To mesto je zdaj Tvoje, jaz pa grem k Tebi, ker sem močno truden.«

397

398.

Spotoma se je sprevedu pridružila taka množica ljudi, da so se vojaki bali kakega nereda. Toda vse je bilo tiho in mirno. Ko so prispeli na Vatikanski grič, so vojaki začeli kopati jamo, drugi so pripravili križ, žebelje in kladiva, množica pa je vsa tiha in zbrana pokleknila

398

399.

Apostol se je zadnjič obrnil proti mestu. Glava mu je sijala v zlatem blesku. Spodaj v nižini je bilo videti svetlo Tiberu, Avgustovo grobnico, Pompejevo gledališče, množico svetišč in ogromno mravljišče rimskih hiš: gnezdo moči in hudobije, ki je pa bilo hkrati glava sveta, vsemogočna, nepremagljiva, večna.

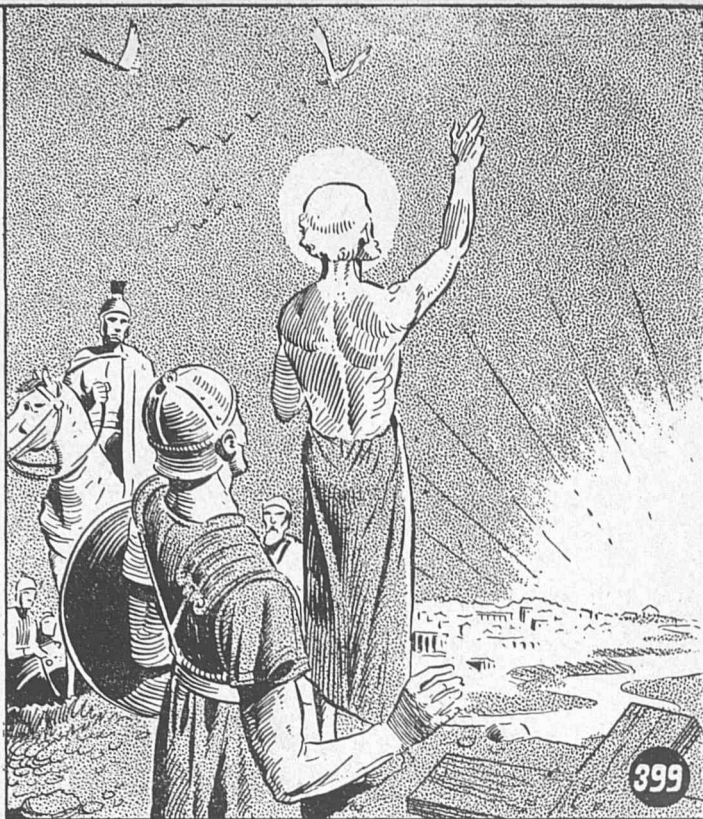
Peter je sredi vojakov gledal tja kakor kralj na svojo dediščino in je mestu govoril:

»Odkupljeno si in moje si!«

Sonce se je bilo še bolj nagnilo proti večernemu obzorju in vsa zahodna stran neba je začela rdeče žareti. Vojaki so stopili k apostolu, da bi ga slekli.

On pa je stal na vzvišenem mestu, se naglo zravnal ter stegnil roko, da so se krvniki preplašeno umaknili. Začel je z desnico delati znamenje križa ter v zadnji uri dajati blagoslov »Urbi et orbi«, Rimu in vesoljnemu svetu.

In nihče ni to uro uganil, da stoji med njimi pravi vladar tega mesta.

VINICIJ PIŠE PETRONIJU:

TUKAJ VEMO KAJ SE GODI V RIMU, ČESAR PA NE NAM POVEDO TVOJA PISMA SPRASUJEŠ, ČE SVA NA VARNEM. POZABLIJENA SVA IN TO NAJ TI ZAIĐOŠČA - TA TRĚNUTEK GLEDAM NA NAŠ MIRNI ZALIV. NA NJEM IE LADJA IN VNJEM URSUS, KI SPUSČA MREŽO V JASNE GLOBINE.... LIGIJA MOJA ŽENA, PREDJE OB MENI RDEČO VOLNO. V VRTOVIH POD SENCO MANDLJEV PREPEVAJO NAŠI SUŽNJI. KAK MIR JE TUKAJ PREDRAGI, IN BLAGOSLAVLJA NAMA GA KRISTUS, NAŠ LJUBLJENI BOG. SREČNA SVA V SVOJI SREČI, KI JENIČ NE MORE KONČATI, KAJTI SMRT KI JE ZA VAS KONEC VSEGA, JE NAM SAMO PREHOD K LEPSĚMU MIRU, LJUBEZNI IN RADOSTI. LIGIJO LJUBITI ME JE NAUČIL ŠELE KRISTUS VNJEM JE VIR SREČE IN MIRU. PRIMERJAJ VAŠE, S SMRTNIM STRAHOM POMEŠANO RAZKOŠJE, IN RAZVRATZ ŽIVLJENJEM KRISTJANOV PABOŠ VIDEL, DA JETO RES. A ČESE HOČEŠ ZARES PREPRICATI O TĚM, PRIDI SEM. TUKAJ TE PRICAKUJE MIR IN LJUBEČA SRCA. PLEMIT SI IN DOBER. TVOJ BISTRI UM TI JE SPOSOBE SPOZNATI RESNICO. PRIDI, INKO JO BOŠ SPOZNAL, JO BOŠ VZLJUBIL - LIGIJA INJAZ UPAVA, DATE BOVA KMALU VIDELA. BODI POZDRAVLJEN IN PRIDI.

401.

Petronij, ki je čutil, da ga je Tigelin pri cesarju čisto odrinil in da se njegov boj s tem človekom zdaj bliža koncu, je zdaj vsak dan pričakoval smrtne obsodbe. Ob Vinicijevem pismu se je samo malo zamislil, potem pa v odgovor napisal:

»Veselim se Vajine sreče in mislim, da je Kristus najpoštenejši med vsemi bogovi. Toda njegov nauk ni zame. Pavel mi je govoril, da bi se zaradi Kristusa moral odreči vncem, rožam, gostijam. Deležen bi bil sicer potem drugačne sreče, toda meni je vonj vijolic še vedno ljubši kakor vonj njihovih umazanih »bližnjih« iz predmestij. Razen tega je meni sonce že zašlo in kliče me smrt, vama se pa zarja življenja šele začinja. Tigelin me je premagal. Prav za prav ne, le mojih zmag je konec. Živel sem, kakor se je zdelo meni in umrl bom prav tako. Ne jemljita si tega k srcu.

Od Tvoje božanske žene bi se rad poslovil z besedami, s katerimi sem jo pozdravil prvič pri Aulu. Če je duša kaj več, kakor pa menijo naši modrijani, potem bo moja duša poletela k Vama tja k morju in bo posedala ob Vajinem domu v podobi metulja. Drugače ne more biti. Naj se Vama Sicilija spremeni v rajski vrt, vile naj Vama trosijo cvetja na pot in po vseh stebrih Vajinega doma naj gnezdijo beli golobi.«

402,

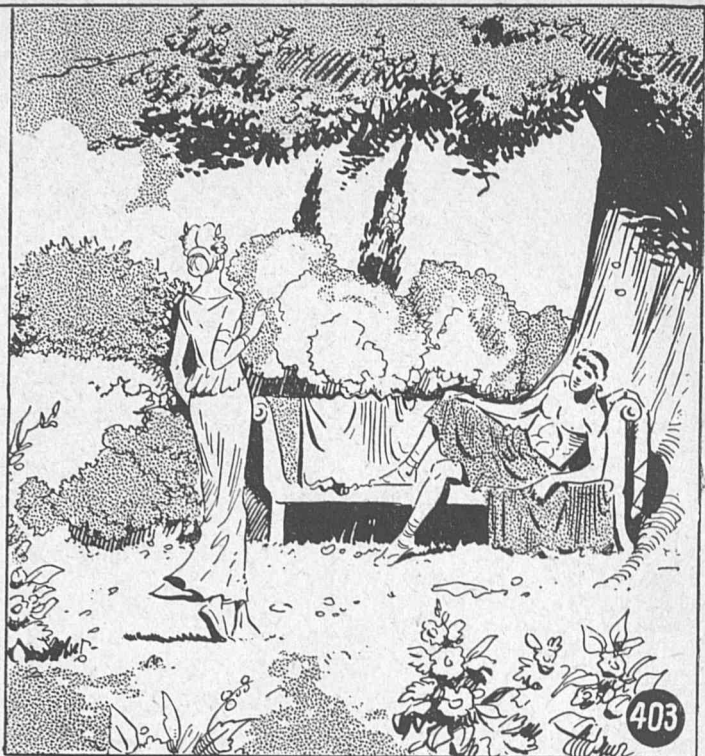
Petronij se v svojem pričakovanju ni motil. Dva dni potem se je pri njem oglasil sel njegovega mladega prijatelja Nerva. Ta mu je sporočal, da bo smrtno obsodbo dobil čez nekaj dni. Petronij je prijel najlepšo vazo, ki mu je bila pri roki ter dejal slu:

»Nesi jo svojemu gospodu v zahvalo, da mi je s tem sporočilom pomagal obsodbo prehiteti.«

403.

Takoj je dal povabiti vse znanke, kar se jih je mudilo v letovišču Cumae, naj pridejo na večerjo v njegovo vilo. — Popoldne je pisal v knjižnici, nato se je kopal, se dal obleči, potem pa lep kakor kak bog odšel ogledovat priprave za večerjo.

Na vrtu, kjer so dečki in deklice z grških otokov spleтали vence iz vrtnic, je sedel pod košato bukev ter poklical k sebi Euniko.

404.

Prišla je v beli obleki in z vejico mirte v laseh, lepa kakor vila. Posadil jo je k sebi, se s prsti dotaknil njenih senc in jo začel gledati, kakor gleda umetnik svoj kip. Potem ji je rekel:

»Eunika, ali veš, da že dolgo nisi več sužnja?«

»Gospod, še zmeraj sem,« je odvrnila.

»Toda morda še ne veš, da je ta vila in vse, kar ji pripada, od danes tvoje?«

Deklica ga je nemirno pogledala in vprašala:

»Zakaj mi to pripoveduješ, gospod?«

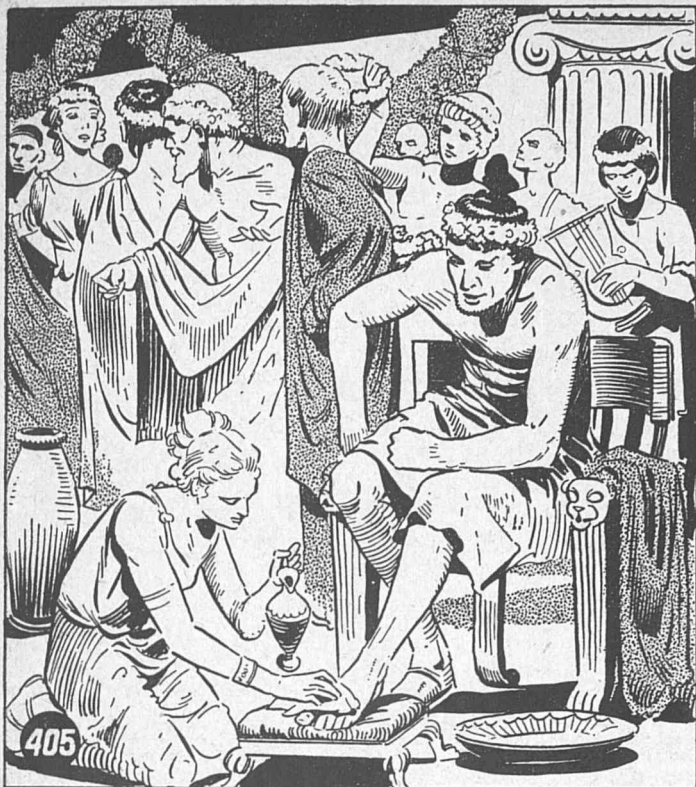
On pa se ji je le smehljaj in ji dejal:

»Eunika, rad bi mirno umrl.«

Pogledala ga je presunljivo ter vdano zašepetala:

»Poslušam te, gospod!«

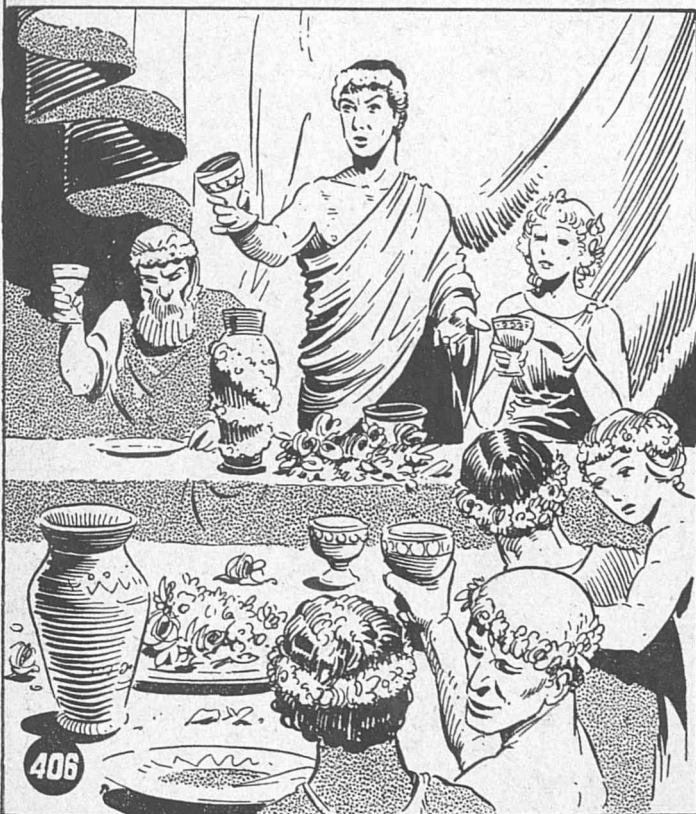

405.

Gostje, ki so zvečer prihajali na gostijo, niso niti zdaleč mislili, da bi Petroniju grozila kaka nevarnost. Tudi ni bilo kaj takega moči sklepati iz gostiteljevega ter Eunikinega obraza.

Dečki, ki so imeli lase zvezane z zlatimi mrežicami, so pri vhodu polagali gostom na glave vence iz vrtnic, grške deklice pa so jim mazilile noge z dišavami. Ob stenah so godci in pevci čakali znamenja, da bi začeli.

406.

Posedli so za sijajno mizo, kjer so stali vrči vina, oviti z bršljanom, ter izbrana jedila. Ko so dvignili čaše, so najprej izlili nekaj kapljic v dar bogovom, kakor je bil običaj.

Petronij je govoril o najnovejših dogodkih v Rimu in na dvoru, o najnovejših razporokah in zaljubljenih spletkah, o tekmah in novih knjigah ter zlival vino na čast boginji ljubezni, edini nesmrtni in večno vladajoči. Nato se je začela godba in ples. Potem je egiptovski vražar iz gibov zlatih ribic prerokoval gostom bodočnost. Ko je bilo tega dovolj, je Petronij vstal ter dejal, naj vsakdo izmed prijateljev vzame za spomin na gostijo s seboj čašo, iz katere je pil. Vsi so se mu začeli presenečeni zahvaljevati.

407.

On pa je dvignil dragoceno kupo, ki se je lesketala v mavričnih barvah in ki je njena vrednost bila neprecenljiva, ter rekel:

»To je čaša, iz katere sem izlil vino na čast boginji s Cipra. Odslej se te posode ne bodo dotaknila nobena usta več in nihče ne bo več iz nje žrtvoval na čast boginje ljubezni.«

In treščil je dragoceno posodo na tla, posuta z zafranovim cvetjem. Ko se je razbila na tisoč koscev, je začudenim gostom dejal:

»Dragi, veselite se, namesto da bi se čudili. Starost in slabost sta slaba tovariša za poslednja leta življenja. Jaz pa vam dajem dober zgled, kako se jima je moči izogniti. Ni ju treba čakati. Odidite prostovoljno, še preden prideta, kakor odhajam jaz.«

Nekateri so ga začeli nemirno spraševati, kaj namerava.

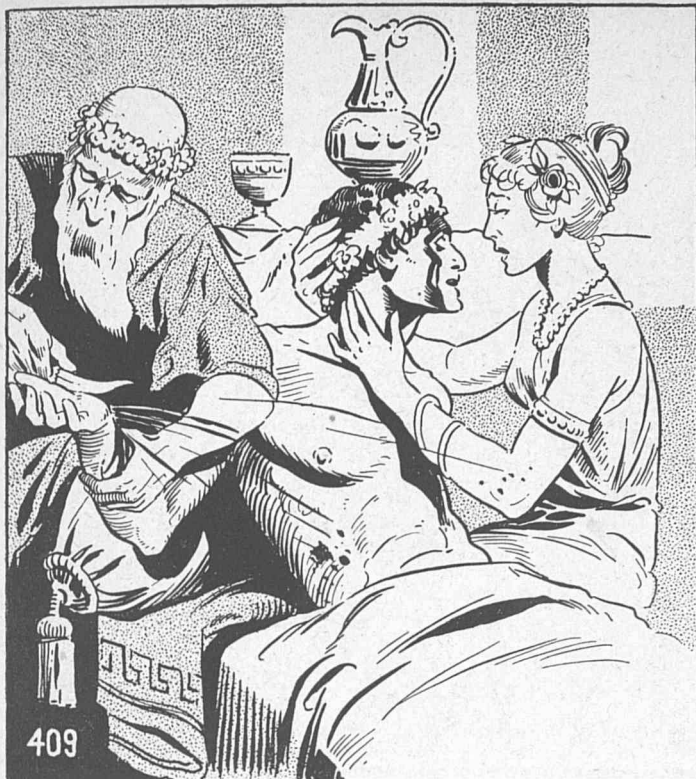
»Veseliti se, piti, gledati te božanske postave, potem pa z ovenčano glavo zaspati. Ali hočete slišati, kako sem se poslovil od cesarja?«

408.

Pri teh besedah je potegnil izpod škrlatnega zglavja pismo ter leže začel brati:

»Vem, o Cezar, da me nepotpežljivo pričakuješ in da bi mi dal vse, kar moreš, če bi prišel. Toda oprost, da ne morem. Prisegam ti to pri sencah tvoje matere, žene, brata in Seneke, ki si jih dal pobiti. A to me ni razjezilo, kakor tudi ne, da si požgal Rim in poslal v smrt vse poštene ljudi iz države. Ne! Poželenje po smrti je v meni zbudilo samo to, da sem moral dolga leta pustiti, da mi je ušesa mrcvarilo tvoje petje, in poslušati tvoje deklamacije, ti borni predmestni pisar. To je preseglo moje moči. Bodi pozdravljen, toda ne poj; ubijaj, a ne piši pesmi; zastrupljaj, a ne pleši; požigaj, a ne brenkaj. To ti želi tvoj »Arbiter elegantiarum«.

409

409.

Gostje so se zgrozili, zakaj vedeli so, da je to sramotenje za Nerona hujši udarec, kakor če bi izgubil krono. Vedeli so, da mora človek, ki je to napisal, umreti. Petronij pa se jim je nasmejal ter jih potolažil, naj se nikar ne boje. Nato je pomignil zdravniku, ki je stal za njim, ter mu pomolil roko. Grk mu jo je prevezal z zlatim trakom in mu prerezal žilo na zapestju. Kri je šinila na blazine in oškropila Euniko, ki je podprla Petroniju glavo, se sklonila nadenj in rekla:

»Gospod. ali si mislil, da te bom pustila samega? Tudi če bi mi bogovi ponujali neumrjčnost, bi šla s teboj.«

410

410.

Petronij se ji je nasmejal, se malo dvignil, jo lahko poljubil na usta in dejal:

»Pojdi z menoj! Ti si me res ljubila, o božanska.«

Eunika je iztegnila svojo rožnato roko proti zdravniku in kmalu je tudi njena kri začela teči in se zlivati s Petronijevo.

Petronij je dal znamenje godcem in oglasila sta se spet petje in godba. Potem je dal prinesiti še jedi in pijače in se pogovarjal s prijatelji o neznatnih, vsakdanjih rečeh, kakor da se ni zgodilo nič. Nazadnje ga je premagal spanec.

411.

Ko se je prebudil, mu je glava mrtve deklice že ležala na prsih kakor bel cvet. Položil jo je na blazine, da bi si jo še enkrat ogledal. Pevci so zapeli znova, on pa je bledele bolj in bolj. Ko so izzveneli poslednji glasovi godbe, se je obrnil h gostom in dejal:

»Prijatelji, priznajte, da z nama umira...«

A ni mogel več končati. Roka mu je še zadnjič objela Euniko, nato mu je glava omahnila na blazino in je umrl.

Prijatelji pa so ob pogledu na ti beli telesi, podobni čudovitima kipoma, dobro razumeli, da je z njima umrlo tisto, kar je njihovemu svetu edino še ostalo: lepota in poezija...

412.

Ko so se uprle rimske legije v Galiji, se je približala ura zatona tudi za Nerona. V začetku ni hotel verjeti, da bi upor pomenil kaj hudega. Hodil je po Grčiji, prepeval, prirejal igre, se izgubljal v blaznih načrtih. Zdelo se je, da se svet pod njegovo vlado pogreza v omamo plesa, godbe, razvrata, krvi. Ko se je upornikom pridružila še Španija, se je cesar ustrašil in se vrnil v Rim. Dal si je prirediti sprejem, kakor ga mesto ni še videlo, potem pa začel kopati naklepe za maščevanje. Toda začelo je vreti tudi v Rimu.

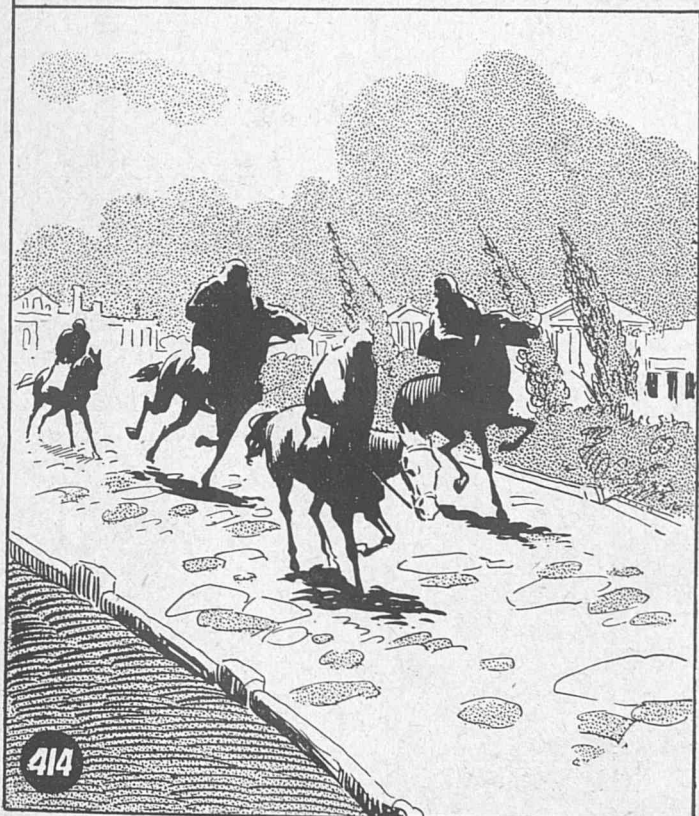
Ko je Neron vprav napovedal nove igre, nove gostije in novo morijo nekdanjih svojih prijateljev, pa je na spenjenem konju pridrvel pred cesarski dvor jezdec s sporočilom, da so se celo v Rimu samem uprli pretorijanci.

413.

Ko je prišla ta novica, je cesar spal. Ko se je prebudil, je zaman klical straže in pribočnike, ki so sicer čuli pri njegovih vratih. Vse je bilo že zbežalo od njega. Palača je bila že zapuščena, samo po oddaljenih kotih so še ropali pobegli sužnji. Neron je sam blodil po svojem zapuščenem gradu in ga polnil s prestrašenimi in obupanimi klici.

414.

Nazadnje so prišli ponj trije oproščenci: Faon, Spirus in Epafrodit in ga silili, naj pobegne, če ne ga bo ljudstvo v svojem besu raztrgalo na kose. Moral se je vdati. Zasedli so konje, si ovili glave s plašči ter odjezdili v predmestje, kjer mu je Faon ponudil zavetje v svoji vili. Ko so jahali mimo tabora pretorijancev, so že slišali gromke vzklike na čast Galbu, ki so ga bili pravkar oklicali za novega cesarja.

Neron je zdaj začutil, da se mu bliža smrtna ura in oglasila se mu je vest. Začelo se mu je blesti. Trdil je, da vidi pred seboj mater, ženo in brata. Zobje so mu šklepetali od strahu, vedel je, da bo moral umreti, pa vendar ni maral verjeti.

415.

Ob zori so prišli do Faonove vile. Tam mu niso osvobodjenci marali več prikrivati, da bo moral umreti. Zapovedal je torej, naj mu izkopljejo grob, in je legel na tla, da bi lahko vzeli mero.

A ob pogledu na izkopano prst ga je spet prevzela groza. Poskušal je smrt odložiti. S potnimi sragami na čelu je zagotavljal, da njegova ura še ni prišla. Potem jih je začel prositi, naj ga rajši sežgo na grmadi. Ves čas pa je ponavljal, kak umetnik da umira zdaj.

Tedaj je prihitel Faonov sel z novico, da je senat sklenil, naj cezar umre, kakor je določeno za morilca lastnega očeta, to je, da mu zabodejo v vrat vile, ga sežgo, nato pa vržejo ogorke v Tiberu.

415

416.

Zdaj je Neron razgrnil plašč na prsih, pogledal v nebo in dejal: »Čas je torej! — Kakšen umetnik umira z menoj!«

Zunaj se je zaslíhal topot konjskih kopit in osvobodjenci so začeli cesarja priganjati, naj hiti.

416

417

417.

Neron si je nastavil nož na vrat, toda videti mu je bilo, da ga je ostrine strah. Tedaj pa mu je Epafrodit pritisnil roko, da se mu je rezilo do ročaja pogreznilo v grlo.

418

418.

Ta trenutek je planil v hišo pretorijanski stotnik in zavpil:

»Življenje ti prinašam!«

»Prepozno,« je s hropečim glasom odgovoril Neron.

Iz debelega vratu mu je kri v črnem curku brizgnila na vrtno cvetje, noge so mu začele grebsti po zemlji — in bilo je konec.

419.

Žvesta Akte je drugo jutro njegovo truplo zavila v dragocene tkanine in ga med obiljem dišav sežgala na grmadi.

Tako je izginil Neron, izginil kakor vihar, požar ali vojna. Petrova cerkev pa iz vatikanskih višin še vedno gospoduje »urbi et orbi« — Rimu in vesoljnemu svetu.

420.

Ob nekdanjih Capenskih vratih pa še dandanes stoji skromna kapelica z malce zbledelim napisom:

QUO VADIS, DOMINE?

